Friedrich Spielhagen

Hvad svalen sang

Friedrich Spielhagen

Hvad svalen sang

eBibliotek 1800

2025

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Friedrich Spielhagen: *Hvad svalen sang* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Friedrich Spielhagen: *Hvad svalen sang* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal*

context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

1

"Jeg vil ikke gøre Dem mere ulejlighed, jeg kan nu selv finde, hvad jeg søger."

Degnekonen kastede et noget forundret blik, først på den fremmede herre, derefter på det knippe store nøgler, som hang i den dør, hun netop havde åbnet for ham.

"Nå således," sagde den fremmede; "det behøver De ikke at være urolig for; jeg bliver her ikke ret længe, og her har De noget for Deres umage."

Han trykkede konen et pengestykke i hånden og vendte sig om mod døren.

"Hr. pastoren har strengt forbudt ..." sagde konen.

"Han vil ikke gøre nogen indvendinger," svarede den fremmede. "Jeg vil lade et par ord blive tilbage til ham."

Han tog en portefølje frem og skrev nogle linjer. Da han rev bladet af, så han, at der på den anden side af det stod en lille skitse, som han samme dags eftermiddag, mens hans vogn holdt udenfor en landsbykro, havde henkastet med et par streger.

Et flygtigt smil fo'r hen over hans alvorlige ansigt.

"Det går dog ikke an," mumlede han. "Og her igen – alting er jasket fuldt. Men det gør ikke noget," sagde han højt, idet han atter stak sin portefølje i lommen.

"Jeg skriver fra P.; vær så god at sige ham det. Farvel, min gode kone."

Degnekonen vovede ikke at svare og vendte sig om for at gå. Den fremmede så et øjeblik efter hende. "Besynderligt,"

mumlede han, "som om jeg begik en helligbrøde ved at nævne mit navn højt på dette sted! Det var mig dog altid en lettelse, at denne kone ikke kendte mig. Hvor vi dog alle er underkastet visse mørke følelsers magt, som vi skammer os ved at åbenbare for andre! Men det er vel intet under, at disse følelser næsten overvælder mig på dette sted, her, hvor mit hjem skulle være, her, hvor min vugge stod, og hvor jeg dog ikke turde vende tilbage, før graven havde lukket sig over den, der hjalp mig til livet."

Han havde gjort et par lydløse skridt ind i kirken; nu blev han stående og så sig om i det lille rum. Gennem de runde, blyindfattede ruder i de høje, smalle vinduer sendte den allerede lavtstående sol et sælsomt lys; det blev snart stærkere, snart svagere, alt efter som den vilde vind løftede eller sænkede grenene på de ældgamle lindetræer derude på kirkegården. Og således, snart lysere, snart mørkere, men dog altid dunkle, drog den fremmedes ungdomserindringer gennem hans sjæl, mens han stod uden bevægelse og lod sit blik glide hen over de tykke, hvidkalkede mure og de få brunede billeder, der hang hist og her i en alt for stor højde, over det lille ornament af egetræ, som tiden havde gjort sort, over alteret med de to store armlysestager af messing og over prædikestolen, hvis pult var behængt med en sønderrevet dug. – Alt var ligesom den gang; selv hullerne i dugen huskede han endnu, kun var alt langt mindre, mere tarveligt og smagløst, end det havde stået for hans erindring. Og dog var det nu den gunstigste belysning – hvorledes ville det ikke se ud i det fulde dagslys! Og hans egen usle, sørgelige barndom, hvad var vel den, når han slukkede erindringens tryllefakkel, når han så den, som den virkelig

havde været, som en kold, fanatisk fader havde gjort den for *ham*, som moderkærligheden så tidligt var blevet unddraget!

Vandreren fo'r op af sine drømme derved, at en skarp tone gav genlyd gennem det stille rum, ligesom om noget brødes itu. Det var urværket, der faldt til slag. Han strøg sig med hånden over panden, talte mekanisk slagene og lyttede efter den drønende efterklang, lige indtil den sagteste summen var døet hen. – "Syv," sagde han; "det er på tide, at jeg igen bryder op."

Han skred hen bag om bænkene til en sidegang til højre for prædikestolen, indtil han kom til kryptkirkens store jerndør. Denne dør var nu lukket. Men i væggen på begge sider af den så han ligstenen over de præster i Rammin, der hist oppe fra prædikestolen havde forkyndt evangeliet ovenover de ligkister, der gemte deres forgængere, som også de en dag skulle slutte sig til. Han trådte hen til den sidste sten og læste indskriften, at her hvilede i Herren dr. theol. Gotthold Ephraim Weber, siden 1805 præst ved St. Mariakirken i Rammin, født den 3. august 1780, død den 15. juni 1833.

"Gotthold Ephraim Weber," mumlede vandreren "det hedder jeg også, og jeg er også doktor i teologien. Og at jeg ikke ville vedblive at være det, han havde bestemt mig til, at jeg ville være og blive det, min moder efter min bedste overbevisning har født mig til, det har skilt ham, som hviler dernede, og mig fra hinanden. Nej, nej, dog ikke det, eller i det mindste ikke i hovedsagen det; jeg har aldrig forstået de ord, her er skrevet: 'Salige er de, som dør i Herren', således som du mente dem. Vi har aldrig været enige, vi havde stået fjernt fra hinanden i lang tid, den gang da vi skiltes. Men nu, fader, lad os da i det mindste nu slutte fred. Jeg undte dig jo af mit ganske hjerte den

salighed, du troede på; og siger jeg: 'Salige er de – døde', så har du ganske sikkert den salighed, som jeg tror på."

Gotthold gjorde en bevægelse som én, der rækker en anden hånden. "Lad os nu slutte fred," sagde han endnu en gang.

En lille fugl, der for et øjeblik siden havde sat sig i et af lufthullerne oppe i vinduet, kvidrede så højt, at den klare, friske tone fyldte hele det stille rum.

"Jeg vil tage det som et svar," sagde Gotthold.

Han forlod kirken med sagte skridt, ligesom han var kommet, og gik ned ad kirkegårdens brede sti, indtil han kom til et stort jernkors, der ligeledes bar den indskrift: "Salige er de, som dør i Herren", og fra hvilket en mindre sti førte til siden, lige hen til muren. I denne den ældre del af kirkegården var intet forandret; han kendte endnu hver en gravhøj, hvert et kors, hver en sten og indskrift; og dér var jo, hvad han søgte – graven med det lave trægitter, med de forkrøblede små tårepile og det skævtstående lille kors – forsømt som altid, eller endnu lidt mere forsømt – hans moders grav.

Han havde mistet hende tidligt; han var kun fire eller fem år gammel, da hun døde. Det var næppe, at han havde bevaret en eneste flygtig skygge af en erindring om hende; han havde aldrig set et billede af hende; hans fader havde kun én gang omtalt hende, og det var, da han i vrede sagde til ham: "Du er ligesom din moder." Alligevel og måske netop derfor havde hans fantasi beskæftiget sig meget med hans afdøde moder, der havde været ligesom han, og som vist ville have elsket ham, ligesom han elskede hendes dyrebare skygge, indtil denne næsten antog en bestemt skikkelse, – en elsket, drømmerisk

skikkelse, der kom til ham, ukaldet og ukaldelig, og svandt, når han gerne ville have holdt den længere tilbage.

Han havde plukket et par blade af en af pilene; men han strøede dem straks igen ud på graven.

"Sligt behøves ikke mellem mig og dig," sagde han; "vi forstår hinanden uden tegn, og det skal også blive, som det er, det skal forfalde, stille, lidt efter lidt, således som hin herskerinde, *tiden* vil det. Hvem ville vel også det prægtigste stykke marmor, behandlet af Thorvaldsens mesterhånd, komme til gode, om jeg rejste dig det her! Ikke dig – hvad spørger man i Nirvana efter sligt jordisk tant! – og ikke mig. Jeg vil aldrig oftere komme til at stå på denne plads, og for de andre ville stenen kun være en sten. Nej, det er bedre som det er; det stemmer også overens med stedet."

Han så op, og hans kunstnerøje svævede fra gravstederne, over hvis høje græs, der nikkede i den lune aftenvind, den nedgående sol hist og her kastede et rødligt skær, hen til den gamle kirke, hvis plumpe, firkantede tårn endnu glødede i purpurlys, mens hovedmassen allerede lå i dyb skygge.

"Dette sted og i dette øjeblik," sagde Gotthold; "det ville give et kønt billede; men jeg skal vel vogte mig for at male det. For da malede jeg det ud af min sjæl, og det er netop der, at jeg vil fastholde det."

Han lukkede øjnene til; da han igen åbnede dem, så han ikke mere i vejret, men gik langsomt, med hænderne på ryggen, ad den smalle sti hen mod udgangen. Pludselig blev han stående, uvilkårligt strakte han hænderne ud mod et par små grave, som lå lige op til stien, og over hvis indskrifter hans blik i forbigående var strejfet.

"Cecilie Brandow", "Caroline Brandow". Børnenes fødsels- og dødsdage var også angivet – for begge tarveligt tilmålte frister, så tarvelige og små som gravhøjene.

En sælsom gysen gennembævede ham. Han havde tænkt, at dette var forbi og udslukket af hans liv, at han havde kunnet gøre rejsen til sin døende fader, af hvilken der nu var blevet en valfart til hans forældres grave, uden at blive forstyrret af nærheden af sin ungdoms elskede. For, da han trådte ud af kirkedøren, havde han fra den ophøjede plads set ud over landskabet og over til parken ved Dahlitz, gennem hvis mørke trægrupper hovedgårdens hvide gavl flimrede frem, og fortiden var forblevet stum. Nu brusede den ind over ham som en strøm, som sluserne pludselig er blevet åbnet for. Hendes børn – og hun selv var jo den gang endnu et halvt barn! hendes børn! og det ene, det ældste, havde båret hendes navn – det navn, der siden hine dage for ham bestandig havde bevaret en ejendommelig, hemmelighedsfuld og hellig klang, så at han aldrig kunne høre eller læse det uden en from gysen. Cecilie! – Hendes børn! Sælsomt, ubegribeligt! Så ubegribeligt som den død, de så tidligt var hjemfaldet til! Og hun havde grædt og knælet ved disse grave, og ved siden af hende havde hendes mand stået, hans navn var jo også skrevet med guldskrift på tavlerne, og hans fornavn var endog kommet til sin faderret i det yngste barns navn: Karl Brandow! Mon han også havde haft en tåre for sine børn? Det ville være umuligt at tænke sig Karl Brandows hårde og skarpe ansigt vædet af tårer.

Og mens nu for Gottholds fantasi billedet af hans fjende – den eneste, han nogensinde havde haft, – fremstillede sig med en næsten håndgribelig tydelighed, bankede og sitrede det i

den dybe skramme, der begyndte under hovedhåret og gik over tindingen og kinden ind under det mørke skæg, og for hvis skyld degnekonen, ihukommende det gamle ord, at man skal vogte sig for dem, der er mærkede, havde haft så store betænkeligheder ved at lade den statelige fremmede blive alene i kirken. Ville dette sår igen begynde at bløde? Det sår, som hin mands hånd havde slået, mens de endnu begge sad på skolebænken? Ville det have været et under i dette øjeblik, da hans hjerte bankede så krampagtigt, som om det ville sige: det sår, som man har slået mig, er et par år yngre og langt friskere og dybere, og du ser nu, at det ikke er helbredet, som du troede, og at det aldrig vil helbredes.

"Aldrig!" sagde Gotthold, "aldrig! Nu vel! Så vil jeg i det mindste ikke røre ved det. Og – de hulde børn, de bærer dog ingen skyld, hvis her i det hele kan være tale om skyld. Jeg ville ønske, at jeg igen kunne vække dem til live for dig, stakkels Cecilie! Og gid Himlen bevare *dem* for dig, som den forhåbentlig har skænket dig efter disse!"

En sortklædt skikkelse med lav, bredskygget hat og hvidt halstørklæde nærmede sig kirkegården henne fra præsteboligen. Uden tvivl var det hans faders efterfølger, den nye præst, der var kommet tidligere tilbage fra sin skoleinspektion, end degnekonen havde ventet det, og som nu kom for at opsøge den fremmede, der havde spurgt efter ham og derpå ladet kirken lukke op for sig. Gotthold ville, stærkt bevæget som han var, gerne have undgået dette møde; men den gejstlige herre syntes allerede at have set ham, for han fremskyndede sine skridt og strakte, nu da Gotthold også gik

ham i møde, allerede på lang afstand begge hænderne frem og råbte: "At vi skulle ses igen under så sørgelige forhold!"

Manden stod nu foran ham og trykkede og pressede hans hænder, og Gotthold så ham forundret ind i det skægløse, oppustede, blege ansigt og i de vandblå øjne, der – Gotthold vidste ikke, om det var af rørelse, eller fordi aftensolen skinnede lige ind i dem, – dirrede krampagtigt.

"Men kender du mig ikke mere, kære broder?" spurgte den gejstlige herre, "har da ingen sagt dig mit navn? August Simle –"

"Også kaldet Bolle," sagde Gotthold, der uvilkårligt måtte le. "Jeg beder om forladelse; jeg har virkelig ikke forhørt mig om navnet, og hidtil har jeg kun set dig i 'Køllert og kanoner' med cerevishuen på snur og ansigtet begravet lige til øjnene i et stridt skæg; det er en ganske fortræffelig maske."

Pastor Simle slap Gottholds hånd og gjorde en hurtig vending, der skaffede ham fordelen af at komme til at stå i skygge.

"En maske," sagde han, idet han fromt slog sine øjne i vejret; "ja! og når jeg nu ret tænker over det, en rigtig forfængelig, for ikke at sige syndig maske. Jeg skændte den gang ofte på dig, fordi du ikke ville træde ind i vort korps, om du end ikke forsmåede nu og da at sold... – at more dig med os; nu misunder jeg dig, at du så tidligt har haft den forsagelsens kraft, som det skortede mig på."

"Derfor er der jo nu også af Saulus blevet en Paulus," svarede Gotthold smilende, "mens min dag fra Damaskus endnu stadig lader vente på sig."

"Jo, jo," sagde præsten. "Hvem skulle vel have tænkt det! Den flittigste af os alle i skolen allerede, den flittigste ved universitetet; altid opstillet af lærerne og professorerne som et mønster, der allerede i det fjerde semester indekserce… – forberedte os gamle karle til eksamen og selv tog sine eksamina med glans, og alt det ene og alene for at –"

"Ved Hekuba! Nej, kære Simle, min kunst må du ikke tale hånt om, om jeg end, hvad jeg gerne tilstår, hidtil kun har været en dårlig kunstner. Men jeg kan forsikre dig: det er lettere at tage teologisk eksamen end at male et godt billede – jeg taler af egen erfaring; og desuden, hvis jeg var vedblevet at være teolog, hvem ved da, om ikke i stedet for dig sønnen var kommet i sin faders plads. Det må du dog også betænke."

"Det ville have været en frygtelig konkurrence," sagde hr. Simle, "skønt dog på den anden side en profet jo ikke gælder så meget i sit eget fædreland, og jeg, oprigtig talt, da jeg søgte pladsen her – da jeg forlod Halle, var jeg først i fire år huslærer hos grev Zerneckow i Bagpommern, og derefter her i Neuenkirchen substitut hos min gamle, der var blevet så aflægs, at jeg ganske bestemt troede – men han har rettet sig igen, og så kom det mig ganske belejligt, – men hvad var det nu, jeg ville sige? jo – da jeg for fire uger siden søgte kaldet her og troede at gøre det rigtig godt, når jeg præsenterede mig som en intim skole- og universitetsven af min forgængers søn, så var jeg dog ikke alle vegne heldig med denne anbefaling. Således hos hr. Otto von Plüggen på Plüggenhof –"

Gotthold måtte smile. "Det tror jeg nok," sagde han, "jeg har tit nok varmet hans øren, mens vi var sammen på pædagogiet i P."

"Du ved, at jeg allerede var i prima'en, da I endnu var i sekundaen," vedblev pastoren i en undskyldende tone, "og jeg havde ganske glemt, at I måtte have kendt hinanden; men også hos nogle andre, hvor jeg, der jo nu var blevet klog af mine Plüggenske erfaringer, omtalte dig med stor forsigtighed, stødte jeg på en vis, hvad skal jeg sige? fjendtlighed ville være ukristeligt, men –"

"Skulle vi ikke lade det tema fare," sagde Gotthold med nogen utålmodighed.

"Jovist, jovist," svarede pastoren, "skønt det må glæde dig at høre, at jeg kunne benytte netop disse omstændigheder til at omtale din højmodige gave til de fattige i vort sogn med den taknemmelighed, som –"

"Men hvorfor det, efter at jeg dog udtrykkeligt har anmodet om, at mit navn ikke måtte blive nævnt?"

"Fordi der står skrevet: Du skal ikke sætte dit lys under en skæppe; og fordi jeg kun på denne måde var i stand til at bringe de onde rygter til tavshed, som var i omløb om dig."

"Onde rygter?" spurgte Gotthold.

"Ih nu, fordi man vidste, at du allerede for syv år siden var kommet i besiddelse af en betydelig formue, og at din fader alligevel –"

"Store Gud," råbte Gotthold, "hvad kan jeg dog gøre for, at min fader hårdnakket afslog ethvert af mine – jeg er virkelig ikke i stand til at udtale mig udførligt om disse forhold. Desuden er det på høje tid, at jeg bryder op, hvis jeg endnu i god tid skal være i P. – Hr. Wollnow har dog vel ordnet alt angående min faders efterladenskaber efter ønske? Jeg kunne desværre ikke gøre det selv, da jeg, som du vil have erfaret af

ham, blev syg på den forcerede rejse og måtte ligge et par uger over i Milano. Men jeg skrev til ham derfra, at han i enhver henseende skulle rette sig efter de ønsker, som min faders efterfølger udtalte."

"Uden at du endnu vidste, hvem din faders efterfølger var!" råbte hr. Simle, "ja, således er I kunstnere! Nå, jeg har ikke været ubeskeden. I din faders bibliotek var der sandelig mange teologiske værker, som jeg ønskede at eje, og da du havde tilladt køberen selv at nævne prisen –"

"Så er vi jo på det rene med hinanden, kære Simle, og nu ikke et skridt videre."

"Kun til din vogn, som jeg før så holde forspændt udenfor kroen."

"Ikke et skridt, om jeg tør bede."

De stod ved den kirkegårdsport, som førte ud til landsbygaden; pastoren syntes ikke at kunne slippe Gottholds hånd.

"Og hvad jeg til din beroligelse og til ære for vore gamle skolekammerater endnu tror at måtte tilføje, det er, at de ingenlunde alle har gjort sig skyldige i slig en ukærlighed – således tør jeg vel kalde det, uden selv at være ukærlig. Der er endog nogle iblandt dem, som har rost dig med stor varme, men dog ingen mere end Karl Brandow."

"Brandow! Karl Brandow!" råbte Gotthold "det er i sandhed –"

"Kun hans skyldighed, at han igen søger at gøre det godt, som han i ungdommelig ubesindighed har syndet imod dig, idet han nu giver sandheden æren og bekender for alle, at gerrighedens dæmon sikkert var den sidste, der ville kunne

vinde herredømme over dig, og at det, når din fader er død lige så fattig, som han har levet, uden tvivl –"

"Farvel!" sagde Gotthold og rakte præsten sin hånd over den lave port.

"Gud signe og bevare dig!" sagde præsten, "og skulle du, under dit ophold her, have endnu en time tilovers for en gammel ven –"

Gotthold sagde ikke noget; han havde trukket sin hånd bort fra præstens med et næsten uhøfligt hastværk og gik nu, med hatten trukket dybt ned i panden, hen ad landsbygaden. Hr. Simle så efter ham, og et hånligt smil trak hen over hans oppustede ansigt.

"Den fantast!" sagde han; "det synes næsten, som om det svineheld, han har haft, ganske har fordrejet hovedet på ham. Men det skader ikke. Man må holde det gående med rige folk. Karl Brandow er en snu knægt. Han ved nok, hvorfor han lige fra det øjeblik, da han hørte, at han ville komme tilbage, har givet piben en anden lyd og ikke kan berømme og prise ham nok, ham, som han før ikke har brudt sig mere om end det snavs, han træder på. Måske vil han prøve på at pumpe ham – han har det sikkert nødig; Plüggen siger jo, at han synger på det sidste vers. I morgen middag er han også i Plüggenhof, så kan jeg gøre furore med min nyhed."

2

Den lange landsbygade var tom. Det var næppe, at der hist og her i døren på et af de lave, stråtække huse viste sig en gammel mo'erlil, eller at et par halvnøgne børn tumlede sig bag de forpjuskede tjørnehække i de forsømte haver; ellers var alle ude på marken, hvor rughøsten netop i dag var begyndt.

Landsbygaden var tom, og svalerne havde frit spil. Op og ned drog de afsted i pilsnar flugt, snart nede ved jorden, snart hævende sig i vejret i yndige buer, lige ud, i zigzag, pibende og kvidrende og utrætteligt bevægende de lange vinger.

Gotthold blev stående, rykkede hatten tilbage, således at panden blev fri, og betragtede, fordybet i tanker, de sirlige fugle, som han, lige siden han var barn, havde holdt så meget af. Og mens han således stod, hensunket i betragtning, veg den vrede uvilje, som hans samtale med præsten havde fremkaldt hos ham, lidt efter lidt for et sælsomt vemod.

"Hvad svalen sang, hvad solen sang," mumlede han. "Ja, endnu lyder det i landsbyen som én gang:

> Da jeg afsked tog, da jeg afsked tog
> svulmed hjerte og svulmed pung;
> da jeg hjemad drog, da jeg hjemad drog
> ak, hvor tomt, og dog hvor tungt.

Jeg troede at forstå det, – jeg havde dog kun læst det med øjnene, ikke med hjertet, med en ensom mands hjerte, der efter ti års forløb vender tilbage til ungdomsårenes hellige egn, for at

finde, hvad jeg her har fundet: den smerteligste erindring om det, som engang var mit."

Op og ned trak svalerne, tæt ved jorden, i høje buer hen over en belæsset høstvogn, der fra en sidegyde drejede ind i hovedgaden og forsvandt gennem døren til en lade.

"Hvorledes er det nu?" sagde Gotthold:

"Atter svalen kom, atter svalen kom,
og i pungen var atter guld.
Men er hjertet tomt, men er hjertet tomt,
aldrig mere bli'er det fuldt."

Han fo'r med hånden hen over øjnene for at aftørre de tårer, der uophørligt trillede fra hans øjenlåg, mens et vemodigt smil bævede om hans læber.

"Det ville være en komedie for mine romerske venner at se mig stå her og græde som en skoledreng; og hvad ville du vel sige, Julia? Det samme, som du sagde, den gang jeg oversatte sangen for dig: Det er jo noget snak, kære ven! Hvorledes kan et hjerte være tomt? Mit hjerte har aldrig været tomt, siden jeg gjorde den erfaring, at jeg havde et; og nu er det fuldt af kærlighed til dig, ligesom dit af kærlighed til mig, du drømmer! – Og du strøg håret bort fra min pande og kyssede mig, således som kun du kan kysse. Og dog, og dog! Hvis jeg elskede dig, Julia, så var det kun en svag afglans af den kærlighed, jeg en gang følte, ligesom før det blege østen endnu en gang flammede op i et rosenlys, der var et genskin af den aftenrøde, som glødede i vest. Jeg har kunnet skilles fra dig, uden at mit hjerte bævede således som før, da jeg på børnenes gravsten læste hendes navn, der selv er død for mig."

Han strakte hånden velsignende ud.

"Så bliv da ved at synge, I hulde svaler, den søde, sørgelige sang! Og drag bort og vend tilbage igen og bring vår til de tomme marker og de fulde menneskehjerter! Og Himlen bevare jer, I kære hjemlige marker, og dig, gamle landsby, mit hjem! I skal være mig hellige, som min ungdoms erindringer er mig det!"

Foran kroen holdt vognen forspændt. Kusken havde blot kastet bidslerne over hovederne på hestene, for at de bekvemmere kunne æde det i terninger skårne brød. Nu rykkede han krybben bort, lod dem drikke endnu et drag af den halvtømte spand og stod, da Gotthold kom, med tømmen i hånden ved vogndøren, som han åbnede med et venligt grin.

Det var første gang, at han havde vist sin passager en sådan opmærksomhed. De havde tilbagelagt den lange vej tværs over øen – Gotthold hensunket i dybe tanker, imod sædvane tavs og ingenlunde utilfreds med tavsheden hos kusken, der sad foran ham timer igennem uden at gøre en eneste bevægelse, og med de brede skuldre, der var dækket af en blå – i sømmene hvid – vadmelsfrakke, dovent bøjet forover og dampende af sin korte pibe, en idræt, som Gotthold ikke var i stand til at forhindre, skønt han ikke forulempedes så ganske lidt af duften fra denne hyggelige urt.

Han blev derfor i høj grad forundret, da den bredskuldrede, efter at de var kommet ud af landsbyen og langsomt rullede hen ad den smalle bivej mellem kornmarkerne for at nå landevejen, pludselig vendte sig om, viste sine store, hvide tænder og sagde i sit brede plattyske:

"Kender De mig virkelig ikke mere, hr. Gotthold?"

"Nej," sagde Gotthold og betragtede med et smil kuskens grinende ansigt, "men De synes at kende mig så meget desto bedre."

"Hele vejen har jeg tænkt på, om det var Dem eller ikke," sagde manden; "mange gange troede jeg det, mange gange ikke."

"Så kunne De jo have spurgt."

"Ja, det har De ret i; det er jeg slet ikke faldet på, og det ville ganske vist have været det simpleste. Nå, nu er det jo ikke mere nødvendigt; nu kender jeg Dem jo – på den!" sagde manden, idet han med sin pibespids trak en linje på sit ansigt, svarende til arret på Gottholds. "Og jeg burde allerede i morges have kendt Dem på den, for sådan noget ser man ikke hver dag; men det er jo nu dog temmelig længe siden, og i krigen forekommer sligt vel ofte, og De ser med Deres lange skæg og Deres brune ansigt aldeles ud, som om De kom fra Spanien, hvor der vel nu er krig igen, men da De før lod mig holde i Rammin og gik hen til præstegården, uden så meget som at spørge Dem for, da sagde jeg straks: Så er det dog ham."

"Og De er – du er Jochen – Jochen Prebrow!" råbte Gotthold, idet han med hjertelighed udstrakte sin hånd, i hvilken Jochen, der havde vendt sig halvt om i sædet, lod sin brede hånd falde med ikke mindre hjertelighed.

"Og De kendte mig virkelig ikke igen?" sagde Jochen.

"Hvorledes kan du dog tro det?" spurgte Gotthold. "Du er blevet så stor og stærk, skønt du jo rigtignok i så henseende kun har holdt, hvad du lovede som dreng."

"Ja, sådan noget ligger i naturen," svarede Jochen, "men min sergent sagde, at det ikke var nogen naturfejl."

Jochen Prebrow vendte sig om igen mod hestene. Han havde godtgjort identiteten mellem den statelige passager og sin fintbyggede legekammerat fra barneårene, den identitet, han havde grundet over hele vejen, og han var foreløbig fuldkommen tilfreds. Også Gotthold tav; det havde berørt ham så underligt, at han havde kunnet rejse næsten en hel dag sammen med Jochen som med et fremmed menneske.

Jochen Prebrow, smededrengen fra Dollan! Han huskede dem igen, de skønne dage, når han sammen med Kurt Wenhof forlod P. i ferierne, der selvfølgelig skulle tilbringes i Dollan, hvorledes Jochen havde stået på heden, der hvor vejen bøjer af fra landevejen ned til Dollan, og ventet på dem og svinget sin hue, så snart han fik øje på dem; Jochen Prebrow, der nok vidste, at med de to kom også den gode tid for ham, tiden for fiskeri og fuglefangst, under opsigt af den gamle fætter Boslaf og tusinde gale streger uden opsyn både til lands og til vands, for hvilke Carl overtog det ikke tunge ansvar overfor den godmodige fader.

"Og den unge herre er også død," sagde Jochen Prebrow, idet han atter vendte sig halvt om på sædet for at antyde, at han på sin side var færdig med hovedsagen og rede til at gå over til enkelthederne.

Gotthold nikkede.

"Oversejlet på Spree," vedblev Jochen, "og druknet, og han kunne dog sejle som en helbefaren og svømme som en gedde, – det er dog kuriøst. Men han har selv sagt mig, at det en gang ville tage sådan en ende med ham." Og Jochen stoppede sig en frisk pibe.

"Hvornår sagde han det?"

"Det var ved hans søsters bryllup, og derefter skulle han til Berlin for at vise, om han havde lært sin lektie, og det har vel været dårligt nok bevendt med det, for herren havde aldrig sine dage været for lærdom. Og det sagde han også til mig, da vi kom tilbage fra P., hvor vielsen havde fundet sted, og jeg havde kørt bryllupskareten, for jeg måtte køre, fordi den gamle Christian var syg; og så gik det igen med slappe tøjler til Dollan, og der var stor frokost, og vor unge herre havde vel drukket noget tæt, for han kom ud til mig i stalden og kastede sig på strået og begyndte at græde, så det var en jammer og elendighed.

'Hvad fejler Dem, unge herre?' sagde jeg.

'Ak, Jochen,' sagde han, 'med mig er det forbi, rent forbi. Jeg har bedt min fader om, at han ville lade mig blive landmand, for der ville dog aldrig i verden blive nogen lovtrækker ud af mig; men han svarede: 'Vi ejer intet, slet intet;' og min søsters udstyr kan han ikke en gang betale!'

'Å hvad, unge herre,' sagde jeg, 'det er da ikke så slemt; De har jo nu Deres rige svoger, han kan give Dem penge.'

Men da sprang vor unge herre op, stillede sig foran mig, greb mig i brystet og rystede mig, så jeg blev ganske bange, og så råbte han: 'Vov at sige et ord endnu om den –,' nå, det var et stærkt ord, når man siger det om sin svoger, og især da det blev sagt af vor unge herre, som jo ellers var sådant et godt, venligt menneske; men jeg sagde jo, at han havde drukket for meget; for han ville have, at jeg skulle vælte hende, når jeg kørte til Dahlitz, på heden, De ved, hr. Gotthold, før man kommer til smeden, når man er oppe på bakken og har mosen til venstre neden under sig. Nå, der kan man jo godt vælte således, at den,

som kommer ned i mosen, glemmer at stå op igen; men det er dog sådan en egen sag at vælte sin herres datter på hendes bryllupsdag, og selv om jeg havde villet, så var det slet ikke mig, der skulle køre, for hr. Brandow havde ladet sin egen vogn komme med fire for, og Hinrich Scheel, der allerede den gang var hans kusk og er det endnu, ville nu slet ikke vælte hende, for køre kan Hinrich Scheel og ride med, det må man lade ham."

Jochen Prebrow knaldede med pisken, og hestene, der hidtil havde gået i skridt på den smalle, opkørte bivej, travede nu muntert henad den brede, jævne chaussé.

Ikke ret langt borte, til venstre, lå Dahlitz, et pragtfuldt stamgods i den adelige familie, af hvilken Cæcilie var udsprunget på mødrene side; nu havde det allerede i lang tid været i de borgerlige Brandow'ers besiddelse, og det var Karl Brandows arvegods.

Vejen førte, det huskede Gotthold så godt, umiddelbart forbi gården og derefter endnu et langt stykke langs med havemuren. Hans hjerte begyndte at banke heftigt. Hans blik svævede sky hen imod huset, hvis hvide front til dels allerede trådte frem mellem nabobygningerne. At køre så tæt forbi hendes bolig, at lade den eneste lejlighed, der efter al rimelighed nogensinde ville frembyde sig, gå tabt og aldrig, aldrig se hende igen! Og på den anden side, se hende som Karl Brandows hustru – nej, så var det dog bedre således, langt bedre!

Gotthold lænede sig tilbage i hjørnet af sædet og trak sin brede hatteskygge dybt ned i panden; allerhelst havde han befalet Jochen at vende om igen. Men Jochen kørte afsted i stærkt trav, og således måtte de da snart være forbi. Men i det

øjeblik, da de ville køre forbi gårdporten, kom der en tom høstvogn ud af den, ligeledes i trav, og forløberne og Jochens heste stødte næsten mod hinanden. Jochen bandede, og karlen bandede, og en eller anden, som stod inde i gården, bandede ligeledes, Gotthold kunne ikke forstå, om det var på hans egen karl eller på den fremmede kusk, rimeligvis på dem begge to; men det var da i det mindste ikke Karl Brandows klare stemme, og den store, tykke mand i kravestøvler, der nu kom ud ad porten med tunge skridt, var sikkert heller ikke den slanke og elastiske Karl Brandow.

Nu var vejen da blevet åben for Jochen igen; og han kørte, idet han med møje styrede hestene, der var blevet sky, langs med den lave havemur, over hvilken man hist og her havde et frit blik mellem buske og blomster ind i anlæggene og ét sted tillige over en stor, smuk græsplæne, hvis baggrund dannedes af en sidefløj til herresædet. På græsplænen stod endnu den store gynge, i hvilken netop to småpiger blev gynget med megen forsigtighed af en dame, der så ud til at være bonne, mens et halvt dusin andre børn af alle størrelser tumlede sig rundt om. Deres friske stemmer lød lystigt i den stille aften, og en høj, statelig dame bevægede sig mellem de legende; ved siden af hende gik en lille, sortklædt herre, rimeligvis drengenes huslærer.

Det var kun få sekunder, at dette billede viste sig, men Gottholds skarpe øje havde opfattet det til de mindste enkeltheder, og således stod det endnu for hans sjæl, da vognen igen kørte langsommere hen ad den åbne landevej. Hans hjerte havde krympet sig sammen uden årsag; hun boede ikke mere her. Hvor levede hun da nu? Han havde i så mange, lange år

ikke hørt et ord fra sit hjem – var også hun død? For ham var hun det jo, og dog, og dog –

"Det er en grov karl, den Redebas," sagde Jochen, idet han tog tøjlerne i sin venstre hånd; "men sine ting forstår han, så han skal nok klare sig."

"Så tilhører Dahlitz da ikke mere hr. Brandow?" spurgte Gotthold.

"Ah, ja så," svarede Jochen, "De har da altså slet ikke der nede" – han pegede med sit piskeskaft et eller andet sted hen i den dæmrende aften – "hørt noget om, hvad der er passeret her i vor egn?"

"Intet, slet intet, kære Jochen, fra hvem skulle jeg vel have hørt det?"

"Nej," sagde Jochen, "det er sandt, skriveriet er ikke hvermands sag; jeg giver mig for eksempel ikke af med det; og der, hvor De har været, har de jo da heller ikke post eller andre sådanne indretninger. Min sergent – det var en af de gamle – han havde også været med i Spanien 1809, og –"

"Men det var slet ikke i Spanien, at jeg opholdt mig," sagde Gotthold, "jeg var i Italien!"

Denne indvending kom Jochen både uventet og ubelejligt; han havde, mens han timer igennem grundede på, hvorvidt hans passager var præstesønnen fra Rammin eller ikke, fundet ud, at hvis han var præstesønnen, så måtte han i alt fald komme direkte fra Spanien; for han havde hørt, at Gotthold havde opgivet "præstehåndteringen" og nu levede i et fremmed land, og Spanien var det eneste fremmede land, han nogensinde havde hørt tale om. Nu sank han hen i dyb eftertænksomhed, mens han sugede mægtige røgskyer ud af sin korte pibe, og

Gotthold måtte, så tungt det end faldt ham, et par gange gentage sit spørgsmål om, hvor hr. Brandow nu boede.

"Ja, hvor skulle han vel bo andre steder end i Dollan?" sagde Jochen endelig. "Han er kommet af dynen og i halmen, men det er nu én gang ikke anderledes, for som man reder, så ligger man –"

"Og – og hans kone?"

Gotthold *måtte* spørge, men hans læber bævede, idet han fremsatte spørgsmålet.

"Vor stakkels frøken," sagde Jochen; "ja hun drømte vel heller ikke om, den morgen, da jeg kørte hende med fire for til vielsen i P., at herligheden så hurtigt skulle få ende. Ja, hun er nu igen på det gamle sted, og vor gamle herre og den unge herre er døde, og hendes første to små er også døde, og nu har hun kun ét barn tilbage."

Hun levede altså, levede igen i Dollan, det kære Dollan, det skovomkransede og havbeskyllede, det sted, hvor han havde levet sin ungdoms lyksaligste og ulykkeligste timer, det sted, hans drømme ofte havde ført ham så levende tilbage til i sorg og i lyst, at han var vågnet med et lykkeligt smil på læberne, men ofte også med ansigtet badet i tårer! Et øjeblik var det, som om hun var givet ham tilbage, som om alt endnu var ligesom dengang. Han så den slanke skikkelse snige sig gennem buskadset i haven, mens han med bankende hjerte stod oppe i vinduet i det lille gavlværelse og lod Curt repetere verberne på "mi", indtil denne kastede grammatikken hen ad bordet og erklærede, at han aldrig ville komme til at forstå det tøjeri, og at det var meget bedre, de gik ned i haven til Cæcilie.

Gotthold fo'r med sin hånd hen over panden og øjnene. Havde han nævnet det elskede navn højt? Havde Jochen, der på sin ensformige måde igen havde optaget fortællingen, nævnet hendes navn? – Jochen vidste ikke rigtigt, hvorledes alt var gået til, for han havde endnu været i Berlin, ved garden, den gang hr. Wenhof døde og den unge hr. Brandow, foruden sit eget gods Dahlitz, også overtog klostergodset Dollan; og da så Jochen var færdig med sit soldatervæsen og hans broder godt kunne passe smedjen sammen med faderen, havde han ladet sig fæste som karl hos gæstgiver Peters i Altefähr, og det sted havde han kun været borte fra, når der var rejsende, som han havde kørt til Stubbenkammer eller til et andet sted på øen, og det skete ikke ret hyppigt. Det havde heller ikke endnu truffet sig, at hans vej havde ført ham så nær til Dollan eller endog til selve dette sted; for hvilken fremmed kunne vel få i sinde at køre så langt bort fra landevejen! Således kom det da, at han selv endnu ikke havde set smedjen, og hvis hans broder ikke én eller to gange havde været i Altefähr, ville han slet ikke have vidst, hvorledes der nu så ud i Dollan. Når han tænkte sig om, havde hans broder rigtignok ikke haft andet at fortælle, end hvad han allerede havde hørt af andre; for hr. Brandow var jo bekendt for at have de smukkeste heste på hele Rügen og i Ny-Forpommern, og han kom jo også hvert år til væddeløb i Str., og de adelige herrer havde deres nød med at hamle op med hr. Brandow, skønt han kun var borgerlig; og ved gentlemanløbet i år ville han ganske sikkert vinde prisen, for Hinrich havde trænet en hest for ham, hvis mage endnu ikke havde været til. Og det var sandt nok, at Hinrich forstod sig mere på hestekød end alle de engelske trænere tilsammen, som de andre herrer

gav så mange penge ud for, mens andre rigtignok mente, at Hinrich med sine skelende øjne kunne forgøre hestene. At der virkelig var sådan noget til, det vidste han, som smedesøn, også; men der var en stor forskel på, om det var ærlige kunster, som dem, hans fader f.eks. forstod, eller om der var en anden, han ikke ville nævne, som havde sin finger med i spillet. For med ham kom man ikke ret langt, han lod sig sit forspand for dyrt betale. Hr. Brandow havde det allerede kostet det smukke gods, og der var dem, som sagde, at han heller ikke ville holde sig længe på Dollan, og at disse Fandens heste åd ham håret af hovedet. Om hr. Gotthold også troede på sådan noget?

"Nej, nej, nej," sagde Gotthold, idet han heftigt rejste sig op fra hjørnet.

Jochen måtte stoppe sig en frisk pibe for i ro at kunne tænke over dette svar, som han slet ikke havde ventet. Gotthold forstyrrede ham ikke i disse meditationer; stille fordybet i sig selv sad han og drømte om det, som var, og om det, som havde kunnet være, men som aldrig skulle være. Ikke skulle være? ja, men ikke fordi skæbnen ikke havde villet det, men fordi menneskene selv havde villet denne skæbne, fordi de selv er skæbnen ved hjælp af deres drømme, som de gør til virkelighed, ved hjælp af deres ønsker, som bliver til handlinger! Var hun ikke allerede hin aften kommet tilbage fra den tur, som hun i forening med sin fader og Curt og ham havde gjort fra Dollan til Dahlitz, med det ønske at blive herskerinde der, hvor hendes forfædre på mødrene side så længe havde siddet som herrer? Hvor var hun ikke vandret stille gennem de stadselige værelser, hvor havde hun ikke ladet de store, strålende øjne svæve eftertænksomt hen over de mørke billeder på væggene med de

falmede silketapeter og over de mangfoldige snirklede zirater på kamingesimsen, der forekom det uvante øje som et vidunder af kostbarhed! Hvorledes havde hun ikke i sovekamrene strøget hånden sagte hen over de damaskes forhæng! Hvorledes havde hun ikke i drivhusene atter og atter dukket det glødende ansigt ned i blomsterbuskene, som om hun ville beruse sig i den kostelige duft! Med hvilken andagt havde hun ikke hørt på den skeløjede Hinrich, da han skildrede hende fortrinnene ved de ædle heste, der lod deres lette grimekæder klirre mod marmorkrybberne, og fortalte hvilken skam det var, at den unge herre nu på Landbohøjskolen måtte spilde sin tid, som han kunne anvende meget bedre her! Og hvor uvilligt havde hun ikke set på den ven, der bildte sig ind at stå så højt hos hende, da han med skinsyg spot bemærkede, at Karl Brandow vistnok ville kunne komme meget hurtigt hjem fra højskolen, da det lod sig forudsætte, at han ville være lige så flittig der, som han hidtil havde været på pædagogiet. Senere hen havde hun på den store græsplæne overgiven drillet de to venner, men da hun derefter satte sig i den store gynge – den, børnene før sad i, med det skønne hoved støttet på den ene hånd, mens den anden ligegyldigt legede med de røde bånd på den hvide klædning, og Gotthold trådte til for at sætte gyngen i bevægelse – da var hun sprunget ned og havde leende sagt, at sådan en uvidende, ung pige vistnok ikke turde gøre slig en højlærd herre ulejlighed. Han vidste ikke, hvor bitter den alvor var, som skjulte sig bag denne latter; ellers havde han næppe, da han den følgende morgen ganske tidligt igen måtte tilbage sammen med Curt til den lærde trædemølle, stukket et blad ind gennem

sprækken under hendes kammerdør, på hvilket han i fri oversættelse havde skrevet et digt af Ovid:

Kåde føl, hvorfor betragter
du mig sky med store øjne!
Hvorfor flyer du mig og håner
mig som en, du lidet ænser?

Vid, snart skal jeg kaste slyngen
om din hals, den trodsigstolte,
og i stramme tøjler skal jeg
tumle dig på rendebanen.

Endnu springer du på engen,
færdes glad i muntre lege,
men den rette ridder kommer,
kommer snart, mit kåde føl!

Den rette ridder! ja! der var endnu ikke gået otte uger, så var han kommet, den rette ridder!

En mørk aften hen på sommeren, en aften just som denne. Mænd, kvinder, drenge og piger, alle var de endnu ude på marken, for det var lørdag, ligesom i dag, og den store hvedemark skulle, om muligt, mejes færdig og negene bindes og sættes i trave. Nu havde folkene lejret sig for at hvile en halv time, indtil fuldmånen, der netop stod op, havde fjernet de tætte tågemasser, og de igen kunne tage fat på deres arbejde. Og Curt og han havde hjulpet godt med, ja Cæcilie havde endda under latter bundet et par neg; så havde de båret de krus øl om til folkene, som fætter Boslaf tappede af den store tønde. Og der havde været sang og latter og snakken mellem karle og piger.

Men så var de blevet stille, og hr. Wenhof havde ment, at hvis de nu ikke snart begyndte igen, så ville hele selskabet sove ind, og da gad han nok se den, som atter kunne bringe det på benene. Men fætter Boslaf svarede så, at de måtte vente endnu ti minutter, så ville månen være klar; og fætter Boslaf måtte vide det. Og stadig mere stille blev det i kredsen, så stille, at agerhønen mente, at nu var det forbi, og med lydelig stemme kaldte sin adsplittede familie sammen; så stille, at Gotthold troede at kunne høre sit eget hjertes banken, mens hans blikke hang ved den hulde skikkelse, der sad på et neg så tæt foran ham, at han kunne have berørt hendes lyse gevandt med sin hånd; hun stirrede ind i månen, og dens blege skin meddelte hendes ansigt en besynderlig bleghed. Kun i hendes mørke øjne lyste og flammede det mangen gang, og da bævede ynglingen, som om en stråle fra åndeverdenen havde truffet ham. Ja, fra åndeverdenen, højt over den jordiske færden, så højt som den ynglings fantasi bæres, hvis hjerte er fuldt af en stor og hellig kærlighed. Hvor grænseløst elskede han hende ikke! Hvor gik hans hele væsen ikke op i denne kærlighed! Hvor strømmede ikke alle hans følelser, tanker og sanser over i denne kærlighed, hvor blev de ikke båret oppe af den! Hvor gennemglødet af kærlighed var ikke hver en dråbe blod, der flød gennem hans bankende hjerte! Og hvert et åndedræt, der fra hans sammenpressede bryst kom over hans hede læber, forkyndte kun dette ene: jeg elsker dig, jeg elsker dig!

Og i dette øjeblik, da himlen åbnede sig for hans fortryllede blik og han skuede vidt ind i de saliges egne – i dette øjeblik skulle det slag komme, der for bestandig stængede portene til hans ungdoms paradis og for lang, lang tid forstyrrede hans tro

på det højhellige, der bor i det menneskelige bryst. "Der kommer nogen ridende," sagde den gamle Boslaf, idet han trådte hen til gruppen og pegede over mod skoven. Der var ellers ingen, som hørte noget, men det ville ikke sige så meget, for den gamle kunne jo høre græsset gro. Og hun sprang op og gjorde et par skridt og blev da stående og lyttede, og Gotthold så, hvorledes hun pressede hænderne mod sit hjerte. Hans eget hjertes slag standsede.

Han og Curt havde – i de sidste uger før den nu lykkelig overståede eksamen – ikke været i Dollan. Han havde ikke erfaret noget om alt det, der var sket her i denne tid; men nu vidste han det: hesten, hvis hurtige hovslag også var nået til hans øre, bar Karl Brandow, bar ham ikke for første gang i galop den mil, der var fra Dahlitz herover. Nu forstod han, hvad betydning der lå i det forandrede udtryk i hendes ansigt, der i dag havde været ham så påfaldende, – den drømmende blødhed, der pludselig veg for en underlig bevægelse; nu forstod han det hele – at hans tempel var styrtet i ruiner og hans helligdom vanhelliget. Og således stod han da, ude af stand til at røre sig, mens de andre omringede rytteren, der var sprunget af hesten, den stærke rytter, der nu fjernede sig fra gruppen, men ikke alene! Han, med armen slynget om hendes liv, hviskende bøjende sig ned til hende, hun, klyngende sig til ham – således kom de, uden at lægge mærke til ham, tæt hen forbi ham; hver linje i deres skikkelse aftegnede sig skarpt mod den klare månehimmel; da så og hørte han ikke mere, og senere kunne han kun mindes, at han langt borte fra dette sted lå længe, længe i mørk, frygtelig fortvivlelse, og derefter sprang op og vaklede gennem den stille, kvalme skov, som i en

forfærdelig drøm, et par gange skrigende højt som et forpint dyr, til han kom ud af skoven op til bredden af havet, der majestætisk, uoverskueligt bredte sig for ham i månenatten. Da kastede han sig igen ned i sandet; nu kunne han græde, brændende hede tårer, men de flød lidt efter lidt mildere, som om bølgernes plasken var en vuggesang for hans stakkels lidende hjerte. Endelig havde han rejst sig op på knæene med armene vidt udbredte og i en lang, brændende bøn, som havets dumpe brusen gav ord til, vendt sig til den store moder, som ikke ville forlade sit barn, ligesom han altid ville elske hende med grænseløs kærlighed. – Da havde Boslaf pludselig stået ved hans side – han havde ikke hørt ham komme, og den gamle sagde ikke et ord; og således gik de tavse ved siden af hinanden langs stranden, indtil de kom til Boslafs ensomme hus mellem klitterne. Der redte den gamle ham et simpelt leje, omhyggelig, men tavs, og strøg ham stiltiende med hånden over det våde hår, da han havde lagt sig ned for at hvile en stund og stirre på månelyset, der gennem det lave vindue faldt ind på væggen over geværerne og de udstoppede fugle og fiskeredskaberne, indtil suset i trætoppene oppe på brinken og havets dumpe brusen lullede ham i søvn. –

Gotthold vågnede op af sin drøm. Vognen holdt. Hestene snøftede ned mod skoven, der her på en kort strækning gennemskares af vejen. Det var næsten fuldkommen mørkt, og kun hist og her bævede en stråle af den opgående måne gennem bøgenes tætte løv. "Nå, hvad går der af de fordømte ralliker?" sagde Jochen.

Til højre for vejen raslede og knagede det i den tætte underskov; nu kom det nærmere og blev stærkere, bestandig

nærmere i voldsom fart, og det brød frem af buskadset, som en stormvind i en mørk, fastsluttet, men dog bølgende og bevægelig masse, og nu knagede det i underskoven på den anden side. – Næppe havde det ladet sig se, før det igen var forsvundet, mens hestene i vanvittig angst sprang i seletøjet og kastede sig således til siden, at begge mændene, der var sprunget af vognen, kun med den yderste anstrengelse kunne blive herrer over dem.

"Det fordømte rakkertøj!" sagde Jochen, "og netop her er det hændt mig én gang før. Det skulle fyrsten dog passe lidt på; men der bliver hver dag flere, og hvis gamle Boslaf ikke endnu jævnligt ryddede lidt op imellem dem, så ville det slet ikke være til at holde ud. – Hørte De det?"

Til venstre inde i skoven, ad den kant, rudelen var løbet, lød allerede i temmelig stor afstand knaldet af et skud. "Det var ham," sagde Jochen sagte; "han behøver kun at fløjte, så løber de ham lige på skud. Ja, ja, hr. Gotthold, De mente før, at der ikke gaves noget af den slags; men den gamle Boslaf vil De dog vel undtage. Han kan mere end ét kunststykke, som intet kristent menneske gør ham efter."

"Så den gamle lever endnu?" spurgte Gotthold, mens de kørte forsigtigt videre gennem skoven.

"Ja, hvorfor skulle han ikke det!" svarede Jochen. "Der er jo endog dem, som siger, at han kan leve så længe, han vil. Nå, det tror jeg nu ikke, én gang får det vel ende, om også jeg ikke kommer til at opleve det; men det ved jeg, at somme folk, der har kendt ham allerede for halvtreds år siden, siger, at han den gang så ud akkurat ligesom i dag."

"Og han bor vel endnu stadig i strandhuset?"

"Hvor skulle han ellers bo?" bemærkede Jochen. De var kommet ud af skoven og over heden til den smukke vej, som, beplantet med mægtige poppeltræer, forkynder den trætte rejsende, at fyrsteresidensen ikke er langt borte. Der var endnu en times kørsel tilbage, men vejen skrånede nedad, og hestene, der vel vidste, at deres lange dagværk snart var til ende og en krybbe i nærheden, travede rask afsted. På den mørkeblå himmel svævede nu den tiltagende månes fine bue i klar glans; hist og her i det mørke landskab betegnede et rødligt, dæmrende lys beliggenheden af en gård eller et ensomt bondehus. Og nu lyste det klarere fra den høj, vejen nu førte op ad. Stadselige huse hævede sig op over buskenes og træernes mørke løv, hestenes hove slog på stenbro, og få minutter efter holdt vognen foran *Fürstenhof*, hvis belevne vært ilede ud for at byde den sildige gæst velkommen.

3

Gotthold havde troet at kunne indtræffe i P. endnu i god tid; men klokken var næsten ti, altså var det egentlig for sent til at aflægge det i et brev lovede besøg hos Wollnow. Imidlertid var det jo muligt, at denne herre ventede endnu, til trods for den sildige time, og hvad han havde at forhandle med ham, kunne afgøres i løbet af nogle få minutter. Da var også denne bihensigt med hans rejse opnået; han kunne bryde op den næste morgen ganske tidligt; helst var han rejst videre endnu samme nat.

Jorden brændte under hans fødder. Det, han havde oplevet i de sidste timer, fremfor alt mødet med hans ungdoms legekammerat og dennes meddelelser – alt dette havde bevæget ham i hans dybeste indre. Mens han gik ned ad den stille havegang til sin forretningsvens hus, blev han et par gange stående under de mørke træer; han trak vejret dybt og gjorde en bevægelse, som om han med den kunne fjerne den erindringernes åndeskare, der omflagrede ham.

"Gud være lovet, at du i det mindste nu er sikker på, ikke igen at møde en gammel bekendt," sagde han ved sig selv, da han ringede på døren til det stateligste af husene på torvet.

"Jo, hr. Wollnow er hjemme," sagde en ung, smuk tjenestepige, "og –"

"Hjertelig velkommen," råbte hr. Wollnow, der i det samme øjeblik trådte ud af sit kontor og strakte en bred og kraftig hånd ud mod sin gæst. "Det glæder mig meget, at jeg endelig kan gøre Deres personlige bekendtskab, om det end gør mig

hjerteligt ondt, at anledningen er så sørgelig. Har De allerede spist til aften? Nej? Nå, det er herligt, jeg heller ikke. Men De må tage til takke med mig alene, for øjeblikket i det mindste; min kone er til dameselskab i aften. Hun ville nødigt derhen, for hun brænder af begærlighed efter at forny eller, som jeg siger, at stifte bekendtskab med Dem; for De vil vel vanskeligt kunne huske hende. Hun lovede at være her igen klokken ti, men jeg ved nok, hvad det vil sige, og vi kan godt have mindst en time for os selv."

Gotthold bad om undskyldning, fordi han voldte ulejlighed så sent, men han havde ment, at han hellere måtte komme sent end slet ikke, så meget mere som han havde besluttet, om muligt at rejse videre næste morgen tidlig.

"Jeg håber da, at De vil lade Dem holde tilbage hos os endnu en lille tid," svarede hr. Wollnow, "men tid er penge, som englænderne siger, og derfor vil vi hellige den tid, som Stine bruger til at gøre aftensmaden i stand, til vore pengeaffærer. Jeg har lagt alt til rette."

Hr. Wollnow havde tvunget Gotthold til at sætte sig ned i den lille sofa i privatkontoret og havde selv sat sig ved siden af ham i en med læder betrukket lænestol ved det runde bord, hvorpå forskellige papirer var lagt i omhyggelig orden.

"Her er de sager, som angår Deres hr. faders efterladenskaber," vedblev han. "Jeg har i sandhed haft meget ringe ulejlighed med udførelsen af det mandat, som De havde den godhed at betro mig fra Milano. Af rede penge fandtes der kun nogle få daler, og hvad møbler og andet husgeråd angår, så kunne eneboerne i den thebaiske ørken ikke have haft meget mindre end det, Deres hr. fader lod sig nøje med i sine sidste

leveår. Det eneste virkeligt værdifulde i hans efterladenskaber var biblioteket, og her har jeg tilladt mig at afvige noget fra Deres ordre. De havde bestemt, at den samlede sum skulle komme de fattige i sognet til gode, samt at Deres hr. faders efterfølger selv måtte ansætte prisen på de bøger, som han kunne have lyst til, men det var uden tvivl under den forudsætning, at denne herre ville gøre brug af begunstigelsen med den behørige diskretion. Men det var der slet ikke tale om hos pastor Simle. Med ét ord: begge Deres hensigter lod sig ikke forene, og da jeg vel havde ret i at antage, at de fattige ville ligge Dem mere på hjerte end hr. pastoren, skønt han gjorde meget væsen af den intimitet, der skulle have bestået mellem Dem og ham på Universitetet og, så vidt jeg mindes, allerede i skolen, så har jeg, med undtagelse af nogle ubetydelige sager, som jeg måtte lade ham beholde, tilbudt et respektabelt antikvarisk firma alt det øvrige, og efter nogen snakken frem og tilbage blev vi enige. Vi har, som jeg skrev til Dem, bragt en køn lille skilling ud af det, og hvis De er lige så tilfreds med mig, som de fattige i Rammin er det, så behøver jeg ikke at skamme mig over den måde, jeg har udført mit mandat på."

I hr. Wollnows mørke øjne lyste et smil, da Gotthold rakte ham hånden tværs over bordet og trykkede den erkendtligt.

"Jeg gentager, det var kun en ringe ulejlighed," sagde han, "og jeg ville med fornøjelse have påtaget mig én, der var hundredfold større, for en mand, som jeg skylder så meget."

"Som De skylder så meget? Er det mig?"

"Ja, netop Dem: hvis De for fem år siden, da De tiltrådte Deres arv, havde villet have de ti tusind daler udbetalt, som stod i min forretning, hvad jeg dog indtrængende rådede Dem til, så

ville jeg måske ikke nu have været i den behagelige stilling at kunne tilbagebetale Dem pengene med min bedste tak."

"Nej, for Himlens skyld!" råbte Gotthold, idet han holdt hr. Wollnows hånd tilbage, da den udstraktes efter en temmelig stor pakke, som blev holdt sammen med et gummibånd.

"Jeg havde lagt pengene til side for alle tilfældes skyld," svarede hr. Wollnow, "lutter gode obligationer, og efter dagens kurs."

"Men jeg vil lige så lidt modtage dem i dag, som jeg ville det dengang."

"Nu vel da," sagde hr. Wollnow, "i dag kan jeg ikke så ubetinget tilråde Dem at modtage dem som for fem år siden. Nu – jeg tør sige det med fuldstændig pålidelighed – står disse penge meget sikkert, og jeg kan give Dem de højeste renter; dengang, da jeg her, på basis af meget ejendommelige forhold, skulle grundlægge en ny forretning og hvert øjeblik, som følge af mine forretningsvenners – jeg mener de herværende godsejeres – uberegnelighed stod foran en krise, gjorde jeg kun min pligt, da jeg rådede Dem til at betro Deres penge i hænder, der var, om ikke renere, så dog sikrere. Men det ville De på ingen måde høre noget om, De ville absolut have, at jeg skulle beholde pengene; ja, jeg tror endda, at jeg kunne have brugt dem rentefrit."

"De forstår nok, hr. Wollnow, at jeg dermed ganske handlede i overensstemmelse med min onkels tænkemåde."

"Det ved jeg dog ikke," svarede købmanden. "Deres onkel havde en reel interesse i at lade mig beholde pengene. De store fordele, som gennem de nye forbindelser, jeg havde knyttet og jeg tør vel sige, skabt her, tilstod forretningen i Stettin, var så

betydelige, at de langt opvejede den risiko, som et dog altid muligt tab medførte. Men idet Deres onkel ved sit testamente gav Dem fuldkommen fri rådighed over arven, erkendte han, at en kunstner har og må have andre interesser end en forretningsmand."

"Ja," svarede Gotthold med varme, "de interesser, som knytter sig til hans kunst; jeg har aldrig haft og vil aldrig få andre. Med dette, og kun med dette for øje har jeg, så snart min første forbavselse havde sat sig, hilst den rige arv, der så uventet tilfaldt mig, med glæde."

"Jeg ved det," sagde hr. Wollnow; "den understøttelse, som jeg nu allerede på tredje år udbetaler den fattige, fortjenstfulde unge Brüggberg i Str. for Deres regning, beviser det; og han vil ikke blive Deres eneste pensionær."

"Han har ikke været så heldig som jeg, at hjælpen kom, mens det endnu var tid," svarede Gotthold.

Han støttede sit hoved på den venstre hånd og tegnede mekanisk arabesker på et blad, der lå foran ham, mens han med sagte stemme vedblev:

"Og det var også på den højeste tid for mig. I to år havde jeg i München ofret hver en time, hvert et minut, som arbejdet fra mit livsunderhold levnede mig, til kunsten, den elskede kunst, der viser sig så uendelig kysk og tilbageholden overfor begynderen – især når han i sit enogtyvende år må begynde forfra. Min kraft var nær ved at brydes; jeg havde set forhåbningernes sidste stjerne synke ned under horisonten. Intet holdt mig tilbage ved livet uden en slags trods mod en skæbne, som jeg troede ikke at have fortjent, og så den skam at forlade livet som en dåre i dens øjne, der hjalp mig til det. Da –

hvor tydeligt erindrer jeg ikke denne time! Jeg var hen imod aften kommet tilbage til mit tagkammer fra en berømt mesters atelier, som en god bekendt havde skaffet mig adgang til. Min sjæl var, som den skulle sprænges, så fyldt var den af indtrykket fra disse geniale frembringelser, og dog var den på samme tid dødstræt, for jeg havde et par dage i forvejen besluttet, at jeg ikke længere ville give undervisning, om jeg end skulle sulte, og jeg var ikke langt fra at sulte ihjel. Jeg havde stillet mig hen ved mit staffeli, men farverne svømmede imellem hinanden for mine øjne. Paletten faldt mig ud af hånden; jeg vaklede hen til bordet for at skænke mig et glas vand, og – på bordet lå det brev, som meddelte mig, at jeg havde arvet en slægtning, som jeg aldrig havde set, og som aldrig havde set mig, og at jeg var herre over en formue, der efter et foreløbigt skøn beløb sig til over hundredtusind daler. Hvad er vel naturligere, end at jeg i dette øjeblik aflagde den ed: disse penge skulle tilhøre kunsten, og kun dig selv, for så vidt du er kunstner."

"Intet er naturligere og simplere," sagde hr. Wollnow, "men at De har holdt denne ed, og det ved jeg, De har, det er – som vi Adamsbørn nu én gang er – just ikke så naturligt og ikke så ganske ligefremt. Men nu, da det forretningsmæssige er afgjort, vil vi, hvis De så synes, slå en lille gemytlig passiar af ved et glas vin."

Hr. Wollnow åbnede døren til et rummeligt, halvt som spise-, halvt som dagligstue smukt udstyret værelse og indbød sin gæst til at tage plads ved bordet, der var skjult af en snehvid dug og besat med alle slags gode sager i kostbart porcelæn og med flere flasker vin. Idet Gotthold satte sig ned, svævede hans blik hen

over nogle større og mindre oliemalerier, der med megen smag var fordelt rundt på væggene.

"Vil De holde kunstneren hans nysgerrighed til gode?" sagde han.

"Jeg forstår mig lidet eller intet på Deres skønne kunst," svarede hr. Wollnow, idet han fæstede servietten under sin fyldige hage, "men min kone er en stor liebhaver, og, hvad hun i svage øjeblikke overtaler sig selv til at tro, tillige kender. De må overlade hende den glæde at præsentere sine skatte. Men jeg er rigtignok bange for, at denne lille samling ikke vil finde stor nåde for Deres øjne, måske med undtagelse af ét billede, som også jeg anser for et mesterværk, og som bliver højligt beundret af alle dem, der ser det."

Gotthold ville gerne være gået noget nærmere hen til billederne, af hvilke ét, der hang i nogen afstand, syntes ham bekendt; men hr. Wollnow havde allerede fyldt de grønne glas med den duftende rhinskvin, og en gammelagtig, robust kvindeskikkelse kom støjende ind med et fad dampende, friskkogte saltvandsfisk i sine røde hænder.

"Stine påstår, at De altid har holdt meget af rødspætter," sagde hr. Wollnow, "og nu har hun ikke kunnet lade være, selv at præsentere Dem Deres forhenværende livret."

Gotthold så op på den robuste person og genkendte straks den gode Stine Lachmund, der i hans drengeår havde bestyret husvæsenet i Dollan i stedet for den svagelige frue, og efter dennes død helt overtaget det, og som altid havde forstået, overfor folk i almindelighed og overfor drengene i særdeleshed, at hævde sin mangen gang ikke lette stilling med god forstand og med godt humør.

Han rakte hånden ud mod sin gamle veninde, og denne gav ham et kraftigt slag i den, efter at hun havde sat fadet på bordet og uden spor af grund aftørret sine røde hænder i forklædet.

"Jeg vidste jo nok, at De ville kende mig igen," sagde hun, og hendes brede ansigt strålede af glæde ved disse ord. "Men du min Gud og skaber, hvor De dog har forandret Dem! Hvor De er blevet et kønt menneske! Jeg kunne aldrig have kendt Dem igen!"

"Så må jeg da den gang have været ganske forskrækkeligt grim, Stine?" spurgte Gotthold leende.

"Nej, det gik nok an," sagde Stine med et alvorligt forskerblik, "smukke blå øjne havde De, det er sandt, men de var altid så sørgmodige, at det kunne skære én i hjertet. Og så det magre lille ansigt slået itu, lige derfra og dertil – det så skrækkeligt ud, og sådan en god dreng, det var skammeligt –"

"Det er alt sammen glemt for længe siden," sagde Gotthold.

"Og et stort skæg vokset hen over det," supplerede Stine.

"Du kan sige til Line, at hun skal bringe os noget ind af den med det røde lak," sagde hr. Wollnow, der troede at bemærke, at hans gæst ønskede denne genkendelsesscene afbrudt. "De må tilgive," sagde han, da Stine efter et fornyet håndtryk var gået ud og den smukke unge tjenestepige, der kom og gik med lette fjed, havde overtaget opvartningen. "De må tilgive mig, at jeg ikke har forskånet Dem for denne lille scene. Det gode gamle menneske havde glædet sig sådan til Deres komme, og den, som vender tilbage til sit hjem, må allerede forud være fattet på ved hvert skridt at møde bekendte ansigter."

"Det har jeg erfaret i dag," svarede Gotthold; "også Deres frue, sagde De –"

"Er stolt af at have kendt Dem, da De endnu ikke var en berømt maler, men en undselig dreng på omtrent tretten år, der hårdnakket vægrede sig ved at tage del i nogle dansetimer, som de herværende mødre af den fine verden med stor møje havde bragt i stand, og som De dog til sidst deltog i, da De hørte, at ellers var der ingen, som ville danse med den lille Ottilie Blaustein. Hun har ikke glemt denne højmodighed."

"Og hun – frøken Ottilie –"

"Hun har nu i seks år været min kone," sagde hr. Wollnow. "De ser på mig med en vis diskret forbavselse; De har allerede regnet ud, at Deres lille baldame fra hine dage nu ikke kan være meget over femogtyve år gammel, og De takserer meget rigtigt mig til nogle og halvtreds – lad os sige seksoghalvtreds. Men vi jøder –"

"Er De jøde?" spurgte Gotthold.

"Af det reneste blod," svarede hr. Wollnow, "så De ikke det før, da jeg med sådan en skyndsom hast lukkede Deres penge ind i skabet igen? – af den reneste polske race, om jeg end af føjelighed mod min kone, der erklærede at have lidt tilstrækkeligt under jødedommen, og tillige af forretningsgrunde har gjort det for mig meget lette skridt fra én positiv religion, der var mig ligegyldig, til en anden, der var mig ikke mindre ligegyldig. Men hvad jeg ville sige: vi jøder eller vi jødisk opdragne er lige så lidt romantikere, når talen er om ægteskab, som i andre retninger; vi holder os til loven, jeg mener naturens lov, der i sandhed ikke er romantisk, men meget nøgtern og derfor også så meget mere logisk."

"Og De mener da, at en betydelig forskel i år mellem ægtefællerne er en af disse naturlove, som man strengt må

overholde?"

"På ingen måde; kun er den under visse omstændigheder ingen hindring."

"Ganske vist, men –"

"Tillad mig at forklare min mening ved nogle statistiske data. Jeg nedstammer fra en meget sejlivet familie. Min bedstefader – han kunne ikke med bestemthed angive hverken tiden eller stedet for sin fødsel – skal have været over hundrede år, da han døde, rigtignok blind og lam, men i næsten usvækket besiddelse af sin åndelige kraft. Min fader blev halvfems år. Jeg, der ikke behøvede at gøre mig livet alt for surt, kunne gifte mig allerede for seks år siden, altså i mit halvtredsindstyvende år, og således har jeg da al udsigt til at se mit lille trespand, selv om det skulle få endnu en tilvækst, vokse til og nå skelsår og alder, forudsat at jeg når så omtrent de firs år, noget som jeg, det vil De indrømme, har grundet fordring på fra fædrene side af."

Hr. Wollnow lænede med velbehag de stærke skuldre mod stoleryggen og strøg sig med begge hænder over den brede pande og det tykke, sorte hår, hvori Gotthold ikke kunne opdage det mindste grå stænk. – "De mener altså," sagde han, "om jeg ellers har forstået Dem ret, at ægteskabet først og fremmest skal komme børnene til gode, således at det kun gælder om at agte på den tids tegn, i hvilken og for hvilken børnene bliver født."

"Ja," svarede hr. Wollnow, "først og fremmest, eller, som jeg hellere ville sige, både først og sidst."

"Og ægtefællerne?"

"De skulle og ville i kærligheden til deres børn og i glæden over den nye, unge verden, der er udsprunget fra dem, søge

deres tilfredsstillelse og tillige en fyldestgørende skadesløsholdelse for de tabte illusioner og en belønning for de sorger og savn, som med nødvendighed udspringer af denne kærlighed og glæde."

"Og deres kærlighed, deres egen kærlighed, den kærlighed, der førte dem sammen, og som af den utallige mængde af muligheder lod dem træffe netop dette valg – den kærlighed, der bestandig vokser og må vokse, indtil den til sidst gennemstråler hver en tanke, forhøjer hver en følelse og opvarmer hver en blodsdråbe – den vil De tage bort fra ægteskabet? eller dog betragte den som noget, der kan være eller ikke være i det? På ingen måde! Kærlighed er overalt, undtagen i Helvede, siger Wolfram von Eschenbach. Jeg ved ikke, om han har ret, men det ved jeg, at et ægteskab, hvor der ikke er kærlighed – dog, hvad siger jeg? hvor der ikke er kærlighed, således som jeg forstår den, i mine øjne er et helvede."

Gotthold havde talt med en lidenskab, der, hvor meget han end stræbte at undertrykke den, dog ikke undgik hans værts skarpe iagttagelse.

"Skulle vi ikke lade det tema fare," sagde han med venlighed, "og opsøge os et andet, vi lettere kunne blive enige om."

"Nej, lad os blive ved dette," sagde Gotthold; "det er mig om at gøre at høre en udtalelse om et så vigtigt punkt af en mand, hvis dom og karakter jeg sætter så højt – men gør mig bekendt med Deres hele anskuelse, for jeg er vis på, at De endnu har meget at sige."

"Ganske vist," svarede hr. Wollnow tøvende, "men jeg frygter for, kun meget lidt, der vil behage Dem, således som De nu

betragter ægteskabet. Jeg siger, således som De nu betragter det, og jeg beder, at De ikke vil tage mig det ilde op, for De, som er opvokset i romantiske traditioner, og som i egenskab af kunstner måske endog er ganske særligt tilbøjelig til en idealistisk opfattelse af de menneskelige forhold, kan vel næppe på anden måde komme bort fra Deres forudfattede mening end gennem egen erfaring. Men hvorom alting er: jeg måtte være mindre fast overbevist om rigtigheden af min egen mening, end jeg er det, eller også måtte jeg nære mindre højagtelse for min modstander, end tilfældet er, hvis jeg ville lade Deres sidste udtalelse gå hen uden modsigelse. De sagde, at ægteskabet, uden den kærlighed, som De skildrede så veltalende, ville være et helvede; jeg påstår, at netop denne kærlighed, eller snarere denne kærligheds uopfyldte drøm gør mange, kun alt for mange ægteskaber til et helvede."

"Uopfyldte?" sagde Gotthold; "ja, det er netop ulykken."

"Og det en ulykke, som er uundgåelig, eller som dog i det mindste i utallige tilfælde ikke kan undgås. De vil indrømme, at de fleste ægteskaber allerede begynder og må begynde med denne drøm, der er mere eller mindre glimrende, alt efter drømmerens natur og dannelsesgrad. Der gives meget få mennesker, som ikke gør fordring på en ganske særlig belønning, fordi de gør, hvad de er naturen og samfundet skyldige. Men indser de nu senere, at det i ægteskabet drejer sig om ganske andre formål end om virkeliggørelsen af deres drømme, og at disse formål nås bedre, jo mindre man drømmer, så ser de fleste ganske vist i begyndelsen en smule forundrede ud, dog tager de ikke sagen videre tragisk, men således som den er; og det er de ægteskaber, som jeg – med al

agtelse, for menneskeheden, der jo består af gennemsnitsmennesker, – vil kalde for gennemsnitsægteskaber, og som jeg i Tyskland, England, Amerika og Frankrig, så langt som jeg har været omkring på den civiliserede del af jordkloden, har fundet hinanden så lignende som det ene æg det andet. Det er, alt i alt, en meget tør, men også meget sund prosa, som gør sig gældende her; en hel del beskeden, rolig lykke, men naturligvis også megen, såre megen lidelse; men dog ingen lidelse, der ikke tilkommer mennesket – jeg mener den skrøbelige, forkrænkelige og endelig døden tilfaldende skabning – som sådant, og meget få lidelser, der er en følge af selve ægteskabet. Men dette finder i en overordentlig grad sted i de tilfælde, hvor menneskene absolut vil virkeliggøre den drøm, de har drømt som elskende, ja endog forvandle den til en endnu mere glimrende virkelighed. Hvor mange nedbrydende kampe, hvor megen frugtesløs strid, hvor megen bortødslet og til så mange vigtige formål højst nødvendig kraft, hvor megen meningsløs og unyttig grusomhed mod dem selv og andre! De ser, at jeg kun taler om de mennesker, der mener det alvorligt med livet; jeg taler ikke om det dagligdags sløvsind, der ikke er i stand til at gribe en moralsk idé, eller om den om muligt endnu mere dagligdags frivolitet, der frækt kimser ad al moralitet."

"Det ved jeg," svarede Gotthold, "men hvorfor skulle ikke alvorlige, ærlige mennesker, når de bliver sig deres fejltagelse bevidst, endnu mens det er tid søge at rette den fejl, der har indsneget sig i deres livs regning?"

"På hvilken måde?"

"Derved, at den ene gengav den anden friheden."

"Friheden? Hvilken frihed? Friheden til så snart som muligt at lænkebinde sig igen, til så snart som muligt at træffe et nyt valg, forudsat at de ikke, hvad der i reglen er tilfældet, har truffet det i forvejen; et nyt valg, om hvilket det kan forudses, at det ikke vil falde klogere eller bedre ud end det første. Husk dog på, vi taler om alvorlige, ærlige mennesker; de gik dog vel også ærligt og alvorligt til værks ved det første valg, og dog tog de fejl, til trods for al deres alvor, til trods for al deres ærlighed, og det hvor de kunne vælge frit og uhildet; skulle de da den anden gang, under trykket af en selvforskyldt lidelse, blændede af en forbryderisk lidenskab – – ser De, når en ny kommis begynder den første kalkulation, som jeg lader ham gøre, med en fuldstændig gal opgivelse, så giver jeg ham måske ikke afsked af den grund, men jeg vil aldrig igen betro ham en vigtig opgave uden kontrol. Og dernæst – mens det endnu er tid, siger De? Hvornår er det endnu tid? Måske aldrig, når to har tilhørt hinanden med liv og sjæl – for alvorlige, ærlige mennesker ville dog give hinanden deres sjæle – måske aldrig, og ganske sikkert aldrig mere, så snart – og her kommer jeg tilbage til det, jeg gik ud fra, til ægteskabets alfa og omega – så snart forbundet, der netop derved helliges, er blevet velsignet med børn. Tro De mig – jeg har kunnet gøre mangen iagttagelse i den retning; den rift, der adskiller forældrene, går altid midt gennem børnenes hjerter; de vil før eller senere føle den smerteligt, og de vil aldrig ganske forvinde den, forudsat at de – hvad der rigtignok ikke altid er tilfældet – har et hjerte."

"Og vil da ikke et barns hjerte sønderrives," råbte Gotthold med smertelig bevægelse, "vil det ikke bløde ved tanken om dets

forældre, der har levet til kval for hinanden og er gået til grunde i denne kval?"

"De ville ikke være gået til grunde," svarede hr. Wollnow, "hvis de havde handlet, således som jeg mener det, hvis de altid havde sagt til sig selv og bestandig lagt sig på hjerte: for vore børns skyld må vi ikke forsage, vi må bære det, vi må leve, må holde vort livs hovedbog hellig, og hvis der virkelig har indsneget sig en fejl i den, så må vi regne og regne, indtil vi har fundet den. Hvem i al verden skal stå inde for facit andre end den, der har ført bogen! Og dernæst, der gives også et slags fallit, af hvilken den ulykkelige går ud fattig, måske tiggefærdig og uden at eje noget, han kan dække sit legeme med, men med den bevidsthed: du har gjort din pligt, du har gjort din skyldighed. Ve den, der ikke kan tænke det om sine forældre. Held den, der kan sige det, og som ved sine forældres grav kan græde smertelige og dog søde tårer og i fred drage videre."

Gotthold støttede sit hoved på hånden. "Lad os slutte fred," havde han sagt til sin faders skygge, og smertelige, men dog søde tårer var faldet fra hans øjne ned på moderens grav. Ville de have været mindre søde, hvis hun havde forladt hans fader, som hun ikke kunne gøre lykkelig, og som ikke kunne gøre hende lykkelig? hvis hun havde søgt og måske fundet sin lykke i en andens arme?

Hr. Wollnows mørke øjne var fæstet halvt med medlidenhed, halvt med strenghed på hans gæsts ædle, af sorg og tvivl formørkede træk. Havde han allerede sagt for meget, eller havde han måske endnu ikke sagt nok? Skulle han tie eller skulle han tale, skulle han fortælle den unge mand, der var sin

moder så lig, og som dog havde så meget af sin fader, hans forældres historie?

Da lod gadedørsklokken og i det samme øjeblik også hans hustrus stemme ude fra forstuen. Hun skulle nok, selv om samtalen havde taget en alvorlig, måske betænkelig vending, snart igen bringe de to mænd ind på lysere tanker ved sit muntre lune.

4

"Jeg beder tusinde og atter tusinde gange om forladelse," råbte fru Wollnow allerede på dørtærsklen.

"Det giver lige to tusinde," sagde hendes mand, der samtidig med Gotthold havde rejst sig for at gå hende i møde.

"Du behøver ikke således bestandig at regne alting efter, du regnemenneske."

"Men derimod bestandig give efter –"

"Og ikke altid afbryde mig og forstyrre mig i mine skønneste talemåder, for jeg havde udtænkt de allerskønneste til vor kære gæst."

"Begyndte de måske med 'god aften'?"

"Nå ja, god aften! Og velkommen, hjerteligt velkommen," sagde fru Wollnow, idet hun strakte begge sine små buttede hænder ud imod Gotthold og med en levende nysgerrighed i sine brune øjne så op på ham. "Gud, hvor De dog er vokset, og hvor De har udviklet Dem til Deres fordel!"

Gotthold kunne ikke give hende denne kompliment tilbage. Ottilie Blaustein syntes ham at være blevet mere robust, men hverken større eller smukkere, siden han havde set hende sidst. Imidlertid strålede det runde og noget røde ansigt af godmodighed og livslyst, og således faldt det ham ingenlunde vanskeligt at gengælde sin ungdomsbekendts hjertelige hilsen på en måde, der ikke var mindre hjertelig. Hun bad herrerne om igen at tage plads; hun ville, med deres tilladelse, sætte sig hos dem, og hun ville også gerne have et glas vin, for hun havde hele aftenen måttet tale så meget, at hun var blevet ganske tør i

halsen. Derefter sprang hun straks op igen og spurgte sin mand ind i øret i en halvt hviskende tone, om han allerede havde vist ham det? efter hvilket hemmelighedsfulde spørgsmål hr. Wollnow smilende rystede på sit statelige hoved. "Jeg ville ikke tage den glæde fra dig," sagde han.

"Tak, søde Emil!" råbte hun, idet hun i en fart kyssede sin mand på panden; derefter vendte hun sig til Gotthold: "Kom, jeg må dog give Dem et bevis på, at det ikke var nogen utaknemmelig, De viste Dem venlig imod, den gang De gjorde dansetimerne mulige for den lille jødepige. Ser De, dette har jeg købt til minde om Dem, og jeg ville have købt det, selv om det havde været lige så værdiløst, som det nu er værdifuldt, og lige så dyrt, som jeg nu har købt det for spotpris."

Hun greb et lys og førte Gotthold hen til det landskabsmaleri, som han allerede før havde fået øje på. Gotthold fo'r sammen og kunne kun med møje undertrykke et skrig af overraskelse og skræk.

"Det er Dollan, ikke sandt?" sagde Ottilie.

Gotthold svarede ikke; han tog lyset ud af hånden på den lille frue og lod dets skær falde på billedet, der hang noget højt. – Jo, der var det, det billede, han den gang havde malet sin kærlighed og sin smerte i, det billede, han tidligere på aftenen havde fortalt hr. Wollnow om, at det stod på hans staffeli hin aften, der bragte en så vidunderlig vending i hans liv. Han havde, for at godtgøre overfor sig selv, at han uigenkaldeligt havde brudt med fortiden, og at en ny epoke i hans liv og hans stræben nu måtte tage sin begyndelse, foræret skitsen bort og ikke tilintetgjort maleriet, men ganske prosaisk sat det ind på en udstilling, hvorfra det var vandret til en anden og derfra igen til

en tredje og fjerde, hvorpå det endelig var blevet solgt, uden at han vidste hvorhen eller til hvem, og uden at han ville vide det; det skulle være som forsvundet for ham. Og dog havde han ikke i al denne tid kunnet løsrive sig fra erindringen om dette billede. Han ville have kunnet male det igen efter hukommelsen, men det havde dog aldrig været *det* billede, der var helliggjort ved så mange lidelser. Og her skulle han finde det igen, og netop nu, da hans sjæl var så fyldt af den trylleduft, som alt hvad han så, alt hvad han hørte, bar ham i møde fra hine dage, ligesom den gang hvert et pust, der strøg over hans pande og om hans kinder, bragte en duft fra granerne, fra havet og fra kærligheden.

"De kan nok ikke begribe, hvorledes jeg har fået fat på det," sagde fru Wollnow, "og hvorledes jeg overhovedet har fået at vide, at det er af Dem. Ja, er det ikke underligt, hvorledes man kan have held med sig! Det sagde jeg også til Cæcilie Brandow, som jeg – ja, det er nu seks år siden, og jeg var lige blevet gift – var sammen med i Sundin – til uldmarked havde jeg nær sagt; men det var naturligvis kun herrerne, som var *der*; vi damer var fulgt med for at se udstillingen, og der traf jeg sammen med hende. Vi havde så meget at fortælle, vi to veninder, som ikke havde set hinanden siden i pensionen; De husker måske ikke, at jeg i Sundin havde været i pension sammen med Cæcilie? – eller i det mindste, *jeg* havde meget at fortælle, for jeg fandt Cæcilie meget stille – jeg tror, det den gang ikke var længe siden, at hun havde mistet sit andet barn. Vi var kommet fra hinanden i trængslen, men endelig fandt jeg hende i et afsides værelse, stående ganske alene foran dette billede. Hendes ansigt var badet i tårer, som hun søgte at skjule, da jeg kom til.

'Min Gud,' sagde jeg, 'er det ikke –'

'Jo,' svarede hun, 'og det er af ham.'

'Af hvem?'

Med ét ord: hun havde straks fundet det ud, og hun lod sig heller ikke bringe fra det, da jeg sagde, at 'G. W.' i hjørnet jo også kunne være, Gud må vide hvem. De ser, at jeg den gang endnu ikke forstod mig meget på malerkunsten – nu, da jeg – men Deres hånd skælver, De kan jo ikke mere holde lyset."

"Lad mig få det billede," sagde Gotthold; og da han bemærkede, at begge ægtefællerne så forundrede på ham, tilføjede han i en roligere tone, idet han igen satte lyset hen på bordet: "Billedet fortjener virkelig ikke at hænge imellem Deres øvrige, til dels fortræffelige sager. Det er en skitse af en begynder og tilmed malet ud af hovedet efter en meget flygtig farveskitse. Jeg lover at give Dem et andet og bedre for det, som jeg skal male på stedet, set akkurat fra samme punkt, hvis De ønsker det –"

"O, det var herligt, det var prægtigt!" råbte fru Wollnow. "Jeg tager Dem på ordet: et andet, ikke bedre, for De kan ikke gøre det bedre, det er umuligt, men malet på det samme sted, alene for mig, af nutidens mest berømte landskabsmaler, det er en triumf, som jeg kan tære på for alle kommende tider. Det giver De mig Deres hånd på!" Og hun rakte begge sine hænder frem mod Gotthold.

"Så," sagde hr. Wollnow, "kontrakten er sluttet, og nu vil vi efter god gammel skik drikke lidkøb. De ser, hr. Gotthold Weber, mands list er vel behænde, men kvindelist er uden ende. Jeg kunne have arbejdet længe på at bevæge Dem til at blive her;

så kommer min kone, og den sky fugl er fanget. Nå, det glæder mig, glæder mig hjerteligt."

"Og hvor vil Cæcilie ikke glæde sig!" råbte fru Wollnow. "Min stakkels Cæcilie, hun har virkelig en lille og tilmed så behagelig adspredelse nødig."

Gotthold skiftede farve. Han havde, da han gav sit overilede løfte, i virkeligheden mindst af alt tænkt på ad denne vej at forskaffe sig et bekvemt påskud til at gense Cæcilie.

"Jeg tror, at vi kan spare vor ven ulejligheden med rejsen," sagde hr. Wollnow, "du vil sikkert også være tilfreds med en simpel kopi."

"Du hører jo, at her slet ikke er tale om en kopi, men om et nyt, et helt nyt billede. Men det forstår du dig ikke på, gode Emil, eller – du *vil* ikke forstå dig på det."

"Jeg vil kun ikke straks vise vor ven døren, men beholde ham hos os og for os."

"Vær nu ærlig, Emil, og sig det hellere, som det er!" sagde fru Wollnow, idet hun truede ad ham med fingeren. "Sagen er nemlig den, hr. Weber, at han ikke kan lide Brandows – Himlen må vide, af hvad grund. Det vil sige, jeg kan jo heller ikke lide *ham*, og jeg har virkelig heller ikke nogen grund til der, for i dansetimerne gjorde han ikke andet end at drille mig på sin uforskammede måde. Men jeg taler slet ikke om ham, men om hans yndige kone."

"Og da mand og kone er ét –"

"Hvis alle tænkte således som du, kære Emil – og jeg naturligvis, men ingen regel uden undtagelse, og det Brandowske ægteskab er så afgjort slet og ulykkeligt, at jeg i sandhed ikke indser, hvorfor vi –"

"Taler så meget om det," sagde hr. Wollnow, "hvilket er så meget mere unødvendigt, som vor gæst vel næppe interesserer sig synderligt for dette tema."

"Ikke interesserer sig!" råbte Ottilie og slog hænderne sammen, "ikke interesserer sig! Jeg beder Dem, hr. Gotthold – hvor jeg dog altid falder tilbage i de gamle vaner – undskyld – men sig dog denne mand, der finder Goethes *Valgslægtskaber* flove –"

"Undskyld, umoralske har jeg sagt –"

"Undskyld, flove – endnu i forgårs aftes, da vi talte om det hos konrektorens, og du opstillede din uhørte påstand om, at Goethe havde begået en perfidi – ja, perfidi sagde du, – idet han havde gjort den eneste person i hele romanen, som bragte noget sandt frem om ægteskabet – mægleren – til en halvt naragtig person."

"Men hvad er det da, du vil med dine valgslægtskaber?" råbte Wollnow ærgerlig.

"Han tror nemlig ikke på valgslægtskab," sagde Ottilie triumferende, "og påstår, at det kun er noget, der spøger, ligesom gengangerne, i tossernes hjerner. Men sagen er, at han kun lader således; i al hemmelighed tror han dog på det, mere end mange andre, og nu ængster han sig, ligesom et barn for spøgelser, ved den tanke, at De rejser til Dollan og genser Deres ungdomsveninde."

"Hvor du dog taler!" sagde hr. Wollnow, der næppe kunne skjule sin pinlige forlegenhed bag de sammenpressede læber.

"Gud, vi har ikke talt om andet hele aftenen der, hvor jeg kommer fra," råbte Ottilie. "De må nemlig vide, hr. Gotthold, at foruden mig var der endnu tre fra vore dansetimer – de er nu

gift alle tre – Pauline Ellis – nå, hun interesserer Dem formodentlig ikke – Louise Palm, hende med de brune øjne, vi kaldte hende altid for Zingarella, – og Hermine Sandberg – De ved, den smukke unge pige, skade, at hun skeler noget, og så læsper hun lidt. Vi vidste besked om alt, alt indtil den mindste detalje, fremfor alt om Deres duel med Karl Brandow –"

"Ved hvilken dog, om jeg husker ret, ingen af de nævnte damer var til stede," sagde Gotthold.

"Meget godt!" råbte hr. Wollnow.

"Aldeles ikke godt," sagde Ottilie surmulende, "aldeles ikke godt, og aldeles ikke smukt af hr. Gotthold at spotte over det trofaste venskab, som man i så mange år har bevaret for ham."

"Det være langt fra mig," svarede Gotthold. "Tværtimod, jeg føler mig højligt æret og meget smigret over, at mit stakkels Jeg har kunnet yde stof til underholdning for så elskværdige damer, om det end kun var for et par minutter."

"Gør De nu nar igen –"

"Jeg forsikrer Dem endnu en gang, at jeg mener det fuldkommen ærligt."

"Vil De give mig et bevis på det?"

"Ja, ganske sikkert, hvis jeg kan."

"Nu vel da," sagde Ottilie med en dyb rødmen, "så fortæl mig, hvorledes det forholder sig med duellen, – for, jeg må tilstå, den ene fortalte det på én måde, den anden på en anden, og resultatet blev, at ingen af os vidste rigtig besked. Vil De?"

"Hjerteligt gerne," sagde Gotthold.

Han havde meget godt lagt mærke til hr. Wollnows gentagne forsøg på at give samtalen en anden retning, og han troede at turde antage, at den tidligere samtale ingenlunde havde været

så hensigtsløs fra hans værts side, som det i begyndelsen var forekommet ham. Havde fru Wollnow fortalt sin mand en roman efter sin egen smag og i den ladet ham spille, Himlen må vide hvilken flov rolle? Han måtte søge at gøre en ende på denne samtale; han mente, at dette bedst kunne ske ved, at han straks opfyldte fru Wollnows ønske og fortalte historien, som om det var en anden, der havde oplevet den, og med den størst mulige uinteresserthed.

Disse tanker skød gennem hans sjæl, mens han langsomt førte sit glas til læberne. Han nippede til det og sagde, idet han smilende vendte sig om til fru Wollnow:

"Hvor gerne, højtærede frue, ville jeg ikke introducere min fortælling med de berømte ord af Æneas: 'O dronning, du vækker det gamle sår med usigelig smerte til live igen', men det går ikke an, højtærede frue, det går sandelig ikke an. Jeg har rigtignok ved stærke vejrforandringer en og anden fornemmelse i såret, men selv da er denne på ingen måde usigelig smertelig, og i ethvert fald føler jeg i dette øjeblik slet ikke andet end den dybe sandhed, som ligger i det gamle ord, at drenge er drenge og laver drengestreger, og det endda mange gange temmelig dumme drengestreger. Til disse sidste hører utvivlsomt min strid med Karl Brandow, som dog ikke, hvad De tror, højtærede frue, opstod i dansetimerne; der kom den kun til udbrud, efter at den længe havde ulmet under asken og én gang endda truet med at slå ud i lys lue. Den første foranledning var imidlertid denne: I vor sekunda gjaldt det som en gammel og stadig ubrødelig overholdt skik, at et åbent rum mellem første bænk og katedret var forbeholdt 'de gamle' og under stor straf ikke måtte betrædes af nogen 'ny' før efter

udløbet af det første semester. Nu hørte Karl Brandow unægtelig til de gamle, og det endog til de meget gamle, for han sad allerede på tredje år i sekundaen, men altid på de bageste bænke, skønt han, om jeg mindes ret, allerede havde fyldt sit attende år. Jeg hørte til de 'unge' og meget unge, for jeg var netop som fjortenårig yngling kommet ind i klassen ved Mikkelsdagstid, til ikke ringe ærgrelse for min fader, der ganske alene havde forberedt mig og ventede, at jeg straks var blevet flyttet op i primaen. Det var heller ikke uden grund, for da elevernes rækkefølge, efter skik og brug, skulle bestemmes otte dage efter, i overensstemmelse med udfaldet af visse arbejder, som vi kaldte ekstemporalia, viste det sig, at mine var aldeles fejlfri, og jeg blev med en vis højtidelighed indsat i min velerhvervede værdighed som *Primus omnium*. Men så måtte jeg endda ikke betræde første bænks plads! Jeg havde fra første øjeblik af opfattet dette forbud som en forhånelse; det erklærede jeg nu åbent og tillige, at jeg ikke længere ville rette mig efter det, men forlangte en ophævelse af denne brutale lov, og det ikke alene til fordel for mig, men for alle de nye, som hvis forkæmper jeg betragtede mig.

Da jeg formulerede min fordring således, havde jeg i virkeligheden kun fulgt den retfærdighedsfølelse, som boede i mig, uden alle bihensigter; men det viste sig, at jeg ikke havde kunnet operere bedre, hvis jeg havde været den snildeste demagogiske agitator. Alene ville jeg slet ingen udsigt have haft til at føre min dristige reform igennem, men nu var min sag alles, det vil sige alle 'nyes' sag, og tilfældet ville, at vi nøjagtig var de gamle lige i tal. Også i henseende til legemsstyrke, som drenge i den alder så godt forstår at taksere, ville vi vel have

kunnet måle os med dem, og hvad der muligvis manglede, ville kunne erstattes af den begejstring for vor retfærdige sag, som jeg stadig havde søgt at oppuste – hvis ikke Karl Brandow havde været. Hvem kunne vel modstå denne attenårige heros, der var slank og kraftfuld som en ung gran! Han ville rase imellem os som Achilles mellem trojanerne og beså vor hemmelige kampplads i fyrreskoven bag ved pædagogiet med legemerne af sine til jorden kastede fjender. For det var bestemt, at den, som i brydningen berørte jorden med sin ryg, skulle betragtes som besejret og træde ud af kampen, der skulle afgøres på denne måde, i overværelse af seks hæderlige primanere, som med anerkendelsesværdig beredvillighed havde overtaget dommerfunktionerne.

Imidlertid var der ikke længere nogen mulighed for, at vi kunne trække os tilbage, selv om vi – hvad dog ingenlunde var tilfældet – havde haft lyst til det. Timen kom, en lørdag eftermiddagstime, i hvilken vi havde vidst at unddrage os lærernes opsyn, og jeg tror, at krigere, der bliver kommanderet til at angribe et død og fordærvelse udspyende batteri, ikke kunne være alvorligere og mere højtideligt stemte, end vi var det – og jeg da fremfor alle. Jeg havde givet anledning til striden, jeg havde indviklet alle mine kammerater i den; jeg følte mig ansvarlig for udfaldet og for den skam, der ville ramme os, hvis vi kom til at bukke under – noget, der med hvert øjeblik forekom mig mere sandsynligt. At jeg for min part var fast besluttet på at gøre mit yderste og at anspænde hver en nerve, forstår sig af sig selv. Jeg håbede, jeg bad til guderne, at de ville lade Karl Brandow blive min mand, – for hver enkelt fik sin modstander tildelt ved lodkastning, og kun den, der havde

besejret sin modstander, turde frit vælge mellem dem, der havde besejret deres, indtil alt var afgjort. Jeg mindes ikke, om primanerne, der havde udstedt denne sindrige lov, havde kopieret deres Walter Scott, jeg ved kun, at jeg aldrig senere har kunnet læse den berømte skildring af turneringen i Ashby i *Ivanhoe* uden at mindes denne sommereftermiddag og den skyggefulde plads i skoven og de af mod og kampiver glødende drengeansigter.

Og ligesom ved turneringen i Ashby et ganske uforudset tilfælde i skikkelse af den sorte ridder bringer heltens ellers redningsløst fortabte sag til at sejre, således også her.

Mellem de nye var der en dreng på seksten år, med et åbent, ærligt ansigt, der ville have været smukt, når det kun havde haft noget mere liv og de store, trofaste øjne havde stirret noget mindre drømmende hen for sig. Han var høj og kraftig af vækst, og vi ville have gjort sikker regning på ham, hvis ikke hans indolens var forekommet os større end den styrke, han måske besad, for han havde endnu aldrig vist os nogen prøve på den, og på vort indtrængende spørgsmål om, hvor højt han takserede sig selv, trak han stiltiende på de brede skuldre."

"Curt Wenhof!" råbte fru Wollnow.

"Ja, Curt Wenhof, min stakkels, kære Curt," vedblev Gotthold, og hans stemme bævede ved erindringen om den dyrebare ungdomsven. "Jeg ser ham, som han stod der, så ligegyldig, som om sagen ikke angik ham, efter at han med ringe besvær havde slynget sin modstander til jorden, ligesom en høstkarl kaster neget bag ved sig. Også jeg havde kastet min modstander til jorden og rettede mig netop åndeløs og stønnende i vejret, da Karl Brandow, der imidlertid havde ekspederet to eller tre,

styrtede lige løs på mig. 'Nu gælder det', sagde jeg til mig selv. 'Du må gøre ham det så svært som muligt.' På at sejre tænkte jeg slet ikke. Men i samme øjeblik var Curt sprunget hen foran mig; i det næste greb de fat i hinanden, og Karl Brandow mærkede ved det første tag, at han havde at gøre med en modstander, som i det mindste var ham jævnbyrdig i kraft og mod, og som i koldblodighed og sej udholdenhed langt overgik ham, hvad resultatet også godtgjorde. Det var et herligt skuespil at se de to unge atleter brydes, et skuespil, som vi alle, prisdommere, sejrherrer, besejrede og kæmpere, nød, for vi havde, som efter en fælles overenskomst, sluttet en stor kreds omkring dem og ledsagede ethvert af kampens stadier, alt efter som vi hørte til det ene eller det andet parti, med angst og håb og med lydelige tilråb, der for mit partis vedkommende forvandlede sig til et lydeligt jubelskrig, da Curt Wenhof løftede sin modstander, hvis kraft var helt udtømt, i vejret og med en sådan styrke slyngede ham til jorden, at staklen blev liggende, så lang han var, ude af stand til at røre sig og halvt afmægtig.

Nu var kampen afgjort, sagde primanerne, og det var den i sandhed, for hvem havde vel vovet at binde an med Karl Brandows overvinder! Jeg for min part omfavnede Curt med jubel i mit hjerte, tilsvor ham evigt venskab og vendte mig derpå til Karl Brandow, som imidlertid havde rejst sig op, og rakte, som fører for det ene parti, ham, som fører for det andet, hånden, idet jeg udtalte det håb og det ønske, at der på denne ærlige kamp ville følge en ærlig fred. Han tog imod min hånd, og jeg tror endog han smilede, idet han sagde, at han måtte være en god nar, hvis han ville ærgre sig over noget, som dog nu en gang ikke lod sig forandre."

"Det er ham, ganske som han står og går," råbte fru Wollnow ivrigt, "tilsyneladende venlig og forbindtlig, men i virkeligheden underfundigheden og grusomheden selv."

"De ser, at min kone allerede har taget parti," sagde hr. Wollnow.

"Allerede!" råbte fru Wollnow. "Jeg har virkelig aldrig tænkt og følt anderledes; jeg har altid været imod ham, og jeg har sandelig også haft årsag til det. Jeg gad nok vide, hvad der skulle være blevet af mig i dansetimerne, hvis De ikke havde taget Dem så venligt af mig. Det skal jeg aldrig glemme, og det var så meget mere ædelt af Dem, som De ikke brød Dem en smule om mig, men kun sværmede for den smukke Cæcilie, hvilket jeg heller aldrig har kunnet fortænke Dem i."

"Jeg frygter for, at det ville være forgæves, om jeg sagde Dem imod."

"Fuldstændig forgæves! Jeg ser Dem endnu springe op fra stolen ved siden af mig, bleg af vrede og skælvende på alle lemmer, da Karl Brandow kyssede Cæcilie og Cæcilie brast i gråd."

"Og havde jeg da ikke grund til at blive vred?" råbte Gotthold. "Det var en aftale mellem os unge mennesker, at de kys, som blev dikteret i pantelegene efter dansetimen, skulle bestå i håndkys. Alle havde de forpligtet sig til det, også Karl Brandow, og overenskomsten var også hidtil blevet ubrødeligt overholdt. Jeg var i min gode ret, da jeg ikke ville tåle dette brud på vor aftale og lade det gå ustraffet hen, og jeg var dobbelt i min ret, da jeg allerede i et helt år havde været så tit i Dollan med Curt og stod på en så venskabelig fod med broder og søster, tilmed da Curt, som De erindrer, på sin lade måde ikke ville tage del i

danseundervisningen, og jeg altså måtte betragte mig som en fuldstændig legitim beskytter af min veninde. Tilmed stod Curt, som jeg med møje havde bragt gennem oprykningseksamen til primaen, aldeles ikke godt anskrevet hos lærerne; et åbenbart fredsbrud, der nu var nødvendiggjort, ville uden al tvivl have pådraget ham en relegation, og endelig må jeg tilstå, at jeg troede, at Karl Brandow ved sin frække opførsel havde tænkt på mig, og at han ville bringe det til, at jeg kastede handsken til ham og udfægtede striden for Curt, ligesom denne hin eftermiddag havde udfægtet den for mig. Det er jo alt sammen ungdommelig dårskab, mine venner; jeg må endnu rødme, når jeg tænker på det, og derfor vil jeg i så få ord som muligt fortælle, hvad der endnu står tilbage."

"Forberedelserne til duellen – thi for stolte primanere måtte det selvfølgelig være en rigtig duel –" vedblev Gotthold, "blev truffet i den størst mulige hemmelighed. Kun deltagerne, det vil sige de kæmpende og sekundanterne, vidste besked om tid og sted. Det faldt os ikke vanskeligt at skaffe os våben, for til trods for det strenge forbud eksisterede der mellem os mindst et dusin rapierer. Karl Brandow ejede én, og hans intime venner fortalte vidundere om hans kunstfærdighed i at bruge den; men også Curt var så heldig at eje to gode klinger, med hvis gyselige, skærende raslen vi ofte i Dollan havde skræmt den fredelige skov op af dens ro. Jeg havde et skarpt øje og til trods for mine femten år en fast hånd, og Karl Brandow må være blevet ikke lidet forbavset, da han i det afgørende moment fandt sin foragtede modstander så rolig og fattet. I det mindste blev han med hvert øjeblik mere urolig og heftig, og således gjorde han mig det muligt at holde ham stangen, skønt han i virkeligheden

var mig langt overlegen, ja jeg kunne endog gå angrebsvis til værks og træffe ham med en 'høj kvart', der gik så dybt, at blodet trængte ud gennem ærmet. Sekundanterne råbte Holdt. Jeg sænkede straks min rapier; men han havde i vredens raseri over sit uheld lige så lidt hørt råbet eller set min bevægelse, som jeg i de fire næste uger så eller hørte noget af, hvad der foregik omkring mig."

"Han skal jo have hugget Dem to gange," sagde fru Wollnow, "anden gang, da De allerede lå på jorden."

"Det tror jeg ikke, og jeg vil aldrig tro det," svarede Gotthold; "jeg formoder også, at vore sekundanter havde mistet besindelsen, så at de ikke senere hen med god samvittighed har kunnet sige, hvorledes det hele var gået til. Men nu, højstærede frue, og De, min kære hr. Wollnow, frygter jeg for, at jeg har udtømt Deres tålmodighed, og derfor vil jeg anbefale mig. Hvad ser jeg! Klokken er allerede tolv! Det er aldeles utilgiveligt –"

"Jeg kunne blive ved at høre hele natten," sagde fru Wollnow, idet hun ligeledes, om end noget langsomt, rejste sig fra sin stol. "Ak, den ungdom, den ungdom! Men man er dog kun én gang ung."

"Ja, Gud ske lov," sagde Gotthold muntert, "ellers endte det vel med, at man måtte gøre sine dumme streger to gange."

"Hvem er vel så gammel, at han ved sig sikker for dårskaber?" sagde hr. Wollnow med et alvorligt smil.

"Det er du," råbte fru Wollnow, idet hun omfavnede sin mand. "Du er alt for gammel og alt for slet! For man må ikke alene være ung, man må også være god, således som vor ven her, for at blive så dårlig lønnet for al sin godhed. Jeg kan tænke

mig, hvorledes De var til mode, den gang Cæcilie dog giftede sig med denne Brandow. Den søde, yndige, syttenårige skabning med *det* menneske! Ak, når man ser sådan noget, så måtte man egentlig miste troen på menneskene for bestandig!"

"Denne tro skal i det hele taget ikke findes så grumme hyppigt, hverken i Israel eller andetsteds," sagde hr. Wollnow.

"Går De –"

"Jeg skal straks gå, min frue."

"Gud, nu begynder De såmænd også! Jeg ville sige: går De virkelig til Dollan?"

"Nu er jeg jo nødt til det, selv om jeg ikke måtte for billedets skyld."

"Af hvilken grund?"

"For igen at vinde troen på menneskeheden, eller i det mindste på den del af den, som er den vigtigste for mig, på mig selv," svarede Gotthold med et smil, hvis spot ikke undgik hr. Wollnows opmærksomhed.

"Jeg er rigtig utilfreds med dig," sagde denne, da han igen trådte ind i værelset, efter at han havde fulgt Gotthold til gadedøren.

"Med mig?"

"Hvad mon den mand dog tænker om mig! Hvilket påtrængende, plumpt individ må han ikke anse mig for! En sand lykke er det, at jeg dog ikke gik endnu videre!"

"Men hvad har jeg da gjort?"

"Hvorfor har du aldrig fortalt mig denne famøse ungdomshistorie, af hvilken det dog så klart fremgår, at han har elsket din veninde Cæcilie, som du kalder hende, skønt jeg

aldrig har set noget til dette venskab, og at han rimeligvis elsker hende endnu?"

"Tror du virkelig?" råbte fru Wollnow, idet hun sprang op og omfavnede sin mand. "Tror du virkelig? Har han fortalt dig det?"

Hr. Wollnow måtte le, til trods for sin ærgrelse.

"Jeg ville nok være den sidste, som han valgte til sin fortrolige, især nu, efter at jeg dumme karl har ladet munden løbe en hel time, uden at ane uråd."

"Uden at ane uråd? Men jeg forstår dig virkelig ikke, Emil."

"Forstår du mig ikke? Hvor vanskeligt dog fruentimmerne finder sig til rette i sådanne anliggender, som de med stolthed behager at betegne som deres egne! Forstår mig ikke? Nå, da kan jeg forsikre dig, at denne fantast fuldkommen har forstået dig, og i morgen ganske tidligt vil han være på vejen til Dollan."

"Å, det ser jeg da ingen stor ulykke i!" sagde fru Wollnow. "Hvorfor skulle de da ikke ses igen efter så mange års forløb, selv om de virkelig elsker hinanden endnu? Jeg under den stakkels Cæcilie det af mit ganske hjerte, hun trænger så meget til trøst."

"Lige så meget som hendes værdige gemal til penge! I overmorgen er det den sidste respitdag for hans veksel på de fem tusinde rigsdaler, som er deponeret hos mig. Måske hjælper han dem begge, han har jo midlerne til det."

"Å, Emil, du er virkelig utålelig med din evige prosa."

"Jeg har aldrig lovet dig, at du skulle få en poet i mig."

"Nej, det ved Himlen."

"Det ville være mig kærere, om du også vidste det."

"Emil!"

"Jeg beder dig om forladelse, jeg er virkelig for ond til, at jeg ikke også skulle være ondskabsfuld. Men det kommer der ud af det, når man blander sig i fremmede folks anliggender. Lad de narrestreger fare, og, frem for alt, lad os gå til sengs!"

5

Da Gotthold efter en kvalfuld, urolig nat pludselig vågnede op af sin tunge morgensøvn, havde solen allerede længe skinnet ind i hans værelse gennem de tylls gardiner. "Gud ske lov," sagde han højt, "at det nu endelig er morgen, – morgenen har vel gjort alting bedre."

Snart stod han påklædt ved det åbne vindue. Hvor var scenen ham ikke hjemlig og bekendt! Den runde plads, omgivet af hvide huse med de venlige haver, stenbroen med det frodige grønsvær og den lille obelisk i midten; hist ovre den stadselige pædagogiumsbygning, gennem hvis åbne vinduer drengenes sang så tydeligt lød over til ham på den stille søndagmorgen, så tydeligt, at han syntes, han kunne forstå ordene i koralen; til højre, tittende frem mellem husene og knejsende op over tagene, kæmpetræernes mørkegrønne løv i den fyrstelige park; længere henne til venstre, mellem et par andre huse, et stykke af det blå hav og af den lille ø, som ligger foran den store, og som netop i dette øjeblik beskinnedes af solen. Det samme billede, som han her så, havde han hundrede og atter hundrede gange set, når han hist ovre i pædagogiet efter endt morgenandagt stod med Curt ved vinduet og lod sit blik svæve hen imod den egn, hvor det elskede Dollan lå; ligesom nu havde det også den gang lokket ham bort fra de snævre stuer, ud på de solrige marker, i den skyggefulde skov og til den blå sø. Disse lys, disse skygger, dette blå – de havde hos drengen opflammet en skøn og mægtig trang til at eftergøre, gengive det, som halvt forvirret, halvt klart lå i hans friske sind, og som bevægede hans

sjæl så dybt og så anelsesfuldt. De havde været hans første læremestre i linjernes og farvernes underfulde sprog; og hvor flydende han end senere havde lært at tale dette sprog – dem skyldte han dog, hvad han var og hvad han kunne. Og havde han ikke allerede i går, da han kom gennem de hjemlige egne – så mørkt det end var i hans sind – haft en følelse af, at al hans stræben og alt hans arbejde dernede i det skønne Italien havde været mere eller mindre forgæves, at han *der* egentlig kun havde malet med øje og hånd, men ikke med hjertet, og at han møjsommeligt havde talt et skønt og velklingende, men dog fremmed sprog, ikke sin moders, ikke hjemmets, og at han her, kun her, i den hjemlige egn og under hjemmets himmel i sandhed ville kunne blive en ægte kunstner, der ikke siger, hvad andre kunne sige lige så godt eller bedre, men hvad kun han kan sige, fordi han selv er, hvad han siger?

Men kunne nu også hjemmet efter alt, hvad der var sket, efter alt, hvad han havde oplevet og lidt her, virkelig endnu blive ham et hjem? Hvorfor ikke, når han kun så det med de øjne, han dog ellers bestræbte sig for at se på hele verden med; når han ikke ville være andet, end hvad han i sine gode timer troede at være: en sand kunstner, der kun levede for sine idealer, og bagved hvem *det* lå i en utydelig skumring, som tvinger og tøjler andre, og som, når de tunge timer kom, en gud havde forlenet med evnen til at tolke, hvad han led? Ja, hans kunst, den strenge, den kyske, den havde været hans ledende stjerne, hans ungdomslivs labyrint, hans talisman i Münchener-årenes sorg og nød, hans tilflugt både tidligere og senere; og det skulle og ville den altid være, og den ville trofast stå ved hans side, når

han kun var tro imod den og bestandig holdt den højt og helligt i ære som sin skærmende ånd, som sin tilbedte gudinde!

Drengenes sang derovre var forstummet. Gotthold strøg sig med hånden hen over øjnene og vendte sig om i værelset, da der netop blev banket lydeligt på døren.

"Hvad, er det dig, Jochen?"

"Ja, hr. Gotthold, det er mig," svarede Jochen Prebrow, efter at han havde stillet kaffebakken, som han havde bragt ind, så forsigtigt på bordet, som om det havde været en sæbeboble, der ved den ringeste berøring ville briste. "Clas Classen fra Neuenkirchen, eller, som de her kalder ham, Louis, var netop nede i kælderen, da De ringede før, og så tænkte jeg, at kaffen ikke ville smage Dem dårligere, fordi jeg bragte den."

"Nej, ganske vist; tak skal du have."

"Og så ville jeg også spørge, hvornår jeg skal spænde for?"

"Jeg bliver her endnu et par dage," svarede Gotthold.

Ved disse ord var et smil i færd med at brede sig ud over Jochens brede ansigt, men det forsvandt straks igen, da Gotthold tilføjede:

"Så må du altså køre alene tilbage, gamle ven."

"Jeg ville også gerne være blevet her et par dage," sagde Jochen.

"Og det kan du ikke, når jeg ikke beholder vognen? Så beholder jeg da den og, hvad det kommer mig mere an på, dig med; og vi går straks til Dollan, for det er vel også det sted, *din* hu står til? Eller tror du, at du ikke tør lade hestene blive så længe alene her?"

I denne henseende havde Jochen ingen bekymringer. Hans gode ven Clas Classen, der her, vidunderligt nok, hed Louis,

ville gerne overtage overopsynet og sørge for, at hestene fik, hvad de skulle have; men hvorfor ville hr. Gotthold gå, når de dog nu en gang havde heste og vogn?

"Men jeg har nu lyst til at gå," sagde Gotthold.

"Smag og behag er forskellig," bemærkede Jochen og purrede op i det tykke hår. "Men sagen har dog en hage: De vil finde reden tom."

"Hvad mener du?"

"De er allerede for en time siden kommet her igennem, herren og fruen," svarede Jochen. "Jeg sad netop i gæstestuen, og de blev holdende foran døren."

Gotthold så stift på Jochen. Hun havde været her, i hans umiddelbare nærhed, lige under det vindue, han havde stået ved, og han kunne have genset det hulde ansigt, ligesom Jochen havde set det, Jochen, der fortalte det så roligt, som om det var en sag, der kunne hænde én hver dag!

"Og du har talt med hende, Jochen?" udbrød han endelig tøvende.

"Fruen blev siddende," sagde Jochen; "men han kom herind for at drikke en lille romer, og da der netop ikke var andre end mig i stuen og jeg lige havde hentet mig en ved skænken, så hjalp jeg ham til den; og så spurgte han, hvor jeg kom fra, og jeg sagde ham, at jeg var her med en herre, og jeg troede, at vi i dag skulle køre videre, så snart herren var stået op, og derpå spurgte han, om jeg kendte herren; men naturligvis kendte jeg ham ikke; for, tænkte jeg, venskabet mellem de to har aldrig været videre hedt, og jo mindre man har at gøre med hr. Brandow, des bedre er det. Har jeg ikke ret? Nå, og så tog det ene ord sådan det andet, og han stillede sit ur og sagde, at han kørte til

Plüggenhof, og at han vist blev der til i morgen aften, og derefter drak han sin romer, som jeg da tænker, han betaler, når han kommer her igennem igen, og væk var han, og et par smukke brune havde han for, sådan et par af de ægte, især den nærmer. De ville også have glædet Dem ved at se dem, for på heste forstår han sig, det har jeg nok mærket."

Gottholds stive blik var stadig rettet mod gulvet. "Hun vil ikke en gang få at vide, at jeg har været her!"

Så kunne det da ske! Han havde jo ikke et øjeblik haft til hensigt at krydse hendes vej, og nu var vejen fri, ganske fri, han kunne uhindret, uden nogen trykkende følelse, udføre den plan, som han aftenen forud havde udtænkt, da han gennem den natdunkle park vendte tilbage fra Wollnows til gæstgivergården.

En time senere vandrede de begge to hen ad vejen til Dollan, i begyndelsen ad landevejen, men snart på sidestier og ad genveje, hvor Gotthold endnu kendte hver en fodsbred jord.

Hensunket i drømme om de dage, der ikke mere var, og som aldrig skulle komme igen, skred han fremad, mens lærken hævede sig syngende op fra sin rede, og allikerne spadserede omkring på de fredelige marker, og de brogede skader flagrede hen over mosen, og hist ovre, ved randen af den fjerne skov, en ørn med majestætiske vingeslag sejlede hen gennem luften. Jochen, der ikke havde villet give afkald på, foruden sin egen lille, i det brogede bomuldslommetørklæde knyttede bylt, tillige at bære Gottholds rejsetaske og malerkasse, og som den meste tid holdt sig et lille stykke tilbage, forstyrrede ingenlunde sin tavse ledsager med nogen utidig snakkesalighed. Jochen havde sine egne tanker, der rigtignok ikke dvælede i den forbigangne,

men tværtimod i den tilkommende tid, tanker, som han brændte af begærlighed efter at komme til at udtale, kun vidste han ikke, hvorledes han skulle indlede samtalen. Men de kom bestandig nærmere til det hjørne af skoven, hvor han for i dag skulle sige farvel til Gotthold, og hvis han altså overhovedet ville høre dennes mening, var det nu på tiden. Så tog han da mod til sig, indhentede sin ledsager med et par lange skridt, gik derpå endnu et par minutter stiltiende ved siden af ham og blev selv ikke lidet forskrækket, da han pludselig udtalte det spørgsmål, som han hundrede gange havde gjort prøve på hos sig selv: "Hvad er Deres mening om giftermål, hr. Gotthold?"

Gotthold blev stående og så forundret på Jochen, der ligeledes var blevet stående stille, og hvis brede ansigt med de vidt opspilede øjne og den halvt åbnede mund havde et så sælsomt udtryk, at han ikke kunne bare sig for at smile.

"Hvorledes kommer du på det?"

"Fordi jeg tænker på at gifte mig."

"Så må du dog vel vide bedre besked om det end jeg, da jeg ikke har tænkt på at gifte mig."

Jochen lukkede munden og sank et par gange, som om han skulle tvinge en alt for stor mundfuld ned; nu måtte Gotthold le højt.

"Men Jochen dog," råbte han, "hvorfor så hemmelighedsfuld mod en gammel ven? Jeg vil gerne råde dig, så godt jeg kan, og give dig min velsignelse med oven i købet, hvis du bryder dig om den, men først må jeg dog vide, hvad talen egentlig er om. Du vil altså gifte dig?"

"Ja, ser De, hr. Gotthold," svarede Jochen, idet han tog sin hue af og tørrede de klare sveddråber af sin brune pande, "det er

egentlig ikke mig, der vil, men hun siger, at hun altid har villet have mig."

"Det er allerede noget; og hvem er hun?"

"Stine Lachmund."

"Men Jochen dog, hun er jo i det mindste femten år ældre end du!"

"Det kan hun ikke gøre for."

"Nej, det har du unægtelig ret i."

"Og så er hun et dygtigt fruentimmer, der kan tage et ordentligt tag i skaglerne; kun er hun noget tung i gangen, desformedelst at hun nu er en smule overkomplet; men hun mener, at det nok vil give sig, når hun igen får noget mere at bestille end hos Wollnows, hvor livet er alt for mageligt."

"Ja, når hun selv mener det –"

"Ja, og så har hun lagt sig en køn skillings penge til side hos Wollnows, og begge hendes gamle i Thiessow, De ved, hr. Gotthold – vi har jo en gang sejlet sammen derover med vor unge herre, og derude stod der en voldsom høj sø, og vi kom i land så våde som druknede mus, og den gamle Lachmund troede, vi skulle være blevet derude!"

"Og så lavede han os en stiv grog," sagde Gotthold.

"Og vor unge herre drak lidt for meget og gjorde et grueligt halløj i den gamles lange trøje og med hans sydvest på hovedet – det var dog en dejlig tid, hr. Gotthold!"

Jochen havde tabt tråden i sin historie, men Gotthold hjalp ham venligt til at finde den igen, og Jochen fortalte nu videre, at begge de gamle, der efter deres forhold var formuende folk og i den store lods- og fiskerby havde et jordbrug og en slags gæstgiveri, nu endelig ville afgive det i så lang tid egensindigt

fastholdte scepter til deres eneste datter og selv trække sig tilbage og gå på aftægt på den betingelse, at hun straks giftede sig med en dygtig mand.

Således havde Stine Lachmund fortalt, den gang Jochen aflagde et besøg i køkkenet, samtidig med at Gotthold sad hos hendes herskab, og hun havde spurgt Jochen, om han ville være hendes mand.

"For ser De, hr. Gotthold," vedblev Jochen, "hun tager ikke enhver, og mig kender hun, så at sige, fra lille af og ved, at jeg jo for så vidt er et ordentligt og ædrueligt menneske, der forstår sig på at omgås heste og også ellers har lidt idé om landvæsenet og nok kan styre en båd, når det ikke blæser alt for slemt."

"Da er jo for så vidt alt i bedste orden," sagde Gotthold; "men nu hovedsagen: holder du virkelig også af hende?"

"Ja, se det er jo netop det," svarede Jochen eftertænksomt; "og hun spurgte mig selv om det i går aftes, og hvad skulle jeg vel sige til det?"

"Sandheden, Jochen, kun sandheden!"

"Den har jeg også sagt, hr. Gotthold. Endnu ikke, sagde jeg, og så lo hun og sagde, at det gjorde ikke videre til sagen, for det ville alt sammen give sig, når fruentimret var ordentligt og karlen var ordentlig. Og jeg skulle blot spørge Dem, De ville nok give mig rigtig besked."

"Jeg?"

"Ja, De vidste besked med den slags ting; De havde altid været sådan et godt menneske, og – og –"

"Og?"

"Og hvis De havde giftet Dem med vor unge frøken, så ville hun være kommet en hel del bedre an end nu; nå, jeg så hende

jo kun i morges gennem vinduet sådan fra siden, da hun sad alene i vognen, men det må jeg sige: meget lykkelig så hun ikke ud, og Stine mener, at hun heller ikke har megen årsag til det. Mener De ikke også det, hr. Gotthold?"

"Jeg ved ikke, jeg håber ikke –" svarede Gotthold; "folk siger så meget; – men vi vil tale om dine sager."

"Ja, og hvad er nu Deres mening?"

"Hvad skal jeg vel sige til det? Når din hu står til det, så gift dig med Stine, der sikkert er en brav, retskaffen pige, og vær god imod hende og se begge til at blive så lykkelige og tilfredse, som I fortjener at være det."

De havde sat sig i udkanten af skoven, i skyggen, for at kunne føre deres samtale i ro. Nu stod Gotthold rask op, greb rejsetaske og malerkasse, som Jochen havde lagt ved siden af sig i græsset, trykkede kraftigt sin ledsagers brune hånd og gik ind i skoven for at se sig om.

Jochen så efter ham, tog derpå sin egen lille bylt på stokken over skulderen og begyndte at vandre hen over heden, over hvis højeste punkt taget på den fædrene smedje netop blev synligt.

6

Med hurtige skridt, rastløs, som om han ikke havde et eneste minut at spilde, ilede Gotthold gennem skoven. Men det var kun de kvalfulde og sørgelige tanker, der således jog ham, og som ikke ville lade ham i fred, lige så lidt som den myggesværm, der var draget med ham ind i skoven, og snart stigende, snart dalende, nu blivende lidt tilbage, nu igen ilende forud, omsvævede hans hoved.

"Altid må jeg høre det, overalt og af alle," mumlede han, "som om jeg stod inde for det, som om det var en bebrejdelse imod mig, at hun ikke er lykkelig. Lykkelig! Hvem er vel det? Disse ufejlbare folk, der kan fremsige deres moralske ABC både forlæns og baglæns, som denne Wollnow, denne kloge, selvretfærdige farisæer; eller som denne brave Jochen, der ikke tager det så nøje med femten år mere eller mindre hos sin Stine, når der blot bliver garanteret ham god forplejning? Men ellers – er jeg lykkelig? Er tusinde og atter tusinde andre det, der ikke har nogen større skyld end den, at de er mennesker, mennesker med et hjerte, som føler og er medfølende, som lider og er medlidende? Forbandet være medfølelsen og forbandet være medlidenheden! For de gør os til de ynkelige skabninger, som vi er. Hvad er det, jeres susen fortæller, I ærværdige boge, I, der i århundreder hvert efterår har strøet jeres tørre blade hen på skovbunden for om foråret igen at smykke jer med det friske, tætte, grønne løv? Hvad er det, du mumler, du lille bæk, som i dag har så travlt med at bære dit klare vand til havet, ganske som da jeg, mens jeg var en munter

dreng, legede ved din rand og syntes, at det var en heltedåd at springe tværs over dig? Ak, i dette sus og i denne mumlen hører jeg det samme digt, som svalen sang i går, sangen om naturens evige ungdom, den altid sig selv lige, altid lige kraftfulde, altid lige herlige – og om menneskets forkrænkelighed og affældighed, mennesket, der frister sin kummerlige, aldrig mætte tilværelse ved frygt og håb for at spise sig en tidlig død til i disse skueretter, og som dog er lykkeligt, så længe det kan nære frygt og håb i hjertet, det, der aldrig fyldes, når det én gang er blevet tomt, eller, hvis det igen fyldes, hvis det atter svulmer, fylder sig med foragt og svulmer af harme over, at det nogensinde har kunnet være så tåbeligt at banke ængsteligt i frygt og håb. Nu vel, jeg håber intet mere, så behøver jeg heller ikke at frygte noget, end ikke det blik, som venter mig hist oppe."

Fra den brede, forsømte vej, der hidtil havde fulgt skovbækkens løb, og som også nu drejede til højre med den ind gennem skovens tykning, lige ned til havet, gik der en fodsti til venstre, som i begyndelsen endnu førte mellem mægtige træer, men snart gik opad gennem en underskov, der blev lavere og lavere. Rygningen af højen var kun bevokset med tynd lyng lige op til toppen, hvor fortidens mennesker havde af mægtige klippeblokke, der nu var bevoksede med tommetykt mos og til dels sunket dybt ned i jorden, rejst en af deres fyrster et kæmpemæssigt gravmæle. Det var den plads, hvorfra Gotthold en gang med usikker hånd havde udkastet den farveskitse, som han senere brugte til det maleri, der hang i fru Wollnows stue.

Her stod han nu igen efter ti lange års forløb – i skyggen af en af de store blokke, der beskyttede ham mod solens

brændende stråler, – og foran ham udbredte det landskab sig, på hvis vidunderlige skønhed drengens øje aldrig havde kunnet se sig mæt. – tiden havde ikke udvisket noget af billedets ynde; ja, det var, som om timen netop havde iført sig et festligt klædebon for at vise ham hans ungdoms paradis i dets hele trylleri.

Timen, det var middagstimen! Hans blik svævede hen over bøgenes toppe, der badede sig i solens funklende skin, og det sænkede sig ned over de smaragdgrønne enge og de gyldne agre – de agre og enge som hørte til Dollan, der lå som et stille, solrigt Eden mellem de skyggende, skovkronede høje, som indesluttede det fra alle sider. Og midt i engene og markerne, dukkende op af havetræernes mørkere grønne, viste sig udhusenes stråtækte tage og tegltaget på det lange, lave stuehus, i hvis røde gavl han tydeligt kunne kende det lille vindue til det kammer, som han havde beboet sammen med Curt, hver gang de var i Dollan. Hvilke erindringer kaldte ikke dette vindue til live hos ham, og hvor hans blik hang fast ved det og næppe kunne rive sig løs, før til højre, der, hvor højene åbnede sig, at svæve ud over det blå hav, på hvilket de fjerne hvide sejl glimtede som stjerner; eller til venstre over den vidtstrakte brune hede, hvor den ensomme smedje lå under en ældgammel eg, det eneste træ i dette skyggeløse øde, hvis rand igen løftede sig op i skovhøje, som afsluttede billedet mod landsiden!

Middagstimen, den store Pans time! Ikke det svageste pust i den glansfulde æter, de blændende hvide skyer stille og ubevægelige på den stålblå himmelhvælving, ingen bevægelse i træernes toppe, ingen bevægelse selv i de blomstrende buske og

i de lange græsstrå. Ikke en lyd i den uendelige stilhed; selv græshoppen, der indtil for lidt siden havde svirret mellem kæmpegravens sten, tav nu, måske forskrækket af den brune snog, som med hævet hals og de runde glinsende øjne stift rettet på Gotthold lå et par skridt fra ham på en af klippeblokkene, med den øvrige del af den skællede krop begravet i lyngen. Han havde ikke lagt mærke til den før og betragtede den nu ikke uden en vis gysen. Det var jo, som om den stivnen, naturen var sunket hen i, var blevet levende, som om ensomhedens og forladthedens ånd havde antaget skikkelse. Ve dig, når ensomheden hist nede i huset med den tilgroede have og forladtheden i denne fra al menneskelig færdsel så vidt fjernede dal stirrer på dig med disse kolde, grumme øjne! når du lytter ud i stilheden efter en kær menneskestemme og ikke hører andet end blodets syden i dine tindinger og dit hjertes ængstelige, tunge banken!

Bort, dæmon, bort!

Han havde løftet sin stok, snogen var forsvundet; han kunne, da han trådte hen til klippen, hvor den havde ligget, netop se de nikkende blomster på lyngen, gennem hvis tykke rodfletning den var smuttet bort.

Eller havde det kun været et billede af hans fantasi? Og var det, som bragte blomsterne til at nikke, måske det lille pust, som nu gik gennem den hede luft, og som blev stærkere og stærkere, så at der opstod en hvisken og hvislen rundt omkring ham og det nu også begyndte at snakke med fra skoven bagved ham og fra trætoppene under ham, indtil vinden endelig, fuld og kølig, fra havet jog hen over den tørstige jord?

Trylleriet var brudt, Gotthold så igen ud i landskabet; men nu var det med kunstnerens øje, der søger at afvinde sin genstand dens bedste side.

"Den gang havde jeg valgt morgenbelysning, om man ellers tør kalde det et valg; det var galt, og i billedet måtte jeg danne en kunstig luftvirkning. Nej, solen må stå der nede til venstre, et stykke over heden, omtrent over smedjen, og således vil den stå, når klokken er hen imod seks; til otte kan jeg have, hvad jeg behøver. Jeg tror, det skal blive et godt billede, som ikke alene den snakkelystne dame kan være tilfreds med."

7

Gotthold samlede sine sager sammen; da faldt det ham ind, at han jo kunne lade malerkassen blive tilbage. Han lænede den op mod den sten, hvor slangen havde ligget, i den tætte skygge, og gik ned ad højen, hen til skovvejen og ind i den lange kløft, gennem hvilken bækken mumlende løb hen imod havet, og ved hvis udløb i den lille bugt mellem de stejle strandklipper fætter Boslafs ensomme hytte lå. "Strandhuset" havde de tidligere kaldt den på Dollan, og ikke blot dér; den var under dette navn i alles munde, men dog mest i skippernes, som den var et velkomment sømærke på den farlige kyst, og det så vel om dagen som om natten, når lyset fra fætter Boslafs vindue, formanende til forsigtighed, skinnede gennem den sorte nat ud over vandørkenen til den rådvilde sømand. Skinnet nåede meget vidt, takket være det mægtige, dybt hvælvede tinfad, som den gamle havde gjort fast bag ved lyset, og hvis pletfri glans kappedes med poleret sølvs. Nu havde dette lys brændt i omtrent halvfjerds år, til gavn for skipper og fisker og til ære for den brave mand, der tændte det den ene nat efter den anden, ikke på nogens befaling, men kun følgende sit eget gode hjertes drift.

I halvfjerds år, og snarere længere end kortere; der var ingen, som havde talt årene. Så længe som den ældste af de nulevende mennesker kunne huske tilbage, havde fætter Boslaf levet i Strandhuset – intet under derfor, at han overfor de unge stod som en halvt mytisk person. På denne måde stod han næsten også selv for sine slægtninge i Dollan, blandt hvem han levede, i

hvis selskab han dog tilbragte nogle timer, og i hvis glæder og sorger han på sin stille måde tog del; af dem havde i det mindste Curts fader kendt hans historie og en gang fortalt den; Gotthold huskede ikke mere ved hvilken lejlighed, og ikke heller, om han havde fortalt den til drengene eller – hvad der vel var rimeligere – til nogle venner, mens de sad ved flasken og drengene listede sig til at høre efter fra en krog.

Gotthold havde i lang tid ikke tænkt på denne historie, der tildrog sig på en tid, da mange af de bøge her, som nu hvælvede deres stadselige kroner højt over vandrerens hoved, endnu ikke var til. Men nu mindedes han den igen, og det indtil de mindste enkeltheder, om hvilke han ikke mere vidste, hvorvidt han allerede den gang havde hørt dem, om han senere selv havde digtet dem til, eller om han først nu havde erfaret dem gennem de grå skovkæmpers susen og af bækkens mumlen, der ledsagede ham på hans vej.

"I svensketiden", således begyndte den gang alle gamle historier, boede der på øen to fætre Wenhof: Adolf og Bogislav, begge lige unge, lige smukke og stærke og lige skudte i en elskværdig ung frøken, som faderen kun ville give til én, som var rig, af den simple grund, at han, med undtagelse af sin gamle adel, ikke ejede andet end det store riddergods Dahlitz, på hvilket der hvilede mere gæld, end det selv mellem brødre ville have været værd. Nu var de to fætre rigtignok ikke af adel, men af en god, gammel familie, og herren på Dahlitz ville aldeles intet have haft at indvende mod nogen af dem, med undtagelse af det, som han måtte og desværre også kunne indvende mod dem begge, at de om muligt var endnu fattigere end han selv. Alt, hvad hver af dem ejede, var en god flint med

tilhørende jagtrekvisitter, samt et par gode jagtstøvler, hvis tykke såler de snart her, snart der satte over tærsklen i de huse, som beboedes af deres mange venner på øen, hos hvem de altid var overordentlig velkomne som jagt-, spille- og bordkammerater. For ligesom de var lige høje af vækst og deres ansigtsdannelse næsten også var ens, således var deres fortrolighed med de nævnte idrætter også lige stor, eller dog så ens, at de gæstfri, muntre godsejere ikke mindre gerne så den ene end den anden komme til deres gårde, men dog allerhelst begge på én gang, og dette sidste var da også det sædvanlige. De to fætre holdt nemlig langt mere af hinanden end de fleste brødre gør det, og hvad deres kærlighed til den smukke Ulrika på Dahlitz angik, da var deres udsigter så små, at det ikke lønnede umagen at blive fjender af den grund.

Da hændte der noget, som med ét slag forandrede deres, eller i det mindste den enes stilling lige fra grunden.

I Sverige døde en meget rig og meget underlig onkel, der foruden sine svenske godser tillige ejede et gods på øen, nemlig det skønne Dollan, hvis skov endnu den gang gik rundt om det lige ned til havet, og hvis marker strakte sig hen over den store hede lige til Skansebjergene. Dette gods efterlod han nu til de to fætre, eller rettere til den ene af dem; for, som testamentet underligt nok sagde: det skulle tilhøre den af dem, som en jury, bestående af seks af deres kammerater, erklærede for at være "den bedste mand". Alle mennesker lo, da denne betingelse blev bekendt, og fætrene lo med; men snart blev de meget alvorlige, for de betænkte, at det ikke alene drejede sig om Dollan, men tillige om den skønne Ulrika på Dahlitz, som faderen med glæde ville give ejeren af Dollan til mand.

Nu var det da ganske underligt at se, hvorledes begge fætrene, der hidtil havde været uadskillelige, begyndte at gå hver sin vej, og hvorledes de, når de ikke kunne gå af vejen for hinanden, betragtede hinanden med alvorlige, prøvende, næsten fjendtlige blikke, der syntes at sige: jeg er dog den bedste mand.

Nu måtte enhver tilstå, og tilstod også, at sagen mildest talt var meget tvivlsom, og således tænkte og sagde også de seks dommere, som de to fætre havde valgt, og hvis kendelse de havde lovet uvægerligt at ville rette sig efter. Men det var også seks unge mænd uden dadel, der tog sig den vanskelige opgave meget alvorligt, ja næsten højtideligt, og som holdt lange, meget lange møder, ved hvilke der blev drukket uhyre kvantiteter af god, gammel rødvin og røget et utroligt antal piber, indtil de endelig kom til følgende resultat, som man var enige om at prise som viist og fuldkommen fagmæssigt.

Den af de to fætre skulle være den bedste mand og anses som sådan af dommerne og af hele verden, der til største fuldkommenhed løste seks af juryen stillede opgaver.

De gode fætre ville nu have været ilde farne, hvis dommerne havde hentet deres visdom af et filosofisk eller andet lærd værk; men ikke én af dem var faldet på en sådan tanke. Den bedste mand skulle efter deres mening den være, som inden to gange fireogtyve timer for dommerne kunne præsentere en treårig hingsteplag, som aldrig før havde været redet, i de fire hovedgangarter: skridt, trav, galop og karriere; for det andet skulle han køre over Dollaner-heden fra herregården til den gamle smedje med et spand af fire unge, fyrige heste i en bestemt linje; for det tredje skulle han svømme fra fastlandet og

til et skib, som var ankret op en mil ude i havet; for det fjerde skulle han fra solnedgang til solopgang – det var i juni, og nætterne var korte, – drikke et dusin flasker rødvin, og for det femte i løbet af den samme nat spille boston med tre og tre af prisdommerne uden at begå en eneste grov fejl. Men hvis dommerne efter disse prøver ikke kunne tilkende nogen af fætrene prisen, og det ventede man næsten, så skulle hver af dem på halvtredje hundrede skridt gøre tolv skud til skiven med bøssen, og den af dem, der skød de fleste points, skulle være "den bedste mand" og herre på Dollan.

Denne sjette og sidste prøve var i grunden en nødhjælp, som dommerne kun ugerne havde besluttet sig til. For ethvert barn vidste, at Bogislav ikke alene var den bedste skytte af de to fætre, men tillige den bedste på hele øen; men sagen måtte dog en gang komme til en afgørelse, og da Adolf, der måske nærede håb om, at prisen allerede i forvejen skulle tilfalde ham, ikke gjorde nogen indvending mod nummer seks, så var alt i orden, og kamplegene kunne begynde.

De begyndte da, og de fik det udfald, som man havde ventet. For de to unge Enokssønner red deres heste, styrede deres vogne, svømmede deres mil, drak deres flasker og spillede deres boston med et sådant mesterskab, at selv det mest samvittighedsfulde øje ikke kunne finde nogen forskel i præstationernes fortrinlighed, og dommerne måtte med tungt hjerte skride til den sidste prøve, hvis udfald jo ikke var tvivlsomt.

Og den stakkels Adolf måtte vel føle en centnertung vægt på sit bryst, da den skæbnesvangre prøvens dag oprandt. Han var meget nedslået, og de hemmelige, opmuntrende ord fra de

dommere, der mente det særlig godt med ham, hjalp aldeles intet. "Nu er jo dog alt tabt," sagde han.

Men mærkværdigt nok syntes Bogislav at være ikke mindre bevæget, ja endnu mere bevæget end fætteren. Han var bleg, hans store blå øjne var som udslukte og lå dybt inde i hulerne; hans specielle venner lagde med skræk mærke til, at da fætrene denne gang, ligesom før begyndelsen af de andre kampe, gav hinanden hånden, rystede hans hånd – den ellers så stærke, brune hånd – som en ung, frygtsom piges.

Fætrene trak nu lod; Adolf skulle skyde først; han sigtede længe, satte et par gange af og traf alligevel kun den næstsidste ring.

"Jeg vidste det i forvejen," sagde han og fo'r med hånden hen over øjnene; helst havde han holdt sig for ørene, men han lyttede dog med tilbageholdt åndedrag, da der i stedet for "centrum," som han havde ventet, blev gjort tegn fra skiven, at den sidste ring var truffet, og en af dommerne råbte nummeret op med høj stemme.

Var det muligt? nå, så var der da håb endnu. Adolf tog sig sammen, han skød bedre og bedre, tre, fire, seks, ni og ti, og Bogislav var altid en ring bag ved ham, ikke mere og ikke mindre – altid kun én ring.

Men Bogislav blev blegere og blegere, og hans hånd rystede hver gang stærkere; den blev først rolig i det øjeblik, da han trykkede af; men han havde bestandig skudt én ring mindre end Adolf, og nu kom det sidste skud, for Adolf det sletteste, han havde gjort. I sin stærke bevægelse havde han kun strejfet kanten af skiven; hvis Bogislav nu skød centrumsskud, så havde

han dog sejret; udfaldet af den langvarige kamp, den rige arv, den skønne brud – alt afhang af dette skud.

Bleg som døden trådte Bogislav frem; men hans hånd skælvede ikke mere; så fast, som om arm og bøsse var ét, stod han i anlægsstillingen; ikke så meget som et hårsbred vaklede det blanke rør; og nu knaldede skuddet. "Den sidder," sagde dommerne.

Markørerne trådte frem, de søgte og søgte, de kunne ikke finde kuglen; dommerne gik hen til skiven, de søgte og søgte; heller ikke de kunne finde kuglen. Det uhørte, det næsten utrolige var sket – Bogislav havde ikke en gang truffet skiven.

Dommerne så på hinanden med bestyrtede miner og vovede for den stakkels Bogislavs skyld næppe at udtale, hvad der dog måtte siges.

Da trådte Bogislav hen til sin fætter, der stod med nedslagne øjne, som om han skammede sig over sin sejr, greb hans hånd og havde åbenbart noget, han ville sige, men det kom ikke over hans blege, skælvende læber. Dog, en forbandelse kunne det vel ikke være, for han faldt grædende Adolf om halsen, trykkede ham til sit bryst, rev sig atter løs, forlod ham uden at sige et ord, og forsvandt.

Og han var og blev forsvundet. Mange antog, at han havde taget livet af sig. Andre ville vide, at han havde begravet sig højt oppe i Norge, i is og sne, for at jage bjørne og ulve; og disse sidste må vel have haft ret.

I hvert fald var han ikke død, for efter flere års forløb dukkede han pludselig op igen på en af sine venners gods, en af dem, der havde været mellem prisdommerne, og her traf hans fætter Adolf og den unge fru Ulrika ham – ganske tilfældigt, for

de havde ikke hørt noget om hans tilbagekomst, og den unge frue blev så forskrækket, at hun faldt i afmagt og kun med møje kunne bringes til live igen. Hun havde nemlig altid hørt til dem, der troede, at Bogislav var død, og hun var i denne anledning allerede et par gange kommet i strid med sin mand, der stedse påstod, at hans fætter levede. Man sagde, at dette ingenlunde var det eneste omtvistede punkt mellem ægtefællerne, og der gaves også en hel del grunde til, at den unge ægteskabelige lykke ikke ret kunne komme frem. Vel var den gamle, ødsle herre på Dahlitz nu død, efter at han havde solgt sit gods til en hr. Brandow – Karl Brandows oldefader – og derefter levet endnu et par såre fornøjelige år på sin svigersøns bekostning; men datteren havde til dels taget faderens kostbare tilbøjeligheder i arv, og Adolf selv var intet mindre end en god husholder.

Denne sidste egenskab hindrede ham nu ikke i at gøre, hvad allerede den simpleste taknemmelighed forpligtede ham til; og således indbød han da – til trods for sin kones modstand – den fattige Bogislav til at besøge sig på Dollan og blive så lange som muligt hos ham. I begyndelsen vægrede Bogislav sig hårdnakket ved at modtage indbydelsen, og det af gode grunde. Det var jo nu kommet ud, hvorledes det var gået til med kapskydningen; man vidste jo nu, at Ulrika gennem sin kusine og sin fortroligste veninde Emma von Dahlitz, der som fattig og forældreløs var til huse hos sine slægtninge, aftenen i forvejen havde ladet Bogislav vide: at om end hele verden erklærede ham for at være den bedste mand, ville hun aldrig i evighed have ham til mand, men ene og alene Adolf, som hun altid havde elsket og altid ville elske. Da havde Bogislav, for hvem der jo nu

ikke var noget håb om at vinde den elskede, højmodigt overladt sin fætter en formue, som ikke længere havde nogen tillokkelse for ham.

Han vægrede sig længe ved at modtage sin lykkelige fætters indbydelse, men til sidst kom han dog – for otte dage. Af de otte dage blev der otte uger, af ugerne måneder og af månederne år, så mange år, at denne generation var den fjerde, der kendte den gamle Bogislav Wenhof eller, som han almindeligt kaldtes, fætter Boslaf, i Strandhuset ved Dollan. Til dette var han flyttet allerede efter de første otte dages forløb, efter at han for en bagatel havde købt det tillige med et par marker og enge af regeringen, der oprindelig havde bygget det til vagthus. Men om end Strandhuset således egentlig ikke hørte til Dollan, men var fætter Boslafs frie ejendom, så hørte denne fætter Boslaf des mere til Dollan, så meget, at der om denne høren sammen havde dannet sig allehånde overtroiske forestillinger i folks hoveder, hvori den ældgamle mand snart figurerede som Dollans og særligt familiens Wenhofs gode, snart som deres onde ånd. Han havde desværre – om han ellers var den gode ånd – ikke kunnet forhindre husets forfald og at allerede Adolfs og Ulrikas søn, der havde arvet en del af Dahlitzernes ejendommeligheder, ved slutningen af det forrige århundrede havde måttet sælge Dollan til klosteret St. Jørgen og endda var glad til, at han kunne blive som forpagter, hvor han før havde siddet som herre. Fætter Boslaf havde ikke kunnet forhindre det, og heller ikke alt det andet, der var sket siden hine dage.

"Men hvad er dog alt dette?" sagde Gotthold ved sig selv, "hvorledes kan dog en sund hjerne lade sig omtåge således af skovens susen og bækkens mumlen! Jeg tror, at snogen har

forgjort mig med sine kolde flammeøjne, og at jeg endnu er hildet af trolddomsbåndet. Men dens herredømme er nu til ende. Hist henne, mellem grenene, glimter havet, mit elskede, mit herlige hav. Dets friske åndepust vil afkøle min brændende pande. Og han, den ældgamle, som bor dernede, han, der allerede i så ung en alder måtte fatte det tunge ord forsagelse, der gjorde afkald på magt og rigdom og kvindegunst for ikke at miste sig selv, for at forblive sig selv, han var dog vel den bedste og klogeste mand."

Stadig gående langs med bækken, der nu, så nær ved sit udløb, var blevet utålmodigere og dristigere, og plaskende og skummende, ofte i små vandfald, ilede ned igennem den med kæmpemæssige bregner og frodigt græs overgroede kløft, nåede Gotthold i løbet af kort tid ned til strandbredden. På højre hånd, næsten på spidsen af den landtunge, der, dækket med store og små sten ligesom den øvrige strandbred, strakte sig et par hundrede skridt ud i havet, lå fætter Boslafs hus. Fra den høje stang på den ene gavl vajede endnu det gamle flag, som Gotthold så godt mindedes fra sin tidlige ungdom. Oprindelig havde det været svensk; men vind og vejr havde i årenes løb således afbleget farverne og nødvendiggjort så mange lapper, at autoriteterne ikke kunne tage nogen forargelse af dette minde om et fremmed herredømme, selv om de i det hele taget havde bekymret sig om fætter Boslafs handlen og færden. Men det havde de aldrig gjort; og således flagrede og ruskede det gamle flag nu lystigt i den friske vind, der pustede raskere og kraftigere nu, da Gotthold stod foran den lave, til dels af utilhugne strandsten råt opførte bygning, hvis eneste dør vendte ind imod land. Døren var lukket;

gennem de to små, jernindfattede ruder til højre og til venstre, der gav lys til køkkenet og til forrådskammeret, kunne han ikke se, fordi de sad næsten helt oppe under taget, mere end en mandshøjde over jorden, og for de større vinduer på husets forside, ud mod havet, var de store jernskodder lukket til. Fætter Boslaf var åbenbart ikke hjemme.

"Nå ja," sagde Gotthold, "om man efter ti års fraværelse ikke finder en mand, som man forlod, da han var firs, i hans gamle hjem, – det kan man da egentlig ikke undre sig over."

Og dog kunne han slet ikke gøre sig fortrolig med den tanke, at den gamle var død. Han havde endnu for et øjeblik siden tænkt så levende på ham og set ham så tydeligt med sin sjæls øje: hvorledes den høje, slanke skikkelse vankede omkring med lange afmålte skridt, ganske som han den gang havde set ham med sine legemlige øjne. Nej, nej, denne kraftige olding – han havde sikkert også overlevet dette lille tidsrum. Og tilmed havde huset og dets omgivelser – den lille, af en kyklopmur omgivne forgård, den tarvelige, i muslingskaller indfattede have – ikke et udseende, som om de allerede i længere tid havde været overladt til sig selv. Alt var i orden og lige så pillent og pænt, som den gamle plejede at holde det; den lille bro i den inderste del af bugten, hvor båden var gjort fast, måtte endog for ganske nylig være blevet istandsat, det kunne Gotthold se af de friske, med stor omhu indfældede træstykker. Men båden var borte, uden tvivl var fætter Boslaf på en udflugt med den. Det var rigtignok ikke i overensstemmelse med hans sædvaner, men meget kunne jo have forandret sig i den gamles levevis i løbet af de sidste ti år.

Eftermiddagen var allerede skredet langt frem. Vejen gennem kløften ned til Strandhuset havde dog taget længere tid, end Gotthold havde antaget. En time ville han endnu vente på fætter Boslaf, derefter ville han vende tilbage til kæmpegraven, male til solnedgang, for natten lægge beslag på gæstfriheden i smedjen og tidligt den næste morgen, forhåbentlig med et bedre resultat, opsøge sin gamle ven. Så kunne han være tilbage i Prora igen ved middagstid og efter et afskedsbesøg hos Wollnows straks køre videre med jernbanen. Dagen i forvejen havde han tænkt på at gøre billedet færdigt i Prora, men næste dags aften ville de, efter hvad Jochen fortalte, atter komme gennem denne by på hjemturen fra Plüggenhof, og han ville ikke for anden gang udfordre det tilfælde, der endnu samme dags morgen havde friet ham fra et møde med Karl Brandow.

Den unge mand havde lagt sig ved kysten i skyggen af bøgene, der her gik lige ud til den stejle rand. Han var på sine studierejser blevet vant til i halve, ja, om nødvendigt var, i hele dage at nøjes med et stykke brød og en slurk af sin feltflaske, og han følte derfor ingen sult nu; men han var mere udmattet, end han plejede at være efter længere marchture. Og som han nu lå der, og bøgenes blade hvislede over hans hoved, og bølgerne hist nede brummede deres monotone sang, idet de brødes mod den stenede bred, så sænkede hans øjenlåg sig lidt efter lidt ned over øjnene, der var blevet trætte af at stirre ud over den uendelige vandørken.

8

Et par timer senere red Karl Brandow og Hinrich Scheel over heden fra smedjen til Dollan, den samme vej, som de for ikke ti minutter siden havde tilbagelagt i modsat retning. De red i skarpt trav, tjeneren et par dusin skridt bag efter herren, ikke af respekt, og sikkert heller ikke fordi han var mindre godt ridende. Tværtimod, hans hest var en vidunderligt dejlig, brun fuldblods, langt kostbarere end herrens halvblods, så kostbar, at de, der mødte rytterne, måtte være faldet i forundring over, at man ville ride et så ædelt dyr ved en ganske almindelig lejlighed. Men Hinrich Scheel var ikke nogen almindelig rytter; han agtede på den ujævne vej så omhyggeligt på enhver af dyrets bevægelser, som om han trænede det på en ridebane; han tillod det ikke at gøre en eneste fejl bevægelse; det havde netop nu gjort et fejltrin, som det måtte afstraffes for, og dette var grunden til, at han var blevet en smule tilbage.

Pludselig trak Karl Brandow tøjlen an og sagde, idet han vendte sig halvt om: "Er du virkelig sikker på, at det var ham, du så?"

"Jeg sagde Dem jo, at jeg var ham på hundrede skridt nær," svarede Hinrich Scheel mut; "og tid nok til at se ham har jeg også haft; jeg tror, han stod en time deroppe, som om han var groet fast."

"Men hvorfor mon da den slyngel til Jochen endnu påstod, at han ikke vidste, hvor han var blevet af?"

"Måske ved han det heller ikke."

"Å snak!"

De red et kort stykke stiltiende ved siden af hinanden, herren stirrende mørkt hen for sig, tjeneren fra tid til anden kastende et lurende blik på sin herre. Nu tvang han sin hest ganske tæt hen til ham og sagde:

"Hvorfor skulle han vide det? Jeg ved jo heller ikke, hvorfor De her er bagefter ham som katten efter musen."

"Å!"

"Og hvorfor De tog så tidligt bort fra Plüggenhof og næsten kørte vore to blissede til skamme og gav mig en louisdor, da jeg sagde Dem, at jeg havde set ham?"

"Og jeg vil give dig seks til, hvis du siger mig, hvor jeg kan finde ham," råbte Karl Brandow, idet han rask vendte sig om i sadlen.

"Hvor De kan finde ham? Nå, det er let nok: hos ham dernede i Strandhuset!"

"Hvor jeg ikke kan opsøge ham."

"Uden at den gamle jager Dem en kugle gennem hovedet. – Seks louisdorer! Ved De hvad, jeg tror, jeg vil komme til at vente længe på de seks. Men jeg vil sige Dem gratis, hvor De kan finde ham, hvis jeg må ride Brownlock over mosen der."

"Er du forrykt?"

"Jeg skal komme hurtigere over den end De over banken. Vil De vædde?"

Lige foran dem hævede vejen sig temmelig stejlt op over en banke, der, som en sidegren af de til venstre liggende Skansebjerge, strakte sig langt ud i heden. Til højre for banken strakte en stor mose sig tværs over heden lige til skoven, hvor den gennem den bæk, hvis løb Gotthold havde fulgt om middagen, havde udløb til havet. Den yderste ende af banken

var uden tvivl en gang for mange tider siden sunket ned i mosen, for den langstrakte jordvold brød af imod den i en væg, der i det øjeblik, da nedsynkningen sandt sted, måtte have været meget stejl, men af hvilken det nedsivende vand i årenes løb havde skyllet så meget bort, at der var opstået en uregelmæssig skråning, og den gamle, opkørte vej løb næsten lige ved randen, mens længere oppe på banken store sten gjorde passagen, for køretøjer i det mindste, umulig, omend ryttere og fodgængere kunne sno sig imellem dem. Så slemt havde det vel ikke været den gang, da Bogislav og Adolf Wenhof måtte køre i galop her, for nu ville intet menneske, hvis han ikke var vanvittig, passere vejen til vogns på anden måde end i skridt; og Jochen Prebrow havde haft fuldkommen ret i, at det ville være en let sag for ham – og for enhver – at udføre Curts afsindige pålæg og styrte det unge par på bryllupsdagen fra vejen ned ad skråningen i mosen.

Rytterne holdt deres heste an; Karl Brandows blik svævede op ad banken og hen over mosen.

"Du er forrykt," råbte han endnu en gang.

"Forrykt eller ikke," råbte Hinrich Scheel utålmodigt, "men det må være således. Jeg var i morges ovre på Salchow for at fritte mister Thomson en smule ud. Den karl ved god besked om alting, og han sagde, at de alene af hensyn til Brownlock havde indtaget et stykke sumpland til gentlemanridtene, fordi de tror, at Brownlock er for tung, og De må da ride uden om i en stor bue. Nu vel, herre, hvis De vil gøre Bessy sejren så let, så har grev Grieben og de andre herrer vist ikke noget imod det; og mig kan det da også være lige meget."

"Det kan lige så lidt være dig som mig lige meget," sagde Brandow; og derpå mumlede han mellem tænderne: "skønt nu kommer det jo egentlig alt sammen ud på ét."

"Skal jeg?" sagde Hinrich Scheel, der meget vel så sin herres vaklen.

"For mig gerne."

Der fo'r en glædesstråle over Hinrich Scheels hæslige ansigt. Han kastede Brownlock, der allerede længe havde tygget utålmodigt på sit bidsel, omkring og galoperede et hundrede skridt til venstre, langs med randen af mosen, holdt derpå stille og råbte til sin herre:

"Færdig?"

"Ja!"

"Afsted!"

Brownlock slog an med et mægtigt spring og fløj derefter hen over den sumpede grund. Den ene gang efter den anden slog de lette hove gennem den tynde græstørv, så at vandet sprøjtede højt i vejret, men det rasende tempo sagtnede ikke, det syntes tværtimod at blive hurtigere og hurtigere, som om det ædle dyr vidste, at den bundløse afgrund gabte under det, og at prisen, det løb om, var dets eget og den dumdristige rytters liv. Og nu blev den gyngende grund øjensynlig fastere. Hvad man næppe skulle holde for muligt, var lykkedes. Brownlock havde passeret denne mose og ville passere en hvilken som helst anden.

"Det er aldeles utvivlsomt," mumlede Brandow; "jeg kan tage mod ethvert væddemål, ethvert; og så dog at skulle lade denne Plüggen få dyret for de lumpne fire tusinde rigsdaler! Hvilken nar jeg dog var! Det var vel heller ikke hans alvor! Men pengene

må jeg have, om jeg så skal stjæle dem, om jeg skal begå et mord for at få dem. Holla!"

Han havde ikke vendt sine øjne bort fra Brownlock, mens han red i galop over banken uden at agte på vejen, indtil hans fuks, der var vant til kun i skridt at passere dette sted, pludselig standsede ved kanten med en så voldsom bevægelse, at sten og mergel rullede ned ad skråningen.

"Holla!" råbte Brandow endnu en gang, mens han beroligede det forskrækkede dyr, "der havde jeg nær kunnet begå et mord på mig selv."

Han red forsigtigt ned ad den anden side af banken og sprængte derpå hen til Hinrich, der galoperede frem og tilbage ved kanten af mosen og søgte at berolige sin snøftende løber.

"Hvad siger De nu, herre?"

"At du er en prægtig karl; og nu, da du har fået din vilje, sig mig så: hvor mener du, at jeg kan finde ham?"

"På kæmpehøjen," sagde Hinrich; "jeg var oppe på den, mens han var borte, og der fandt jeg en tingest ligesom en kasse. Der sad en nøgle i den; den indeholdt hans malersager. Kassen var omhyggeligt stillet hen i skyggen; men klokken seks er solen der, hvor der i middags var skygge, og jeg skulle mene, at han til den tid er på pletten igen."

"Og hvorfor sagde du mig ikke det straks?"

"De må dog være tilfreds med, at jeg ikke har sagt Dem det," svarede Hinrich, idet han klappede Brownlock på dens slanke hals, "for ellers ville De ikke nu have vidst, at De er, jeg ved ikke hvor mange tusinde daler rigere, end De har troet."

"Klokken er seks," sagde Brandow, idet han så på sit ur.

"Rid så De hen og hent ham. Jeg må bringe Brownlock hjem. Skal jeg sige til fruen, at vi endnu i aften får besøg?"

"Foreløbig ved jeg det jo ikke en gang selv."

"Men hun ville vist blive glad –"

"Se til, du kommer hjem, og hold din mund."

Et modbydeligt grin trak hen over Hinrichs groteske ansigt; han kastede et stikkende blik på sin herre, men svarede ikke; derimod drejede han Brownlock om og red bort i en sagte galop.

"Jeg kunne lige så gerne have sagt ham alt," sagde Karl Brandow ved sig selv, mens han styrede sin hest over heden hen imod skoven; "jeg tror, at den fordømte karl kan gøre med mig, hvad han vil. Men lige meget, man må dog have en, som man kan stole på; og når alt kommer til alt, ville jeg dog heller ikke denne gang kunne hjælpe mig uden ham. Jeg bringer mig kun nødig den dumme karl på halsen, men det er dog altid en chance, og jeg måtte være en god nar, hvis jeg, i min stilling, ville gøre mig mange betænkeligheder."

Mens Karl Brandow red i skridt hen ad den ujævne skovvej, lod han tøjlen hænge på hestens hals og tog et brev frem, som han havde forefundet, da han for en halv time siden kom hjem:

> "Højtærede herre og ven! Jeg iler med at underrette Dem om, at det, som jeg havde forudsat og forudsagt Dem, i går er blevet enstemmigt besluttet af kuratoriet, at man ikke under nogen omstændighed igen vil udsætte terminen, men tværtimod holde sig til Deres mundtligt og skriftligt afgivne løfte og under ét indkræve de ti tusind hos Dem på forfaldsdagen. Det gør mig hjertelig ondt, efter den fortrolighed, De har vist mig, at måtte tilskrive Dem dette;

men jeg antager med sikkerhed, at De, pirrelig som De er, har anset Deres stilling for langt mere fortvivlet, end den i virkeligheden er. I hvert fald mener jeg, at det er bedst, De ved, hvad der forestår, for at De kan anvende de otte dage, der endnu er tilbage, til at opdage nye kilder, forudsat at de gamle skulle vise sig fuldstændig tilstoppede.

Jeg kommer, da jeg så omtrent ved den samme tid skal om på nogle andre steder af vore godser, til Dem den femtende, og jeg kan da, hvis det er Dem belejligt, tage pengene med og spare Dem en rejse hertil. Det er muligt, at jeg bliver ledsaget af min kone, der meget glæder sig til at lære Dollan, af hvis romantiske beliggenhed jeg har givet hende mangen en glødende beskrivelse, nærmere at kende, og til efter så lang tids forløb igen at hilse på sine to veninder, fru Wollnow i Prora og Deres frue. Der behøves vel næppe noget kraftigere bevis for min overbevisning om, at De er den mand, som forstår at adskille buddet fra budskabet, og at jeg nu, som altid, tør kalde mig Deres og Deres frues oprigtigt hengivne

Bernhard Sellien.

P.S. I dette øjeblik erfarer jeg noget, der interesserer mig i høj grad, og som vistnok også interesserer Dem. Gotthold Weber, den udmærkede landskabsmaler, hvis bekendtskab jeg gjorde for to år siden i Italien, og som De, efter hvad De senere lejlighedsvis har fortalt mig, har stået på en venskabelig fod med allerede fra skolen af, er i dag kommet igennem Sundin for at rejse til Prora, i hvis omegn han agter at opholde sig i længere tid. Uden tvivl vil han opsøge Dem, eller måske opsøger De ham. Han hører

til de folk, som man gerne træffer sammen med, selv om man for deres skyld skal gøre en omvej."

Karl Brandow lo hånligt, idet han stak brevet i lommen og igen greb tøjlen.

"Jeg tror, at Fanden driver sit spil med mig. Men siden jeg har fået at vide, at det menneske kommer, forfølger den tanke mig, at han, netop han, kan frelse mig. Hvorfor? Rimeligvis fordi kun en nar ville påtage sig den ulejlighed, og fordi han er den største, jeg nogensinde har kendt. Og mens jeg i morges er kørt lige forbi næsen af ham, har alle mennesker travlt med at hjælpe mig på det spor, som han så omhyggeligt søger at skjule for mig. Det er jo indlysende, at denne Jochen hverken i morges eller nu har turdet sige mig, hvor han var; men – han hører til de folk, for hvis skyld man gerne gør en omvej. Og hvilken henrivende overraskelse vil det ikke være for hende, når jeg bringer ham med hjem til hende!"

Og atter lo rytteren, men det klang endnu mere bittert end første gang, og han brød endnu hurtigere af for at presse sin underlæbe mellem tænderne, mens han med ridepisken afhuggede et par småkviste, der strakte sig alt for langt frem over vejen.

"Hvor hun blev bleg, da præstemanden plaprede ud med denne efterretning! Hun ville naturligvis ikke lade sig mærke med noget – naturligvis! Kun skade, at man alligevel mærker alt, når man i ni eller ti år har nydt fornøjelsen af et dagligt samliv! Og hvor hun så stift hen for sig, da jeg brød så pludseligt op, som om hun vidste, hvad det gjaldt! Og hvor var hun ikke tavs undervejs, skønt jeg opbød min hele elskværdighed! Hun tror ikke mere på min elskværdighed – det

gør jeg heller ikke; men jeg har så ofte pint hende med det menneske, så nu kan jeg jo også en gang gøre hende en glæde med ham. Og når den kælne hyrde, hvad der vel er muligt, leger skjul mere for hendes end for min skyld – nå, desto lettere vil han være at tage ved næsen, desto lystigere vil historien blive. Men det er sandt, for jeg kan få min hjertensven til at spytte i bøssen, må jeg dog have fat i ham. Nå, vi vil jo straks få at se."

Og Karl Brandow svang sig af sadlen, gjorde hestens tøjle fast til en gren og begyndte at stige op ad den smalle fodsti, der førte gennem skoven til kæmpegraven.

9

Gotthold havde allerede arbejdet en halv time deroppe med landskabsmalerens iver, når han har grebet en genstand med varme og må benytte øjeblikket, der aldrig kommer igen under den skikkelse. Prangede end himlen og jorden og havet i morgen, når solen gik ned, i det samme dybe lys, faldt end skyggerne lige så kraftigt ned i dalen og i kløfterne – så ville han dog ikke stå på den samme plads for igen at indhente det forsømte, for at fuldende det påbegyndte.

Således sad han da på en af kæmpegravens lave stene, med malerbrættet på knæene, indsugende med sit kunstnerøje timens og stedets skønhed. Farverne blandede sig som af sig selv på paletten, og ethvert penselstrøg på det lille stykke lærred bragte billedet nærmere til forbilledet med en hurtighed og sikkerhed, som kunstneren selv var glad overrasket over. Således var et arbejde aldrig gået ham fra hånden, således havde idé og udførelse aldrig mødt hinanden i kærlig forening, således havde aldrig den stolte følelse af at *kunne* lyksaliggjort ham.

"Og skulle da den drøm, at jeg kun her kan blive, hvad jeg er bestemt til, have været mere end en drøm?" sagde han til sig selv, "og skal den dybsindige visdom i Antæusmyten stadfæstes også på mig? Vi er jo alle jordens sønner; det er ikke vor moders skyld, når vi river os løs fra hende for at stræbe op mod fjerne sole, i hvis hemmelighedsfulde glød vore voksvinger da meget snart ville smelte. Jeg var en sådan Ikarus dernede."

"Ja, ja," råbte han højt. "Rom, Neapel, Syrakus, I malerparadiser, hvad er vel dette tarvelige stykke jord i sammenligning med jer! Og dog, for mig er det mere, uendelig meget mere, det er mit hjem!"

"I hvilket en gammel ven byder dig hjertelig velkommen," sagde en klar stemme bag ved ham.

Gotthold vendte sig forskrækket om.

"Karl Brandow!"

Der stod den slanke, elastiske skikkelse, lænet til den sten, hvor snogen i morges havde ligget; og de runde, hårde øjne, hvis stikkende blik var rettet fast på Gotthold, mindede ham om de stirrende, stive snogeøjne.

"Ja, det er ganske rigtigt mig," sagde Karl Brandow, idet han trådte nærmere med et smil, der skulle være venligt, men som var lige så koldt som den hånd, han nu rakte frem imod Gotthold, og i hvilken denne tøvende lagde sin.

"Hvorledes har du fundet mig her?" spurgte Gotthold.

"Jeg er en gammel jæger," svarede Brandow og viste sine hvide tænder. "Så let undgår man mig ikke, tilmed på mit eget revier. Men jeg vil ikke prale. Sagen var i virkeligheden simpel nok. Allerede for et par uger siden vidste jeg, at du ville komme; i middags hørte jeg så hos Plüggen på Plüggenhof – Otto Plüggen, Halm-Plüggen, du ved, til forskel fra hans yngre broder Hø-Plüggen, der har fået Gransewitz – jeg siger: af vor nye præst hørte jeg, at du i går aftes havde været i Rammin og derfra var kørt til Prora. Naturligvis sendte Plüggen på min anmodning straks sin vogn afsted for at indbyde dig til Plüggenhof; men du var der ikke mere, – du var allerede i morges gået til fods med Jochen Prebrow ad Dollan til. Nå, det

forstår sig da af sig selv, at jeg ikke spildte et minut længere på Plüggenhof, skønt vi lige havde sat os til bords for at kunne modtage dig med fulde glas. Jeg har halvt skamkørt mine to blissede og næsten ængstet min stakkels kone til døde for i det mindste at møde dig undervejs, hvis du havde været grusom nok til ikke at ville afvente vor tilbagekomst. Vi kom, vi spurgte efter dig allerede fra vognen; der havde ingen været! Min kone og jeg ser forskrækkede på hinanden. "Der sidder én oppe på kæmpehøjen," siger Hinrich Scheel, mit faktotum, der nu trådte hen til vognen; "jeg har set ham sidde der allerede i middags." – "Det er ikke umuligt," siger min kone, "at han undervejs har erfaret, at vi ikke var hjemme, og flittig som han er, har han villet benytte tiden. Det har altid været hans yndlingsplads." – Jeg siger ikke et ord, men løber med kikkerten op i gavlstuen og ser, hvad Hinrich til trods for sine skelende øjne havde set uden kikkert; jeg løber ned igen, springer i sadlen, og – her har jeg, hvad jeg søgte. Det er overordentlig smukt, hvad du der har malet, virkelig beundringsværdigt; men tjen mig nu i at pakke hele historien sammen! I morgen er der atter en dag, og for i dag har du i sandhed udrettet nok og mere end nok. Lige fra i middags og til nu, det kan kun en kunstner holde ud. Hvor vil min kone ikke blive glad!"

Karl Brandow havde allerede kastet Gottholds rejsetaske over skulderen og greb nu efter malerkassen, hvori denne imidlertid havde ordnet sine sager.

"Bi et øjeblik!" sagde Gotthold.

"Du kan ganske roligt betro mig dine skatte."

"Det er ikke det."

"Hvad da?"

Gotthold tøvede, men her var ingen tid til lang overvejelse.

"Det er dette," sagde han: "Jeg kan ikke modtage din indbydelse, i hvor venlig en form den end er fremført, og – jeg vil tro det – hvor oprigtigt den end er ment."

"Men for Himlens skyld dog, hvorfor ikke?"

"Fordi jeg derved ville begå en uret imod mig selv og på en vis måde også imod dig. Imod mig, for jeg kunne ikke opholde mig i Dollan, i jeres hus, uden ved ethvert skridt og til enhver tid at være et bytte for smertelige erindringer, og hvem vil ikke gerne, når han kan, forskåne sig for en sådan prøvelse! Imod dig – jeg *må* sige det, Brandow! – jeg har altid anset dig for min fjende, og mit sindelag imod dig har ikke været venligt lige til denne dag, til denne time. Hvem ville vel indbyde en mand i sit hus, om hvem han ved, at han ikke er venligt sindet imod ham?"

"Er det muligt?" råbte Brandow. "Skulle da den klodrian til Plüggen og præsten virkelig have haft ret, da de sagde: 'Han kommer ikke!' – 'Han kommer,' sagde jeg, 'selv om det kun var for at overbevise jer om, at han endnu er et lige så højmodigt menneske, som han altid har været!' Nej, Gotthold, således må du ikke gøre mig til løgner, om ikke for andet, så af hensyn til disse flove fyre og deres lige, som da igen ville få en prægtig lejlighed til at gøre sig lystige over Karl Brandow, der altid vil højt til vejrs, men som må se at liste ned igen med en lang næse. Nå, der er jo desværre noget i det: jeg er ikke mere, hvad jeg har været, jeg er en fattig djævel, der har måttet lære at være beskeden; men denne gang vil jeg ikke være det, denne gang ikke. Og nu, din hånd, gamle fjende! sådan! slå til! – jeg kendte dig dog bedre, end du kendte dig selv."

De begyndte at gå ned ad højen, Brandow, der ikke ville lade sig overtale til at slippe Gottholds sager, bestandig talende på sin hastige, mange gange underligt hovedkulds måde, Gotthold stille og tavs, forgæves anstrengende sig for at afryste den bedøvelse, der omtågede hans hjerne og lagde et tryk på hans bryst; han havde villet være sanddru, men han havde ikke været det: han havde ikke sagt det sidste, fordi han ikke kunne sige det, fordi han havde måttet stå som en nar, en dåre, hvis han sagde det, og som et råt menneske, hvis han ikke sagde *dette*, men ganske simpelt: Jeg vil ikke. Men var det dog ikke altid bedre end at gense hende? Gotthold stod stille; han rev sin frakke og sin vest op, det var ham, som om han skulle kvæles.

"Der er forbandet lummert her i skoven," sagde Karl Brandow. "Det ville have været nærmere, hvis vi var gået ned ad den anden side op over markerne. Men for min fukses skyld må vi gøre denne omvej. Der står den satan og hugger af tålmodighed skoene af fødderne. Så, nu *en avant*!"

Brandow slyngede tøjlen over armen, Gotthold tog en del af sine sager; på denne måde gik de hurtigt gennem skoven ad en genvej, der snart førte dem ud på marken. I ringe afstand, kun adskilt fra dem ved et par enge og en rugmark, lå herregården, til dels allerede i den skygge, som hedehøjen kastede langt ud over dalen, mens de høje trætoppe i haven og kuplerne på de mægtige popler, der omgav gården på de tre andre sider, glødede i aftenrøden. Det lille vindue i gavlstuen glimrede og funklede i skinnet. Gotthold kunne ikke vende øjnene bort fra det; han mente, at det ret straks måtte åbne sig og hun komme til syne i dets ramme og true ham med den hvide hånd: ikke nærmere, for Guds skyld ikke nærmere! Og derefter var det

ham igen ligesom den gang, når han på de vidunderlige lørdag eftermiddage og de kostelige søndage kom herud med Curt og de, i deres utålmodighed efter at nå målet, tilbagelagde den sidste strækning i et hurtigt løb. Hans bevægelse voksede med hvert skridt; det var næppe at han hørte, hvad hans ledsager sagde.

Men Karl Brandow talte i dette øjeblik også kun for at skjule den bekymring for sin gæst, der trykkede ham. – Havde han dog ikke hellere måttet gøre hende bekendt med sit forehavende, selv om han derved udsatte sig for at fremkalde indsigelser fra hende, eller, hvad der var endnu værre, udsatte sig for at berede hende en glæde? Burde han ikke i det mindste have benyttet den sidste lejlighed og gennem Hinrich forberedt hende på besøget, i stedet for at han nu havde påbudt ham tavshed? Eller mon dette selvkloge menneske ikke ville gøre, hvad han så tit havde gjort før, handle efter sil eget hoved og derved bringe sagen ind i det rette spor igen? Og hvad kunne der ikke ske, når han pludselig trådte frem for hende med ham? Ville hun, i deres gæsts nærværelse, straffe ham for hans løgn? Ville hun sige, at hun intet havde vidst, og at hendes mand havde sagt usandhed? Men ve hende, hvis hun gjorde det!

"Nu er vi der!" sagde Karl Brandow, da de var kommet hen til de gamle lindetræer foran indgangen. "Velkommen til Dollan, endnu en gang velkommen!"

Han sagde det meget højt, halvt ind ad den åbne der, og råbte derpå med sin klare stemmes fulde kraft ud i den stille gård: "Hinrich! Frits! – hvor er I henne?"

Men der rørte sig intet livstegn i huset, og der kom ingen frem i gården.

"Det er nu én gang ikke anderledes om søndagen, så løber de alle grassat, undertiden også når herren er hjemme. Rieke! Hinrich! Frits!"

En halvvoksen knøs med smudsig rød vest og kravestøvler kom nu løbende over gården, og i samme øjeblik trådte en ung tjenestepige ud af døren. Brandow modtog dem med skældsord. Pigen sagde knibsk, at hun havde været hos fruen, der ikke kunne berolige barnet, som vedblev at græde for sin arm, og knøsen brummede, idet han tog hesten ved tøjlen, at han havde måttet hjælpe Hinrich med Brownlock, som vistnok fik kolik.

"Jeg tror, pokker står i det!" råbte Brandow; "den fordømte Hinrich, det har jeg nu for det! Jeg må forlade dig et øjeblik, eller vil du gå med?"

Brandow afventede ikke Gottholds svar, men ilede med hurtige skridt hen over gården. Han måtte vide, hvad der var i vejen med Brownlock. Og desuden: Cæcilie var beskæftiget i børnestuen, hun kom sikkert ikke ned straks.

"Hvad fejler barnet?" spurgte Gotthold.

"Hun faldt, netop som fruen kom hjem, og hun har vist brækket armen," sagde pigen, der havde strejfet den fremmede med et nysgerrigt blik af sine lystne grå øjne og nu igen ilede ind i huset.

10

Gotthold fulgte hende ind i forstuen og derfra ind i salen på venstre hånd; gerne var han fulgt med ind i naboværelset, fra hvilket han, da pigen åbnede døren, hørte et barns gråd og en kvindes stemme, der talte til barnet. Det var hendes stemme, noget dybere og blødere, syntes han, end den gang; men på grund af barnets gråd havde han kun kunnet skelne et par enkelte lyde.

"Stakkels barn," mumlede han, "stakkels barn, gid jeg kunne hjælpe dig!"

Han strakte sin hånd ud imod dørgrebet, men den sank igen ned. Hvis pigen havde sagt, at han var der, så ville hun vel straks komme ud; i hvert fald måtte Karl snart komme tilbage.

Han stillede sig ved det åbne vindue og så ud over den tomme gård, over mod den bygning, hvor Karl var gået ind. Hvor blev han dog af så længe? Han vendte igen om mod værelset, hvor det allerede begyndte at blive mørkt, og hans blikke svævede mekanisk hen over billederne og møblerne, som det forekom ham, at han endnu kendte mange af, mens hans øren opmærksomt og spændt vogtede på enhver lyd fra naboværelset. Men der inde var der nu blevet stille, ganske stille, og i stilheden dikkede det gamle schwarzwalderur så højt – han havde ikke lagt mærke til det før – aftenvinden hviskede i lindene udenfor vinduet, og derefter hørte han ikke andet end blodets syden i sine årer.

Var der hændet en ulykke? var barnet – han måtte have vished.

Men i samme øjeblik han løftede foden, åbnedes døren, og Cæcilie trådte ind. Pigen havde ikke sagt hende noget om den fremmede; hun kom for at hente et stykke lærred af sykurven, der stod i det åbne vindue. Skyggen af den brede spejlpille faldt tæt og mørk hen over Gotthold; hun så ham ikke; hendes øjne var rettet mod vinduet, hvor lyset var stærkere, og hun var kommet lige hen til ham, da hun pludselig blev stående og forskrækket løftede begge sine hænder op mod den mørke skikkelse. Aftenlyset faldt lige på hendes blege ansigt, og de store mørke øjne stirrede med en sælsom glans.

"Det er mig, Cæcilie!"

"Gotthold!"

Han vidste ikke, at han havde bredt sine arme ud; han havde i det næste øjeblik ikke mere kunnet sige, om hun virkelig havde hvilet ved hans bryst. Da han igen kom til sig selv, stod han ved hendes side foran barnets seng.

"Pigen legede med lille Grethe, kort for vi kom hjem – hun er faldet med armen ind under sig; jeg troede, at det kun havde gjort ondt; men det er blevet værre og værre, hun kan ikke mere bevæge armen, og hun græder ved den letteste berøring; jeg tror, hun har brækket den her ovenover leddet."

Gotthold bøjede sig hen over barnet, der betragtede ham forbavset, men ikke ængsteligt. Han troede at se ind i Cæcilies øjne.

"Er du en ny doktor?" sagde barnet.

"Nej, lille Grethe, doktor er jeg ikke, men hvis du holder rigtig meget af Mama, så lad mig føle på din arm."

"Den gør så ondt," sagde Grethe.

"Det skal kun vare et øjeblik."

Gotthold tog den lille arm og bevægede den i skulderleddet og i albueleddet – barnet fandt sig roligt i det; derefter lod han sin hånd glide forsigtigt ned ad underarmen og bøjede håndleddet en smule. Barnet klagede sig sagte, Gotthold lagde den lille arm på tæppet og rejste sig op.

"Jeg tror med fuldkommen bestemthed at kunne forsikre, at armen ikke er brækket, det er kun en stærk seneforstrækning. Jeg kunne anlægge en simpel forbinding, der ville befri Grethe fra smerterne ved at forhindre hende i at bøje ledet. Det vil være tilstrækkeligt, til doktoren kommer. Må jeg?"

Han talte sagte, men barnet hørte det dog.

"Giv ham lov til det, Mama," sagde hun; "jeg kan meget bedre lide den nye doktor end den gamle."

Et par store tårer trillede ned ad Cæcilies blege kinder; også Gottholds kinder blev fugtige. Han spurgte, om der var et bind ved hånden, og Cæcilie hentede et, ganske således som han skulle bruge det. Mens han rullede det sammen, sagde han:

"Det er dog godt, at jeg i mine studenterår i min kunsts interesse og tillige af virkelig kærlighed til sagen så flittigt besøgte anatomiske og andre medicinske kollegier. Jeg har allerede et par gange kunnet hjælpe med min smule visdom, hvor ingen anden hjælp var ved hånden, og hvor skaden var alvorligere end her. Jeg gentager det: her er ikke ringeste spor af nogen virkelig fare til stede, og jeg tør, om det er nødvendigt, uden betænkning påtage mig ansvaret."

"Jeg stoler fuldkomment på Dem."

Gottholds læber bævede. De havde al deres tid sagt "du" til hinanden, og han havde aldrig, vågen og i drømme, kaldt hende anderledes i disse ti år!

Bandagen var lagt fast til Gottholds tilfredshed. Grethe, der havde grædt sig træt og nu ikke længere følte nogen smerte, havde bøjet hovedet lidt til siden, og det lod til, at hun ville sove.

Gotthold gik ind i den forreste stue igen. Og mens han her, i det halvmørke rum, famlede omkring efter sin hat, beherskedes han af underlige følelser.

Han havde ikke egentlig glemt, at han ville opsøge Brandow for at bringe ham efterretning om barnets tilstand; men det var ham, som om dette var noget ganske unødvendigt og ubetimeligt, som om barnet angik Karl Brandow lige så lidt, som dennes hest angik ham, som om kun han og Cæcilie havde noget at sige over barnet, og som om dette ikke havde været således blot det sidste kvarter, men altid, og at det aldrig kunne blive anderledes.

Han var, behersket af denne sælsomme forvirring, blevet stående stille og ubevægelig, og han kom først til sig selv igen, da Cæcilie stille og lydløst trådte ind til ham, rakte ham begge sine hænder og sagde hurtigt og sagte:

"Jeg takker dig, Gotthold! og – jeg lagde nok mærke til, at det krænkede dig: pigen så så forundret på os, hun fortæller alting videre, men én gang – for sidste gang må jeg dog tale til dig på den gamle måde, siden du nu en gang er her."

"Det lyder, Cæcilie, som om du ikke havde ønsket, at jeg kom?"

"Jo jeg har," mumlede hun, "jeg har inderligt, inderligt ønsket at se dig igen – år igennem har jeg ønsket det – men du skulle ikke være kommet, du skulle ikke være kommet!"

"Så går jeg igen, Cæcilie!"

"Nej, nej!" råbte hun, idet hun hurtigt løftede sit hoved i vejret. "Du er her jo, det er jo sket. Og nu kan du blive, nu må du blive, indtil –"

Hun tav pludselig; Gotthold, der fulgte hendes blik gennem det åbne vindue, så i baggrunden af gården Karl Brandow, der talte med Hinrich og nu hurtigt kom hen imod huset.

"Han er allerede kommet tilbage," mumlede hun, "hvad vil du sige til ham?"

"Jeg forstår dig ikke, Cæcilie!"

"Han hader dig!"

"Så kan jeg ikke begribe, hvorfor han har opsøgt mig og så indtrængende indbudt mig til sit hus, som jeg i sandhed ikke havde til hensigt at betræde."

"Han opsøgt dig! – indbudt dig! – det er umuligt!"

Hun så på ham med stirrende øjne: "Hvad kan han mene med det?"

Et underligt, uhyggeligt smil fløj over hendes blege ansigt.

"Holla!" råbte Brandow, der havde set dem begge ved vinduet og nu yderligere fremskyndede sine raske skridt, idet han ivrigt vinkede med hånden.

Straks efter trådte han ind i værelset og sagde endnu i døren: "Nå, du har jo allerede fundet hende. Det kan man kalde en overraskelse, hvad? Hvad får jeg for den? Ja, fiffig må man være! Ikke at sige et ord til sin kone, som dog kun ville gøre alle mulige velmente indvendinger om gammelt fjendskab og andre forlængst glemte barnagtigheder, og så sige til vennen: hun står som på gløder, til jeg kommer med dig. Således fanger man de sky fugle!"

Og han lo højt.

"Du vækker Grethe," sagde Cæcilie.

"Ja, hvad er der i vejen med hende?" spurgte Brandow med dæmpet stemme. "Forhåbentlig intet, ligesom med Brownlock, blind alarm, eller – hvor vil du hen, Cæcilie?"

Hun havde rejst sig og var gået ind i sovekammeret, hvis dør hun nu lukkede efter sig. Gotthold meddelte Karl, hvorledes han havde fundet barnet, og hvad han foreløbig havde gjort.

"Men vi vil dog straks sende bud efter doktoren," sagde Brandow.

"Jeg tror ikke, at det er nødvendigt," svarede Gotthold; "men hvis du føler den ringeste ængstelighed –"

"Jeg ængstelig? Vorherre bevare mig! Det ville da være første gang i mit liv. Det overlader jeg ganske til min kone, der, når talen er om barnet – men der har vi dig jo igen! Gotthold siger, at vi ikke behøver at sende bud til Lauterbach, og det ville vel heller ikke hjælpe stort, om søndagen kan man aldrig træffe ham. Desuden skal jeg i morgen tidlig selv bort, så kan jeg bringe ham med tilbage. Mener I ikke, det er det rigtigste?"

"Vil du ikke se til Grethe endnu en gang?" sagde Cæcilie.

Uden at se på sin mand henvendte hun disse ord til Gotthold, der fulgte efter hende og lod døren stå åben efter sig i den formening, at Brandow ville gå med ham. Men Brandow standsede på halvvejen. Med sammenpressede læber så han ind gennem den åbne dør på de to, der nu samtidig og fra hver sin side bøjede sig hen over barnets fritstående seng, så at det i halvmørket så ud, som om deres ansigter berørte hinanden. Hviskede de ikke noget? "Han har løjet for os!" eller noget lignende? Nej, det var Rieke, der havde talt. "Pigen skal passe

godt på. Foreløbig er alt løbet bedre af, end jeg havde kunnet vente."

Han gik langsomt ind i soveværelset; på dørtærsklen, som han ikke havde overskredet i lang tid, stod han uvilkårligt stille et øjeblik; da fo'r han sammen ved et blåligt lys, der pludselig fyldte det næsten mørke værelse. Men det var kun det første lyn af et uvejr, som den hede dag havde fremkaldt. En fjern torden kom rullende bagefter, træerne i haven bævede, og enkelte tunge dråber slog mod ruderne.

Det stærke uvejr havde for længst raset ud, og natten var allerede skredet langt frem, da Gotthold med sagte fjed og omhyggeligt skyggende for lyset med sin hånd gik over det store, med alle slags sager opfyldte loftsrum i det enetages hus, hen imod gavlstuen, der var udset til soveværelse for ham. Brandow, som han havde siddet så længe med ved flasken i værelset til højre for forstuen, ville følge ham; men han afværgede det: han kendte jo vejen fra gammel tid og kunne godt finde den alene; fire mandsstøvler gjorde mere støj end to, og han huskede, at deroppe gav trinnene en uhyggelig genlyd om natten. "Nå, så gå da alene, siden du absolut vil våge over fred og ro," sagde Brandow leende, "og hør, sov nu den tanke ud, at du vil rejse i morgen; det bliver der nu en gang ikke noget af. Jeg siger Jochen Prebrow besked, når jeg i morgen tidlig kører forbi smedjen; han kan sætte sig op på bukken til min Frits, og dine sager bringer jeg dig med fra *Fürstenhof*. Under otte dage slipper du ikke, og gik det efter mit hoved, så skulle du blive her for bestandig. Men det skulle du vel nok vogte dig for; en verdensmand som du ville ikke kunne holde et sådant liv ud. Nå, jeg har allerede plaget dig mere i dag, end det er ret; men

overfor en mand af din slags bliver man smerteligt erindret om, hvad der måske kunne være blevet ud af én selv, og hvad der nu i virkeligheden er blevet. God nat, gamle dreng, og drøm behageligt!"

Og nu stod Gotthold da i det gamle, kendte gavlværelse, ved det åbne vindue. Men hvor begærligt han end indsugede natteluften, der fugtig og kølig strøg gennem træerne, som endnu dryppede af uvejrsregnen, så blev det ham dog ikke lettere om hjertet; det slog dumpt og tungt i hans stønnende bryst, ligesom hos en sovende, hvis hjerne omtåges af en ængstende drøm. Men var da ikke alt dette en tåbelig drøm: at *han* var i Dollan, at *han* stod i gavlstuen og stirrede på det matte lysskær, der fra vinduet lige under ham faldt over på de mørke buske? – fra vinduet i den stue, hvor hun en gang havde sovet som ung pige, og hvor hun nu vågede ved sit barns leje – hendes og hans –

Gotthold sank ned på en stol ved vinduet og pressede hænderne mod sin glødende pande.

Et vindstød, der susede gennem de raslende buske, vækkede ham af hans smertelige grublen. Han rejste sig op med et gys. Han lukkede vinduet og kastede sig i mørke – det lys, han havde haft med, var for længst gået ud, – på sengen. Det var endnu den samme, som han så tit havde sovet i som dreng og yngling, og den stod på samme plads som fordum. Han havde lagt mærke til det før, da han trådte ind i værelset. Nu tænkte han igen på det, og på den gang, da han for ti år siden havde ligget her, den nat, hvis første halvdel han havde tilbragt hos fætter Boslaf i Strandhuset, og da han havde besluttet, at han et par timer senere, når de dernede var stået op, ville gå ned og sige

farvel – for evigt – ja, den gang vendte han også sin hede pande fra den ene side til den anden på puden, uden at kunne finde ro.

"Så lang tid har jeg altså flakket om i den vide verden blot for at blive hvirvlet tilbage til det samme sted, i det samme snævre kammer, og som den samme, jeg den gang var! Nej, ikke den samme! fattigere, langt fattigere!

Da jeg afsked tog, da jeg afsked tog,
svulmed hjerte og svulmed pung.
Da jeg hjemad drog, da jeg hjemad drog,
ak, hvor tomt, og dog hvor tungt!

Tomt, alting tomt!" mumlede han, som om han med de brændende, forvågede øjne læste de trøstesløse ord på den hvide væg lige overfor ham, på hvis tomme flade det første morgengry legede uhyggeligt med nattens mørke.

11

En kort række af stille dage var draget hen over Dollan, og hver dag skulle have været den sidste, som Gotthold tilbragte på godset, men altid havde der været en anledning til, at der til den sidste dag måtte føjes en allersidste. Én gang var det en påbegyndt skitse, som nødvendigvis måtte udføres videre; så græd lille Grethe, fordi onkel Gotthold ville rejse i morgen, da det var hendes fødselsdag; om torsdagen var rugen mejet, og folkene skulle om aftenen have en lille fest, som de havde udtænkt alle slags uskyldige narrestreger til, og de havde gennem den gamle forvalter Müller ladet Gotthold bede, om han ville være dem lidt behjælpelig; om fredagen ankom en ung arkitekt, som var sendt fra kuratoriet, og som skulle forelægge planen til et nyt våningshus, angående hvilken Brandow indstændigt ønskede at høre Gottholds mening; i morgen var der nu slet ikke at tænke på afrejse, for Brandow skulle være borte hele dagen i forretninger og i overmorgen havde assessor Sellien lovet at komme med sin kone, og Otto og Gustaf v. Plüggen ville også komme tillige med hr. Redebas fra Dahlitz og desuden en og anden nabo; det ville udgøre et helt lille selskab. Brandow havde sagt og skrevet til alle mennesker, at Gotthold var hos ham, alle mennesker glædede sig til at hilse på ham, og med ét ord – før mandag kunne der slet ikke være tale om at rejse, og om mandagen ville de så tale videre om det.

Det var lørdag eftermiddag; Brandow var redet bort om morgenen og havde sagt til Gotthold, at han ikke ville komme hjem før om aftenen. Det måtte vel være noget meget

påtrængende, der på en sådan dag kaldte ham bort fra hans forretninger. Brandow var uforholdsmæssigt langt tilbage med at køre sin rug ind. Dertil kom, at han ikke en gang holdt nogen inspektør, og at han gentagne gange overfor Gotthold havde klaget over den gamle, sløve forvalter Müller, som han slet ikke kunne stole på, således at altså den mængde folk, der på denne dag var beskæftigede på marken og i laden, var overladt til sig selv. Gotthold havde tilbudt, når Brandow nødvendigvis skulle bort, at overtage opsynet; men skønt Brandow vidste, at Gotthold virkelig forstod sig tilstrækkeligt på tingene, og at folkene holdt meget af ham og ganske sikkert villigt havde adlydt ham, så afslog han dog tilbuddet på det bestemteste.

"Det er allerede slemt nok, at jeg må gøre mig skyldig i den uhøflighed at lade dig være en hel dag alene; men mere tør jeg heller ikke byde dig; du ved nok, at så længe der er en menneskelig mulighed, plejer jeg ikke at gøre mine venner ulejlighed."

Med disse ord red han bort, og Gotthold tog sine malersager for at have et påskud til ligeledes at forlade huset og strejfe om i skovene og ved stranden – uden mål, uden hvile, indtil han endelig kom til at tænke på, at han havde hørt af den gamle fisker Karl Peters fra Ralow, at fætter Boslaf i aften ville komme tilbage fra sin rejse til Sundin. Karl Peters måtte vide det, for ham havde den gamle betroet nøglen til Strandhuset, for at han om aftenen kunne tænde lampen og holde vagt om natten; det var også Karl Peters søn, som ledsagede fætter Boslaf på hans rejse. Så gik da Gotthold ned til Strandhuset og satte sig på strandhøjen i skygge af bøgene; men havet rullede i melankolsk ensformighed mod bredden, de solrige timer sneg sig afsted

med blytung langsomhed, og hvis han ville sige hende, at han havde besluttet, i stedet for på mandag allerede i morgen at forlade Dollan, så var det nu på tide.

"Fruen er med Grethe i haven," sagde den smukke Rieke; "De kender jo nok hendes plads."

Gotthold så roligt på pigen, som hurtigt vendte sit ansigt bort. Den sidste bemærkning var i det mindste overflødig, for haven var ikke så stor, at man ikke med lethed skulle kunne finde, hvad man søgte; men Rieke havde sagt ordene i en tone, der berørte Gottholds øren højst ubehageligt. Det havde flere gange været ham påfaldende, at tjenestepigens grå, lystne øjne svævede fra ham til Cæcilie og fra Cæcilie til ham med et spejdende udtryk, og at hun et par gange var trådt meget hurtigt ind i værelset, hver gang med det spørgsmål, om man havde kaldt på hende. Han måtte mindes Cæcilies ytring den første aften: "Hun fortæller alting videre," og han havde tilføjet ved sig selv: "Det gælder kun om, at hun ikke får noget at fortælle."

"Nå, hendes fornøjelse er forbi i morgen," tænkte han nu, mens han langsomt gik henad hækkegangen til en lille plads, der ligeledes var omgivet med hække og lagt ud med blomsterbede, og hvor Cæcilie plejede at opholde sig med barnet på denne tid af dagen.

Så snart Grethe fik øje på ham, løb hun ham i møde.

"Hvor har du været, onkel Gotthold? Hvad har du bragt med til mig?"

Han plejede altid at bringe et eller andet hjem med til hende fra sine strejftog, enten en sjælden blomst eller en underligt formet sten eller en anden mærkværdighed; i dag havde han for

første gang ikke tænkt på at tage noget med. Dette tog Grethe meget unådigt op. "Jeg holder slet ikke mere af dig," sagde hun, idet hun løb tilbage til sin moder; "og Mama skal heller ikke holde en smule mere af dig," råbte hun og løftede sit hoved op fra moderens skød.

Da Gotthold havde hilst på Cæcilie, satte han sig i nogen afstand fra hende på en anden bænk, som han altid gjorde, når hun indbød ham til at tage plads ved siden af sig. Det havde hun ikke gjort i dag; hun havde næppe set op fra sit arbejde, da hun rakte ham hånden. Dette havde berørt ham smerteligt, men mens han nu i stilhed iagttog hende, troede han at bemærke, at hendes øjne var røde af gråd. Havde hun villet skjule sporene af nyligt udgydte tårer for ham? Havde hun villet skjule, at hun dog endnu kunne græde? at det stive, tomme blik, hun nu så forbi ham med hen til barnet, der legede i nogen afstand, ikke var det eneste udtryk, som de engang så skønne og livlige øjne ejede?

"Jeg holder det ikke længere ud," sagde den unge mand til sig selv. Han rejste sig og gik over til hende; da han nærmede sig, tog hun sin kjole til side, skønt der, selv om hun ikke havde gjort dette, ville have været plads nok på den store bænk.

"Cæcilie," sagde han, "jeg har lovet at blive til på mandag, men jeg har senere tænkt på, at Selliens, når de kommer i morgen, vil blive her natten over, og det samme vil måske være tilfældet med en eller anden af de andre gæster; da du har det lidt indskrænket med hensyn til plads –"

"Du vil bort!" afbrød Cæcilie ham; "hvorfor ikke sige det rent ud?"

Da Gotthold begyndte at tale, så hun op fra sit arbejde med et hurtigt, smerteligt blik, der skar ham i hjertet; men da hun svarede, lød hendes stemme ganske rolig, kun en smule klangløs; hun smilede endog, idet hun atter tog fat på sit arbejde.

"Hvornår vil du rejse?" føjede hun efter et ophold til, da Gotthold, der var ude af stand til at svare, vedblev at tie.

"Jeg har tænkt i morgen tidlig," svarede Gotthold, og det var ham, som om ikke han, men en anden havde udtalt ordene. "Karl har sagt mig, at han i morgen tidlig sender en vogn til byen."

Hun lod igen sit arbejde synke ned i skødet og trykkede et øjeblik sin venstre hånd mod panden og øjnene, mens fingrene på den højre, der hvilede på hendes skød, skælvede let; da faldt den venstre tungt ned, og hun sagde i den samme klangløse tone: "Hvad grund skulle jeg vel have til at holde dig tilbage?"

"Måske den, at du gerne så mig her," svarede Gotthold.

Han troede, at hun ikke havde hørt det, men han tog fejl, hun tav kun så længe, indtil hun var sikker på, at hun kunne tale uden at briste i gråd; hun ville ikke græde, og nu kunne hun beherske sig igen.

"Det ved du," sagde hun; "men det er ingen grund til at holde dig tilbage. Jeg føler alt for godt, hvor ubehageligt livet her er; hvor ensformigt, hvor kedeligt for alle, som ikke er vant til det, og dertil hører år, lange år. Derfor indbyder jeg aldrig nogen – jeg kan ikke tænke, at der skulle være en eneste, som gerne ville komme; og derfor holder jeg heller ikke på nogen – jeg kan så godt forstå, at man helst rejser. Hvorfor skulle jeg vel behandle dig anderledes end de andre?"

"Det ved jeg heller ikke, – hvis jeg ikke er mere for dig end de andre?"

"Mere? Hvad vil det sige? Du mener, fordi vi har kendt hinanden så længe, fordi vi har været venner, da vi endnu begge var unge? Hvad betydning har vel det? Hvad er ungdomsvenskab? Og er vi vel selv forblevet de samme? Du måske, i hovedsagen i det mindste, men jeg ligner Cæcilie fra den tid lige så lidt som – som virkeligheden ligner vore illusioner; og om jeg end – jeg er gift; en gift kone behøver ingen venner, hun har ingen venner, når hun elsker sin mand, og elsker hun ham ikke –"

"Hvad så – når det sidste er tilfældet?" sagde Gotthold, da Cæcilie pludselig tav.

"Det tilfælde er ikke så simpelt, som det synes," svarede Cæcilie, idet hun eftersă stingene på sit arbejde; "ja, der er endda mange tilfælde tænkelige. Det er for eksempel meget vel muligt, at han alligevel elsker hende – overfor trofast kærlighed vil selv en mindre ædel kvinde sjældent vær ufølsom og utaknemmelig; – men forudsat, at han ikke elsker hende, ikke længere elskede hende, eller vel aldrig havde elsket hende – nå, så kommer det igen an på, hvorledes konen er. Måske er hun ikke stolt og undser sig ikke ved at skrifte sin ulykke for en ven, som da kunne blive hendes elsker; eller hun er stolt, og da vil hun gøre – jeg ved ikke hvad, men hun ville ganske sikkert hellere skjule sig dybt nede i jorden end gå hen og sige, til hvem det så var: jeg er ulykkelig!"

"Og hvis nu dette slet ikke behøves, hvis ulykken stod skrevet på hendes pande, hvis den talte gennem hendes blik, og hvis den tonede gennem hvert ord af hendes tale?"

Over Cæcilies blege ansigt fløj der som skyggen af en sky; men hun glattede med en særlig omhu sømmen ud på sit arbejde og svarede med lidenskabsløs, næsten ligegyldig stemme:

"Hvem kan vel sige det? Hvem er så klog, at han kan læse menneskets tanker på dets pande og aldrig tager fejl og aldrig gør den andens ansigt til et spejl for sin egen forkælede forfængelighed? – Men det er en ret ubehagelig samtale, vi er kommet ind på. Lad mig hellere vide, hvor du rejser hen, og hvor du agter at tage ophold for fremtiden. Du vil ikke tilbage til Italien? Jeg synes, du en gang har sagt det."

"Jeg takker dig for din deltagelse," svarede Gotthold med skælvende læber; "men jeg har endnu ikke taget nogen beslutning. Da jeg forlod Rom, var det rigtignok mit ønske at blive her i Norden, i det mindste en tid lang, og forsøge, om hjemmet igen kunne blive mig et hjem. Forsøget vil vel næppe lykkes. Jeg tror, at det allerede *er* mislykket."

"Det synes mig at være noget hurtigt, du har afgjort det spørgsmål," sagde Cæcilie; "men det er vel også kun af vigtighed for os andre. I kunstnere har, når alt kommer til alt, kun jeres hjem i jeres kunst, og den tager I med jer overalt, hvor I så vandrer hen."

"Og dog mener jeg, at vi kun kan eje kunsten i vort hjem," svarede Gotthold.

"Det vil sige?"

"Det vil sige, at en kunstner kun i sit hjem kan nå det højeste, hans anlæg sætter ham i stand til. Jeg slutter det af kunstens historie, der viser, at enhver kunst kun ret er trivedes på det sted og til den tid, hvor kunstnerne var lykkelige, og kun ved

emner, der tilhørte det land, hvis borgere de var, og den tid, de levede i – for også tiden er i denne forstand kunstnerens hjem – jeg siger: når de havde den lykke og tillige den kraft frit at kunne udfolde deres talent på den hjemlige jordbund og ved hjemlige emner. Jeg slutter det af mine egne iagttagelser, der har lært mig, at netop de, der har begyndt med ikke at kunne finde noget stof i deres hjem, hvad enten dette nu lå i tiden eller stedet, ikke har været ægte kunstnere, men enten dilettanter og efterabere eller slet og ret charlataner, der med deres kunstfærdige produktioner, som var blottede for det sande liv og derved også for det sande værd, kun har narret den store hob – sultefødepublikummet – som de i den dybeste grund af deres væsen selv tilhørte."

Da Gotthold begyndte at tale om dette emne, som i dette øjeblik lå uendelig fjernt fra ham, havde han kun haft til hensigt at neddysse oprøret i sin sjæl eller i det mindste skjule det for den blege, alvorlige kvinde ved sin side, og så havde han dog, henrevet af emnet, talt med et liv og til sidst med en iver, som han et minut i forvejen ikke ville have troet sig i stand til. Og således gik det også med Cæcilie: i begyndelsen havde hun været adspredt, men senere hørte hun til med stadig stigende interesse; ja, der lyste endog en stråle af den gamle flamme i hendes mørke øjne, da hun spurgte:

"Og når du nu anvender dette på dig selv?"

"Når jeg anvender det på mig selv, da vil det sige, at det var en ulykke for mig, at jeg ved den usalige tvist med min fader og ved – ved en og anden sørgelig erindring, som det ikke lønner umagen at gå ind på her – jeg sagde: det var en ulykke for mig, at jeg på en vis måde blev bandlyst fra mit hjem netop i det

øjeblik, da jeg mindst kunne undvære det: de blomster, jeg som barn opsøgte på engene; de træer, som drengen legede under, og gennem hvis kroner han har set solstrålerne liste sig og hørt regnen dryppe; den himmel, der den ene dag kan smile så vidunderlig dejligt og den næste er så usigelig trist, så grænseløs tungsindig; det hav, over hvis blanke, i aftenlyset glimrende flade og på hvis uvejrsorte bølger ynglingens fantasi så tit svævede ud, over hvilket den så ofte sejlede bort til de saliges øer og til hans drømmes dunkle tågerige med krig og kamp og en tidlig heltedød: alt det – jeg mener genstandene og drømmene – havde jeg kunnet male, til lyst og glæde for andre, i hvis sjæle jeg ved mine billeder ville have vakt den længselsfulde erindring om deres egen barndom, deres drenge- og ynglingeår; hvad jeg nu har malet, det er ikke spiret frem af mit eget hjerte, det har jeg ikke malet og ikke *kunnet* male med min hele sjæl – hvorledes kan det da være andet end i bedste tilfælde en klingende bjælde!"

"Men hvorfor drager I kunstnere da så ivrigt til fremmede lande?" spurgte Cæcilie.

Hun syntes igen at være blevet den videbegærlige unge pige, hvis mørke, strålende øjne gav et stadigt genskær af den rastløse ild i hendes sjæl, og fra hvis læber der snart lød sølvklar latter, snart et åndfuldt alvorligt ord.

"Jeg tror, at denne iver meget tit er blind og uforstandig," svarede Gotthold, "og i hvert fald ville jeg altid råde den unge kunstner til, at han ikke gjorde sit romertog, førend han følte, at han stod fast på sine egne ben, for ellers driver han om dernede som en fjer for vinden. Goethe havde for længst skrevet sine blade om tysk kunst, og han havde længe været en mester i

tysk kunst, da han rejste til Italien, og derfor kunne han under pinjerne i Villa Borgheses have digte roligt videre på sin *Faust* og vende tilbage opfyldt af sine rige erfaringer med hensyn til landet og dets beboere og til alt det, som i årtusinder var foregået under denne skønne himmel, og dog i den dybeste grund af sin kunstnersjæl være den samme, som han var. Ser du, Cæcilie, det er i kunstens republik som i en stat. Hvilken borger ville vel kunne overse statens store forhold, når han ikke i forvejen havde øvet blikket på samfundets snævrere kredse; hvem ville vel kunne præstere noget dygtigt i samfundet, når han ikke havde lært at styre sit eget hus; og hvem kan vel forvalte sit eget hus, lede og styre sin familie, når han ikke mægter at styre og lede sig selv?"

Mens Gotthold talte, kom Grethe hen til dem; Cæcilie satte hende på sit skød, og barnet sad stille, som om det vidste, at det ikke nu måtte blande sin tale ind med. Nu, da Gotthold tav, sagde hun: "Mama, ved du hvad? – Onkel Gotthold skal være min Papa!"

En purpurglød fo'r hen over Cæcilies ansigt; hun gjorde en heftig bevægelse som for at sætte Grethe ned; men barnet vil ikke opgive sin sag så let; hun slyngede sin raske højre arm om moderens hals og sagde indsmigrende: "Ikke sandt, Mama; han er altid så god imod dig, og Papa er lidt så styg, ikke sandt, Mama?"

Cæcilie rejste sig hurtigt op med barnet og gjorde et par skridt, som om hun ville flygte bort fra stedet. Men hendes knæ skælvede, hun kunne ikke komme videre og måtte lade Grethe glide ned på jorden; barnet blev forskrækket ved moderens heftighed og løb grædende bort; næste øjeblik havde hun glemt

sin sorg over et par brogede sommerfugle, der flagrede foran hende ind mellem bedene. Moderen selv var blevet stående med ansigtet vendt bort fra Gotthold.

"Cæcilie!" sagde han.

Han trådte hen til hende og ville gribe hendes hånd. Hun vendte sig om, og et sandt Medusa-ansigt stirrede på ham.

"Cæcilie!" råbte Gotthold endnu en gang og strakte begge sine hænder ud imod hende.

Hun veg ikke tilbage, hun rørte sig ikke; kun i de stivnede træk og om de halvt åbnede læber viste der sig en skælven; da kom ordene frem, langsomt, som de sidste bloddråber fra et dræbende sår:

"Jeg trænger ikke til din medlidenhed, hører du! Jeg har ikke givet dig nogen ret til at beklage mig, hverken dig eller nogen anden; hvorfor plager du mig?"

"Jeg skal ikke længere plage dig, Cæcilie; jeg har jo sagt dig, at jeg rejser."

"Hvorfor går du da ikke? Hvorfor taler du til mig om sådanne ting? Du gør mig vanvittig; og – jeg vil ikke blive vanvittig."

"Det *er* vanvid, Cæcilie," råbte Gotthold lidenskabeligt. "Når du ikke elsker ham – og du elsker ham ikke, du kan ikke elske ham, – ingen guddommelig eller menneskelig lov tvinger dig til at blive, til at forbløde, til at forgå i navnløs elendighed. Og lige så lidt elsker han dig."

"Har han sagt dig det?"

"Behøves det?"

"Ved din ære, Gotthold, svar mig: har han sagt dig det?"

"Nej, men –"

"Og hvis han nu dog elskede mig, og – og hvis jeg elskede ham? Hvor tør du vove at tale således til mig, som du har gjort? Hvor tør du vove ved din tavshed således at ydmyge mig for mig selv? Er det dit lovpriste venskab?"

Gotthold lod hovedet synke og vendte sig om. Grethe kom løbende hen imod ham.

"Hvor vil du hen, onkel Gotthold?"

Han løftede barnet op, kyssede det og satte det igen på jorden.

"Hvorfor græder onkel Gotthold, Mama?" spurgte Grethe og greb sin moder ved kjolen. "Papa græder aldrig, vel Mama?"

Cæcilie svarede ikke; de stive, tåreløse øjne hang ved det sted, hvor han var forsvundet mellem buskene.

"For evigt!" mumlede han, "for evigt!"

12

Da Gotthold kom til den af en halvt udgået løn overskyggede trælåge, som førte ud af haven gennem den forpjuskede hæk, stod han stille og kastede et stift blik ud over de solbeskinnede marker over imod skoven. I dette øjeblik ville det have været ham utåleligt at møde et menneske, måske endog blot at måtte blive stående og besvare en hilsen eller et spørgsmål. Men han så ingen; de var alle der ovre på den store rugmark, som der lige siden tidligt om morgenen var blevet kørt ind fra; vejen til den nærliggende skov var fri.

Solen brændte med en uhyggelig, sviende glød, og den ophedede luft dirrede over hveden, der allerede begyndte at blive gul, og hvis strå ikke bevægedes af det sagteste pust. Utallige græshopper svirrede og peb på begge sider af den smalle sti, der snoede sig gennem marken; en stor flok skovduer kredsede i luften, og når de kastede sig om med en lynsnar vending, da skinnede denne bevægelige sky i strålerne af den ned mod landet synkende sol som et strålende skjold.

Gotthold så alt dette, fordi han var vant til at leve med naturen, og således følte han også den elektriske spænding i atmosfæren, men kun som i overensstemmelse med den kvælende smerte, der sammensnørede hans hjerte. De tårer, som smerten før kaldte frem, dem havde skamfølelsen udtørret af hans øjne: skammen over, at han ved sin holdningsløshed havde fremkaldt denne scene, hvor han efter otte kvalfulde dage til sidst dog kun havde spillet tredjemands ynkelige rolle, for at erfare, at hun endnu elskede denne mand, og at hendes ulykke

bestod i, at hun ikke vidste sig så højt elsket af ham, som hun elskede ham, og som hun ville være elsket. "Ved din ære, Gotthold – svar mig: har han sagt dig det?" I hvilken fortvivlet tone havde hun ikke udråbt det! Hvor havde ikke skrækken for at komme til at høre et Ja fordrejet hendes skønne ansigt! – "Er det dit lovpriste venskab?" Ja, det var hans venskab, som han allerede for mange år siden var faldet hende til besvær med, som han endnu i dag faldt hende til besvær med i lige så høj grad, kun at han ikke nu, som den gang, kunne skjule sig bag venskabets maske, kun at han ikke engang havde den usle trøst længere at kunne snige sig ubemærket og upåagtet bort, således som han havde gjort det hin nat.

Her, ved udkanten af skoven under den store bøg, i nattens mørke, havde han ligget og sønderrevet mosset og forbandet sig selv og hele verden, fordi han ved månens blege skin havde set to lykkelige elskende! Nu skinnede solen med et stikkende lys ned på smertenslejet, som om den ville vise ham, hvor barnagtig hans smerte den gang havde været, og at han skulle have gemt sin fortvivlelse til denne time. Hun havde jo været lykkelig! Gotthold ville le, men det var kun et skrig, der kom fra hans forpinte bryst, et dumpt, stønnende skrig som fra et såret dyr. Således skreg han også, da han hin nat vaklede gennem den beklumrede skov ad den samme vej og træerne i månens dæmrende skin dansede om ham som hånende spøgelser. Nu stod de der i stille, solmættet ro, og det var, som de sagde: hvad angår din selvforskyldte kummer os, du dåre!

Og hvad angår din sorg mig! sagde havet, som nu, da han trådte ud af skoven og op på strandhøjen, bredte sig for ham i sit mørke blå, ubevægelig, ligesom stivnet i ukrænkelig

majestæt. Således havde han engang set det en eftermiddag over klipperne på Anacapri, og det havde givet ham motivet til et af hans bedste billeder; men det tænkte han kun flygtigt på nu, ligesom når hos vandreren på den støvede, solhede landevej erindringen om skovens kølende stygge og om den rislende kilde flyder gennem hans brændende pande.

Nedenfor ham, i den lille bugt, som møjsommeligt var gravet ud i den stenede strandbred, lå de både, som hørte til godset. I de sidste dage havde han ofte benyttet den mindste af dem til roture langs med kysten, og han bar nøglen til den kæde, de var fastgjort ved, i sin lomme.

Bredere og bredere blev de skygger, der fra kysten faldt ud over søen, og de indhentede Gotthold, da han med kraftige tag begyndte at ro tværs over den brede bugt, ved hvis yderste sydlige pynt Strandhuset lå, i dette øjeblik belyst af solens fulde skin. Men skyggen kom ikke fra kysten; den skyldtes en tæt række af sorte skyer, der steg langsomt op over bredden, og hvis skarpt tegnede øverste rand glødede og glinsede i en uheldsvanger ild. Det var et stærkt uvejr, som trak op fra land. Gid det ville komme! Gotthold længtes efter i elementernes rasen at kunne ånde sin sjæl fri for denne tordensvangre lummerhede. Da knitrede en rød flammestråle gennem den sorte skymur, og endnu en og en tredje; med uhyggelig hast steg og steg skyerne, udslukkende alt lys på himlen, på strandbredden og på havet; over dette susede vinden nu i pibende stød, furende den hidtil spejlglatte flade og snart hvirvlende den op i skummende bølger.

Bølger og vind traf Gottholds lille båd fra siden og drev den foran sig, ad søen til, skønt han med øjet åbent for faren holdt

ind mod kysten. Da han havde gjort nogle få tag, indså han, at hans eneste håb lå i, at uvejret ville gå lige så hurtigt over, som det var trukket op.

Men det var, som om mørkets dæmoner havde hørt hans dristige ord og nu krævede deres offer. Stadig bredere dækkede de natlige skygger sig over den brusende sø; kun i den fjerne horisont skinnede endnu et par hvide sejl, men snart dukkede også de ned i natten; stadig højere skummede bølgerne, og stadig hurtigere drev båden bort fra kysten, hvor allerede den hvide klint og den grønne skov, der kronede den, for Gottholds skarpe øje smeltede sammen i en grå stribe. Der var ikke længere nogen tvivl om, at han ville drive ud i den åbne sø, hvis ikke – hvad der hvert øjeblik kunne ske – en bølge kæntrede båden; ja, det var som et under, at dette ikke allerede var sket.

Gotthold gjorde koldblodigt, hvad han kunne, for at frelse sig; han iagttog omhyggeligt hver enkelt fremrullende bølges stigen og falden og holdt den slingrende båd skarpt op i vinden, snart med den højre åre, snart med den venstre, snart gribende fat med dem begge. Kæntrede den, så ville det komme an på, om den tillige sank, eller om den blev på overfladen. I sidste fald var hans stilling endnu ikke helt fortvivlet; for han kunne da måske timer igennem holde sig oppe, for når vinden sprang om at drive på land eller ude på dybet blive bjerget af et forbisejlende skib; sank derimod båden, så var han efter al menneskelig beregning fortabt. Han kunne ikke et øjeblik slippe årerne ud af hænderne for at afføre sig sine klæder, og så dygtig en svømmer han end var, turde han dog ikke vente at svømme ret langt i fuld påklædning, og det ikke alene fordi søen gik så højt, men tillige fordi han allerede begyndte at

spore, at hans kræfter tog af, hvor omhyggeligt han end holdt hus med dem.

I begyndelsen jævnt og nu hurtigere og hurtigere. Hidtil havde han udført de indviklede årebevægelser med lethed, men nu var hans hænder stivnede og hans arme lammede; derfor blev de ham med hvert sekund vanskeligere. Snævrere og snævrere blev det ham om brystet, dumpere og dumpere slog hans hjerte, åndedraget var blevet til en stønnen, struben var som sammensnøret; i tindingerne hamrede og bankede det, han måtte, hvad der så end skete, hvile et minut, trække årerne ind og lade båden drive.

Øjeblikkelig begyndte det lille fartøj at tage vand ind; Gotthold havde forudset det. "Nu kan det ikke vare ret længe," sagde han til sig selv, "og hvad gør vel også det? Hvis jeg kunne leve for hende, da lønnede det vel møjen; men nu – nu dør jeg jo kun for mig selv? Så kan døden dog ikke være så tung. Hun vil vel tænke: han har søgt døden, og det kunne han have skånet mig for. Det er meget ugalant af mig således at drive i land som et uhyggeligt lig; meget ugalant og meget dumt; men det må gå i købet med alt det andet; og når alt kommer til alt, kan man dog ikke betale en dumhed dyrere end med sit liv."

Stadig mere forvirrede trængte tankerne sig gennem hans bedøvede hjerne, mens han dødtræt sad bøjet forover og stirrede på årerne, som han mekanisk holdt omklamret med de stivnede fingre, og på den slingrende båds ræling, der snart aftegnede sig skarpt mod den gråsorte himmel, snart lå dybt nede under de frembrusende bølgers hvidskummende kamme. Og da så han alt som en tåget baggrund, hvorfra et ansigt trådte frem i fuld klarhed, men ikke med den smertebævende

mund og de stive medusaøjne, men forklaret i et huldsaligt, skalkagtigt smil, således som det altid havde stået for hans erindring fra hine skønne ungdomsdage, og som han havde genset det for et øjeblik siden.

Og pludselig blev han grebet af et uendeligt vemod; han skulle tage afsked med livet uden at have levet, uden at have været elsket af hende; med det liv, der, hvis han turde vedblive at elske hende, allerede indeholdt usigelig megen lykke; med det liv, der ikke tilhørte ham selv, som han skyldte hende – på den ene eller den anden måde, og for hvilket han for hendes skyld måtte kæmpe til det sidste åndedrag.

Og de stivnede fingre lagde sig igen fast om årerne, og de lammede arme bevægede sig og parerede med et mægtigt tryk slaget fra den højt frembrusende bølge; det trætte øje stirrede igen ud over de skummende søer efter frelse, og fra hans sammenpressede bryst trængte et glædesskrig, da et sejl dukkede frem af de vanddunster, som luften var fyldt med, som om det var tryllet frem, et større fartøj, med bagbordssiden så dybt i vandet, at Gotthold så hele kølen, fra stævn til stævn, løfte sig over vandet; over styrbordssiden øjner han kun styrmandens hoved, hvis snehvide hår flagrer i vinden, samt ved bovsprydet overkroppen af en ung mand, der holder en sammenrullet line i de løftede hænder. Og nu farer linen som en slange gennem luften, tværs over hans egen båd. Han har grebet den og slynget den fast om en krog. Et mægtigt ryk – båden lægger sig mere og mere på siden, næsten til randen fyldes den med vand, og den begynder at synke under hans fødder; men hans hænder ligger allerede på det større fartøjs ræling, to kraftige arme griber ham, og i næste øjeblik tumler

han om ved den gamle Boslafs fødder, der strækker sin venstre hånd ud imod ham, mens han med den højre drejer roret så stærkt han kan, for at hans eget fartøj ikke skal kæntre.

13

Havet var endnu i oprør efter uvejrsstormen om eftermiddagen; men over de mørke bølger havde solen, forinden den sank ned under horisonten, atter udstrøet sit bævende lys. Nu begyndte stjernerne at komme frem på den mørkeblå himmel; Gotthold så op til dem og derefter igen til den gamle mands stille åsyn, som han sad der ved siden af ham på bænken, beskyttet af Strandhusets tykke mure. Tæt ved dem skinnede lyset ud gennem vinduet fra den lampe, som, så længe fætter Boslaf havde boet i Strandhuset, hver nat havde brændt der og nu også ville brænde der, når døden havde lukket hans trofaste øjne. I denne anledning var det, han havde gjort rejsen til Sundin – den første siden han for femogtres år siden vendte tilbage fra Sverige, og vel også den sidste, han ville komme til at gøre. Det havde kostet ham nogen overvindelse, således for flere dage at opgive eneboerens vaner og endnu en gang blande sig mellem menneskene. Men det måtte være således; han turde ikke tage hensyn til, om gangen var ham let eller tung. Og således var han da sejlet afsted, ledsaget af den unge Karl Peters, en søn af hans gamle ven, og havde i seks dage hver morgen meldt –sig hos præsidenten, men var stadig blevet afvist, fordi hr. præsidenten havde travlt; således sagde kammertjeneren, der til sidst i en grov tone forbød ham at komme igen, men heldigvis var præsidenten i samme øjeblik trådt ud af sit arbejdsværelse, og da han så den gamle mand, havde han venligt spurgt, hvem han var, og hvad han ville. Fætter Boslaf svarede den venlige herre, at han hed Bogislav

Wenhof, og at han havde været en særdeles god ven af Malte von Krissowitz, hvis billede hang der på væggen, og som, hvis han ikke fejlede, var præsidentens oldefader; derefter havde han fremført sin begæring. Men salig Malte von Krissowitz var en af de seks unge herrer, der havde fungeret som dommere i væddekampen mellem Bogislav og Adolf Wenhof; præsidenten havde som ungt menneske hørt denne historie af sin fader, der igen havde den fra hans oldefader. Det var forekommet ham som et helt eventyr, at helten i denne historie endnu levede, og at det netop var den gamle mand, der sad ved siden af ham i sofaen. Han havde kaldt sin kone og sin datter ind og forestillet dem for den gamle mand og slået på, at han skulle blive til middag. Alle havde været fulde af godhed og venlighed og – hvad der var hovedsagen – præsidenten havde ved afskeden givet ham sit grevelige ord på, at den gode sag, som lå ham så meget på hjerte, for fremtiden også skulle ligge ham på sinde.

"Allerede om nogle dage," sagde fætter Boslaf, "vil der her foran huset på en høj underbygning af strandsten blive tændt et fyr, der lyser en mil længere end min lampe. Karl Peters er bestemt til fyrpasser og vil komme til at bo sammen med mig her i Strandhuset, der allerede nu skal tjene til vagthus og efter min død vil blive regeringens ejendom. Således er jeg da blevet befriet for denne store bekymring. Jeg behøver ikke mere at sige, når jeg ved dagens frembrud slukker lampen: vil du også kunne tænde den igen i aften?"

Den gamle mand tav; lydeligere larmede den svenske fane på Strandhusets gavl, lydeligere rullede bølgerne op over strandstenene. Gotthold skottede med en vis sky ærefrygt til skikkelsen ved sin side, til den høje, ranke halvfemsårige olding

med sølvhåret, i hvis bryst hjertet endnu stadig slog så varmt for menneskene – for de stakkels skippere og kystfarere, som han ikke kendte, og som ikke kendte ham, om hvem han ikke vidste andet, end at de sejlede forbi der ude i natten, usynlige for hans skarpe øje, og så længe de så lyset, holdt af for den farlige kyst, således som deres fædre og bedstefædre havde lært dem det. Denne gamle mand, der kun levede for andre, hvis liv var lutter kærlighed til andre, som han hverken fordrede eller ventede taknemmelighed eller genkærlighed fra, han havde i dag sat sit liv på spil for at frelse ham, der næppe selv ville frelses, som livet syntes værdiløst, fordi han elskede og ikke blev genelsket. Hvad ville den gamle vel sige til det? Ville han vel i sin store, uegennyttige kærlighed forstå en så egensindig, egoistisk lidenskab?

"Det var min ene sorg," tog fætter Boslaf igen ordet; "den har regeringen taget fra mig; jeg har endnu en, som ingen kan befri mig for."

"Angår den – Cæcilie?" spurgte Gotthold med bankende hjerte.

"Ja," sagde den gamle, "hende angår den, Ulrikas ætling, der er sin ane så lig, kun at hun vel er endnu ulykkeligere. Hun skulle aldrig have ægtet den mand, hvis det var gået efter min vilje, men den har de aldrig brudt sig om, aldrig."

Der var foregået en sælsom forandring med den gamle. Den høje skikkelse var sunket sammen, som om al kraft var veget fra den; den dybe og endnu for få øjeblikke siden så faste stemme bævede, da han efter en kort pause, som Gotthold ikke vovede at afbryde, vedblev således:

"Den har de aldrig brudt sig om. Og derfor har de mistet deres marker, den ene efter den anden, og deres skove, den ene efter den anden, og de er blevet forpagtere, hvor de før var herrer, og de er gået til grunde, den ene efter den anden. Det har jeg måttet se på, og stadig har jeg tænkt: nu kan det ikke blive værre – men det værste var dog endnu forbeholdt mig. De har alle været letsindige og tankeløse, men slette har de ikke været, ingen af dem; og så var det dog mænd, der, når det var nødvendigt, kunne leve ærligt af deres hænders arbejde. Men nu, nu vil vel endog vort gamle navn uddø med mig; én stakkels hjælpeløs kvinde er blevet tilbage, hun har byttet sit navn bort for et, der tilhører en mand, som er en døgenigt, ligesom hans forfædre var det; denne døgenigt vil drage hende med sig i sin skændsel – hans og min skændsel!"

Den gamles sidste ord havde næsten været uforståelige; han begravede sit rynkede ansigt i de knoklede hænder. Gotthold lagde sin hånd på hans knæ.

"Hvor kan I dog tale således, fætter Boslaf," sagde han, "hvor kan I anklage eder for en ulykke, som det ikke har stået i eders magt at forhindre; I, der altid har været husets gode ånd!"

"Husets gode ånd – store Gud!"

Den gamle sprang op og gik med lange skridt ned til den nære strand, hvor han blev stående med ansigtet vendt ud imod havet; hans hvide hår flagrede i vinden; han løftede sine arme ud imod den mørke sø og lod dem derpå igen synke, idet han fremmumlede nogle uforståelige ord. Gotthold havde holdt sig ved hans side; gik den gamle mand i barndom, eller var han blevet vanvittig?

"Hvorledes har I det, fætter Boslaf?" spurgte han.

"Fætter Boslaf!" skreg den gamle, "ja vel, fætter Boslaf! Således kaldte han mig og hun og alle med dem og efter dem mine børn og børnebørn! Fætter Boslaf og altid kun fætter Boslaf! Men det er jo ganske i sin orden, og dette navn vil også komme til al stå på min gravsten. Intet menneske skulle erfare det, det har jeg svoret; men nu kan jeg ikke bære det længere. Hvad jeg har syndet imod menneskene, det skal et menneske erfare, for at han i menneskehedens navn kan tilgive mig min brøde. Jeg har altid holdt af dig, og i dag har jeg frelst dit liv; derfor skal du være dette menneske."

Han førte Gotthold tilbage til bænken.

"Du har vel nok tidligere hørt tale om det mellemværende, jeg havde med min fætter Adolf om Dollan?"

"Ja," svarede Gotthold, "og jeg har endnu for nylig, da jeg kom for at besøge eder, erindret alt så tydeligt og i mit hjerte prist det sjældne højmod, hvormed I overlod eders fætter den rige besiddelse og den pige, I elskede, da I havde erfaret, at han var den, hun foretrak. Emma von Dahlitz, Ulrikas fortrolige, bragte eder jo dette budskab aftenen før den afgørende dag, – er det ikke rigtigt?"

"Jo," sagde fætter Boslaf, "kun at budskabet var falskt, og at hun, der bragte mig det, løj, af kærlighed – som hun på sin dødsseng skrev mig til, mens jeg var i Sverige. Og det samme havde den ulykkelige skriftet for Ulrika, der ligesom jeg havde troet hende på hendes løgne, at jeg havde hånet hende og sagt, at jeg hellere ville kalde en laplænderinde min hustru end hende. Jeg havde dog ikke bejlet til nogen laplænderinde, men den ulykkelige var blevet Adolfs hustru, og som Adolfs hustru og som moder til to drenge fandt jeg hende, da jeg kom tilbage.

Et tredje barn – ligeledes en dreng – blev født et år efter min tilbagekomst. De to ældste døde i deres blomstrende ungdom; den tredje levede, han blev eneste barn, og denne dreng var – min søn!"

"Arme, arme mand!" mumlede Gotthold.

"Ja, arme mand," sagde den gamle, "for hvem er vel mere arm end den mand, der ikke tør glæde sig ved sit barn, der ikke tør kalde det for sit, som dog er det, om ellers noget i verden er det. Det turde jeg ikke. Ulrika var stolt; hun ville ti gange hellere være død, end hun ville bære den skændsel, som et ægteskabsbrud medfører; og jeg var fej, fej af kærlighed til hende og til ham – min stakkels, gode, intet anende Adolf, som jeg fra barnsben havde elsket som en broder, der helt og fuldt stolede på mig, der overfor en hel verden ville have forfægtet, at jeg var hans bedste, hans mest trofaste ven. Således forløb to frygtelige år; Ulrika gik til grunde i kampen mellem pligten og en kærlighed, som hun ikke turde vedkende sig, og døde; med hendes dødsklamme hånd i min måtte jeg sværge hende, at jeg ville bevare hemmeligheden. Således har jeg aldrig overfor mit barn og hans efterkommere været andet end fætter Boslaf. De har sat mig en lille smule højere end en gammel tjener, som man ikke vil afskedige, hvor besværlig han end ofte er; de har også ladet mig snakke, når de var i godt lune; når et barn var kommet til verden, så fik den gamle fætter Boslaf lov til at sidde med til bords ved fadderstadsen, og når én blev bragt til kirkegården i Rammin, fik han lov til at køre med på den sidste vogn, forudsat at der var en plads tilovers. Jeg har tålt det alt sammen. Bitterheder uden tal og mål; jeg havde troet, at jeg ved ydmyghed, ved kærlighed til andre kunne afsone, hvad jeg en

gang havde syndet imod mit eget kød og blod. Men forbandelsen er ikke taget fra mig: 'Jeg så aldrig den retskafne forladt, eller hans sæd betle sit brød.' Jeg har ikke været retskaffen, min sæd vil komme til at betle sit brød; jeg er blevet så gammel, at jeg kommer til at opleve det."

"Aldrig!" råbte Gotthold og sprang op, "aldrig!"

"Hvad vil du gøre?" sagde den gamle, "låne ham penge? Hvad bliver der af det vand, som du tager mellem dine fingre? Hvad bliver der af de penge, som man låner en spiller? En aften bragte jeg ham tres års sparepenge; det var ikke nogen ubetydelig sum, forpagtningsafgiften for mine par enge og agre med renter og renters rente; den næste morgen havde han ikke en skilling tilbage af pengene. Du sagde mig før, at du nu var en rig mand; måske kan du give ham mere. Han vil tage alt, hvad han kan få, og når det øjeblik kommer, da han ikke kan få mere, sætter han dig stolen for døren og forbyder dig sit hus; således har han gjort ved mig. Han vidste nok, at jeg ikke ville, ja at jeg ikke en gang kunne stævne ham; jeg havde ikke ladet mig det give skriftligt, at jeg havde skænket Cæcilie, hvad jeg ejede."

"Og hun?"

"Hun er sin stammoders ægte barn; hun er for stolt til at have andet end hemmelige tårer for al den elendighed, der er kommet over hende. Jeg kender disse tårer fra gammel tid; de giver det øje, som om natten udgyder dem på den ensomme pude, et stift, angstfuldt blik; med det har hun set på mig, så ofte jeg senere – det har ikke været ret tit – har mødt hende. Hvor vil du hen så hastigt?"

Gotthold var sprunget op.

"Jeg har allerede været længe, alt for længe borte."

"Venter hun dig, Gotthold?"

Den gamle havde lagt sin hånd på hans skuldre; Gotthold så, hvorledes de skarpe øjne hvilede fast på ham.

"Nej," sagde Gotthold, "jeg tror det ikke."

"Det er også det bedste," svarede den gamle. "Det er tilstrækkeligt, at ét menneske har oplevet det, som er hændt mig. Hvornår ser jeg dig igen?"

"Jeg vil komme igen i morgen tidlig; derefter kommer jeg her igen fra Prora."

"Det er godt; barnet er allerede ulykkeligt nok; jo før du kan komme bort, des bedre er det."

14

"Ja, des bedre er det!" gentog Gotthold, mens han gik gennem den mørke skov. "For hvem? – for mig? Min skæbne er afgjort. For hende? Hvilken vægt ligger der vel for hende på, om jeg kommer eller går? – For ham? når det ikke er mig, men mine penge, han tænker på, hvorfor har han da ikke for længe siden sagt det? Jeg har tit nok tilbudt ham dem – måske ikke tydeligt nok; jeg kunne ikke bringe det over mit hjerte at være endnu tydeligere – det var mig, som om jeg dermed af manden ville købe mig tilladelsen til at dvæle i hans hustrus nærhed. Hvorfor har han ikke villet modtage dem? Stoler han ikke på min oprigtighed? Er han for stolt til at modtage dem af mig, netop af mig? Og dog – hvem skulle vel være mere villig til at hjælpe ham end jeg? Det er dog det eneste, jeg kan gøre for ham. Måske mangler der dem kun dette, for at de kunne blive fuldkommen lykkelige; måske er hans kærlighed af den slags, der kun trives godt i velstandens solskin, men i sorgernes tåge synker sammen. Lad os så da hjælpe denne skrantende kærlighed på fode igen. Det vil bringe roserne tilbage på hendes kinder, og hun vil igen kunne le lykkeligt, ligesom hun lo den gang.

Det er ikke nogen glimrende rolle, jeg spiller i dette familiedrama; men hvor og når har tredjemands rolle vel været glimrende og taknemmelig? Den stakkels, stakkels gamle mand! Hvad må han ikke have lidt! Men ikke uden brøde, nej, ikke uden brøde! Kun løgnen er synd, ikke sandheden. Dette ægteskab mellem Adolf Wenhof og Ulrika von Dahlitz var blevet

til ved en løgn, og det vedblev at være en løgn. Hun elskede jo en anden! Og denne anden kommer; hun ser, at han endnu elsker hende, som han altid har gjort det; i et beruselsens øjeblik efter så lang en kval hengiver hun sig til den mand, hun elsker; hun bliver hans hustru for sin samvittighed, og hun burde også have været det for menneskene. En dobbelt, en tredobbelt, en tusinddobbelt løgn var det, at hun ikke blev det, at ikke dette ene øjeblik, om det så aldrig mere vendte tilbage, bragte hende til at bryde med det gamle liv og begyndte et nyt! Selv er hun ved denne løgn sunket i en tidlig grav, hun, den stolte, den skønne! Forgæves har hun i denne lange tid søgt at udsone sin forbrydelse – den forbrydelse, at hun har stødt sandheden bort fra sin dørtærskel og ladet løgnen træde over den! Du menneskeslægtens hellige genius, du der lever i sandhedens lys, bevar mig for løgnen!"

Over en lysning tæt ved udkanten af den skov, fodstien førte igennem, nærmede en mørk skikkelse sig hurtigt, og da den var kommet nær nok, genkendte Gotthold den gamle forvalter Müller, der nu løftede begge armene i vejret og råbte:

"Nå, Gud været lovet, der er De jo! De har sat os i en ordentlig angst!"

"Jeg? Hvem? Hvordan?"

"De, naturligvis, De! Og hvem? Os alle, først og fremmest dog fruen, der jo er rent ude af sig selv! Og hvordan? Nå, det er et net spørgsmål; når én i et sådant grueligt uvejr, der tilmed står ad søen til, ror så langt bort fra land i sådan en nøddeskal af en båd, og det gamle fårehoved til Christian ser det og tænker: nå, jeg er dog nysgerrig efter at vide, hvordan han kommer tilbage, og han så slet ikke er nysgerrig, men ganske roligt driver ind i

skoven for at vente på, at uvejret skal trække over og først for en halv time siden sender sin dreng hertil med det bud, at båden endnu ikke var kommet tilbage, så der muligvis var passeret herren en ulykke? – Hør, herre, det er dog et stærkt stykke! Og fruen må da også være blevet skrækkelig angst, for hun kom straks løbende og fik os afsted. Fruen er nu ikke til at spøge med, når hun bliver ivrig, så ejegod hun end ellers er; og vi fik det allesammen med angst, og et par blev sendt ned til Ralow, om De måske skulle være drevet i land der, et andet par til Neuenhof, og jeg skulle netop ned i Strandhuset og spørge den gamle herre, der nok er kommet tilbage i dag, om hvad vi nu skulle gøre. Fruen ville selv med, men det fik jeg dog forpurret."

"Hvor er fruen?"

"Hun er vel endnu her på marken," sagde Müller og pegede til venstre; "jeg kommer lige derfra."

"Og hvor længe har de andre vel været borte?"

"Lige så længe som jeg; måske kan jeg endnu indhente dem."

Og forvalter Müller slog ind til højre i skoven, idet han med lydelig stemme råbte karlenes navne, mens Gotthold ilede videre ad fodstien, der efter få minutters løb bragte ham til udkanten af skoven, hvor der stod en gammel bøg på den åbne mark. Mellem de tykke, sorte skyer kastede månen et ustadigt, vekslende lys hen over marken. Det var en rugmark, som der just blev kørt ind fra i dag. En fuldt belæsset vogn satte sig netop i bevægelse; ved et par andre arbejdede man endnu, men, som det forekom Gotthold, kun med træghed; han hørte folkenes stemmer i en ivrig samtale, og han så, hvorledes de stod hist og her i små grupper mellem traverne, som der endnu stod nogle af op til skoven. Det var en ubehagelig tanke for

Gotthold, at man for hans skyld havde afbrudt et så påtrængende arbejde eller dog drev det mindre ivrigt. Han ilede hen til folkene. Skønt han temmelig tydeligt kunne overse den hele scene, havde han dog endnu ikke opdaget Cæcilie; rimeligvis var hun allerede gået tilbage til huset.

Men da han nærmede sig bøgen, rejste en hvid skikkelse sig op fra den bænk, den mægtige stamme var omgivet af; den havde siddet der med ansigtet skjult i sine hænder og var nu blevet opskræmt ved de hurtige skridt.

"For Himlens skyld, Müller, De kommer allerede tilbage. Er han –"

"Det er mig; Cæcilie, kæreste, elskede Cæcilie!"

"Gotthold!"

Hun kastede sig til hans bryst; han holdt den slanke skikkelse, der klyngede sig tættere og tættere til ham, fast omslynget; hendes fine læber bævede på hans i et langt, kærlighedsfuldt kys.

"Er det jer?" lød pludselig Karl Brandows stemme i deres umiddelbare nærhed.

Han var som skudt frem af jorden; uden tvivl havde traverne, af hvilke de sidste stod halvt under bøgens yderste, dybt nedhængende grene, skjult hans komme. Brandow kunne vel næppe i mørket under bøgen have set andet end Cæcilies hvide klædning. Alligevel havde hans høje latter i Gottholds øren en uhyggelig klang og hans ellers så klare stemme en modbydelig skrattende tone, da han nu, efter sædvane fægtende om sig med ridepisken, råbte: "Jeg har allerede hørt alt; det er, som jeg altid har sagt: så snart man vender ryggen til, sker der straks et eller andet, som ellers ikke ville være hændt. Jeg havde ikke således

ladet dig løbe grassat; lige så lidt som jeg havde begyndt med indkørslen lige foran i laden. Hvad skal der blive ud af den historie her, når det igen begynder at regne, som det ser ud til, og vi heller ikke får tørvejr i morgen? Så kan vi i stedet for til laden køre det lige på møddingen; i otte dage kan ingen komme her med en vogn, og da har det for længst begyndt at spire."

"Så galt er det heller ikke, herre," sagde forvalter Müller, der netop trådte til med karlene, som han havde indhentet i skoven. "Vi har ikke mere plads i laden, men vi sætter en stak her, og så er det godt."

"Ja, det forstår du naturligvis bedre!" råbte Brandow.

"Jeg ville ikke begynde ved laden, men Hinrich Scheel satte sig imod det og sagde, at De selv havde –"

"Naturligvis havde jeg selv – jeg har jo altid skylden, når I andre har gjort en dumhed, I fårehoveder!"

Det var ikke første gang, at Gotthold havde hørt Karl Brandow tiltale sine folk på denne måde; men aldrig havde anledningen været så lille og uretten så åbenbart på hans side. Gotthold havde selv hørt, at han om morgenen, da han red bort, havde sagt, at de skulle begynde med indkørslen ved laden.

Var han beruset? Havde han set mere, end han lod sig mærke med? Ville han lade sit skinsyge raseri gå ud over de uskyldige folk? Eller var dette kun forspillet og prøven på, om han under den forklaring, som snart måtte følge efter, skulle antage den krænkedes, den fornærmedes tone?

Gotthold ængstede sig ikke for denne forklaring, men kun for den tanke, at den kunne komme til at finde sted i Cæcilies nærværelse. Han ønskede hende i dette øjeblik langt bort, men da følte han igen nødvendigheden af først at høre et ord fra

hendes læber, at ikke alt dette var en forvirret drøm, at hun i dette kys, der endnu bævede på hans læber, havde givet sig hen til ham, at han turde handle, beslutte for hende.

Men hvad enten nu frygten for at fremkalde et udbrud hos Brandow havde gjort ham svag og usikker, eller at hun selv, ledet af den samme frygt, undgik ham – så lykkedes det ham ikke på tilbagevejen at udføre sin hensigt. Brandow gik midt imellem dem; han måtte selv fortælle sit eventyr, og Brandow skændte på fætter Boslaf, den gamle bussemand, som man ikke en gang kunne være sikker for på søen, og som uden tvivl havde arrangeret hele scenen med uvejret og alt tilbehør, for atter at kunne redde noget. – Under andre omstændigheder ville Gotthold ikke have ladet denne spottetale, som Brandow oven i købet ledsagede med en hånlig latter, gå upåtalt hen; men nu lod han Brandow sige, hvad han ville. Og Brandow slog ham på skulderen og råbte: "Tag mig det ikke ilde op, Gotthold, men jeg kan nu én gang ikke lide denne gamle ræv, og jeg har mine gode grunde til det. Enten er man herre i sit hus, eller man er det ikke; et tredje: det at dele herredømmer med en anden, der skal tale med overalt, og som naturligvis ved det meget bedre, eksisterer ikke for mig. Sagde vi ikke i skolen: kun én skal være konge, kun én hersker! – ja du kan vel huske den græske tekst; jeg stakkels djævel er glad ved, at jeg endda kan huske det i mit modersmål."

De var nu kommet op til huset; Gotthold kunne ikke slippe bort fra Brandow, der udenfor døren holdt ham fast med en samtale om landvæsenssager, mens Cæcilie gik ind. Hinrich trådte hen til dem og beklagede sig over forvalteren, der igen i dag havde ladet kørehestene spænde for en arbejdsvogn.

Brandow blev frygtelig opbragt; Gotthold mumlede, at han måtte klæde sig om, og sneg sig ind i huset. Men i dagligstuen fandt han kun den smukke Rieke, der dækkede aftensbordet og skævede til ham med et spottende blik, mens han bladede i den avis, som lå på bordet foran sofaen. Pigen gik ud, men kom straks ind igen og gav sig noget at bestille ved hjørneskabet; det var øjensynligt, at hun ville blive i værelset. Gotthold gik nu virkelig op på sit værelse for at skifte sine klæder, der kun var blevet halvt tørrede i Strandhuset. Men hans hænder skælvede så stærkt, at de nægtede ham deres tjeneste. Var det utålmodighedens feber før afgørelsen? Var det et virkeligt ildebefindende, som overanstrengelsen under stormen havde påført ham? "Kun ikke syg nu," mumlede han, "kun ikke nu! Nu, da du ikke mere tilhører dig selv, da du skylder hende dit liv, hvert et åndedrag, hver en blodsdråbe!"

Brandows stemme lød op til ham fra forstuen i høje, skændende toner. Gjaldt det Cæcilie? Var den indtil nu måske kun med møje tilbageholdte vrede kommet til udbrud? Skulle dramaet opføres i folkenes nærværelse?

I et nu var Gotthold ude af sit kammer, henne over det lange, mørke rum og nede af trappen. Men hans frygt havde heldigvis været ugrundet. Cæcilie havde ladet sige, at hun følte sig for angrebet til, at hun kunne komme til aftensbordet. Hvorfor der da ikke var dækket ovre i hans stue, hvor man kunne være uforstyrret og selv ikke forstyrrede nogen? Om Rieke da aldrig ville komme til fornuft? Mens Rieke uvilligt efterkom ordren, svarede hun i en snerpet tone, at hun kun ville ønske, at det ikke stod værre til med visse andre folks fornuft end med hendes; og hvorledes man vel egentlig skulle bære sig ad med at vide, hvad

man skulle gøre, når man hvert minut fik en anden ordre! Brandow befalede hende at tie. Pigen slog en hånlig latter op: det var jo rigtignok det bekvemmeste, når man kunne binde munden på folk; men i længden gik det ikke, og når hun havde lyst til at tale, så talte hun, og så kom andre folk vistnok til at tie stille.

"Se til, du kommer ud!" råbte Brandow rasende. Pigen svarede med en fræk latter, gik ud ad døren og smældede den i efter sig.

"Det har man for, at man er god!" råbte Brandow, idet han i ét drag tømte et glas vin, han havde skænket sig med rystende hånd.

Han kastede et lurende blik på Gotthold, der så ham fast ind i øjnene. Hvad betød denne scene? Hvad var det, pigen kunne sige, hvis hun havde lyst? Havde hun fordringer på sin herre, som denne var nødt til at anerkende? Var der her uformodet lagt ham et våben i hånden, som han kunne få brug for i denne time, et uædelt våben, ganske vist, men dog måske ikke så uædelt i kampen mod en mand, der, skønt han havde sådan en hustru, ikke forsmåede tjenestepigen!

Alligevel sagde Gotthold til sig selv, at han ikke turde begynde kampen; at han, om muligt, måtte udsætte den, indtil han var blevet enig med Cæcilie om det næste skridt. Og det syntes at være muligt; ja, Gotthold begyndte næsten at tvivle om, hvor vidt Brandow i værste fald havde mere end en svag mistanke, som han ikke kunne eller ikke vovede at give noget udtryk. Måske ville han kun drikke sig mod til, idet han slugte det ene glas vin efter det andet og fra sit sovekammer ved siden af hentede den ene flaske gammel rødvin efter den anden; måske

ville han kun skaffe sit afmægtige raseri nogen luft, nu da han begyndte at skælde fætter Boslaf ud, den gamle ræv, der ved sin evige blanden sig ind i hans sager havde forbitret ham livet, indtil han endelig til sidst havde kastet ham på døren; og da han derefter kom til at tale om sine egne elendige affærer, som han kaldte dem, men som han sandelig var mindre skyldig i end visse andre folk.

"Det er sandt," råbte han, "jeg har på mine rejser givet mere ud end den første den bedste skrædder eller handskemager; ikke heller har jeg nogensinde kunnet sætte gentleman'en til side; men hovedårsagen til min usle stilling er dog mit giftermål. Naturligvis sætter du et vantro ansigt op; du kunne vel endog som gammel ven af Wenhofs have lyst til at sige mig imod – men det ville ikke hjælpe dig, højtærede ven, jeg ved jo alt for godt, hvorledes det hele er gået til. Jeg vil ikke tale om denne ædle Kurt – den smule universitetsgæld, som jeg har måttet betale for ham, var jo kun en bagatel; men den gamle, der tilmed ikke var så gammel, at han ikke fandt pokkers smag i denne verdens nydelser – den gamle var en slem hr. svigerpapa. At jeg selv måtte betale udstyret – du gode himmel – i de dage havde man jo gerne hentet stjernerne ned fra himlen for at smykke sin hjertensallerkæreste med dem; og jeg gjorde mig da heller ingen skrupler over, at jeg måtte gøre udvej for den smule stads og hvad det andet kram hedder – når det så havde været nok med det. Men det var nu desværre ikke tilfældet. Jeg har i de to år, min hr. svigerfader endnu levede, udbetalt ham ti tusind blanke dalere, og efter hans død har jeg i det mindste måttet betale lige så megen gæld for ham. Det er en drøj summa, *mon cher*, når man selv ikke har noget til overs, og på

den måde er mit smukke Dahlitz gået pokker i vold, og jeg var glad ved at kunne krybe i ly her på Dollan; men en skønne dag vil Dollan også gå pokker i vold; for uden selvstændig formue kan man nu til dags ikke holde sig, selv i den bedste forpagtning, og de velvise herrer i St. Jørgens-kuratoriet er endnu værre ved mig end min hr. svigerfader, skønt han dog var slem nok. Men hvad nytter det vel at føre den klagesang for sådan en herre, der har sit på det tørre! Hjælpe mig kan du jo alligevel ikke, og om du end kunne – af sine gode venner skal man ikke lade sig hjælpe, det har man sine gode fjender til."

Brandow lo og sprang op og løb med en forstyrret mine frem og tilbage i værelset, indtil han endelig blev stående foran geværrækken og rev en pistol ned fra et søm, spændte hanen og råbte, idet han drejede sig på hælen om mod Gotthold:

"Kun at de gode venner alt for ofte er identiske med de gode fjender, så at man ikke kan skille dem ad. Mener du ikke også?"

"Det skal kunne være tilfældet," sagde Gotthold roligt; "men du gjorde vel i at hænge den pistol op på sømmet igen; din hånd er i aften for usikker til den slags legetøj, og der kunne let ske en ulykke."

Gotthold var fast besluttet på ikke under nogen omstændighed at lade det komme til en forklaring med den mere end halvt berusede Brandow i løbet af denne aften, og han var ligeledes fast bestemt på ikke at give efter for hans trusler, om han skulle tage sin tilflugt til sådanne, eller at lade sig de løsepenge aftrodse, som han ville erlægge, når han, i øvrigt brødeløs, drog bort.

Brandow var ikke blind for det udtryk af rolig bestemthed, som hvilede over hans gæsts alvorlige ansigt; han lod det halvt

hævede våben synke, lagde det derefter fra sig og kom tilbage til bordet, hvor han kastede sig på en stol og sagde:

"Du har ret! Der kunne ske en ulykke; men ikke en hund ville gø af det, og når alt kommer til alt, så var det dog kun en simpel konsekvens, om jeg jog mig en kugle gennem hovedet. Du er en lykkelig fyr. Du har måttet arbejde fra din tidlige ungdom, og du har lært så meget. Nu kommer du desuden sovende til en stor formue, aldeles til overflod! Jeg derimod, jeg har aldrig arbejdet, aldrig lært noget, og jeg har mistet en formue, uden hvilken jeg intet er, ja mindre end intet; jeg er til spot for alle de folk, der har kendt mig, et fugleskræmsel for alle disse brogede fugle, som jeg tidligere har kunnet overflyve, og som nu overlader den stakkels plukkede krage til dens skæbne. Død og helvede!" – Han satte sit glas så hårdt mod bordet, at det gik i stykker. "Å, hvad! Sagen er ikke så meget værd, at man for dens skyld skulle gå ud af sit gode skind. Én gang skal dog alt have en ende, og selv om de ville kræve mig, så kan dog ingen af dem påstå, at jeg ikke har nydt livet. Jeg har alle mine dage drukket de fineste vine, redet de hurtigste heste og kysset de skønneste kvinder. Du er jo også en kender, Gotthold, du har sikkert ikke handlet anderledes, på din stille måde naturligvis! Ja, du har altid været en snu knægt, og jeg havde allerede i skolen en pokkers respekt for din fiffighed. Nå, det skader ikke! Helt dum er jeg heller ikke, og kloge folk som du og jeg kan altid komme godt ud af det med hinanden; det er kun fårehovederne, der straks farer i hårene på hinanden – fårehoveder og dumme drenge, som vi den gang var! Du husker nok? Terts, kvart, kvart, terts! Ha! ha! ha! Det kunne aldrig hænde os nu! Skål, gamle dreng, skål, på godt kammeratskab!"

Og han rakte sit fulde glas hen imod ham.

"Mit glas er tomt, "sagde Gotthold, "og det er flasken også. Lad os gå i seng; vi har drukket mere end nok."

Han havde forladt værelset, førend Brandow, der stirrede efter ham med vidtopspilede øjne, kunne få sagt et eneste ord.

Da døren var lukket efter ham, gjorde Brandow et spring som et rovdyr, der er i hælene på sit bytte; derpå blev han stående midt i stuen, skar tænder og truede mod døren med de knyttede hænder.

"Fordømte skurk! Jeg vil have dit blod dråbe for dråbe! Men først vil jeg have dine penge!"

De opløftede arme sank ned; han vaklede hen til bordet og sad der med det brændende hoved støttet i sine hænder og med læberne presset så fast mellem tænderne, at blodet sprang frem gennem huden; i tankerne dyngede han forbrydelse på forbrydelse, men de kunne ikke føre ham til målet. Pludselig rejste han sig op med en hæs latter. Således skulle det være! Hun, hun selv skulle forlange det af ham, og det var midlet til at tvinge hende! Hævn, en prægtig hævn! og ikke forbunden med fare! når kun pigen holdt ren mund! hun havde allerede et par gange truet med at sladre, og i dag havde hun været mere uforskammet end nogensinde; men i morgen måtte jo alt være endt, og natten var god til mange ting.

I løbet af natten – Gotthold vidste ikke, hvor sent det var, for han havde kastet sig påklædt på sit leje, med feberbankende tindinger, vågen og dog som i en vanvittig drøm tumlende fra en overjordisk saligheds tinde ned i et dyb af rådvild angst og sorg – i løbet af natten hørte han gennem løvets raslen udenfor vinduerne og gennem regnens plasken mod ruderne en lyd, der

bragte ham til pludselig at fare op af sengen og med tilbageholdt åndedræt lytte gennem det mulm og mørke, der omgav ham. Det var som et skrig, som en kvindes skrig, og det kunne kun være kommet fra værelset neden under ham, hvor Cæcilie var med sit barn. I ét spring var han henne ved vinduet. Vind og regn stod ham i ansigtet, men gennem vinden og regnen hørte han nu tydeligt Brandows stemme, snart højere, snart sagtere, således som et menneske taler, når lidenskaben river det med sig, og det da igen voldsomt tvinger sig til ro. Han troede også et par gange at høre hendes stemme, men muligt var det også, at det kun var hans indtil vanvid ophidsede fantasi, der udfyldte de pauser, hvor han ikke hørte den forhadtes stemme. En ægteskabelig scene i hustruens soveværelse, som ikke kan, ikke tør låse sin dør; som må høre på den rasendes, den druknes vilde ord og ikke har andet at sætte imod ham end tårer!

"Og at måtte tåle det!" mumlede Gotthold. "Hvorfor har jeg dog ikke talt? Det kunne jo allerede nu have været afgjort alt sammen! Er da ikke det at tie, hvor man skulle tale, en løgn, en skrækkelig, afskyelig løgn? og må der ikke lyves her af den gode så vel som af den slette. I morgen! Gid det dog var morgen, om der ellers kan komme en morgen efter sådan en nat!"

Ude af sig selv kastede han sig stønnende og hulkende på sin seng og begravede hovedet i puderne; da sprang han igen op. Var det ikke skridt, forsigtige og langsomme, der sneg sig hen over loftsrummet? Var der nogen, som kom til ham? Med mordvåben i hånden? Lige meget! Og Gud være takket!

Gotthold sprang hen til døren og rev den op. Alt var stille, stille og mørkt. Trappen førte op lige midt imellem begge

gavlene; de forsigtige skridt, han havde hørt, var ikke gået hen imod hans side, de var rettet mod den anden side, hvor der, lige overfor hans værelse, lå to kamre, af hvilke det til venstre stod tomt, mens det til højre beboedes af den smukke Rieke. For fra værelset til højre faldt der gennem dørsprækken et svagt lysskær, der hurtigt forsvandt, og der hørtes en latter, som dog pludselig standsedes, som om en hurtig hånd havde lagt sig på den leendes mund.

Gotthold lukkede døren; han ville ikke se eller høre mere.

15

Efter den mørke, regnfulde nat fulgte en grå, trist morgen. Uendelige tågemasser, der nu og da sammenhobede sig til mørke skyer, væltede ind fra havet, så lavt, at de strejfede poplernes høje toppe, der snart under den kolde vinds tryk bøjede sig hen over ladernes gennemblødte stråtage, snart igen svajede tilbage som af trods, og derefter rystede som af uvilje.

Gotthold stod ved vinduet i dagligstuen og så med et mismodigt blik på dette mismodige skuespil. Først hen imod morgen havde han, næsten imod sin vilje, sovet en time; men endnu tungere end udmattelsen knugede hans legeme, trykkede frygten for, hvad der ville komme, på hans sjæl. Hvor frygtelig end natten havde været, så havde dog nu og da en håbets stjerne for et øjeblik funklet trøstende gennem mørket; nu syntes det ham næsten, som om den triste dag kun var brudt frem for at sige til ham: denne øde, hæslige færden, det er livet, det er virkeligheden; hvad angår dine drømme mig? Han havde, da han kom ned ad trappen, næsten med en følelse af gru set, at man i den store, ellers ubenyttede sal ud til haven traf forberedelser til selskabet, og han havde fra køkkenet ved enden af den lange gang hørt klirren og raslen med kedler og pigernes højrøstede samtale; og en karl, der skulle hente gæsterne i Prora, skød netop vognen ud af remisen. Alt gik sin gang, som om i dag var lige som i går og i morgen som i dag, som om der ikke var sket og ikke kunne ske noget, der igen kunne gøre den gamle verden ung som i hine første paradisdage. Og dog, og dog! det var jo ingen drøm! det kunne ikke dunste bort som en

tågesky! det måtte antage en skikkelse, det måtte træde ud af dette kaos, måske måtte det arbejdes frem gennem en heftig kamp – lige meget! men tabt kunne det ikke være!

Men denne øde, ørkesløse venten var frygtelig. Hun måtte vide, at han stod her, at han havde stået her allerede en halv time for at vente på hende, på et ord af hendes mund eller blot på et blik, der sagde ham: jeg tilhører dig ligesom du mig; gør kun regning på mig, ligesom jeg gør det på dig. Hvorfor kom hun ikke? Øjeblikket var gunstigt, og det ville måske ikke komme igen i løbet af dagen. Brandow var gået over gården hen til stalden, som han hver morgen gjorde; frokosten stod på bordet; hidtil havde de altid tilbragt en halv time uforstyrret sammen på denne tid – og i dag, i dag lod hun ham være alene!

En grænseløs utålmodighed greb ham; han gik op og ned i værelset; hvert øjeblik så han hen imod den dør, hvorigennem den anden var kommet og gået sidste nat, og som var lukket for ham; han lyttede, om han dog ikke kunne fornemme blot en eneste lyd. Han hørte ikke andet end en flues søvndyssende summen; selv uret i det store gamle træfoderal dikkede ikke i dag; det var gået i stå i løbet af natten.

Han pressede hænderne mod sine bankende tindinger; det var ham, som om han måtte blive vanvittig, hvis denne marter ikke snart tog en ende; og da påkom der ham en tanke, forfærdeligere end tidligere. Nærede hun frygt for ham? Holdt en skamfølelse hende tilbage fra at træde frem for déns øjne, hvis hjerte i går havde banket ved hendes, hvis kys hun havde taget imod og besvaret? Nej, nej! og tusind gange nej! Hvad det end var, der holdt hende borte fra ham, så var det ikke dette, ikke dette! Det var en forsyndelse mod denne stolte kvinde at

tænke det! Hun kunne dø, men ikke leve æreløs. Måske syg, dødssyg, hjælpeløs, alene –

Dog, det var lille Grethes stemme: "Mama, jeg vil med til onkel Gotthold, jeg vil sige onkel Gotthold godmorgen!" Derefter hørte han sagte beroligende ord, døren blev åbnet, og hun trådte ind.

Gotthold styrtede hende i møde, men kun nogle få skridt. Hun løftede begge sine hænder med et bedende udtryk, og en sørgelig rørende bøn talte ud af hendes tårefyldte øjne og af hvert et træk i det skønne, dødblege åsyn. Således kom hun hen til ham. Således blev hun stående foran ham, og næppe hørligt kom de ord over hendes skælvende læber:

"Vil du tilgive mig, Gotthold?"

Han var ikke i stand til at svare; denne bevægelse, dette udtryk, disse ord – de sagde ham, at hans frygt var blevet til sandhed, at hun, på den ene eller anden måde, var tabt for ham.

En dyb smerte greb ham, og da brusede vreden frem i ham; han lo højt.

"Det er altså hele dit mod!"

Hendes arme sank ned, en krampagtig skælven fløj hen over hendes ansigt, hun rystede over hele legemet.

"Det er ikke hele mit mod, Gotthold! Men jeg takker dig, fordi du er vred; ellers ville det måske være mig umuligt. Nej, se ikke således på mig! ikke således! Le, som du lo for lidt siden! Hvad kan en mand vel gøre andet end le, når en kvinde, han tror sig elsket af, kommer og siger –"

"Det er unødvendigt," råbte Gotthold, "det behøves ikke! Sligt fatter man ikke, men man forstår det uden ord."

Han vendte sig om mod døren.

"Gotthold!"

Der lå fortvivlelse i tonen; den unge mand tog sin hånd bort fra dørgrebet.

"Cæcilie, hvad er det da? Sig mig blot det ene ord, at du elsker mig, da vil jeg bære alt andet, da er alt andet mig jo ligegyldigt; jeg må og vil finde mig i det, men således kan du ikke lade mig gå, således ikke!"

Han spejdede forgæves i hendes ansigt efter en stadfæstelse. Hendes træk var stivnet i et uhyggeligt smil.

"Nej," sagde hun, "ikke således; ikke før du har lovet mig, at du vil frelse min mand, som jeg elsker og ærer, og som jeg ikke kan eller vil skille mig fra –"

Hun udtalte ordene langsomt, tonløst, som noget udenadlært, og stod nu ligesom en skolepige, der har glemt sin lektie.

"Hvad skal den komedie betyde?" sagde Gotthold.

Døren til soveværelset gik op, Grethe stak sit lokkehoved ind og kom derefter springende hen til sin moder. Cæcilie greb barnet i sine arme og vedblev skyndsomt, mens en feberagtig gløden fortrængte den tidligere bleghed: – "Du må love mig at frelse ham fra en fallit, som han ikke kan undgå, hvis du ikke hjælper ham. Det drejer sig om – om –"

Hun satte Grethe fra sig og greb med begge hænder til sin pande.

"Mama, mama!" råbte Grethe og begyndte at græde højt, da Gotthold førte hendes svimlende moder hen til den nærmeste stol.

"Hvad er der i vejen med min kone?" spurgte Brandow.

Gotthold havde ikke hørt ham komme. Ved denne første lyd af hans stemme rev Cæcilie sig ud af hans arme og stod nu midt imellem de lo mænd, bleg, uden støtte og trykkende sit barn tæt op til sig; men med et udtryk af mørk bestemthed og med en underlig klangløs fasthed i stemmen sagde hun, idet hun rettede sit blik på sin mand:

"Han ved det, og han vil gøre det."

Derpå vendte hun sig til Gotthold med de ord: "Ikke sandt, Gotthold, for vort gamle venskabs skyld vil du gøre det? Og nu, lev vel, Gotthold; vi ses ikke igen."

Hun rakte ham en iskold hånd, tog Grethe på armen og forlod værelset uden at se sig om, mens barnet over hendes skuldre strakte sine små hænder ud mod Gotthold og råbte: "Bring mig i dag noget rigtig smukt med, hører du, onkel Gotthold!"

16

"Hvor fruentimmerne dog også tager alting højtideligt!" sagde Brandow, "det er virkelig en ynk! først tilbyder hun sig selv, og nu – men konsekvens er noget, som man ikke må gøre regning på hos de gode skabninger."

"Og hvad fordrer du af mig?" spurgte Gotthold.

"Fordrer! hvor du dog taler! Fordrer! Hvis jeg havde noget at fordre hos dig, så skulle jeg i sandhed ikke have ventet så længe; men jeg formoder, min kone har sagt dig alt, eller skulle hun –"

"Hun har sagt alt, lige til summen, som det drejer sig om."

"Lige til summen! prægtigt, prægtigt! ganske på fruentimmermaner! lige til summen! Sådanne bagateller behøver man ikke at lægge nogen vægt på!"

Og Brandow forsøgte at slå en latter op, som dog klang temmelig hæs.

"Kort og godt!"

"Kort – for mig gerne! og godt – nå, jeg håber, at du vil tage det for gode varer! jeg behøver femogtyve tusind rigsdaler."

"Til hvornår?"

"Ja, det er netop sagen; ti tusinde, som jeg skylder kuratoriet for påløbne restanceafgifter, skal betales i morgen formiddag i klosterhovedkassen i Sundin; men Sellien, som kommer her i dag, ville straks tage dem med; dog er det naturligvis kun en venlighed fra hans side og vil være en frivillig sag fra min – ingen forpligtelse. Den historie kan altså bero til i morgen. Resten – altså femten tusinde – er en gæld på æresord, lutter reverser, der skal betales i aften, hvis jeg ikke vil miste min

Brownlock og min hvedehøst, som jeg har givet til pant. Og imellem os sagt, så har man kun spidset næsen efter Brownlock; man, det vil sige de to Plüggen 'er og Redebas, har i sin tid formelig påtvunget mig pengene og ansat betalingsterminen til i dag, fordi de vidste, i hvilken klemme jeg er på grund af mine forpagtningsforpligtelser, og de håbede da, at jeg ikke ville være i stand til at betale! De snydere, de bedragere! Brownlock, der er dobbelt så meget værd som den hele historie, Brownlock, som jeg allerede har femten tusinde på i min væddebog, og som skal indbringe mig sine tredive tusinde, så sandt jeg hedder Karl Brandow!"

Han lod, som om han havde talt sig vred, og slog med ridepisken i luften og på sine støvleskafter, mens hans lurende blik var ufravendt rettet imod Gotthold, der endnu stadig sad ved bordet uden en eneste bevægelse og med hovedet støttet i sin hånd.

"Og de penge skulle jeg skaffe dig? Hvorledes har du tænkt dig, at det skulle gå til?"

"Jeg har tænkt mig det omtrent således: Min kone siger, at du vil forlade os endnu i dag; det gør mig naturligvis overordentlig ondt, men du har sikkert dine grunde, som jeg må agte selv uden at kende dem, og måske benytter du den vogn, som jeg netop nu skal sende til Prora for at hente Selliens. Jeg vil give dig Hinrich Scheel med, som jeg fuldkommen kan stole på, og Hinrich kan da straks bringe de femten tusind, jeg skal fodre mine kære gæster med, med sig tilbage. Du behøver ikke at tælle pengene; din fortræffelige Wollnow, denne manikæer uden dadel, tæller ikke galt. De ti tusind til Sellien kan gerne blive der; han kan jo tage dem med i morgen, da han dog må

igennem Prora. Du skriver mig blot en eneste linje til, eller også siger du til Hinrich, at pengene ligger parate hos Wollnow til udbetaling efter min anvisning. Han lader da en kvittering blive tilbage her, eller også leverer han den i morgen til Wollnow, hvor jeg så lejlighedsvis kan hente den, og sagen er i orden."

"Og hvis nu Wollnow ikke vil give mig pengene?"

"Ikke vil give dig dem? Jeg mente dog, at du havde halvtreds tusind stående i hans forretning?"

"Ikke en skilling over ti tusinde!"

"Men Simle forsikrede mig dog –"

"Simle tager fejl."

Brandow blev stående med løftet ridepisk. Skulle det menneske lægge sig efter at tinge? Usle ti tusinde! Og med dem mente han, han skulle slippe!

Et hånligt smil fløj over hans skarpe, i dag usædvanligt blege ansigt, og ridepisken susede igennem luften.

"Å, hvad! så har du kredit for femten tusind. Kredit er penge, det ved ingen bedre end jeg, der i lang tid har levet af kredit. Men gør du, hvad du vil! Jeg plæderer ikke for mig selv – jeg er af hårdt træ og skal nok overstå denne storm. Men det gør mig ondt for den stakkels Cæcilie. Hun har gjort så sikker regning på dit venskab; hun har rådet mig til at betro mig til dig –"

Gotthold havde måttet opbyde al sin kraft under denne afskyelige scene for ikke at vise sin modpart, hvor frygteligt han led. Pludselig svimlede det for hans øjne, det susede ham for ørene, det var ham, som om han lå på jorden, og Brandow, der stod over ham, netop tog sig sammen til et hug endnu. Men da rev han sig med en uhyre anstrengelse ud af den begyndende afmagt og rejste sig op med de ord:

"Det er godt; Cæcilie skal ikke omsonst have gjort regning på mit venskab; se du blot til, at du ikke selv har forregnet dig."

Forskrækket over udtrykket i Gottholds ansigt veg Brandow uvilkårligt et par skridt tilbage. Han ville svare med en spøg, at han, når talen var om hans gæld, ikke plejede at forregne sig; men Gotthold skar med et foragteligt "Det er nok!" frasen over i midten og forlod værelset for at ordne sine sager.

Et kvarter senere rullede vognen, styret af Hinrich Scheel, ind i tågemorgenen over heden ad vejen til Prora.

17

I fru Wollnows lille, hyggelige balkonværelse i øverste etage havde man netop drukket formiddagskaffen. Herrerne var gået nedenunder for at ryge en cigar i kontoret; damerne sad endnu ved bordet, fra hvilket den smukke unge tjenestepige tog sagerne bort; de tre børn, som ikke kunne finde sig i den forandrede husorden – ellers blev der drukket kaffe i dagligstuen nedenunder – gjorde et forfærdeligt spektakel til største fornøjelse for fru Wollnow, mens Alma Sellien med sin fine, velplejede hånd glattede en misfornøjet fold ud på den hvide pande.

"Kunne du ikke sende børnene bort?"

"Børnene!" sagde fru Wollnow med et forbavset blik fra sine runde, brune øjne på sine brunøjede yndlinge.

"Jeg har været en smule nervøs lige siden i morges; og i dag, da jeg tilmed skal en tur ud på landet, må jeg være dobbelt forsigtig."

"Å, tilgiv mig, kære Alma! Jeg huskede ikke på, at du ikke er vant til det spektakel. Så slemt er det heller ikke altid hos mig; men siden Stine tog fra mig i forgårs – du gode Gud, jeg kan ikke fortænke hende i det; hun vil gifte sig, det kære gamle menneske, og det oven i købet med en ung fyr, der næsten kunne være hendes søn, og så har hun jo ingen tid at give bort. Hun er taget hjem til sine forældre; brylluppet skal stå om to uger. Det faldt hende tungt nok at skilles fra børnene –"

"Du ville jo sende børnene bort, kære."

Og børnene måtte afsted; Alma Sellien lænede sig udmattet tilbage i sofahjørnet og sagde, idet hun lukkede de smægtende blå øjne, som om hun ville tage sig en lille lur: "jeg er overbevist om, at det igen er en skuffelse."

"Hvilket, kære Alma?" spurgte fru Wollnow, hvis tanker endnu var hos børnene.

"Min mand sværmer så forskrækkeligt for ham; han entusiasmerer sig bestandig kun for mænd, som jeg bagefter finder afskyelige."

"Denne gang kunne det dog være, at du tog fejl," råbte fru Wollnow, der over et så interessant emne endog overhørte sin yngstes skrål ude på trappen. "Din mand har snarere sagt for lidt end for meget. Han er ikke alene en smuk mand – hvad jeg for min del lægger grumme ringe vægt på – høj, med en overordentlig fin, mandig holdning, der så skønt harmonerer med det blide og dog bestemte udtryk i hans ansigt, med det milde og dog faste blik i de store, mørkeblå øjne, ja med den bløde og dog sonore klang i hans stemme."

"Du bliver jo formelig digterinde," sagde Alma.

Fru Wollnow rødmede lige op til sit krusede, blåsorte hår.

"Jeg nægter ikke, at jeg i høj grad –"

"Er indtaget i ham," supplerede Alma.

"Nå, ja, om du vil; det vil sige, som jeg er indtaget i alt skønt og godt."

"En fortræffelig teori, som jeg helt og holdent bekender mig til, kun at vi desværre i praksis bestandig må være fattede på at finde modsigelse hos vore mænd. Din synes i det mindste ikke at være så henrykt over din protege som du."

"Min gode Emil!" sagde fru Wollnow, "der er så mange ting, som vi ikke stemmer overens i, og det er jo heller ikke så underligt. Han har al sin tid måttet gøre sig livet så surt, og det har gjort ham lidt pedantisk og alvorlig; men han er et ejegodt menneske, og i dette tilfælde tager du nu fuldkommen fejl; i virkeligheden interesserer han sig langt mere for Gotthold end jeg, eller, hvis det er for meget sagt, i det mindste lige så meget."

"Det lader dog ikke til det."

"Men det *lader* også kun. Han er bange for at forløbe sig, når han taler, som han har hjerte til. Jeg har fundet, at alle mennesker, der have gennemlevet en sørgelig ungdom, er således. Også hjertet må, om jeg så må sige, have haft dansetimer, og har det altid kun banket under trykket af trange og sørgelige forhold, som hos min stakkels Emil, da forvinder man det ikke hele sit liv. Men, hvad jeg ville sige: denne gang hænger sagen nu sammen på en ganske egen måde. Min gode Emil har rigtignok aldrig, selv ikke lige overfor mig, villet ud med sproget, det gode, kære menneske, – som om jeg ville tage ham det ilde op, at han for tredive eller måske endda for femogtredive år siden en gang har været rigtig grundigt forlibt, i Gottholds moder nemlig, da han og hun levede i det samme hus i Stettin – det er en hel, lang romantisk historie."

"Se, se!" sagde Alma, "hvem skulle vel have troet det om din mand!"

"Det skulle du dog ikke sige," råbte Ottilie, "der miskender du virkelig Emil i alt for høj grad, han har en friskhed, en kraft, en ungdommelig ild –"

"Hvor du dog er lykkelig!" sagde Alma med et let suk.

"Jeg håber, at du er det i ikke ringere grad; men jeg ville jo forklare dig, hvorfor Emil bliver tavs, så snart talen kommer på Gotthold. Altså for det første af den anførte grund, og dernæst har han sat sig i hovedet, at disse besøg, som Gotthold gør hos Brandows, må føre ham – jeg mener Gotthold – i ulykke. Du ved, at Gotthold har elsket Cæcilie, ja, mellem os sagt, jeg er overbevist om, at han elsker hende endnu. Men svar mig nu oprigtigt: kan du se nogen stor ulykke i det?"

"Aldeles ikke, kun finder jeg det noget usandsynligt; du ved, at jeg aldrig har kunnet dele eders sværmeri for Cæcilie, og jeg indser slet ikke, hvorfor alle mænd skulle forelske sig i hende. Hendes mand er nu åbenbart slet ikke længere forelsket i hende; i det mindste gør han kur til en dame af mit bekendtskab, hver gang han træffer hende, og det på en måde, der taler for, at hans hjerte just ikke kan være så overdrevent stærkt engageret på andre steder."

"Forudsat, at han i det hele har noget hjerte. Tilgiv mig, kære Alma, du er en forstandig kone, og jeg er overbevist om, at du elsker din mand; men Brandow er virkelig et ualmindelig farligt menneske: med den fineste tournure, når han vil, stedse munter, fuld af lune, ofte vittig, ja følelsesfuld, når det skal være; dertil kæk, dristig, en anerkendt mester i alle ridderlige kunster, og sådan noget imponerer nu altid os damer – med ét ord, et farligt menneske. Du gode Gud, hvorledes skulle man ellers kunne forstå, at denne aristokratiske, poetiske Cæcilie forelskede sig i ham! Men hvad hjælper vel alt det uden sand kærlighed, og en sådan tror jeg nu én gang for alle ikke Brandow i stand til at nære. Lad nu en mand, som jeg har skildret dig Gotthold, træde ind til et sådant ægtepar, og tilmed

en mand, der endnu næppe har overvundet en ungdomslidenskab for konen – i sandhed, når man rigtig tænker efter, bliver man nødt til at give min mand ret; naturer med en sådan lidenskabelighed – i landlivets ensomhed – det er virkelig, som om der faldt mig et slør fra øjnene. Og at nu Gotthold i alle disse otte dage ikke har ladet høre fra sig! Det stille vand har den dybe grund, men er ikke også dybe vande stille? Og jeg har dog egentlig ved mit billedraseri været anledning dertil!"

"I den henseende tror jeg dog, at jeg kan berolige dig," sagde Alma; "jeg har fundet, at mændene altid har en grund til at gøre det, som de gerne vil, hvad enten dette nu er det ene eller det andet. Og jeg kan jo desuden endnu i aften eller senest i morgen, hvis vi bliver natten over på Dollan, bringe dig de nyeste og nøjagtigste efterretninger om alle disse interessante forviklinger. Jeg frygter kun for, at de er mindre interessante, end du bilder dig ind."

"Du lykkelige!" sagde Ottilie sukkende; "hvor gerne tog jeg ikke med. Men det ville min mand aldrig tillade."

"*Tillade* er et ord, som en mand aldrig skulle tillade sig overfor sin kone," sagde Alma, idet hun lod sin vielsesring glide op og ned af sin finger.

Samtalen mellem de to damer blev afbrudt af assessor Sellien, der hastigt kom ind gennem salonen.

"Nå," sagde hans kone, "du kommer allerede tilbage? Jeg er endnu slet ikke i rejsestemning."

"Vognen er her endnu ikke," sagde assessoren, idet han tog plads mellem damerne og førte sin kones hånd, der hang slapt

ned over sofaarmen, til sine læber; "jeg kommer egentlig for at spørge dig, om du ikke foretrækker at blive her?"

"At blive her?" sagde Alma, idet hun hurtigt rejste sig op i sit hjørne. "Men hvorledes falder det dig dog ind, Hugo?"

"Du har din migræne, kære barn, og det i høj grad; jeg kunne allerede før se det på dig."

"Da har du virkelig set aldeles forkert, kære Hugo; jeg befinder mig netop i dag ganske ualmindelig vel."

"Og det afskyelige vejr," sagde assessoren med et betænkeligt blik gennem den åbne balkondør; "så, nu regner det igen; jeg begriber ikke, hvorledes damerne vil udsætte sig således."

Han stod op og lukkede døren.

"Brandow sender dog vel i hvert fald en lukket vogn," sagde Alma.

"Så meget des værre!" råbte assessoren. "En tur i en lukket vogn holder du ikke ud, kære barn. Og så de rædsomme veje – jeg kender det! På Dollaner-heden, efter at det har regnet hele natten! – det er ligefrem livsfarligt."

"Jeg vil dog ikke have, at du alene skal udsætte dig for denne livsfare!" sagde Alma smilende.

"Det er noget ganske andet, kære barn! Vi mænd må drage derhen, hvor pligten kalder os."

"Og udsigten til en god dinér –"

"Og med ét ord, kære Alma, du gjorde mig en stor tjeneste, hvis du blev her."

"Jeg har ikke den ringeste lyst til at gøre dig den tjeneste, kære Hugo, og lad os nu tale om noget andet, om jeg må bede."

Assessoren rejste sig og gjorde en runde i værelset.

"Nu vel da," sagde han og blev stående; "du ved, hvor ugerne jeg nægter dig noget, men denne gang kan jeg virkelig ikke tillade dig det."

Alma så stift på sin mand; Ottilie, der ikke længere kunne tie, lo højt og råbte:

"*Tillade* er et ord, som en mand aldrig skulle tillade sig overfor sin kone."

"Ordet er måske ikke ganske passende," sagde assessoren, "men det forandrer dog ikke noget ved sagen. Og sagen er, at Deres mand lige har gjort mig visse meddelelser, som ikke alene gør mig Almas ledsagelse lidet ønskelig, men helt umulig. Deres mand, kære frue, er ganske af min mening."

"Men Emil går dog virkelig også for vidt i sin ængstelighed," råbte fru Wollnow ærgerligt; "det har den stakkels Cæcilie dog ikke fortjent! Det er dog virkelig at give en kones rygte til pris ganske uden nødvendighed, ganske uden grund! Hvis man ville være så streng, så måtte man jo bryde med al sin omgang."

"Jeg forstår Dem ikke ganske, ærede frue," sagde assessoren; "i det mindste ved jeg ikke, hvad fru Brandows rygte har at gøre med dette anliggende."

"Så forstår jeg på min side virkelig heller ikke Dem," sagde Ottilie.

"Det bliver så måske det bedste," svarede Sellien, "at jeg, for at forebygge yderligere misforståelser, ganske simpelt siger damerne, hvad talen er om. Vel har hr. Wollnow gjort mig diskretion til en pligt; men den for mig så smigrende hårdnakkethed, hvormed min kone tilbageviser mine vaklende forsøg på at bevæge hende til at blive her, tvinger mig til at opgive min diplomatiske holdning. Hr. Wollnow har lige

betroet mig, at min sikre formodning om, at Brandow ville have de ti tusind daler i beredskab, som jeg i dag skulle hæve hos ham, er aldeles illusorisk. Brandow skrev mig rigtignok til for omtrent fjorten dage siden og lagde ikke skjul på sin forlegenhed, men han er en erfaren mand og har endnu bestandig hjulpet sig igennem, når det kom an på det; i hvert fald har han slet ikke svaret mig på mit opmuntrende brev, og jeg måtte, som sagt, antage, at han ikke ville lade mig gå forgæves, men at alt var i bedste orden. Men nu hører jeg af Deres mand, at sagerne står ganske anderledes og i virkeligheden helt fortvivlet. Brandows kredit er aldeles udtømt; hr. Wollnow siger, at der på hele øen ikke findes en eneste, der vil låne ham så meget som en daler, siden de to Plüggen'er og Redebas, der så længe har holdt ham oven vande, endnu i går har erklæret i hr. Wollnows kontor, at deres tålmodighed var forbi og af dem fik han ikke en skilling mere. Derimod får de hos ham, det vil sige, de skulle allerede en af de nærmeste dage have en meget betydelig sum. De har talt om femten tusind daler; imidlertid mener hr. Wollnow, at der er en lille smule pral med i spillet. Hvorledes dette nu end forholder sig, og selv om dette er Brandows hele gæld – hvad der dog utvivlsomt ikke er tilfældet – så er og bliver han dog en ødelagt mand. Kuratoriet gør sikker regning på, at Brandow i morgen betaler sin forpagtningsafgift, der nu er løbet på for to år. Sker det ikke, vil det ufravigeligt gøre brug af sin ret og skride til en emission, og da er Brandow så sikkert og så grundigt ruineret, som man overhovedet kan være det."

"Stakkels Cæcilie! Stakkels, stakkels Cæcilie!" råbte fru Wollnow og brast i gråd.

"Det gør mig ondt for hende," sagde assessoren og pudsede på sine lange negle, "men hvad er der at gøre ved det?"

"Emil må hjælpe!" råbte fru Wollnow, idet hun tog lommetørklædet bort fra sit ansigt.

"Det lader han nok være med; det ville være at hælde vand i danaïdernes kar, sagde han endnu for et øjeblik siden."

"Men De selv, kære Sellien, De er jo hans ven; De kan dog ikke se på, at Deres ven går til grunde?"

Assessoren trak på skuldrene. "Ven! Herre Gud, hvem kalder man ikke således! Og mit forhold til Brandow er dog i grunden meget overfladisk, ja rent forretningsmæssigt, ikke sandt, kære Alma?"

"Ganske vist, ganske vist!" mumlede Alma.

"Og netop denne rent forretningsmæssige karakter ved vort forhold ville jeg forskertse, hvis jeg i en så kritisk situation tog Alma med. Når damerne er til stede, er det meget vanskeligt at undgå at berøre de følelsesfulde strenge, og det synes mig dog i høj grad ønskeligt, at man under sådanne omstændigheder kan gå af vejen selv for muligheden dertil. Er det ikke også din mening, kære Alma?"

"Det er en ubehagelig stilling," sagde Alma.

Assessoren kyssede med ømhed hendes hånd.

"Men da, synes det mig, må også De blive her, kære assessor," sagde fru Wollnow.

"Jeg? Hvorfor? Tværtimod, det eneste praktiske er, at jeg lader så godtroende som muligt. Jeg ved ikke af noget; jeg aner ikke noget. Det gør mig naturligvis uhyre ondt, når Brandow tager mig til side og siger, at han ikke kan betale; men jeg vædder på, at hans dinér ikke bliver dårligere af den grund, og at den ikke

vil smage mig mindre godt. Hans rødvine og hans champagne har altid været superbe."

Fru Wollnow rejste sig og trådte ud på balkonen. Hun måtte trække frisk luft selv med fare for at fordærve sin ny silkemorgenkjole i regnen, der i dette øjeblik faldt temmelig tæt fra den grå himmel. "Stakkels, stakkels Cæcilie!" gentog hun sukkende, "og ikke en eneste, som kan og vil frelse dig!"

Hun tænkte på, at hun havde bragt sin mand halvtreds tusind daler kontant i medgift, men det var rigtignok sandt, uden Emils tilladelse kunne hun ikke røre dem, og en sådan tilladelse ville han aldrig give. Skulle hun forsøge sig med at falde på knæ for ham? Ved denne ekstravagante idé var hun nær brudt ud i en lystig latter, især da hun tænkte sig, hvilket forundret ansigt hendes mand ville sætte op, men tårerne trængte sig igen frem i hendes øjne og blandede sig med regndråberne, der slog hende i det ophedede ansigt. Pludselig blev begge ægtefællerne indenfor opskræmte af deres sagte samtale ved et lydeligt råb fra balkonen:

"Gotthold, for Himlens skyld, Gotthold!"

"Hvor, hvor?" råbte assessoren og hans frue i munden på hinanden og ilede ud på balkonen.

"Der kommer han!" sagde Ottilie og pegede hen på torvet, over hvilket en mand gik med en bredskygget hat trykket dybt ned i panden; han tog vejen hen imod huset.

"Han er ikke så høj som Brandow," sagde Alma, der gennem sin lorgnet tog den kommende skarpt i øjesyn.

"Hvad kan han ville?" spurgte hendes mand.

"Vi vil straks erfare det," sagde fru Wollnow, idet hun med en vis ængstelighed trængte de to andre tilbage i værelset gennem

den åbne dør.

Men Gotthold havde, som den tilkaldte pige berettede, kun ladet sig melde hos herren, og hun havde måttet føre ham ind til herren i kontoret. Samtalen, af hvilket indhold den end var, varede meget længere, end det var de længselsfuldt ventende behageligt, og efter en times forløb, i hvilken assessoren snarere havde forøget end formindsket damernes utålmodighed ved en udførlig beretning om de eventyr, han havde oplevet sammen med Gotthold på Sicilien, kom hr. Wollnow alene ind. Man var forbavset, forundret og kunne næppe slå sig til ro, da Wollnow sagde, at Gotthold kun var gået hen i *Fürstenhof* for at klæde sig om, og at han ville komme tilbage til frokost, hvis hans forretninger levnede ham tid til det. Man ønskede at erfare, hvad det var for forretninger, der var så påtrængende, og til hvis udførelse Gotthold havde udvalgt sig en søndag formiddag.

"Da må damerne selv spørge ham," sagde hr. Wollnow, "for mig har han ikke draget ind i sin fortrolighed. Jeg ved kun, at han vil køre tilbage til Dollan sammen med vor ven her, og at han i samme elskværdige selskab, som han i høj grad glæder sig til, i aften eller i morgen indtræffer her igen, for da straks at rejse videre. Det synes, at talen er om et hurtigt indkøb af et par presenter, som han vil overraske sine Dollaner gæstevenner med; i det mindste har han ladet sig udbetale en sum af mig, der, om den blot var beregnet til rejsen, næsten var en lille smule for stor – resten fortier jeg!"

Og hr. Wollnow fløjtede, tilsyneladende med den største ligegyldighed, en melodi af *Figaro* mellem tænderne og gik igen ud af værelset for at undgå yderligere spørgsmål.

"Jeg finder det på ingen måde artigt, at han i det mindste ikke lader sig præsentere," sagde Alma; "jeg har stor lyst til at straffe ham for det og ikke vise mig ved frokosten."

"Men jeg beder dig!" sagde assessoren.

Ottilie Wollnow sagde ikke noget. Hun kendte sin husbond for godt til, at hun ikke, til trods for hans ligegyldige mine, skulle have bemærket det mørke i blik i øjnene og skyen på panden. Hun havde en følelse af, at samtalen mellem Gotthold og hendes mand ikke havde været så ganske fredelig, og at der svævede en eller anden ubehagelighed, måske endda en ulykke i luften; fremfor alt var hun overtydet om, at Selliens forivrede sig uden grund, og at Gotthold ikke ville komme til frokosten.

18

I haven ved Dollan havde selskabet allerede en halv time vandret op og ned mellem de våde hække på den til dels opblødte gang, mens de ventede på assessorens ankomst og på middagsmaden.

"Du er mig en rar fyr," råbte Hans Redebas, der gik med Otto von Plüggen, da Brandow med Gustav von Plüggen og pastor Simle for tredje gang mødte ham på den samme plet; "først indbyder du os på én, som i regn og tåge løber sin vej, så falder det din kære kone, for hvis skyld vi alle er kommet, ind at have migræne og ikke at vise sig; og endelig må vi vente på assessoren og løbe om her i din gamle, våde have som heste i en trædemølle! Jeg giver dig endnu ti minutter; hvis vi så ikke sidder ved bordet, lader jeg spænde for og kører til Dahlitz – der spiser vi heller ikke så dårligt. Hvad siger du til det, præst?"

Og hr. Redebas lo og gav pastoren, der var kommet med ham i hans vogn, et djærvt slag på skulderen. Brandow lo også; man måtte have tålmodighed med ham; det var ikke hans skyld, at assessoren endnu ikke var kommet, og at det i det hele taget gik en smule forkert i dag; for øvrigt havde maden længe været færdig. "Men så lad os da i Djævlens skind og ben gå til bords, ellers besvimer jeg sågu'!" skreg Redebas.

Det var ikke meget sandsynligt, at den kæmpestore og kæmpestærke mand ville komme til at ligge under for et sådant anfald af svaghed; men Brandow havde al mulig årsag til ikke yderligere at ægge sine gæsters onde lune. Man havde allerede, for at forkorte tiden før middagsmaden, fået lidt spil i gang,

som pastoren dog ikke deltog i på anden måde end med den mest spændte interesse, og man havde tabt et par hundrede daler til Brandow. Det var rigtignok kun en forsvindende sum i sammenligning med, hvad han skyldte sine gæster, men disse havde dog følt sig ilde berørte ved tabet og lagt så meget mindre skjul på deres fortrydelse, som Brandow endnu ikke med et eneste ord havde omtalt de forretninger, for hvis ordnings skyld de egentlig var kommet. Uden tvivl kunne Brandow ikke betale. Det havde de andre forudsat, og i grunden var den hele af hr. Redebas og de to Plüggen'er i fællesskab overtagne forretning baseret på denne forudsætning; men nu ville hver enkelt af dem gerne betragte sig selv som en hædersmand, hvis tillid og godtroenhed var blevet bedraget på det skammeligste.

Især var hr. Redebas i en meget ophidset stemning. De betingelser, som han ved afsluttelsen af den fælles forretning var gået ind på, behagede ham hvert øjeblik mindre. Hvorfor havde han ikke enten betalt den hele sum eller dog i det mindste for sin tredjedel ladet sig tilskrive det andet pant, som Brandow havde tilbudt ved siden af Brownlock, nemlig hvedehøsten? Han havde lige overbevist sig om, at hveden stod ganske over al forventning godt, og han kunne have fået en klækkelig gevinst ud af den; men med hestene var og blev det dog en mislig sag. Siden komiteen havde lagt et stort stykke sumpland ind i banen for gentlemanløbene, var chancerne for Brownlock, der almindeligt blev anset for en tung hest, dalet betydeligt. Og hvad havde en så grundsolid mand som Hans Redebas vel med den slags ting at gøre, som dog egentlig kun passede sig for adelsmænd! De to Plüggen'er kunne jo se til, hvorledes de kom ud af det med hesten! Det var deres metier,

eg så kunne de beholde hesten for deres ti tusind og lade ham få hveden! – Men hvor uenige brødrene end ellers var, så gjorde de dog denne gang fælles sag. Aftalen var nu engang truffen, og derved måtte det så have sit forblivende; og hvis Hans Redebas troede, at han alene vidste, hvor David købte øllet, så tog han højligt fejl. Og da nu hr. Redebas mente, at han ikke godt kunne lade sin vrede gå ud over de to kompagnoner, så ville han tage erstatning ved at optræde des mere uhøflig og skånselsløst overfor Brandow. Han havde allerede gjort det til overmål før bordet, og vinen, som han under måltidet tog til sig i uhyre kvantiteter, havde, trods sine øvrige fortrinlige kvaliteter, ikke den egenskab at forbedre kæmpens humør.

Til enhver anden tid ville det have været Brandow en let sag at afparere sin modstanders plumpe spøg og bringe latteren på sin side; han gjaldt også ellers mellem sine omgangsvenner for en mand, som man ikke ustraffet tirrede; men i dag syntes både hans frygtede vittighed og hans prøvede mod at have forladt ham. Han hørte ikke, hvad der slet ikke kunne overhøres, han forstod ikke, hvad der slet ikke kunne misforstås; han lo, hvor han ellers ville være sprunget op i vrede, og han forsøgte med blege og bævende læber, så godt det lod sig gøre, at give samtalen en spøgefuld vending, under hvilken bestræbelse han greb til bestandig stærkere midler og snart gav nye anekdoter til bedste, der syntes endog den langmodige pastor alt for anstødelige.

Til trods for latteren og larmen, og skønt rækken af de tomme flasker under skænkebordet blev længere og længere, var det dog et trist, uvederkvægende måltid, og mest for værten i huset. Brandow vidste af mangeårig erfaring, at han kunne

byde sine nerver meget, men nu forekom det ham dog, som han ikke ville kunne føre det til ende, han havde begyndt på i dag. Mens han lo som en besat over en historie, han netop havde givet til bedste, kløede hans fingre formelig efter at rive en champagneflaske op af kurven og knuse den på Redebas' store, sorthårede hoved. Hans kraft, det følte han, var så godt som udtømt; han ville synke sammen, hvis Hinrich Scheel ikke snart kom og frigjorde ham for denne forfærdelige uvishedens kval. Og da var det ham igen, som om denne kval slet ikke var noget i sammenligning med den anden, med den vishedens kval, at hans kone elskede dette menneske, at hun foragtede ham endog for dybt til, at hun kunne hade ham, og at han fuldkommen fortjente denne foragt. Atter og atter – med lynets hurtighed i det par øjeblikke, som han brugte til at føre glasset til munden og nedsluge indholdet, – gennemlevede han scenen fra sidste nat i hendes sovekammer, da han stod foran hende med knyttede næver og ikke en muskel bævede i hendes blege ansigt, indtil han førte det dødelige stød, som han så længe havde gemt på, mod hendes hjerte – i hendes hjerte! Det var et mesterstød, et stød, der bragte den stolte, hovmodige til at styrte sammen som en hjort, der er truffet af kuglerne, der gjorde hende til hans viljeløse, lydige værktøj og ham til herre over situationen! En herlig situation, at sidde her og tåle Redebas' plumpe stiklerier og le ad sine egne nøgterne vittigheder og se på Plüggen'ernes dumme ansigter og være venlig mod den skinhellige sortkjole og så at måtte passe på, at ingen havde et tomt glas og gennem al denne døvende larm lytte efter den vogns rullen, der bragte Hinrich Scheel og med ham de penge, han havde gjort for, hvad gjort var, som han led

det for, han led, og som han ville være en ødelagt mand uden! Endelig, endelig! Det var klapren af hestehove og larmen af en vogn, der nu holdt foran huset! Ingen havde hørt det, uden han! Så meget des bedre, så kunne han uforstyrret tale med Hinrich!

Han forlod bordet under påskud af at ville hente en anden sort champagne, og han ilede over forstuen til den åbne dør, foran hvilken vognen endnu holdt, og hvor han så assessoren i samtale med Hinrich, da han pludselig fra sit eget værelse, hvis dør ligeledes stod åben, hørte sit navn blive nævnt, og da han vendte sig om, så han den forhadte stå derinde. Skræk og raseri fo'r igennem ham som et tveægget sværd. Hvad førte det menneske tilbage? Hvorledes kunne han vove at komme? Mon for at sige, at han ingen penge havde, at han ikke ville betale?

"Vi har et par øjeblikke for os selv," sagde Gotthold, idet han låsede døren bagved den indtrædende. "Assessoren er endnu udenfor; han ved intet, og der er ingen, som ved noget, selvfølgelig med undtagelse af Wollnow, uden hvem jeg ikke havde kunnet skaffe dig de penge, som du forlangte. Og heller ikke hos ham har det været mig muligt at skaffe dig pengene således, som du ønskede dem; derfor har jeg været nødt til at komme endnu en gang. Du ville have femten tusind daler kontant. Wollnow, der netop i morgen har meget store udbetalinger for kornindkøb, kunne ikke give mig mere end ti tusind; det øvrige bringer jeg dig i tre veksler på fem tusinde daler, accepterede af Wollnow og betalbare efter sigt i morgen i Sundin hos Philip Nathanson, der, efter hvad Wollnow sagde, skal være den betydeligste bankier i Sundin. Disse veksler er på grund af det ry, som Wollnow står i på hele egnen og ikke mindst hos dine venner, lige så gode som rede penge. Jeg

tænker, at du således vil kunne arrangere dig med dem, i værste fald er jeg her for at kunne støtte dig med min personlige kredit, skønt jeg sikkert antager, at det ikke vil behøves."

Gotthold lagde en større forseglet pakke på bordet og tog af sin brevtaske tre veksler, som han rakte Brandow, og som denne kastede et øvet blik på for at overbevise sig om, at papirerne virkelig var så gode som rede penge.

Den halvberusede Brandow blev grebet af en underlig følelse. Frigørelsen for forventningens angst, visheden om at være udfriet af en fortvivlet stilling, udsigten til ved hjælp af den genvundne Brownlock at blive sejrherre på Sundiner-banen og vinde en uberegnelig stor sum. – Alt dette kom over ham som en glædesrus og som en trang til at trykke den mand, der havde hjulpet ham til det, i sine arme som sin redningsmand og sin eneste sande ven; og i samme øjeblik sagde han sig selv, at denne mand, drømmer og fantast som han var, umuligt ville have betroet ham en sum, der var en hel lille formue, hvis ikke alt det værste, som hans ukyske og skinsyge fantasi havde udmalet sig, allerede var sket – og det blik i hans stive øjne, han nu så på Gotthold med, sagde: Gid jeg kunne søndertræde dig som en slange, der kryber forbi mig på vejen!

"Jeg tror ikke, du nogensinde vil komme i den stilling, at du kan betale mig pengene tilbage," sagde Gotthold; "måske vil det ikke være dig ubehageligt at høre, at jeg på forhånd giver afkald på tilbagebetalingen og som følge deraf også på et gældsbevis, som dog ikke ville være andet end en lap papir."

Han forlod værelset; Brandow brød ud i en hæs latter.

"Også det!" mumlede han, "som om der behøvedes endnu et bevis! Men I skal komme til at betale mig det, begge to, så dyrt,

at dette her i sammenligning kun er en dråbe på en hed sten."

Assessoren kiggede ind gennem døren, som Gotthold havde ladet stå halvt åben. Han havde hørt af Gotthold, at Brandow var derinde, og han skyndte sig at benytte den gunstige lejlighed til at hilse på sin ven under fire øjne samt til at udtale sin beklagelse over, at Gottholds forretninger havde holdt dem så længe tilbage i Prora, og at han ikke havde kunnet bringe sin kone med, da hun led af en skrækkelig migræne. Brandow erklærede det for at være et bevis på den sympati, der hersker mellem skønne sjæle, at hans kone også måtte holde sig inde på grund af det samme onde; og den sarkastiske, ja hånlige tone, han sagde dette i, foranledigede assessoren til i sit stille sind at aflægge sig selv en smigrende kompliment for den forsigtighed, der havde bragt ham til at betræde dette forstyrrede hus alene. Men så meget større blev hans forbavselse, da Brandow med tilsyneladende fuldstændig ro og sikkerhed vedblev:

"Og da vi nu en gang er alene, kære Sellien, så vil vi benytte tiden til at bringe vor lille forretning i orden. Her er de bevidste ti tusind. Jeg har fået dem fra Wollnow – tillige med pengene for min raps fra i fjor og for nogle mindre kornleveringer. Pakken ligger endnu her, ligesom den er kommet, forsynet med Wollnows segl. Hvis De vil gøre Dem den, som jeg formoder, overflødige, men dog måske nødvendige ulejlighed, at tælle efter, så gener Dem ikke. Når De er færdig, kommer De vel ind til os. Jeg skal nu gøre en kvittering i stand til Dem, som De vil have den godhed at underskrive og derefter putte i skuffen her."

Assessoren var så forbavset, at han næppe vidste, hvad han skulle svare; i alle tilfælde var han fast besluttet på at underkaste pakkens indhold en nøjagtig prøvelse til trods for

det Wollnowske segl. Brandow skrev kvitteringen med flydende pen og forlod derpå værelset med et ironisk: "Tæl nu ikke galt, kære assessor!"

Han havde skyndt sig så meget for endelig at kunne komme til at tale med sin fortrolige. Hinrich Scheel holdt endnu med vognen foran døren, men han havde ikke meget at fortælle og kunne ikke sige, hvorfor det var trukket så længe ud med afrejsen fra Prora. Han troede, at det havde knebet med pengene, og at man havde måttet vente på, at Loitz, der var kørt ud, skulle komme tilbage. Assessorinden havde slet ikke været syg, hun havde tværtimod stået på balkonen ved siden af fru Wollnow, den gang de kørte bort, og kastet kys til herrerne i vognen. Hvad herrerne havde talt om undervejs, vidste han heller ikke, for den meste tid havde de pludret i et fremmed sprog. Derfor havde han taget hvert hul i vejen med, og der havde i dag været mange huller efter regnen – assessoren havde fundet så ringe behag i denne kørsel, at han til sidst bandede højt og djærvt i sit modersmål og svor på, at han ikke ville køre den vej en gang til i dag, om man så gav ham en tønde guld for det. Og derpå havde den anden sagt, at så kom han til at køre alene tilbage, for han ville under ingen omstændigheder blive natten over på Dollan.

"Det er en slem vej at køre om natten," sagde Brandow.

"Især i sådan et mørke, som det bliver i nat," svarede Hinrich Scheel.

Herrens og tjenerens blikke mødtes et sekund og fjernede sig så fra hinanden igen.

"Der er allerede tilstødt mange en ulykke på den vej, når de absolut ville køre om natten," sagde Brandow langsomt.

"Og kusken ikke passede godt på," føjede Hinrich Scheel til.

Deres blikke mødtes igen. Hinrich havde uden tvivl forstået ham – denne gang som altid; uden tvivl vidste Hinrich denne gang som altid, hvad han ville. Brandow trak vejret dybt. Han havde gerne set, at Hinrich havde sagt et ord endnu, et sidste, et afgørende ord; men Hinrich havde allerede vendt sig om mod hestene igen. Fra spisesalen lød en rå larm af stemmer, der skreg imellem hinanden som i et voldsomt skænderi, og i samme øjeblik kom Rieke løbende ud. Den smukke tjenestepiges kinder glødede, hendes grå øjne lynede, og det rige blonde hår sad ikke så glat som ved begyndelsen af måltidet.

"Hvad er der på færde?" spurgte Brandow.

"De har nu været oppe at skændes i over et kvarter; jeg tror, at de snart kommer i totterne på hinanden," sagde Rieke og viste leende sine hvide tænder.

"Vi tales nærmere ved!" råbte Brandow efter Hinrich, der netop kørte bort med vognen; derefter trak han Rieke ind i den mørke forstue.

"Han er kommet med tilbage," sagde han; "se efter, hvor han er blevet af! Så snart du mærker noget, siger du mig det."

"Jeg har ingen lyst til altid at løbe i hælene på de to," sagde Rieke trodsigt.

"Du synes naturligvis bedre om at lade dig knibe i kinderne og omfavne af herrerne derinde."

"Hvorfor ikke?" sagde pigen.

"Du ved, hvad jeg har lovet dig," hviskede Brandow, der nu selv lagde sin arm om hendes slanke liv og nærmede sin mund til hendes øre.

"Ja, loven er ærlig, men holden besværlig," sagde Rieke og snoede sig lempeligt ud af hans arm.

Larmen i spisestuen blev stærkere og stærkere.

"Så, vær nu et skikkeligt pigebarn," sagde Brandow; "og se til, du kommer afsted; jeg må se, hvad de karle har for."

Hans Redebas havde troet at burde benytte værtens fraværelse og endnu en gang lagt brødrene sit forslag på hjerte om at overdrage ham for hans del pantet i Brandows hvede og til gengæld tage Brownlock i deres udelukkende besiddelse, og han havde som vidne på sine hensigters loyalitet henvist til pastoren, som han allerede på vejen til Dollan havde drøftet sagen med. Præsten, der ønskede at vise sig føjelig mod sin patron i alle retninger, havde bestræbt sig for at skildre de fortrin, som dette arrangement havde for begge parter, men drukken, som han var, havde han malet med temmelig stærke farver, så at brødrene, der allerede halvvejs havde sagt Ja, blev betænkelige og tog deres ord tilbage. Dette foranledigede hr. Redebas til at betegne pastoren som en dum karl, der blandede sig i alt, skønt han ikke forstod sig på noget – i det højeste måske en smule på sit teologiske kram – og som derfor havde at holde sin mund overalt, undtagen på prædikestolen. Men da sprang den gejstlige herre op og skreg, at "dum" var en fornærmelse, han som gammel hallenser-korpsbursch ikke ville tåle af nogen, ikke en gang af sin patron, hvorpå hr. Redebas brast i en skraldende latter, der bragte den drukne hyrde i et fuldstændigt raseri.

Imidlertid var der også opstået en heftig uenighed mellem brødrene Plüggen. Gustav havde hvisket til sin broder, at han havde lyst til at tage imod tilbuddet, hvis Redebas ville lægge ti

tusind daler til; Otto advarede som senior sin yngre broder imod at indlade sig på en forretning med Redebas, der havde mere forstand i sin lille finger end han i sit hele hoved. Gustav følte sig dybt fornærmet ved denne tvivl om hans klogskab og mumlede noget om "halm", der jo som bekendt lejlighedsvis var blevet forefundet i den andens hoved – en hentydning til den ældre broders bekendte øgenavn, der selvfølgelig fra dennes side fremkaldte et svar, i hvilket der var indrømmet "hø" en fremragende plads. Og således skreg de alle fire i munden på hinanden – til stor forundring for groomen Fritz, der hørte til med åben mund, indtil han pludselig mærkede, at der var nogen, som rørte ved hans skulder, og ved at se i vejret opdagede sin herres ansigt ovenover sig.

"Afsted med dig og kom ikke igen, før jeg kalder!"

Drengen gik; Brandow mønstrede endnu en gang de stridende ved bordet med et hurtigt blik. "Det er netop det rette øjeblik," hviskede han.

Han trådte hen til bordet, hvor han blev stående med armene lænede til ryggen af sin stol, idet han godtede sig over det forlegne udtryk i ansigterne på de fire kamphaner, der pludselig var blevet stille: "Undskyld, mine herrer, at jeg forstyrrer Deres interessante underholdning, og det oven i købet med et forretningsanliggende, som jo dog også må afgøres. Hinrich er netop kommet tilbage fra Prora med assessoren og en anden herre, hvis navn foreløbig skal være en hemmelighed. Jeg havde anmodet Wollnow om at sende mig femten tusind daler kontant af mit tilgodehavende. Men han beder mig undskylde sig, fordi han i stedet sender mig veksler for det nævnte beløb, veksler, mine herrer, udstedte af Louis

Loitz og kompagni i Prora til min ordre, accepterede af Wollnow selv og domicilerede hos Philip Nathanson i Sundin. Måske ville de herrer have den godhed, imod disse veksler – hver lydende på fem tusinde daler – at overgive mig de tre beviser, som De nylig har ladet mig udstede til Dem, forudsat at De tilfældigvis har dem ved hånden."

Brandow præsenterede med en ironisk bøjning de tre veksler, som han på fagmæssig vis lod hænge ned fra sin hævede hånd.

Interessenterne så mistroisk på hinanden. Sagen var ikke i orden; beviserne lød på kontant betaling; de var ikke forpligtet til at tage imod veksler. Men de havde skændtes for voldsomt til, at de straks kunne blive enige om en beslutning; og i grunden undte den ene den anden, at han var blevet narret for sit sikre bytte.

"Nå, mine herrer," råbte Brandow, "jeg håber ikke, at nogen af Dem gør indvendinger mod formen for betalingen. Det ville være en fornærmelse mod den gode Wollnow, hvis velvilje vi alle til sine tider er henvist til. Eller ønsker I absolut, at assessoren, som hvert øjeblik kan komme, skal være vidne til den måde, de herrer Plüggen og hr. Hans Redebas plejer at hjælpe en gammel ven på, som er kommet i forlegenhed?"

Virkelig hørte man nu assessorens stemme ude fra forstuen.

"Kom med dem," sagde Hans Redebas.

"For mig gerne," sagde Otto von Plüggen.

"Jeg vil ikke være den, der gør vrøvl," sagde Gustav.

Vekslerne byttede plads i de tre herrers brevtasker med beviserne, som Brandow med en ironisk latter trykkede sammen som værdiløse papirstumper og stak til sig i samme øjeblik, assessoren kom ind.

Hans komme var Brandow et velkomment påskud til at hæve måltidet, der allerede havde varet alt for længe. Regnen var hørt op; om man hellere ville drikke kaffe i den kølige have end i den kvalme stue? Han formodede, at Gotthold var i haven, og han tog ikke fejl. De traf ham i en afsides gang, hvor han gik frem og tilbage. Han tav til, at Brandow betegnede hans tilbagekomst som en overraskelse, han havde villet berede sine gæster, og undskyldte sig med en stærk hovedpine, som ofte pludselig overfaldt ham, og som han havde villet lade gå over, før han fremstillede sig for selskabet. De to Plüggen'er var henrykte over at gense deres gamle skolekammerat, som de altid grundigt havde hadet, og hr. Redebas regnede sig det til ære at gøre en så berømt mands bekendtskab, skønt det tydeligt nok fremgik af hans tale, at han var fuldstændig ubekendt med, i hvilken gren af den menneskelige foretagsomhed, Gotthold havde erhvervet sig sin berømmelse. Pastoren, som han ellers i sådanne øjeblikke stolede på, kunne ikke komme ham til hjælp, fordi han netop sluttede assessoren, som han i dag så for første gang, i sine arme og forsikrede ham om evigt venskab. Assessoren lo og havde humør nok til at blive ved at le, da Hans Redebas, for at vise sin højt beundrede styrke, slog sine arme om ham og præsten og bar dem rundt på pladsen, hvilket foranledigede Otto Plüggen til at tage sit silkelommetørklæde frem, gribe det i to hjørner og springe forlæns og baglæns over det, mens Gustav, i anerkendelsesværdig efterlignelse af sin kunstfærdige broder, balancerede med en havestol på de underste fortænder.

"Jeg kunne også have lyst til at forevise mine kunststykker," råbte Brandow, "og i den anledning bede Dem følge mig et par

skridt."

Han gik foran de andre, og da han var kommet til havehegnet, åbnede han en lille dør, som førte umiddelbart ind til den bane, hvor han plejede at træne sine væddeløbsheste. Det var et temmelig betydeligt område, udvalgt med stor omhu og med fremragende dygtighed indrettet til sit formål efter alle kunstens regler. Der var smalle og brede grøfter, høje og lave hække; der var store strækninger, som var fuldkommen jævne, og græsplæner til at gøre volter om; der var dybtpløjet jord til en jagtgalop. Denne plads, der med den ene side stødte op til hestestalden, havde Brandow på de tre andre sider ladet indhegne med et mandshøjt plankeværk, og han holdt den med skinsyg påpasselighed lukket for enhver. Nu godtede han sig ved de blikke, fulde af misundelig forundring, som de tre godsejere kastede omkring sig. Men han havde tiltænkt dem en endnu mere følelig krænkelse. Da selskabet gik hen imod stalden, kom Hinrich Scheel dem i møde med Brownlock ved tøjlen. Det dejlige dyr bed i bidslet af utålmodighed, gned sit hoved mod beriderens skulder og så derefter med sine store, sorte øjne på dem, der stod foran det, som om det ville udfordre enhver, der havde mod, til at give sig i lag med sig.

"Nå, mine herrer," råbte Brandow, "De har jo haft stor lyst til at ride Brownlock; der er den. Jeg holder ti louisdorer mod én på, at ingen af jer kan så meget som komme op i sadlen."

"Jeg ville dog nødig brække rygraden på dyret," mumlede Hans Redebas.

Otto Plüggen havde forvredet foden ved at springe, men Gustav mente, at han nok skulle kunne tjene de ti louisdorer.

Gustav von Plüggen var en anerkendt dygtig rytter, der mere end én gang havde vundet prisen ved Sundiner-væddeløbene. Han tvivlede ikke et øjeblik på at han ville vinde væddemålet, men han anså det dog for rigtigst at gå til værks med al mulig forsigtighed. Han gik rundt om hesten for at vænne den til synet af sig, klappede den på den slanke hals og kløede den på panden, derpå ordnede han ganske sagte tømmerne, mens han stadig talte til dyret, og bød endelig Hinrich Scheel at give slip og træde væk. Men i det øjeblik, da han med sin fod berørte stigbøjlen, sprang Brownlock så stærkt til siden, at Gustav kunne være glad ved, at han kun havde haft tøjlerne i hånden. Atter og atter forsøgte han sig, men stadig med samme uheldige resultat.

"Det havde jeg kunnet forudsige dig," sagde hr. Redebas.

"Nu har du igen blameret dig, hvor du dog kunne have undgået det," snerrede broderen.

Gotthold havde lagt mærke til, at Hinrich Scheel hele tiden var blevet stående foran hesten, idet han fikserede den skarpt med sine skelende øjne, og at han, hver gang Gustav ville stige i sadlen, gjorde en næppe synlig bevægelse med hovedet, hvorpå dyret, der med spændt opmærksomhed holdt det ene af sine sorte øjne rettet mod berideren, sprang til siden eller stejlede.

"Jeg tror, De ville gøre vel i, hr. von Plüggen, at lade Hinrich Scheel gå bort fra hesten," sagde han.

"Jeg tænker, Gustav opgiver det," råbte Brandow hastigt; "væddemålet var for mit vedkommende kun spøg; sagen er, at Hinrich Scheel har dresseret Brownlock til ikke at lade sig bestige af nogen anden end ham og mig; jeg selv kan ikke

komme i sadlen, hvis Hinrich ikke vil. Det var netop det kunststykke, jeg ville vise jer."

Med undtagelse af Gotthold tog de det alle for spøg, indtil Brandow gav dem syn for sagn. Brownlock lod sig først bestige, da Hinrich havde givet den det pågældende tegn. Nu kom så anden akt af den forestilling, som Brandow havde tiltænkt sine gæster. Han red Brownlock hele banen igennem og overvandt de største vanskeligheder med en lethed, der stillede hans fuldendte ridekunst og det herlige dyrs næsten vidunderlige kraft og smidighed i det klareste lys og fyldte de tre rivalers hjerter med den bitreste misundelse.

"Det er en skam, at sådan en karl skal have en sådan hest," sagde Gustav Plüggen, der havde sluttet sig til Gotthold, mens det øvrige selskab var gået hen for at se til føllene og derefter besøge staldene; "en stor skam. Det vil sige: han rider jo glimrende – af en borgerlig at være, mener jeg; men en borgerlig skulle i det hele taget slet ikke have lov til at holde væddeløbsheste. Jeg har talt nok om det i komiteen, dengang vi for otte år siden indrettede Sundiner-løbene; men dengang kunne jeg ikke sætte det igennem. Nu har vi så miseren. I de sidste fire år har Brandow snappet alle de bedste præmier bort; det er også til at blive gal over. Den karl ville jo for længe siden have været ruineret, hvis løbene ikke holdt ham oppe – løbene og hans kone."

"Hans kone?" spurgte Gotthold.

"Ja, naturligvis. Ham har vi allerede i lang tid ikke villet låne en skilling, men for hans kones skyld, der virkelig er yndig, kan man dog ikke lade ham gå helt i hundene. Det ved han naturligvis bedre end nogen anden, og derfor må hun altid være

med, når han skal til at pumpe – således for otte dage siden, da vi var på Plüggenhof, og Otto i sin kones nærværelse – en født baronesse von Grieben-Keffen – ved bordet gjorde åbenlyst kur til hende, og en halv time efter bordet havde Brandow sine femten tusind i lommen. Det var dumt af Otto. Vi havde aftalt, at vi tilsammen ikke ville give ham over fem tusind. Det ville have været en prægtig forretning, men som den fordømte jøde igen har fordærvet for os. Pokker ved også, hvorfor han har hjulpet ham. Og assessoren fortæller mig, at han også har fået betaling. Femogtyve tusind på ét bræt! Min forstand står stille – og det vil sige noget; jeg kender ellers alle hans kneb. Præsten mener, at du og inden anden har givet ham pengene; og af den grund har Brandow set gennem fingre med, at du har vist hans kone – nå, derfor behøver du ikke at fare op. Præstesnak, det har jeg hele tiden sagt. Du skulle nok tage dig i agt – femogtyve tusind – latterligt – men han har dem – det var et fakt, som de siger i England – været der? jeg var der for otte år siden, da vi indrettede Sundiner-løbene – brillant land: heste, fruentimmer, får – brillant – hvad jeg ville sige: han har de femogtyve tusind og Dollan på nye fem år, mener assessoren; og nu Brownlock! *damn!* det er en hest! på min ære! jeg har ikke engang i England set magen! hvor den er bygget! og sikken kraft! og hvor den er redet til! guddommeligt! men for tung, ved min ære for tung – den kommer ikke over mosen, som vi nu har taget ind i banen. Fyrst Prora skal have sagt, at det ikke var ærligt spil! han har godt ved at snakke; han løber ikke med! Kommer du ikke med ind? jeg hører, vi skal have os en lille omgang."

"Jeg spiller aldrig, og – hovedpinen melder sig nu igen."

"Vidunderligt, jeg ved slet ikke, hvad det er at have hovedpine; det er, som jeg slet intet hoved havde. I malere får den vel af oliefarverne; hæslig lugt!"

19

Den unge adelsmand fulgte efter de andre, der allerede var gået ind i Brandows værelse, hvor spillebordet, som Gotthold så gennem vinduet, var stillet frem.

"Nå, hr. Weber, vil De blive derude," spurgte Rieke, der var blevet stående i forstuen og nu trådte hen til ham.

Hendes grå øjne så på ham med et meget venligt udtryk; da fo'r den tanke ham gennem hovedet, at det var hans egen skyld, når han ikke havde bragt hende på sit parti, og at han endnu kunne, ja måtte indhente det forsømte, hvis han ellers ville nå sit mål, for hvis skyld han var kommet til Dollan. Om morgenen, da han rejste, havde han givet hende overordentlig rigelige drikkepenge; måske behøvede han kun at fortsætte det således begyndte.

"Vi tænkte ikke, at vi så snart skulle se Dem igen," vedblev tjenestepigen, "og afrejsen kom så hovedkulds; De har også glemt adskillige ting; et dejligt rødt silketørklæde – skal jeg hente det?"

Hun havde stillet sig ganske tæt hen til ham og berørte, ligesom tilfældigt, hans arm.

"Jeg tror, det ville klæde Dem ret godt," sagde Gotthold.

"Tror De? jeg tænkte ellers, at De ikke vidste noget om, hvad der klæder mig. De har jo kun haft øje for – en anden."

"Hvor er fruen i dag? hvorfor lader hun sig slet ikke se?" spurgte Gotthold og føjede til, da han troede at se en sky fare hen over pigens ansigt: "Jeg ville give meget til, at jeg vidste det."

"Hvor meget da?" spurgte pigen med et skælmsk smil.

"Rieke, hvor er du dog?" lød nu Brandows stemme inde fra spilleværelset. "Der mangler endnu et par glas, hvor kan pigen være henne?" og han slog ærgerlig døren i efter sig.

"Han har ikke set os," hviskede Rieke, "jeg må ind nu, men jeg kommer straks igen."

Hun listede sig bort; Gotthold blev stående endnu et øjeblik, uvis om han på egen hånd skulle forsøge at få Cæcilie at se. Der var ingen tvivl om, at pigen kunne hjælpe ham, hvis hun ville. Men ville hun? Det lod, som om hun var blevet alvorligt forskrækket, da Brandow kaldte; men den letfærdiges lette gunst lå ham ikke meget på hjerte, og måske var et hele kun et aftalt spil mellem Brandow og pigen for at gøre ham tryg, for des mere sikkert at kunne lokke ham i fælden. Det var dog bedre, at han kun stolede på sig selv og benyttede lejligheden.

Og lejligheden var så gunstig, som den vel nogensinde kunne blive. Et nyt stjålent blik gennem vinduet ind i det oplyste værelse viste ham selskabet ivrigt beskæftiget med spillet – farao lod det til at være – og Brandow holdt bank – altså kunne han ikke forlade stuen. Rieke stod i baggrunden af det temmelig store værelse med en præsenterbakke fuld af glas, som præsten fyldte fra en stor bolle – altså var også hun beskæftiget for den nærmeste tid. I gangen var der ingen, som rørte sig; i spisesalen stod bordet endnu således, som gæsterne havde forladt det – det eneste lys, som brændte, var det, de havde tændt deres cigarer ved, og det var nær ved at slukkes i det stærke lufttræk. Her var der heller ingen, og således nåede han da ubemærket ud i haven.

Skønt solen først lige var gået ned, var det dog temmelig mørkt. Skyerne, der havde spredt sig noget i løbet af eftermiddagen, havde igen trukket sig sammen i tætte masser, som den heftige og stødvise vind drev ind mellem hinanden. Toppene på de gamle træer rystede, og i de høje hække raslede og hvislede det som af tusind spidse tunger.

Således forekom det i det mindste Gotthold. Et par gange blev han stående og trak vejret dybt; han var ikke vant til at skjule sig på sine veje. Og dog måtte det være; således kunne han ikke skilles fra hende for bestandig.

Gavlen af huset, hvor hendes værelse lå forneden og det kammer, han havde beboet, foroven, vendte ud til en lille have, der ud imod gården var begrænset af en mur, lige overfor huset af en ladevæg, og mod den større have, der stødte op til husets bagfacade, at en meget høj og tæt hæk. Den havde oprindelig været frugt- og køkkenhave, og der stod endnu et par meget gamle og store æble- og pæretræer i den; senere havde man benyttet den til tumleplads for børnene i huset, for hvis skyld urtebedene var blevet forvandlet til en græsplæne, og af hensyn til hvem der var blevet anbragt en smal dør i den tykke mur ind til børnestuen.

Gotthold havde flere gange set Cæcilie, der altid trak sig tidligt tilbage om aftenen, i denne have med barnet, eller – senere på aftenen – alene. Han håbede at finde hende her og, hvis dette håb slog fejl, give sin nærværelse tilkende for hende, og – han vidste ikke selv, hvad der da ville, hvad der da måtte ske; han sagde kun sig selv, at således som det var, kunne og måtte det ikke forblive.

Den del at haven, som han kunne overse fra porten, var tom, men henne ved vinduerne bevægede et lys sig frem og tilbage. Hvor forsigtigt han end lukkede porten op, kunne han dog ikke hindre, at den knirkede højt på sine rustne hængsler; i samme øjeblik fo'r der også en lille hun, som Grethe plejede at lege med, gøende imod ham, men den beroligede sig, så snart den havde genkendt ham. Han tog det lille dyrs kærtegn som et godt varsel og gik forsigtigt videre, hen imod lyset, som nu skinnede stadigt ud gennem et af vinduerne. Det var vinduet i barnestuen, som lå ved siden af Cæcilies sovekammer. Gotthold trådte nærmere med bankende hjerte.

Som det lod til, havde hun lige samlet barnets legetøj sammen og derefter sat sig ned på en stol v ed siden af bordet, hvor hun nu sad med panden støttet i sin hånd som et billede på sorgen. Skinnet af lyset, der stod bagved hende, lod hendes hoveds skønne form træde klart og tydeligt frem, mens den dybe skygge syntes at forhøje det yndige ansigts sorgfulde udtryk. Gottholds hjerte strømmede over af kærlighed og medlidenhed. "Cæcilie, kære, elskede Cæcilie!" mumlede han.

Hun kunne ikke have hørt det, men i samme øjeblik hævede hun sit hoved i vejret og så hen mod vinduet, hvor hun opdagede den mørke skikkelse. Hun udstødte et sagte glædesskrig, idet hun rejste sig fra stolen og udbredte sine arme, men strakte så i stedet hænderne afværgende ud og råbte med angstfuld stemme: "Nej, nej, for Guds skyld, nej!"

Gotthold så ikke Cæcilies afværgende bevægelse og hørte ikke, hvad hun sagde. Han ilede gennem døren, der ikke var afläset, kastede sig for hendes fødder og greb hendes hænder, som han dækkede med lidenskabelige kys.

Og alt, hvad der i disse, på kærlighedskval og kærlighedslyst så rige dage havde bevæget sig i hans bryst og fyldt det, så det var nær ved at sprænges, alt, hvad han havde lidt siden i går aftes og indtil dette øjeblik, det strømmede nu i vildt bevægede ord over hans læber; og hvor meget hun end stred imod, følte hun sig dog revet med og lod sig føre af strømmen, indtil han sprang op, rejste hende i vejret med sig og råbte: "Så kom, Cæcilie! Ikke et øjeblik længere må du tilbringe i dette hus, ikke et øjeblik længere må du være under tag sammen med den elendige, der med nogle usle penge lader sig afkøbe den skændsel at vide sin kone elsket af en anden og at vide, at hans kone elsker denne anden. I morges gik jeg uden dig – det kom alt sammen så pludseligt og var så ubegribeligt; jeg mente, at jeg måtte adlyde din befaling, selv om jeg ikke forstod dig, selv når det, du gjorde, blev gjort af medlidenhed med den mand, som du engang har elsket, ja måske endnu af en rest af kærlighed til denne mand. Nu forstår jeg dig bedre; nu ved jeg for resten af mit liv, at du elsker mig; nu har jeg genfundet mig selv, nu har vi genfundet hinanden; nu skal ingen og intet skille os ad! Cæcilie! Du svarer mig ikke!"

Hun betragtede ham med store øjne, i hvilke der afmalede sig den smerteligste forundring. Da greb hun lyset og lyste foran ham ind i sovekammeret, i hvis baggrund hendes seng stod, og foran den hendes barns.

Der lå den lille; hendes øjne var ikke helt tillukkede; læberne berørte ikke hinanden, og de små runde kinder rødmede i denne søde barnesøvn, der følger efter den vågne tilstand som aftenrøden efter den nedgående sol. Cæcilie pegede ikke på

barnet; men hendes blik og udtrykket i hendes træk sagde: Det er mit svar!

Gotthold slog øjnene ned; i lidenskabens egenkærlighed havde han næppe tænkt på barnet, og det var ikke faldet ham ind, at det kunne være nogen hindring. Han begreb det heller ikke nu. "Dit barn skal være mit barn," stammede han. "Du skal aldrig forlade dit barn, jeg vil aldrig skille dig fra det."

Hun satte lyset på bordet, for at det ikke skulle skinne Grethe i øjnene; derefter knælede hun ned ved den lille seng, støttede panden imod den og vinkede med hånden, at han skulle gå. Gotthold stod ved siden af hende; han var opfyldt af *dens* fortvivlede følelser, der aner, at hans sag er tabt, og som dog hverken kan eller vil opgive den. Pludselig begyndte hunden, der var fulgt efter dem, at knurre og brød derpå ud i en sagte gøen, idet den rettede sin snude mod den dør, der adskilte sovekammeret fra dagligstuen; det forekom Gotthold, at han havde hørt støj fra dette værelse; han gik hen imod døren, men Cæcilie stillede sig i vejen for ham. Hendes mine, hendes bevægelse udtrykte den dødeligste angst; hun pegede på børnestuen, som de var kommet igennem, og da Gotthold ikke straks efterkom hendes anvisning, ilede hun selv forud for ham ind i den. Gotthold fulgte mekanisk efter.

"For Guds skyld, gå!" udbrød Cæcilie.

Det var de første ord, der kom over hendes læber.

"Jeg flygter ikke endnu en gang!"

"Du må! ellers har alt været forgæves! Smerten, kampen, skændslen – alt, alt!"

"Cæcilie," råbte Gotthold ude af sig selv, "jeg var ingen mand, hvis jeg gik således endnu en gang. Jeg vil have lys; jeg vil vide,

hvad jeg gør, og hvorfor jeg gør det."

"Jeg tør ikke sige mere; du må forstå mig; jeg troede, du havde forstået mig lige fra begyndelsen, ellers havde jeg ikke været så modig; jeg var den ulykkeligste skabning på jorden, hvis du endnu ikke forstod mig. Men det vil du; jeg kunne jo ikke elske dig, hvis det var anderledes. Og nu, ved din kærlighed til mig, Gotthold, bliv her ikke et sekund længere. Lev vel – for evigt, lev vel!"

Det var, som om der havde stået en kamp mellem dem i det halvmørke værelse; han havde holdt hende tilbage og hun ham, så fast, som hun aldrig skulle slippe ham; hun havde revet sig løs fra ham i fortvivlelse, hun havde stødt ham bort, som om det ville bringe ham død og fordærvelse, hvis han blev blot et øjeblik endnu. Nu holdt han endnu en gang den fine, yndige skikkelse i sine arme, trykket til sit hjerte. Han følte trykket af hendes varme, bløde læber på sine – da stod han igen udenfor, og regnen piskede ham i ansigtet, og over ham ruskede og susede det i de høje træer, og ved siden af ham, ud fra de høje hække, hvirvlede og peb det som fra tusind og atter tusind spidse tunger. "Du nar, du tåbelige gæk, der lader dig lede én gang – to gange, så ofte hun vil, så ofte hun vil!"

Og han brast i latter, og mens han endnu lo, svulmede og gærede det i hans bryst, hedere og hedere; meget havde han villet give til, at han kunne græde. Men det kunne og ville han ikke. Endnu var dog intet afgjort, trods alt, hvad der var sket; endnu var dog intet tabt, skønt det var så ravnsort i hans sjæl som i den mørke nat, der tilhyllede jorden. Ikke en stjerne gennem de sorte, jagende skyers gru, i vest næppe det matteste skær af en lysning. Og dog – dette blege, matte skær kom fra

solen, som var gået ned, og som i morgen igen ville stå op; det var borgen for, at den mørke nat ikke ville vare evigt. På hans læber svævede der endnu noget af hendes åndepust, af gløden fra hendes kys. Nej, nej, adskillelsen kunne ikke være for bestandig, smerten kunne ikke vare evigt.

20

Den skønne Rieke blev holdt lidt længere tilbage i spilleværelset, end det var hende kært. Præsten havde besørget sin skænkebestilling med usikker hånd og troet at burde ledsage den med en hel del slæbende og temmelig konfus talen; med des større hurtighed havde herrerne ved bordet tømt deres glas og utålmodigt råbt efter mere, indtil Rieke endelig, ked af den evindelige løben frem og tilbage, der slet ikke ville tage nogen ende, med en rask beslutning greb bollen fra skænke og bar den hen til spillebordet, hvorved hun gjorde det muligt for den tjenstvillige præst selv at kredense de glas, han havde fyldt. Derefter bøjede hun sig hen over Hans Redebas' stol, betragtede spillet et øjeblik og sneg sig så sagte ud af værelset.

Hun længtes efter at komme til at genoptage samtalen med Gotthold. Hun havde egentlig altid syntes godt om den smukke, stille mand, og den spionrolle, som Brandow havde gjort hende til pligt, havde hun vel udført med iver, men dog mindre af kærlighed til sin herre end af skinsyge mod sin frue. Men i morges havde hans rigelige gave rørt hende noget, ja endog gjort hende lidt trodsig, og den venlighed, han nys havde vist hende, havde fuldstændig afvæbnet hende. Naturligvis var han kun kommet tilbage for fruens skyld; men for hendes let bevægelige hjerte stod det aldeles ikke som nogen urimelighed, at man gjorde det ene uden at forsømme det andet. Hun ville endog være ham behjælpelig, forudsat at han var meget, meget venlig mod hende, og egentlig var det jo kun til hendes egen fordel, hvis den fremmede herre løb bort med hendes frue.

Men hun fandt ham ikke ved døren, hvor hun havde forladt ham. Døren var nu heller ikke noget passende sted til at fortsætte en så interessant samtale: der kunne jo hvert øjeblik komme nogen; lige så betænkelig var forstuen. Måske var han i spisesalen. Hun kastede et blik ud i haven, men der ruskede det alt for uhyggeligt i træerne. Hvor kunne han da være? Hvor andre steder end på sit kammer for at se efter de sager, han havde ladet blive tilbage; hun burde dog hjælpe ham; han kunne jo slet ikke finde sig til rette i mørket.

Den kønne tjenestepige trak vejret dybt og hoppede derpå i et nu med lydløse trin op ad trappen, hen over loftsrummet til det gavlværelse, som Gotthold havde beboet. Her blev hun stående, trykkede hænderne mod sine brændende kinder og sit bølgende bryst og åbnede derpå, efter en sagte banken, som hun ikke afventede svaret på, skælvende og bævende døren. Men hendes kinder havde glødet forgæves, hendes hjerte banket for intet: værelset var tomt. Hun trådte hen til vinduet og straks igen tilbage. Der, lige under hende, i den lille have, var jo den, hun søgte, langsomt og forsigtigt nærmede han sig vinduerne, hvorfra der faldt et svagt, vekslende lys på træstammerne; og pludselig forsvandt han – hvor andre steder hen end gennem børnestuedøren til *hende*! Det havde hun dog ikke tiltroet disse to skinhellige; de forstod ganske godt at hjælpe sig selv! Det var dog for frækt! Så kunne det jo også være sandt, hvad han allerede et par gange havde sagt hende, men hvad hun egentlig ikke havde troet, at han ville gøre hende til sin kone, når den anden først var borte. I hvert fald skulle han have det at vide; de to fortjente ikke bedre.

"Hvad skal det betyde?" råbte Hans Redebas, da Brandow med en flygtig undskyldning rejste sig fra bordet, just som taillen var til ende.

"Jeg kommer straks igen," sagde Brandow.

"Det skal vi også meget have os udbedt," svarede Hans Redebas. "Præst, et glas endnu!"

Brandow forlod kun ugerne bordet; han havde vundet meget betydeligt, og hans spillerovertro sagde ham, at han ikke burde vende spillet ryggen. Men Rieke havde givet ham et tegn ovenover Redebas' sorthårede hoved – der måtte være hændt noget ganske særligt.

Han fulgte pigen ud i forstuen, derfra ind i dagligstuen til venstre, hvor hun ved tegn betydede ham at gå sagte, indtil de kom til den smalle dør, som førte ind i Cæcilies soveværelse. Under døren gennem sprækken faldt der en svag lysstribe. Pigen satte sig på hug ved tærsklen og trykkede øret mod døren; Brandow stod bøjet hen over hende; også han lurede. De kunne vel høre, at der var nogen, som talte, men ikke hvem det var, eller hvad de talte om. Men hvorfor også det? Med hvem kunne hun vel tale her, undtagen med ham? Og om hvad andet kunne de vel tale end om sådanne ting, som de ikke turde lade andre høre? Og nu blev skinnet af lyset stærkere; de var gået ind i sovekammeret. Brandow skælvede over hele legemet af skinsygt raseri. Skulle han styrte ind og dræbe det frække par eller give dem til pris for offentlig skændsel? Men Gotthold var ikke længere den svagelige dreng fra fordums dage; udfaldet af kampen med ham, mand imod mand, var i det mindste tvivlsomt – og han havde jo allerede fået betaling! Skammen blev hans, og – nu var det for silde! Hundens gøen, der bragte

hans hjælperske til at fare tilbage fra døren, måtte også have advaret dem; han ville finde reden tom. Det måtte så være; han havde jo hørt nok.

"Nå?" sagde Rieke, da de havde sneget sig tilbage gennem dagligstuen og igen stod i forstuen.

"Gå ind og sig, at jeg kommer straks," svarede Brandow.

Den tone, han sagde dette i, varslede noget ondt; Rieke fortrød næsten, hvad hun havde gjort. "Han er ikke således som De," sagde hun undskyldende og af virkelig overbevisning.

Brandow slog en hånlig latter op. "Skynd dig at gå ind," sagde han og stampede med foden.

Pigen gik; Brandow trådte hen i den åbne der og stirrede ud over den mørke gård hen imod staldene. Regnen slog ham i ansigtet, og med den den sødlige lugt af dårlig tobak. Til venstre, lige under ham, foran stenbænken glødede et ildpunkt, og en rå stemme spurgte:

"Nå, hvornår skal der så spændes for?"

Det var den person, som han netop havde set efter, den, som han havde gjort regning på ved udførelsen af den hævnplan, der gærede i hans sjæl. Det skulle altså ske.

"Nu vil han ikke mere bort, om ikke af anden grund, så for det dårlige vejrs skyld."

"De andre må dog også afsted."

"De er tit nok blevet her."

"Send dem bort!"

Brandow tænkte et øjeblik efter. "Hvis jeg vinder endnu et par hundrede, går de af sig selv," mumlede han. "Men du må dyppe ham grundigt, Hinrich, grundigt."

"Hvor der ikke er fast grund," sagde Hinrich.

Gennem Brandows sjæl fo'r der som et blodrødt lyn over en natlig himmel. Således skulle det være!

"Jeg giver dig, hvad du forlanger," sagde han med hæs stemme, idet han bøjede sig ned i den kvælende os, der steg op fra Hinrichs pibe.

"Noget for noget, når venskab skal holdes; den historie før med Brownlock har kostet mig fem louisdorer; jeg skulle jo have haft halvdelen."

"Her har du dem," sagde Brandow, idet han greb i lommen og gav ham så meget af det guld, han havde vundet, som der netop faldt ham i hånden.

"De har altid været en god herre imod mig," sagde Hinrich og gned guldstykkerne imod hinanden i sin hårde hånd.

"Nu skal jeg først blive det for alvor."

"Herrerne vil bort, hvis De ikke kommer ind igen," sagde Rieke, der skyndsomt trådte hen til ham. Hun havde ladet døren til spilleværelset stå åben, og man hørte Redebas' drønende basstemme: "Brandow, Brandow!" – en skingrende latter, og en hæs stemme intonerede: "Vi vil ej hjemad drage, vi vil ej afsked tage!"

"Jeg skal snart få jer afsted," mumlede Brandow. "Du bliver her, Hinrich."

"Jeg har god tid, herre."

Brandow gik tilbage til spilleværelset.

"I gør temmelig flot brug af den frihed, som damernes tilfældige fraværelse giver jer," sagde Brandow med bidende hån, da hans gæster modtog ham med hævede glas og et halloh, som Gustav von Plüggen blandede med et snerrende "Hep, hep, hurra!"

"Tilfældige?" råbte Hans Redebas; "slet ikke tilfældig. Du gør jo gode forretninger i dag!"

"Og hvorfor skulle så din kone være til stede?" sagde Otto Plüggen.

"Må jeg udbede mig en forklaring!" råbte Brandow; "jeg håber ikke –"

Han brød pludselig af. Idet han nemlig vendte sig hastigt om mod Otto Plüggen, fik han øje på Gotthold, der var kommet ind i værelset lige bag efter ham og uden tvivl havde hørt alt.

Det var umuligt at udbrede sig videre over dette emne i hans nærværelse. Med en voldsom anstrengelse bekæmpede han det sydende had, der ved synet af Gotthold kogte op i hans hjerte, og råbte:

"Nå, er du endelig der! Hvor i alverden havde du dog gemt dig? Gudskelov, at du dog kommer og kan gøre en ende på dette afskyelige spil."

"Hoho!" råbte Hans Redebas; "afskyelige spil! fløjter du i den tone? ja det tror jeg! seks hundrede eller så omtrent har han allerede vundet! Han er glimrende!"

"Jeg er endnu aldrig blevet nogen revanche skyldig!" skreg Brandow med en overdrevent heftig bevægelse.

"Men Brandow dog!" råbte assessoren; "De må heller ikke veje hvert ord på en guldvægt; det er jo slet ikke faldet Redebas ind at ville fornærme Dem, og – ærlig talt – jeg tror ikke, vi kunne gøre noget bedre."

"Nå ja, når De, hr. assessor, som jo også har vundet, mener det –"

"Det par daler," sagde assessoren, ikke uden forlegenhed.

"Så kan jeg ikke have noget imod det," vedblev Brandow; "jeg mente kun, at vi skyldte vor ven Gotthold, som vi endnu kun har haft så lidt godt af, dette hensyn, eller rettere, at vi skyldte os selv det, for han taber ikke meget i os, men vi des mere i ham."

"Jeg beder blot, at De ikke vil tage noget hensyn til mig," sagde Gotthold.

"Nå, så til arbejdet, i alle djævles navn!" skreg Hans Redebas og greb efter kortene. "Nu vil jeg en gang holde bank; jeg finder vel endnu et par styvere i mine lommer."

Med sin venstre hånd tog han en del banknoter ud af sin velspækkede tegnebog, der lå foran ham, og trykkede dem sammen i en bunke. "Så, men nu ordentlig pointering, Brandow og I andre, det skal jeg udbede mig!"

"Det gør mig ondt, men hvad skal jeg gøre? Jeg håber, du ikke tager mig det ilde op," hviskede Brandow til Gotthold og indtog sin tidligere plads ved spillebordet. Gotthold trådte tilbage med en afværgende håndbevægelse, og nu kunne han ikke undgå at følge pastorens indbydelse, der sad i det ene hjørne af den store lædersofa, og, da Gotthold havde taget plads i det andet, ikke uden anstrengelse rykkede lidt nærmere og begyndte at tale med lallende tunge.

"Ja, ja, min elskede ven, det er en syndig verden, en gruelig syndig verden! Men man må dog heller ikke være alt for streng, for Himlens skyld ikke for streng! De arbejder hele ugen eller lade i det mindste deres karle arbejde for sig; om søndagen tør de det ikke, under svær straf. Lige før høsten skulle til at begynde, fik vi tilsendt et reskript fra landråden, og det havde både næb og kløer, kan du tro. Hvordan skal de så få has på de

lange timer? Lediggang er en rod til alt ondt, til spil, drik – Rieke, et glas! – Du drikker ikke? det gør du virkelig meget urigtigt i – selv brygget saften – efter en recept fra min højtærede mangeårige principal, grev Zernikow. Brygget over tre hundrede i min kandidattid – kan nu gøre det i blinde! – med lukkede øjne, med lukkede øjne!"

De sidste ord stammede han temmelig utydeligt frem, det tunge hoved faldt forover, og den nederste del af ansigtet forsvandt i folderne på det hvide, krøllede halstørklæde. Nu sank han hjælpeløs tilbage i sit hjørne.

Ved dette syn blev Gotthold opfyldt af dyb foragt. Manden havde holdt, hvad drengen og ynglingen havde lovet. Rusen havde afrevet skinhellighedens maske, og under den viste sig nu hallenser-korpsburschens stupide svirebroderansigt, som Gotthold mindedes så godt. Det kunne jo ikke være anderledes. Men at dette usle menneske var hans faders efterfølger, at denne blinkende ugle sad der, hvor ørnen, hvis funklende øje altid søgte solen, havde bygget rede; at denne plumpe nar havde lov til at klinge med sin bjælde på det sted, hvor prædikeren i ørkenen med glødende veltalenhed havde manet til bod og bedring – det forekom ham næsten som en fornærmelse, man havde tilføjet ham personligt. Og dog! dette menneske hørte jo netop til her; hjorden var hyrden værdig; alt her var af én støbning – det var som et billede, kastet hen af en mesterhånd i kække omrids og med dristige farver: den drukne præst her i sofahjørnet, hist henne spillernes rå, vinglødende ansigter, her den yppige terne, der rakte svirebrødrene den brændende drik, snart vekslende et letfærdigt smil eller et slibrigt ord med en, snart med koket snerperi fjernende en andens arm, der havde

lagt sig om hendes hofter – en præstinde på sin plads i dette lastens tempel! – og det hele indhyllet i den grå, kvælende damp, der steg op fra de uophørligt brændende piber og kredsede om lysenes døsige flammer i smudsigrøde ringe; kun at det ikke var noget billede, men den reneste, den plumpeste, den gemeneste virkelighed! Og så den skændsel, at *hun* levede under dette tag, at den rå larm nåede ind i hendes stille kammer – ikke for første og ej heller for sidste gang i aften! – at dette var de mennesker, som her gik ud og ind – disse tomhjernede stråjunkere, denne rå parvenu med de plumpe hænder og den plumpe spøg! Og når hun da flyede bort fra dette selskab af fauner og satyrer, da var hendes eneste trøsterinde ensomheden, der stirrede på hende med sine kolde, hårde, stikkende slangeøjne; der var de igen, disse øjne! De havde netop set ud over randen af kortene med et hurtigt, stjålent blik! Disse øjne – og så hendes, med det bløde, smeltende, kærlighedsfulde blik!

Gotthold så ikke spillerne mere. Han så hende sidde i den tomme børnestue ved siden af sit barns legetøj – en rørende skikkelse, så jomfruelig i sin finhed og ynde. Han så det tungsindige ansigt overstrålet af glæde, han så det fordrejet af skræk og angst – han levede den scene om igen, der allerede nu stod for ham som en drøm; og han drømte videre om en fremtid, som dog måtte komme, om en fremtid fuld af kærlighed og poesi.

Det ville have været ham umuligt at sige, hvor længe han havde siddet således, da en larm fra spillebordet pludselig bragte ham til at fare op. Det lod til, at der var forefaldet noget ganske ejendommeligt; kun Hans Redebas og, Brandow sad

endnu; de andre stod bøjet hen over bordet med nysgerrige ansigter, også Rieke så så ivrigt til, at hun glemte at bortstøde assessorens arm, der havde slynget sig om hendes midje.

"Holder du endnu en gang?" skreg Redebas.

"Ja."

"Endnu en gang tusinde? Så er det fem!"

"Ja, for satan!"

En åndeløs stilhed indtrådte, og Gotthold hørte kun lyden af kortene, som Redebas tog af, og derpå igen en larmen og skrigen lig den, der for lidt siden havde vækket ham af hans drømme, men denne gang så lydelig, at selv den drukne præst tumlede op af sit hjørne. Gotthold trådte hen til bordet. Hans første blik faldt på Brandows ansigt, der var dødblegt; men hans tynde læber var sammenpressede, og i de hårde, kolde øjne glimtede der endog et uhyggeligt smil, da han råbte til Gotthold:

"De har plukket mig ganske ordentligt; men endnu er da ikke alle dages ende!"

"Men nu!" råbte Redebas, idet han lagde kortene fra sig og gjorde en notits i sin brevtaske; "jeg takker!"

"Hvad skal det sige?" spurgte Brandow.

"At jeg ikke vil spille mer," svarede Redebas med en højrøstet latter, idet han lukkede sin brevtaske og med nogen besværlighed rejste sig.

"Jeg har altid troet, at den tabende kunne hæve spillet, ikke den vindende."

"Når den vindende ikke er sikker i sin sag – å jo!"

"Jeg udbeder mig en forklaring!" råbte Brandow og stødte bordet til side.

"Men Brandow! – vær dog fornuftig!" råbte Otto og Gustav von Plüggen i munden på hinanden.

"Er I igen i kompagni?" busede Brandow ud imod dem med en hånlatter; derpå trådte han hen foran Redebas og sagde:

"Jeg udbeder mig en forklaring, og det straks!"

Kæmpen veg et skridt tilbage: "Oho," råbte han, "vil du have det på den måde, så kom an!"

"Men kære Brandow," sagde assessoren og trådte beroligende imellem.

"Jeg beder Dem, hr. assessor," råbte Brandow og skød ham til side, "jeg ved, hvad jeg har at gøre.".

"Og det ved jeg også!" skreg Redebas, rev vinduet op og råbte med sin løvestemme ud over den stille gård: "Spænd for, August, spænd for!"

Nu påfulgte der en stormende scene, hvor alle således rasede og skreg imellem hinanden, at Gotthold kun nu og da kunne opfange et enkelt ord. Værst larmede Hans Redebas, men, som det lod til, lige så meget af angst som af vrede, mens Brandow vedblev at være forholdsvis rolig og øjensynlig bestræbte sig for at skille assessoren, der uafladeligt blandede sig ind i striden, fra de tre andre, som nu også præsten havde sluttet sig til og ved alle mulige tegn tilkendegav den hensigt at holde en tale; det lykkedes ham også et par gange at få det bragt til den begyndelse: "Mine højtelskede venner!"

De tre vogne, som de tålmodige kuske allerede længe havde holdt i beredskab, var nu kørt frem. Fra spillestuen var striden blevet forflyttet ud i forstuen og derfra udenfor døren lige til vogntrinnene.

"Det skal du få betalt, det skal du få betalt!" skreg Hans Redebas uden ophør; "sidder du, pastor? så afsted i alle djævles navn! – Det skal du få betalt!" brølede han endnu en gang ud af vognvinduet, mens de fyrige heste satte afsted i et skarpt trav ud af den nordlige udkørsel, hvorfra den korteste, men i mørket rigtignok næsten ufremkommelige vej gik gennem skoven til Dahlitz.

Imidlertid var Otto og Gustav von Plüggen kommet i strid med hinanden indbyrdes. Gustav, der ikke havde lygter på sin vogn, erklærede, at han måtte køre over heden, mens Otto, der havde lygter, ville følge Redebas. Gustav havde i løbet af dagen givet så meget efter for sin ældre broder, at han mente at burde optage denne vægring som en blodig fornærmelse. Han havde ikke et bundt hø for hovedet, og han ville ikke rende pandeskallen itu mod træerne i skoven. Men så kunne han jo stikke fyr på det halm, han havde i hovedet og lyse sig hjem på den måde, replicerede Otto.

Endelig kørte de afsted, hver sin vej.

"Det er dumt," sagde Brandow og så efter Gustav von Plüggens vogn.

"Den ene kommer over, den anden ikke," sagde Hinrich Scheel.

"Det er bekendt, at du er den kusk, som kender vejen bedst."

"Der kan hænde selv den bedste en ulykke."

"Du vil altså?"

"Det ser ud til, at De ikke vil."

Brandow svarede ikke straks. Han havde dog tænkt sig sagen lettere – men han behøvede jo ikke netop at brække halsen, blot arme og ben!

Han kastede et sky blik gennem vinduet; lyset faldt lige på Gottholds alvorlige, skønne ansigt. Brandow skar tænder. Nej, det var ikke nok! Han måtte have hans liv; den fordømte hykler havde ikke fortjent bedre; og hvorfor skulle det være en forbrydelse? En ulykke kunne jo hænde enhver!

På én gang fo'r han sammen. Ét havde han ikke ret betænkt før. Han havde ved sin strid med spillerne lykkeligt forhindret, at det hele selskab, som så ofte tilforn, blev til ud på natten eller til den lyse morgen, og derved havde han berøvet Gotthold et passende påskud til ligeledes at blive, forudsat at han havde haft dette til hensigt, og det var Brandow sikker på, efter hvad han nys havde erfaret ved at lytte. Han havde også, idet han med flid havde holdt assessoren udenfor striden, gjort det muligt for denne at bryde op sammen med de andre – på indbydelser havde det ikke manglet, og derved ville byttet være undsluppet ham, da Gotthold ikke godt kunne være blevet tilbage uden assessoren. Men nu – hvilket middel gaves der vel til at skille disse to ad? Blev assessoren – og det lod ikke til, at han tænkte på at bryde op, – så blev Gotthold også, så havde Gotthold i det mindste et påskud til at blive, og tvang han assessoren til at tage afsted –

Atter fæstede han sit mørke blik på de to derinde i værelset. De stod endnu på det samme sted – assessoren talte indtrængende til Gotthold med livlige gestikulationer; denne hørte, efter hans mine at dømme, kun uvilligt til.

"Jeg har jo kørt dem begge to hertil, så kan jeg vel også køre dem begge to tilbage," sagde Hinrich Scheel og stoppede asken fast i sin pibe.

Begge to! den ene, ja! men hvad havde den anden gjort ham? Intet, slet intet! og at han i dag havde modtaget de ti tusind daler af ham –

"Det er kun skade for de lumpne penge, hvis der skulle hænde os en ulykke i mosen," sagde Hinrich og bankede sin pibe ud; "jeg vil dog gøre vognen i stand og tage Jochen Klüts krikker, for vore egne blissede var det dog synd."

Og Hinrich Scheel gik bort med langsomme skridt. Brandow fulgte med øjnene den undersætsige, mørke skikkelse; han ville kalde ham tilbage, han ville råbe til ham, at han ikke skulle spænde for; men der kom kun en underlig hæs, halvkvalt lyd ud af hans strube, tungen klæbede ved hans gane; han tumlede som en beruset, da han løftede foden, og han måtte holde sig fast ved stammen af en gammel lind, gennem hvis tætte løv der netop susede et heftigt vindstød. Regnen, der igen var begyndt, slog ham i ansigtet, der brændte og glødede, skønt han gøs af kulde fra fodsålen og til issen.

Hvad var det? Larmen af vognen, som Hinrich skød frem af vognporten. Endnu var der tid! Men han havde jo intet sagt, slet intet! Han kunne jo ikke gøre for det, hvis der i den mørke nat hændte Hinrich en ulykke på heden!

Gotthold og assessoren var blevet alene tilbage i værelset; assessoren bestræbte sig for omstændeligt at bevise Gotthold, at Brandow havde været i sin gode ret, da han forlangte, at spillet skulle fortsættes, men at han havde haft uret i at udtale sit ønske på en så peremptorisk måde. For han burde dog ikke have glemt, at han var vært, og at han som sådan også måtte bære over med sine gæster, selv om de gjorde sig skyldige i en taktløshed.

Den sidste del af denne lange tale havde assessoren holdt i en belærende tone og til dels henvendt den til Brandow, der var kommet ind og nu stod ved skænkebordet, hvor han skyllede et par glas punsch ned.

"Jeg har i sandhed måttet tage adskilligt af den slags for gode varer i dag, og jeg er Dem meget forbunden, hr. assessor, for at De holder mig i øvelsen lige til det sidste øjeblik."

Den tone, Brandow sagde dette i, og den måde, hvorpå han nu trådte hen foran assessoren, var så påfaldende, at denne til en vis grad blev ædru og med vidtopspilede øjne så på Brandow, der trådte endnu nærmere og med sagte stemme sagde: "Eller hvad kalder De det, når gæsterne i tyendets nærværelse underkaster husherrens færd en så skånselsløs kritik?" Og han pegede hen på Rieke, under hvis opsigt en anden pige og groomen Fritz var i færd med at tage glassene af bordet og samle de skår sammen, der lå spredt over hele gulvet.

Assessoren rettede sig i sin fulde højde.

"Jeg beder om forladelse," sagde han; "De har haft den venlighed at stille Deres vogn til min rådighed også for hjemturen. Jeg beklager, at jeg ikke af Deres andre gæster har modtaget en venlighed, som jeg nu må anmode Dem om. Jeg tør vel gøre regning på Deres selskab, Gotthold?"

"Jeg tænker, Brandow ikke vil have noget imod det."

"Jeg er ganske til de herrers tjeneste."

Med høflig kulde sagde de farvel til hinanden. Få minutter efter rullede den lette holstenervogn, der for nogle timer siden havde bragt dem, hen over den ujævne stenbro ud i den mørke susende nat. Hinrich Scheel sad på bukken.

21

Klokken var omtrent ti, men skønt det var midsommertid og månen allerede måtte være stået op, var det så mørkt som på en efterårsnat. Og med efterårets kulde susede vinden hen over stubbene på rugmarken, med efterårets kulde slog regnen, der netop var begyndt med fornyet heftighed, dem i ansigtet.

"Knap godt til om Dem," sagde Gotthold til sin ledsager, der urolig og utilpas rokkede frem og tilbage på sit sæde. "Det lod til, at De var meget hed før."

"Fordi jeg har været tilknappet hele aftenen," svarede assessoren, "jeg mener i ordets bogstavelige betydning, på grund af de ti tusind, som jeg har i min lomme; i figurlig forstand burde jeg måske have været lidt mere forsigtig; men alligevel – jeg beder Dem, kære ven, forklar mig dog Brandows påfaldende optræden! Han har jo ligefrem sat mig stolen for døren! Og af hvilken grund? jeg forstår det ikke! efter at vi hele aftenen har stået på den hjerteligste fod med hinanden! efter at vi så at sige have været som hånd og handske! Og vort mellemværende var jo bragt i den skønneste orden! hele den store sum betalte han mig kontant til hvid og skilling, hvilket rigtignok er den største gåde! Og så siger han, at han har fået pengene fra Wollnow! Har Wollnow mystificeret mig? Og hvorfor? Jeg ser lige så lidt lys i alt dette som her i denne afskyelige, mørke nat!"

"Månen er stået op allerede for en time siden," sagde Hinrich Scheel.

"Og det er vel derfor, at du ikke har lygter på vognen?"

"Hr. von Plüggen havde heller ingen."

"Og så tænkte du, at din pibe gav lys nok, ikke sandt?"

"Jeg kan gerne lade være at ryge, herre!"

"Så gør det da; jeg kan just ikke sige, at jeg finder så grumme stort behag i din knaster."

"Vi småfolk har ikke råd til at ryge fin tobak, således som de fine herrer," sagde Hinrich Scheel, bankede piben ud, så gnisterne fløj langt bort, og stak den i sin brystlomme.

"Er det ikke den samme karl, som kørte for os i eftermiddags?" spurgte assessoren sagte.

"Jo," svarede Gotthold, "og jeg tillader mig at råde Dem til den samme forsigtighed, som vi iagttog, da vi kørte hertil."

Men assessoren var ikke i en sådan stemning, at han ville følge Gottholds råd. Rusen, som scenen med Brandow havde undertrykt for en kort tid, vendte i den susende, kolde natteluft tilbage med fordoblet styrke. Han begyndte at skænde på Brandow, som han altid havde taget ordet for i kuratoriet, og som uden ham ville have været nødt til at fortrække fra Dollan allerede for tre år siden, – som i enhver henseende var ham stor taknemmelighed skyldig, og af hvem han nu var blevet lønnet med en skammelig utaknemmelighed. Men med hans venskab og hans protektion var det nu forbi. Han havde endnu stadig hånd i hanke med den herre. Forpagtningen skulle fornyes, på den ene eller den anden måde. Nu havde Brandow rigtignok betalt, men hvilken sikkerhed var der vel hos en mand, som i en så prekær stilling yderligere skaffede sig en spillegæld på fem tusinde daler på halsen? Han behøvede blot at gøre kuratoriet denne meddelelse, og Brandow ville være leveret. Om Brandow måske troede, at kuratoriet ville slå sig til tåls med, at han red

denne Brownlock for det? Brownlock her og Brownlock der! Endnu havde Brandow ikke vundet, og man tog det strengt på væddeløbsbanen. Endnu forrige år havde man udelukket den unge Klebenitz – og han var dog stamherre – fordi det var blevet bekendt, at han havde betalt en spillegæld fireogtyve timer for sent. Det var dog meget tvivlsomt, om Redebas i morgen middag ville have de fem tusind liggende i sin sekretær, som han i aften havde plukket Brandow for.

Alle Gottholds forsøg på at standse denne snakkesalighed havde været fuldkommen frugtesløse; han var derfor ikke utilfreds med at assessoren, efter endnu at have lallet et par usammenhængende ord, pludselig tav stille og lænede sig tilbage i hjørnet for, som det lod til, at sove rusen ud. Gotthold svøbte sin egen plaid om hans knæ, slog hans kavajkrave op om ørene på ham og overlod sig derpå, stirrende ud i mørket, til sine egne betragtninger. Også ham var Brandows adfærd ubegribelig. Hvad kunne have bevæget ham til således at fornærme assessoren, en mand, hvis venskab han havde al mulig grund til at søge at bevare? Havde han også været beruset? Men denne beruselse måtte da være kommet meget pludseligt over ham, og den havde i alle tilfælde antaget et sælsomt udtryk – et udtryk af had, der klæder sig i kold høflighed. Eller havde det hele kun gjaldt ham? Havde det været ham så meget om at gøre at skaffe fjenden ud af huset, at han endog lod det koste en indflydelsesrig mands venskab? Det var så underlig overilet og ubetænksomt, det lignede det koldt beregnende menneske så lidt – men når det ikke var en rus, der skulle rase ud, ikke et had, der skulle mættes – hvad var det da?

Og hvis det nu var et had, der for enhver pris skulle mættes? hvis nu dette had gjaldt hende ikke mindre end ham, hende måske endda mere end ham? hvis denne samvittighedsløse mand ville have huset frit for at kunne give sit rasende had frit løb, for at kunne svælge i en grusom hævn?

Gotthold rejste sig halvt op fra sit sæde, men sank igen tilbage og bebrejdede sig selv, at han fremmanede sådanne skræmmebilleder. Og det var jo dog det mest usandsynlige af alt. Hvilket middel han end havde betjent sig af natten forud for at knække hendes stolthed, så havde han sejret, han var herre over situationen! Han kunne være tilfreds! Og var han det ikke – så kendte han jo nu hemmeligheden at gøre guld, den snedige alkymist, og hvor snart han igen kunne komme i den stilling at måtte bringe sin kunst i anvendelse, det havde denne aften godtgjort. – Hvad bliver der af det vand, som du tager mellem fingrene? Hvad bliver der af det guld, som du giver en spiller? Fætter Boslaf havde haft ret!

Men jo mere Gotthold bestræbte sig for at betragte det forfærdelige som usandsynligt, ja som umuligt, desto tydeligere trådte det frem for hans øjne. Han så ham luske hen til hendes værelse, forsigtigt åbne døren og snige sig hen til hendes leje. Store Gud, hvad var det? Han havde ganske tydelig hørt sit navn blive råbt i et skærende udtryk af dødelig angst.

Det var kun et spil af hans ophidsede fantasi, en ugle måske, der, slynget til side af stormen, var strøget hen over hans hoved på sine lydløse vinger og i overraskelsen havde udstødt et skrig. Dette, eller noget lignende.

Ja, uden tvivl; kun at fantasien fortsatte sit uhyggelige spil med ikke mindre iver og af stormens langtrukne hylen og

dumpe brusen hen over heden, af buskenes raslen ved vejkanten, af den møjsommeligt rullende vogns knirken i gruset og af de forpustede hestes snøften formede spøgelsesagtige toner, der forvandledes til skrækindjagende ord – toner og ord, som de skikkelser kunne hviske og stønne dem frem, der til højre for vejen sneg sig om på hedehøjene mellem de gråsorte klippeblokke, eller som hist nede til venstre svævede gennem den uigennemtrængelige nat, der sendte sit kolde åndepust op fra mosen.

Vejen var allerede længe gået opad, og efter Gottholds mening måtte de snart være på bankens højeste punkt, da hestene pludselig standsede.

"Hvad er der på færde?" spurgte Gotthold.

Hinrich Scheel svarede kun med et par susende piskeslag, som igen drev hestene fremad, men kun nogle få skridt, da stod de igen stille og snøftede og pustede endnu ængsteligere end før og kastede sig så langt tilbage i seletøjet, at vognen gled et lille stykke ned ad skrænten.

"De fordømte krikker!" skreg Hinrich Scheel, dog ikke mere fra sit sæde, men til højre, ved siden af vognen.

"Endnu en gang, hvad er der på færde?" råbte Gotthold og rejste sig op.

"Slet intet," skreg Hinrich, "bliv kun roligt siddende. De fordømte krikker! Den smule arbejde! Men jeg skal få dem frem! Bliv kun roligt siddende, vi er straks oppe igen! Den fordømte pisk!"

Hinrich, der hidtil havde slået løs på hestene som en vanvittig, var forsvundet; de ængstelige, fremad drevne heste gjorde endnu et par spring – pludselig hældede vognen til

venstre – dybere og dybere – som et lyn farer det igennem Gotthold, at hvis vognen vælter her, vil han uden redning styrte fra den tres fod høje skrænt ned i mosen – han har allerede hånden på vognfjælen for at svinge sig ud til højre – han vil ikke frelse sig uden sin ledsager, men denne rører sig ikke. Han har allerede grebet ham for at kaste sig med ham ud af vognen. En dump knagen, en larm og en støj, som om jorden åbnede sig for på én gang at opsluge vogn, heste og mennesker; vinden suser om hovedet – et frygteligt slag, et fald, en rullen, en tørnen imod, atter et fald, en rullen, en tørnen imod og da – er det forbi!

22

I det store smukke værelse ved siden af kontoret sad ved det dæmpede skin af en pragtfuld lampe – magen til den brændte på spejlkonsollen – Ottilie Wollnow og Alma Sellien; Ottilie beskæftiget med et fint håndarbejde, mens Alma lænede sig tilbage i sofahjørnet og hvilede de fine hænder i skødet. Lige overfor damerne stod på en højrygget stol og i det bedste lys Gottholds billede af Dollan, og Alma kastede fra tid til anden et af sine smægtende blikke på det. Når herrerne kom, ville hun berede Gotthold en overraskelse ved den interesse, hun havde for hans arbejde, og derfor måtte billedet, der før var blevet taget ned efter hendes ønske, nu blive stående her.

"Jeg er kun bange for, at det kunne glide ned og komme til skade," sagde Ottilie; "og desuden – jeg er slet ikke så sikker på, at de kommer tilbage i aften."

"Jeg ved ikke, hvad herrernes tilbagekomst har at gøre med min kunstnydelse," svarede Alma, idet hun skyggede for øjnene med hånden og betragtede billedet med en forhøjet interesse. "Hvor er disse bøge her i forgrunden kraftige, hvor glider blikket ikke bekvemt over i mellemgrunden og dvæler der i stille ro for derefter med lyst at vandre hen over den brune hede til venstre – eller svæve længselsfuldt ud mod det fjerne der til højre, til det blå, skinnende hav. Han er virkelig en stor kunstner."

Ottilie lo. "Og alt det vil du sige ham?"

"Hvorfor ikke?" svarede Alma, "jeg giver gerne enhver, hvad der tilkommer ham."

"Især når denne 'enhver' er en så elskværdig mand som Gotthold."

"Jeg har jo næppe set ham, jeg fik knap talt fem minutter med ham i morges."

"Og det er mere end tilstrækkeligt for en så fin kender. Tilstå nu, Alma, at du er fortryllet, og at vor stakkels Cæcilie virkelig ikke bør fordømmes så hårdt, om hun end skulle have haft den ulykke at finde en sådan mand elskværdig."

"Du ved, at jeg i sådanne sager tænker meget strengt," svarede Alma; "ja, meget strengt, til trods for de store øjne, som du behager at sætte op. Men oprigtig talt er det mig komplet ligegyldigt, hvad din stakkels Cæcilie finder eller ikke finder; men jeg ville så nødigt tvivle på mændenes gode smag og på deres takt, og det måtte jeg, hvis en sådan mand virkelig fandt din stakkels Cæcilie elskværdig."

"Men Alma dog!"

"Jeg beder dig, kære Ottilie, tillad mig, at jeg på dette punkt har og fastholder min egen anskuelse. Sig mig hellere – for det interesserer mig nu, efter at jeg har lært ham personlig at kende, – hvad du ved om hans øvrige forhold. Hugo påstår, han er halvt millionær. Er han virkelig så rig? Og hvorledes er han kommet til denne formue? Hugo siger, at det er en hel mysteriøs historie – det siger han altid, når der er noget, han ikke kan give forklaring over. Hvad stikker der under det?"

"Slet intet," svarede Ottilie, "jeg mener slet intet mysteriøst, men sørgelig er historien; da min Emil for kort tid siden fortalte mig den – han havde aldrig før talt til mig om den – måtte jeg græde!"

Og Ottilie aftørrede de tårer, der allerede hang i hendes mørke øjenhår.

"Du gør mig utroligt nysgerrig," sagde Alma; "hvorledes kan en historie være sørgelig, når der til sidst kommer en halv million ud af den?"

"Så meget er det vel heller ikke," sagde Ottilie; "i det hele må du ikke forlange detaljer af mig, da Emils fortælling selv var meget – hvad skal jeg kalde det? – meget diskret af grunde, som jeg allerede i morges antydede for dig, og jeg – af de samme grunde – ikke vovede at trænge nærmere ind på ham. Man må altid respektere sådanne gamle kotillonsordener og lade, som om man anså dem for at være rigtige, ægte ordener."

"Gamle kotillonsordener?" spurgte Alma forbavset.

Ottilie lo. "Således kalder jeg vore mænds reminiscenser om deres gamle kærlighedshistorier, som de bevarer med en naragtig rørelse, og som de, så at sige, altid bærer hemmeligt under frakken for ikke at beskæmme os ved glansen; for vi er jo nok gode og fortræffelige koner, men hvorledes skulle vi vel kunne måle os med disse huldgudinder! Det er vel sandt, i det tilfælde –"

"Undskyld, kære Ottilie, at jeg afbryder dig! men du ville fortælle mig, hvorledes Gotthold er kommet til sin formue."

"Det står jo alt sammen i den nøjeste forbindelse med hinanden," svarede Ottilie; "kotillonsordenen, jeg mener min gode Emils gamle flamme, og så Gottholds moder, de er jo én og den samme person; men Emil påstår jo rigtignok, at jeg altid begynder mine historier bagfra. Nu vil jeg da undtagelsesvis begynde med begyndelsen. Men på hvilken måde?"

"Måske med at sige, hvem den omtalte dame egentlig var."

"Du træffer også altid sømmet på hovedet! Rigtigt! Hvem hun var? Sine forældres eneste barn – hendes fader var en rig købmand i Stettin ved navn Reginald Lenz – hendes moder – jeg har glemt, hvad hun hed, men hun må have været en yndig og kærlig skabning og have elsket sin mand lidenskabeligt, måske for lidenskabeligt. Også manden har sagtens været meget elskværdig – han blev aldrig kaldt andet end 'den smukke Lenz'; og som nu sådanne forvænte herrer plejer at være: det lystige ungkarleliv blev fortsat under ægteskabet; dertil er vel kommet et par uheldige spekulationer; med ét ord: hr. Lenz fallerede efter et par års forløb, eller han stod i det mindste lige foran en bankerot, og bøgerne stemte sagtens heller ikke ganske således, som de skulle; den skam ville han ikke overleve, og – det er skrækkeligt, når man forestiller sig det, – han tager ganske munter afsted fra sin unge kone for at gå på jagt og, som han sagde, klare hovedet igen efter de mange regnestykker – om aftenen bragte de ham så hjem med knust pandeskal – er det ikke frygteligt?"

"Videre," sagde Alma.

"Ja, det videre er næsten lige så slemt. Den unge kone, som ikke havde nogen anelse om sin mands stilling – ellers havde hun vist ikke ladet ham tage bort – så ganske uforberedt liget. At se det og med et skrig synke sammen var ét for den stakkels kone. En time senere – den ulykkelige imødeså netop sit andet barns fødsel – lå hun i heftig feber, og et par dage efter var hun død."

"Hvor uforsigtigt!" sagde Alma.

"Den lille femårige Marie –"

"Et grimt navn," sagde Alma.

"Det synes jeg dog ikke; i alt fald var den, som bar det, alt andet end grim, forsikrer Emil; og oprigtig talt, jeg er overbevist om, at han ikke overdriver i dette punkt, og at den lille dame, som naturligvis i årenes løb blev en stor dame, havde alle de fortræffelige egenskaber inde, som kunne fordreje hovedet på den omtrent tyveårige yngling. Og ikke blot på ham, det gik ikke de andre unge mennesker i forretningen bedre. Jeg glemte nemlig at sige, at den lille forældreløse stakkel var kommet i huset hos sin onkel, en broder til den ulykkelige fader, men i enhver henseende en modsætning til denne, styg, streng, ja pedantisk, men en fortrinlig forretningsmand af den gamle skole, efter hvad Emil siger; han var oplært i forretningen og havde netop ved denne tid svinget sig op til prokurist. Konen skal have passet vidunderlig godt til manden, det vil sige, hun gav ham ikke noget efter, hverken i grimhed eller i pedantisk strenghed, så den unge pige dansede just ikke på roser der i huset."

"Trods alle sine beundrere?"

"Trods alle sine beundrere. Det havde hun efter sin fader, han ville også altid højt til vejrs."

"Måske har hun slet ikke vidst, hvad hun ville."

"Det er også muligt; i alt fald fandt ingen af de unge folk nåde for hendes øjne, Emil måske en lille smule, men han påstår, at det kun var, fordi han var den eneste jøde i den kristne forretning og altså på en vis måde ikke blev regnet med – du må nemlig vide, at jødernes stilling den gang, for tredive år siden, var langt vanskeligere og ubehageligere end nu, skønt den heller ikke nu er ganske, som den skulle være. I det mindste behandlede hun den person slettest, som efter de ydre vilkår

kunne stille de største fordringer – nemlig sin fætter Edvard, husets eneste søn, et stille, smægtende ungt menneske, der var grænseløst forelsket i hende. Emil siger, at han endnu kan få tårer i øjnene, når han tænker tilbage på den tid, da Edvard, hvis bedste ven han var, klagede sin hjertesorg for ham – ikke sådan pompøst, du ved, med store ord, det lå slet ikke for ham, men så blidt, så resigneret –"

"Jeg kan ikke lide disse blide, resignerede mennesker," sagde Alma.

"De bringer det også meget sjældent synderlig vidt, hvad Edvards eksempel viser. Men hun har også givet helt andre folk kurven, folk, der aldeles ikke var blide og resignerede: officerer, baroner, grever – jeg ved ikke, hvor mange; hun var jo byens vidunder og hele den unge mandlige verdens afgud, men hun brød sig ikke mere om dem, end solen bryder sig om tågen."

"Du bliver jo ganske poetisk," sagde Alma.

"Jeg er et ekko af Emil, der altid bliver poetisk, når han taler om hende, – indtil så endelig den rette kom."

"Landsbypræsten! Du gode Himmel! *Tant de bruit pour une omelette!*" sagde Alma.

"Undskyld, han var slet ingen omelette, men tværtimod et ganske ualmindeligt menneske, der kunne fordreje hovedet på damerne lige så godt som hun på mændene. Og ikke blot damerne, mange mænd, og det ikke de ubetydeligste, sværmede for ham, blandt andre også min Emil, der ikke har sat sin fod i kirken, siden han lod sig døbe i anledning af vort bryllup, men som den gang, skønt jøde, overværede den unge kapellans prædiken. Hele byen, siger han, var der; den store kirke kunne ikke rumme alle tilhørerne; de stod i dørene og

udenfor dørene for at se ham komme ud. Med ét ord: denne unge præst var den rette. Hvorledes de lærte hinanden at kende, ved jeg ikke, og det gør jo heller ikke noget til sagen. At se og elske hinanden, det var ét. Plejeforældrene, der for deres Edvards skyld var glade ved at få hende ud af huset, gav selvfølgelig straks deres samtykke, skønt det lille kald i Rammin, som de giftede sig på, snarere var til at dø end til at leve af. Således kom de da fra sletten hertil, – og ..."

"Historien er til ende," sagde Alma, "på samme måde som andre slige historier, der begynder så højttravende: med en hverdagsmisère. Men med alt det ved jeg endnu ikke, hvorledes Gotthold kom til sin halve million."

"Ikke en halv million," svarede Ottilie, "hundredtusinde omtrent, mener Emil; og fra hvem andre skulle han vel have dem end fra den gode Edvard, der aldrig ville gifte sig, skønt den rige arving jo kunne have gjort glimrende partier; men han blev sin ungdomskærlighed tro lige til sin grav; da han nærmede sig den, skænkede han en del af sin store formue til velgørende anstalter og resten til sin kusines søn som den nærmeste arving."

"Det må dog have været en meget behagelig overraskelse," sagde Alma.

"Uden tvivl, skønt jeg dog på den anden side må sige, at der ikke er nogen rigtig velsignelse ved de penge. Nå ja, han er en rig eller velhavende mand; men hvad har han personligt vundet? Så godt som intet. I Emils forretning har der allerede fra perioden før vort bryllup – siden den tid har Emil, Gud være lovet, ikke behøvet fremmede penge, – stået omtrent ti tusind rigsdaler – dem har han aldrig brudt sig om; resten har han

overladt Stettiner-forretningen, der af en af medarbejderne er ført videre under det gamle firma, og hvor pengene slet ikke længere står sikkert; men han rører ikke en gang renterne, undtagen når det gælder om at understøtte en trængende kunstner, at bringe unge arbejdsomme talenter frem, at muliggøre dem opholdet ved Akademiet eller en rejse til Italien eller noget lignende. Nå, han behøver ikke de penge; han tjener jo med lethed så meget, han vil, og han er jo desuden et så ejegodt menneske, som det er en trang at gøre godt imod andre, men jeg tror nu dog, at det har så sin egen sammenhæng med alt det."

"Med hvilket?" spurgte Alma.

"Hvorfor gifter han sig ikke? Der har dog sikkert tit nok frembudt sig den bedste lejlighed dertil, og han er otteogtyve år! Jeg er bange for, at han bliver pebersvend ligesom sin onkel i Stettin og – af den samme grund. Og hvor pengene bliver af, det tror jeg også nok, jeg ved. Efter det, vi i morges hørte om Brandows affærer, ville de jo også være ret godt anvendt; efter sin fader og moder vil lille Grethe vel næppe arve meget."

"Så dum vil han da vel ikke være," sagde Alma.

"Det har folk vist også sagt om den gode Edvard Lenz. Og jeg tror, jeg tror – men du må ikke forråde mig, når din mand kommer tilbage, – jeg tror, at en del af Gottholds formue allerede i dag er vandret over i Brandows hænder."

"Sagde din mand det?"

"Så vidste jeg det jo; nej, så kender du kun dårligt Emil. Det er alt sammen min egen kombination, men den vil stadfæste sig, når herrerne i morgen kommer tilbage."

"Da de kørte bort, sagde jeg dem, at jeg aldeles bestemt ventede dem tilbage endnu i aften," sagde Alma, idet hun betragtede maleriet gennem sin hvide hånd, og gentog i stilhed den frase, hun ville modtage Gotthold med.

"I sandhed, der er de allerede!" råbte Ottilie, da gadedørsklokken lød.

"Det kan jo også være din mand, som kommer hjem fra klubben."

"Han ringer ikke," sagde Ottilie; "det er heller ikke hans skridt."

Ottilie gik med et "Kom ind" hen imod døren, som der just blev banket på; Alma lænede sig tilbage i sofahjørnet med hovedet bøjet lidt tilbage og var netop i begreb med at arrangere sine hvide hænder i skødet på den fordelagtigst mulige måde, da hun blev skræmt op ved, at Ottilie udstødte et svagt skrig.

"Hr. Brandow!"

"Undskyld mig, nådige frue, undskyld mig, mine damer, at jeg i mangel af en tjener, der kunne melde mig træder uanmeldt ind. Jeg håber, at De vil tåle mig et par minutter hos Dem og hjælpe mig at udføre en lille spøg, som jeg har tiltænkt vore venner."

Brandow bukkede; Ottilie kastede et overrasket, ja forskrækket blik på ham. Brandow så slet ikke ud som en, der havde i sinde at spøge. Hans ansigt var blegt og fordrejet, hans lange, blonde snurbart forpjusket, hans dragt en underlig blanding af en selskabsdragt og et ridekostume, og han var overstænket lige op til skuldrene. Og i denne forfatning, på den tid af døgnet at komme til et hus, der var ham så godt som

fremmed, ja som egentlig år igennem havde været lukket for ham! Ottilie kunne kun finde én forklaring på alt dette.

"Der er dog ikke hændt nogen ulykke?" råbte hun.

"Nogen ulykke?" sagde Brandow, "det ved jeg ikke noget om; dog jo, den ulykke, som jeg har haft, idet jeg viste mig en smule taktløs, en smule for taktløs overfor vore venner. Og da jeg nu, skønt ellers en hårdt prøvet mand, mine damer, dog ikke er vant til denne slags ulykker, så har jeg ikke haft ro på mig, før jeg fik gjort et forsøg på at hæve mig i mine egne øjne, for ikke at tale om vennerne, der vist allerede undervejs har tilgivet mig min mangel på belevenhed."

"Ikke sandt, de kommer i aften? Jeg har jo sagt det!" råbte Alma.

"Utvivlsomt, nådige frue; og de vil straks være her, – i løbet af – lad os sige tyve minutter – ja, rigtigt, tyve minutter. De kørte fra Dollan klokken ti minutter i ti præcis; nu er den akkurat halv elleve; trods det afskyelige vejr tager vejen med mine kraftige heste og med en så udmærket kusk som min Hinrich kun en time; altså om tyve minutter, mine damer, vil vi høre vognen."

Brandow havde taget sit ur frem og så ikke op fra det, mens han anstillede sin beregning.

"Og De selv?" spurgte Alma.

"Jeg selv, nådige frue, red, efter at jeg havde taget afsked fra herrerne med en uvenlighed, som jeg levende beklager, på slaget ti fra Dollan og stillede nøjagtig femogtyve minutter efter min skimmel ind i stalden i 'Fürstenhof', altså har jeg til de halvanden mil fra Dollan til 'Fürstenhof' nøjagtigt brugt fem gange så megen tid som til de femhundrede skridt fra 'Fürstenhof' hertil."

"På femogtyve minutter den samme vej, som de andre bruger en time til at køre!" udbrød Alma.

"Undskyld mig, nådige frue; jeg kunne ikke tage den samme vej som vennerne, nemlig over Dollaner-heden; ellers ville overraskelsen jo ikke have været mulig. Jeg red en anden over Neuenhof, Lonkenitz, Foschwitz og så videre – fru Wollnow vil omtrent kunne følge retningen – en vej, der i det mindste er dobbelt så lang og – dobbelt så slet, som jeg, desværre for sent, ser på mine klæder."

"O, hvor jeg elsker disse dristige ridt!" råbte Alma med et sværmerisk øjekast. "Sæt Dem hen til mig, kære Brandow, her."

Hun havde glemt det arrangement, hun havde bragt i stand til Gottholds modtagelse, og idet hun med den udstrakte hånd stødte til stoleryggen, gled billedet ned og faldt på gulvet. Ottilie, der så det falde, skreg; Brandow sprang til for at tage det op; men næppe havde han kastet et blik på det, før han med et dumpt skrig lod det glide ud af hænderne.

"Mit stakkels billede!" råbte Ottilie.

"Jeg beder tusind gange om forladelse," sagde Brandow, "jeg ser, at når man rider halvanden mil på femogtyve minutter, er man dog ikke herre over sine bevægelser."

"Må jeg ikke først stille billedet bort?" sagde Brandow.

"På ingen måde," råbte Alma, "jeg kan slet ikke skille mig ved det; og for Dem, kære ven, må det jo have dobbelt interesse. Se dog blot, hvor kraftigt disse bøge træder frem her i forgrunden! Hvor bekvemt blikket glider over i mellemgrunden og hviler der i sød ro, for derefter længselsfuldt at svæve ud mod den blå, duftende havhorisont eller med lyst at vandre hen over den brune hede."

"O, ja, ganske vist," sagde Brandow, uden at kaste et blik på maleriet, der nu stod lige overfor ham; "det skal være Dollan, ikke sandt?"

"Skal være!" råbte Ottilie, "men hr. Brandow dog, De ville jo selv en gang købe det; husker De ikke, da Deres kone og jeg stod foran billedet, og De kom til?"

"Jo vist, jo vist," sagde Brandow.

"Jeg vædder på, at herrerne netop nu er *der* på den brune hede," sagde Alma.

"Det er de vistnok," svarede Brandow.

"Umuligt!" råbte Ottilie, "med mindre der er tilstødt dem en ulykke med vognen, og vi vil dog endnu ikke nære nogen frygt i den henseende."

"Nej, vist ikke," sagde Brandow og tørrede panden med sit lommetørklæde.

"De er meget angrebet, hr. Brandow; må jeg ikke byde dem en forfriskning?" spurgte Ottilie og ringede. Tjenestepigen trådte straks ind, og Ottilie gik hen imod hende for at give hende de fornødne ordrer. Dette øjeblik benyttede Alma til at bøje sig over mod Brandow, række ham sin hånd og hviske: "Hvor jeg er glad, kæreste ven, over at se Dem! Men hvad er der i vejen mellem Dem og Hugo? Jeg mente dog, at det lå i alles interesse, at I vedblev at være gode venner."

Brandow havde grebet den lille hvide hånd og trykket den flygtigt til sine læber.

"De har fuldkommen ret, min smukke veninde; det er jo netop derfor, at jeg er her nu; det er egentlig slet ikke noget; jeg var blevet noget ophidset af – jeg å, min nådige frue, De må endelig ikke for min skyld – Tak, et lille glas vin, når De endelig

vil have det, men jeg beder Dem, gør Dem ellers ingen ulejlighed!"

Han havde henvendt sig til Ottilie, og Alma trak sig surmulende tilbage i sit hjørne; Brandow var også så underlig i dag, så kold, slet ikke som han plejede at være. Alma besluttede at straffe ham, når Gotthold kom, og for yderligere at skærpe straffen ville hun det par minutter, der kunne gå forinden herrernes ankomst, være ganske ualmindelig elskværdig.

Men minutterne gik; klokken slog elleve, den slog halv tolv – nu var det en time siden, Brandow var kommet, og endnu hørtes der ingen vognrullen, kun suset i de høje popler på den lille plads foran huset og regnens plasken mod ruderne, så ofte der indtrådte en pause i samtalen. Og jo senere det blev, des flere pauser indtrådte der, da Ottilie imod sædvane næsten slet ikke tog del i samtalen; Alma mente, som altid, at hun gjorde nok, når hun ved et nådigt smil gav de andre tilladelse til at more sig, og Brandow var i aften slet ikke den behagelige selskabsmand, som han havde ry for at være. Den uro, hvormed han sprang fra det ene emne til det andet, havde noget feberagtigt ved sig, hans latter lød tvungen; og ofte lød det, som om han slet ikke havde lagt mærke til, at der i lang tid ikke var sagt et eneste ord; han sad og stirrede på billedet, indtil han pludselig tog sig sammen og på ny begyndte at tale med en overdreven høj stemme, hvis hårde klang flere gange skræmte Ottilie. Ottilies uro steg med hvert minut. Allerede et par gange havde hun rejst sig og var i trådt hen til vinduet, hvor hun skød gardinet til side og, så ud i natten, som det sørgelige skin fra lyset i et par dinglende lygter gjorde om muligt endnu mørkere.

"Jeg ængster mig også alt for meget," råbte hun endelig og vendte sig bort fra vinduet.

"Men det er dog også påfaldende," sagde Brandow; "nu mangler klokken ti minutter i tolv, og de skulle allerede have været her for en time siden."

"Og min mand kommer heller ikke," sagde Ottilie.

"Du må dog være glad, om han morer sig," sagde Alma. "Vil De allerede afsted, kære ven?"

"Jeg vil forsøge at skaffe os nogle oplysninger," svarede Brandow, der hastigt havde rejst sig og taget sin hat.

"De vil dog vel ikke vove Dem ud i natten endnu en gang?" råbte Alma.

"Men Alma!" sagde Ottilie.

Brandow stod netop i begreb med at gå, da der blev ringet på gadedørsklokken, der hørtes faste skridt gennem kontoret, og straks efter trådte hr. Wollnow ind i værelset. Ottilie ilede ham i møde og meddelte ham med et par ord, hvorledes sagerne stod. Hr. Wollnow hilste den sildige gæst med heftig kulde. Han så endnu ingen grund til at være urolig, når hr. Brandow ikke gjorde det.

"Ja, men han er urolig!" råbte Ottilie.

"Så ville hr. Brandow vistnok være brudt op allerede for lang tid siden," svarede Wollnow.

"Jeg er urolig, og jeg er ikke urolig," sagde Brandow. "Natten er jo mørk og vejen på et og andet sted ikke fuldkommen god; men min Hinrich Scheel er en anerkendt udmærket kusk, og – ja det falder mig netop ind Gustav von Plüggen kørte den samme vej, og det kun nogle få minutter før vore venner."

"Hvilket ikke udelukker, at der er tilstødt en af dem eller måske endog begge et uheld," svarede Wollnow. "Jeg siger uheld, mine damer, ikke ulykke – et hjul, der er gået itu, eller noget lignende, det er ingen spøg i en sådan nat; jeg foreslår, at vi tager vore venner i møde. Jeg vil ledsage Dem, hr. Brandow, hvis De tillader det."

"Ja, ganske vist, – naturligvis – men jeg er ridende," svarede Brandow.

"Så tager vi en vogn i 'Fürstenhof'; er der tilstødt dem noget, kan kun en vogn hjælpe dem."

Alma fandt det slet ikke artigt af herrerne, at de i et sådant øjeblik lod damerne være alene; mens Ottilie pånødte sin mand et sjal, hviskede hun ham i øret: "Du er min egen, brave Emil!" og gav ham et hjerteligt kys.

Wollnow forlangte, at damerne skulle blive i værelset. Da han havde lukket døren, sagde han: "Jeg er overbevist om, at der er tilstødt dem en ulykke; og det er De også, ikke sandt?"

Hans sorte øjne lyste sælsomt i skinnet fra det lys, han bar i hånden og med et ejendommeligt skarpt og forskende udtryk; – Brandow fo'r sammen, som om der var forelagt ham et spørgsmål for retten, af hvis besvarelse hans skæbne var afhængig.

"O, nej, vist ikke, på ingen måde!" stammede han, "det vil sige, jeg ved egentlig ikke, hvad jeg skal tro."

"Jeg heller ikke," svarede Wollnow kort, idet han satte lyset fra sig i nærheden af gadedøren og skød slåen til side.

Der faldt et klart lysskær på døren, og da Wollnow åbnede den, skelede natten mørk og uhyggelig ind. Pludselig viste der sig en skikkelse i døren, ved synet af hvilken selv den rolige

Wollnow bævede, mens Brandow, der gik lige bag ved ham, tumlede tilbage med et dumpt skrig – skikkelsen af en mand, hvis klædning var gennemtrukket af fugtighed, som om han lige var steget op af jorden, og tilsølet fra øverst til nederst med sand og ler, hvis blege, af et mørkt skæg omgivne og af en bredskygget hat halvt skjulte ansigt var frygteligt fordrejet ved en smal blodstribe, der fra tindingen løb ned over kinden.

"For Guds skyld, Gotthold, hvad er der sket?" råbte Wollnow, idet han strakte begge hænder ud imod sin ven og trak ham ind i forstuen.

"Hvor er damerne?" spurgte Gotthold sagte.

Wollnow pegede hen mod dagligstuen.

"Så lad dem komme bort; Sellien ligger i 'Fürstenhof', vi har netop forbundet ham; han er endnu uden bevidsthed; Lauterbach tvivler om, at han går det igennem; jeg mente, det var bedst, jeg selv overbragte budskabet. – Du her, Brandow?"

Brandow havde genvundet sin fatning; det var jo latterligt, at han således havde ængstet sig uden grund. Den karl var så sejlivet som en kat, og hvad brød han sig vel om den anden?

"Jeg har ventet på jer i næsten to timer," sagde han. "Men hvorledes er dog dette gået til? stakkels Gotthold! og den gode Sellien! Jeg må dog se til ham. Du bliver dog vel her, og De også, hr. Wollnow?"

Brandow ventede ikke på svar; han styrtede ud af døren og forsvandt i natten.

Wollnows øjne lynede efter ham; men han holdt det ord tilbage, som skælvede på hans læber.

"Og De selv, kære Gotthold?" sagde han.

"Jeg er dog sluppet så nogenlunde fra det," sagde Gotthold. "Men hvad skal vi nu gøre? Hvorledes skal vi underrette hans kone om, hvad der er sket?"

"Jeg ville gerne selv se ham først. De ved, at jeg ville tage jer i møde, og jeg vil ikke blive savnet."

"Så kom da!"

De to venner gik ud. Wollnow havde givet Gotthold sin arm. "Støt Dem fast til den," sagde han, "og tal ikke!"

"Kun ét endnu. De ti tusind, som Sellien havde hos sig, er borte. Vi mærkede det først, da vi skar hans frakke op."

"Hvorledes kan de være borte, når I måtte skære hans frakke op?"

Gotthold svarede ikke; den følelse af afmagt, der undervejs allerede et par gange næsten havde overvældet ham, kom igen over ham; han var nødt til at støtte sig fast på Wollnows arm.

Således nåede de da, ikke uden anstrengelse, hen til "Fürstenhof", hvor alt var i bevægelse, men Brandow traf de ikke. Værten fortalte, at så snart han havde fået efterretning om, at pengene var borte, havde han ladet sin hest sadle og var redet bort. Her kunne han dog ingen nytte gøre, havde han ment; men pengene ville vanskeligt blive fundet uden ham.

"Måske heller ikke med ham," mumlede Wollnow.

Assessorens tilstand var uforandret. "Hvis patienten ikke snart kommer til sig selv igen, er der ikke noget håb om, at han står det igennem," sagde doktor Lauterbach.

Snart havde doktor Lauterbach to patienter. Gotthold faldt i afmagt ved siden af Selliens seng.

"Jeg sagde det nok," bemærkede doktoren, "det er et under, at han har holdt sig så længe oppe. Det er virkelig en uhyggelig

hændelse."

"Hvis det ellers er en hændelse," mumlede Wollnow.

23

For hr. Wollnow og hans kone fulgte der en række af urolige dage og nætter. Det havde været muligt at bringe assessoren til det Wollnowske hus, til trods for hans betydelige skader; her kunne han i enhver henseende nyde en bedre pleje, mens Gotthold, der i sammenligning med Sellien næppe kunne siges at være kommet til skade, måtte ligge i "Fürstenhof". Han lå i stærk feber, ofte uden bevidsthed og i heftige fantasier. Doktor Lauterbach rystede betænkeligt på hovedet og talte om en hjernerystelse, der ikke var umulig, om en indre beskadigelse, der var højst sandsynlig – Wollnow var alvorligt bekymret, og al den tid, han kunne få tilovers, tilbragte han ved sygesengen.

"Assessorens tilfælde er jo egentlig ganske simpelt," sagde hr. Wollnow; "han har fået det venstre lårben brækket midt over, og så har han vredet den højre arm af led; armen er nu heldigt bragt i led igen, og benet ligger i en fortræffelig gipsbandage – for assessoren ængster jeg mig slet ikke, ham vil I fruentimmer snart bringe på benene igen; men med Gotthold er det noget ganske andet; vi ved endnu ikke, hvad der egentlig fejler ham; der er jeg uundværlig."

Ottilie mente, at han altid ville anse sig for uundværlig, hvor Gotthold var; for øvrigt havde hun aldeles intet imod en forkærlighed, som hun selv delte så fuldt; hun betragtede allerede Gotthold ganske som sin egen søn.

Wollnow modtog denne besynderlige tilståelse med et smil; og det samme, noget tungsindige smil spillede nu og da over hans alvorlige ansigt, når han sad ved den syges leje og strøg

hans bløde, lokkede hår bort fra den hede pande og sammenlignede det fine, snart blege, snart i feber glødende åsyn med et andet åsyn, der engang havde stået for ham som et sindbillede på alt skønt, og hvis minde han havde bevaret så trofast i sin trofaste sjæl.

Og mange sælsomme tanker, som dette minde kaldte til live, trængte ind på ham, mens han sad således i de lange, stille timer, tanker, der smigrende og lokkende nærmede sig ham, og som han dog viste bort fra sig, fordi de søgte at rykke ham bort fra den faste grund, som han havde stillet sig og sit hus på, og hvor han måtte blive stående fast, hvis ikke han selv og det, der var betroet ham, skulle blive som en bold for vind og vove. Nej, nej, det er ikke alene Gud, der skal sige, at det, han har gjort, er godt; også mennesket må turde, må kunne sige det om *sin* virken og skaben, om det ellers skal kunne bevare det mod og den kraft, der hører til for at give det skabte varighed. Han havde valgt sin del; var det den slettere, eller var det den bedre? Lige meget, han havde valgt den, og dermed var alt sagt. Ikke de gode, de dårlige er det, som vil træffe en afgørelse, efter at alt for længst er afgjort.

Men for ham, der efter alderen kunne være hans søn – hvem han så gerne – nej, nej! ikke således! Men han elskede ham, fordi han var så god og ædel, han elskede ham, således som den ældre mand kan og tør elske den yngre mand, han ser vakle på det samme punkt af den forvirret slyngede livsvej, hvor han selv en gang stod i valgets vånde – for ham var jo endnu intet afgjort. Kunne afgørelsen da ikke falde således ud, at hjertet ikke behøvede at udgyde sit bedste blod, før det blev roligt nok til at forstå visdommens lære? Hvor gerne havde han ikke undt

ham den lykke, som han selv havde måttet give afkald på! En fuldstændig lykke kunne det jo aldrig blive – der var hændt for meget, som måtte kaste sine tunge skygger ind selv i den mest solbeskinnede fremtid – men således som denne pande nu en gang var formet, således som blikket i disse øjne nu en gang var – for ham var det måske dog den eneste mulige lykke. Når alt kommer til alt lå det i racen, i den måde at tænke og føle på, der var gået i arv fra barn til barn fra hine gamle germaniske bjørnehuder, som ikke søgte at forbedre deres tarvelige hjem, men ganske simpelt opgav det, som i slaget ikke kendte nogen anden krigskunst end at lænke sig sammen og i spillet hellere ødelagde sig selv end gjorde ulykken en indrømmelse. Og nu han, en søn af en sådan fader og en sådan moder, der begge var gået til grunde i dette overmål af følelser, som ikke tillader, at der tinges eller handles med dem! Og så var forholdet her dog væsentligt anderledes; for her var der kommet et moment med, som den gang ganske havde manglet, et moment, der næsten gjorde det, som ellers afgjort måtte fordømmes af samfundet, til en ytring af menneskekærlighed – til en nødvendighed, om den end i hans øjne var og blev en sørgelig nødvendighed!

Rigtignok var i denne henseende næsten alt endnu en formodning og måtte vedblive at være en formodning, i det mindste så længe, som de, der havde været ofre for denne – ulykkelige hændelse på heden, ikke var i stand til at sige, hvad de selv vidste, og hvilke iagttagelser de måske havde gjort før og efter katastrofen. Assessorens udsagn kunne der vel selv i heldigste tilfælde kun tillægges ringe værd, da der af det lidet, Gotthold havde meddelt den første aften, med tilstrækkelig tydelighed fremgik, at Sellien havde været temmelig

utilregnelig, og han nu også, efter at han havde begyndt at tale og tænke klart igen, holdt fast ved den påstand, at han ikke vidste af noget, og at han måtte have sovet fast, den gang katastrofen indtrådte. Men Gotthold selv, der med sine åbne og fine kunstnersanser uden tvivl havde hørt, set og iagttaget alt, hvad der lod sig høre, se og iagttage – han kunne uden tvivl levere et materiale, som en klog og virksom undersøgelsesdommer ville vide at benytte.

Som en sådan kunne man vel ikke betegne justitsråd von Zadenig i øens nærliggende hovedstad, under hvis forum begivenheden henhørte. Hr. justitsråd von Zadenig kunne ikke opdage noget som helst overordentligt i begivenheden. At vogne kunne vælte på mere eller mindre farlige steder, og at brevtasker og lignende ting derved kunne gå tabt, måtte enhver indrømme, og at vejen over Dollaner-heden kunne opvise sådanne steder, var bekendt nok, i det mindste for ham – justitsråd von Zadenig – der kendte fætrene Wenhofs historie, som til dels var foregået på Dollaner-heden, meget nøje, hvilket jo var tilfældet med enhver, der, ligesom han, nedstammede fra en familie, som var gammel på øen. Brandowerne var ikke nogen gammel familie, og den måde, de i sin tid var kommet til Dahlitz på, ikke fuldstændig retfærdig; men Dahlitz havde de jo ikke mere, og at gøre Brandow ansvarlig for det mangelfulde ved Dollaner-vejen, som tre eller fire generationer af Wenhof'erne uantastede var kørt både frem og tilbage på, det ville han – justitsråd von Zadenig – dog anse for utilstedeligt, så meget mere, som ansvaret ikke en gang ville ramme Brandow, men hans egen svoger, hr. landråd von Swantewit til Swantewit, der dog, når alt kom til alt, i sidste instans var

ansvarlig for kommunal- og vicinalvejenes tilstand. Hvis imidlertid hr. Wollnow, for hvis respektabilitet og klogskab han havde den største agtelse, mente, at sagen burde undersøges på åstedet, så ville han straks sende referendar von Pahlen afsted, ja endda give ham en gendarm med, hvilket på én gang tog sig officielt og højtideligt ud – og dermed ville hr. Wollnow dog vistnok være tilfreds.

Og hr. Wollnow var tilfreds, fordi han havde opnået alt det hos den indolente, i øvrigt fortræffelige gamle herre, som det ville være muligt at opnå, og da han havde besørget nogle forretninger, tog han tilbage til Prora, hvor han i døren til "Fürstenhof" mødte Karl Brandow, der i dag, ligesom alle de foregående dage, var redet herind for personligt at skaffe sig underretning om den syges befindende.

"Det går fortræffeligt!" råbte han hr. Wollnow i møde. "I den sidste time har hans hoved været fuldkommen klart; jeg har ikke forsøgt at trænge ind til ham, da jeg må sige mig selv, at selv den ringeste bevægelse må undgås med største omhu; men jeg talte med Lauterbach, der er ganske bedrøvet. Han havde forberedt sig på en hjernerystelse og ser nu, at der ikke bliver noget af den. Også Sellien går det efter omstændighederne godt; i dag kan jeg da ride tilbage med lettere hjerte end de foregående dage. Hvor min kone vil blive glad! I morgen bringer jeg hende måske med. Deres frues tilladelse har jeg. Altså, farvel så længe, hr. Wollnow, farvel!"

"En brillant hest, den fuksvallak," sagde gårdskarlen og så efter Brandow, der red bort i galop, "men imod den hingst, han red i søndags nat, er denne ikke andet end det bare band – det var en hest af første skuffe."

Også Wollnows blikke fulgte den slanke rytter, der sad så let og fast i sadlen. "Hvis han er den skurk, som jeg anser ham for, da vil det falde vanskeligt nok at komme ham til livs. Og jeg tør ikke lade Gotthold mærke noget, det ville satte ham i alt for stærk bevægelse, og foreløbig uden grund. Men vel forberedt må jeg være; den snare må vare fin og listigt lagt, som skal fange den fyr."

Da han trådte ind til Gotthold, strakte denne en bleg, men feberfri hånd ud imod ham.

"Der," sagde han, "føl selv; og modtag nu i dette håndtryk min tak for Deres godhed, for Deres kærlighed. Jeg har ikke været så helt uden bevidsthed, at jeg ikke gennem alt det fantastiske, forvirrede tøjeri, som jeg har pint mig med, fra tid til anden tydeligt har set Deres ansigt, og bestandig med det samme smukke medlidende udtryk, som jeg vil mindes, og som jeg vil være taknemmelig for, så længe jeg lever."

Gottholds stemme skælvede, og hans øjne fik en fugtig glans. "Det er ikke sygdommens svaghed," sagde han, "det er virkningen af en for mig ny bevægelse. Jeg har haft så lidt lejlighed til at være taknemmelig for kærlighedstjenester. Den, der for andre mennesker står som et forbillede på uegennyttig, opofrende kærlighed hele deres liv – min moder – hun døde tidligt – jeg har aldrig kendt hende; fra min fader skiltes jeg ved en, som jeg tror, uoverstigelig kløft, og i de sidste ti år har jeg nu flakket om i verden – gennem tusinde forhold, tusinde forbindelser, stadig i urolig strømning, i midten af og mange gange endog som midtpunktet i en stor venneskare, og dog så ensom i den dybeste grund af min sjæl – ensom og smægtende efter en kærlighed, der først nu er blevet mig ydet af en mand,

som jeg for første gang så for få dage siden, ligesom han mig, og som jeg tidligere ikke har stået i nogen anden forbindelse med end den mest almindeligt forretningsmæssige."

I købmandens alvorlige ansigt var der udtrykt en dyb rørelse, da han efter en lille pause med en ejendommelig blød og stille klang i sin dybe stemme sagde:

"Og hvis nu hin tag, da De kom hertil, ikke var den første gang, vi så hinanden! Sæt, at jeg havde båret Dem på mine arme, da De var en lille dreng på en fire-fem år. Hvis nu den interesse, som jeg nærer for Dem, hvilede på en langt dybere grund end på vor forretningsforbindelse; hvis den nu var knyttet til alt det, som har udgjort mit livs poesi og solglans: hvad da, min kære unge ven, hvad da?"

"De har kendt min moder?" sagde Gotthold med en anelse om sammenhængen. "De må jo have kendt hende!"

"Jeg har kendt hende, og – jeg har elsket hende. At kende hende og elske hende, det var den gang ét for mig, ja det synes mig endnu i dette øjeblik at høre sammen ligesom lys og varme."

"Og min moder – har elsket Dem! Fortæl mig alt og løft det gådefulde slør, der for mig altid har hvilet over mine forældres forhold."

Wollnow rystede på hovedet. "Nej, nej," sagde han, "således er det ikke; og om det end et øjeblik syntes således, så var det kun et skin, og det er mit livs smerterige stolthed, at jeg ikke lod mig blænde af dette skin, at jeg gennem det kom til erkendelse om den knudrede vej, som pligten, som æren bød mig at vandre."

"De sænker sløret endnu dybere ned i stedet for at løfte det," sagde Gotthold.

"Lige indtil denne time er der så meget i dette drama, der har været mig gådefuldt," svarede Wollnow og dækkede sine øjne med hånden; "kun ikke det ene, at en mand med Deres faders præg, et så højtbegavet, af sandhedens hellige lidenskab gennemglødet menneske kunne og måtte vække en almægtig kærlighed hos Deres ikke mindre begavede, ikke mindre højtstræbende moder. Jeg siger Dem, min ven, at hvis der nogensinde har været en sådan kærlighed til, som De for kort tid siden skildrede, så var det den, som drev disse to skønne og udvalgte mennesker til hinanden, lig to flammer, der slår hinanden i møde. Enhver, der var vidne til dette herlige skue, standsede beundrende og sagde: Det kan jo ikke være anderledes! Min stakkels kære Edvard sagde det; for ham var det en dødsdom; også jeg sagde det, og jeg troede, at mit hjerte skulle briste; men mit hjerte var stærkere, end jeg tænkte, og dernæst, jeg *ville* leve. Også min ven levede, om det end i begyndelsen var et ynkeligt og elendigt liv."

Wollnow tav, fordi han følte, at han ville være ude af stand til at tale videre med blot nogenlunde fatning. Efter et lille ophold begyndte han igen.

"Jeg er ikke i stand til i dette øjeblik at bedømme, om jeg har gjort uret ved overfor Dem at lade mig rive hen til at tale om disse genstande; men jeg ville gøre uret – mod Deres forældres minde, mod Dem, kære unge ven, mod mig selv, hvis jeg nu ikke sagde alt, om end dette alt kun er lidet, og dette lidet på en uendelig sørgelig måde godtgør det uvisse i menneskets skæbne.

Det smukke, unge par var flyttet hertil; jeg så hende få år efter, da mit hus' forretninger førte mig til denne egn – tilfældigt, for jeg ville sikkert have undgået et møde, der for mig kun kunne være smerteligt. Men da jeg kørte igennem Rammin, gik der et hjul i stykker på min vogn lige udenfor præsteboligen. Jeg blev slynget ud med en sådan voldsomhed, at min ene arm gik af led, og jeg måtte i flere uger lægge beslag på Deres forældres gæstfrihed. De kan ikke mere huske mig, men endnu ser jeg tydeligt den lille krøllede dreng med de store øjne, der fornøjet legede i haven mellem astersbedene ved sin moders fødder og, Gud ske tak, ingen anelse havde om, hvad det mørke blik betød, hvormed den unge, skønne moder så ofte stirrede hen over det legende barn ud i det tomme rum. Ak, for hende blomstrede blomsterne ikke, for hende skinnede solen ikke, rundt om hende var alting mørkt, og mørkt var der i hendes unge, varme hjerte. Og således så det også ud i den mands varme hjerte, som hun en gang havde elsket, og som en gang havde elsket hende med en glødende lidenskab; endnu i dette øjeblik – det er jeg fast overtydet om – elskede de hinanden med en ikke ringere lidenskab, skønt det havde udseende af, og skønt de måske også selv troede, at de hadede hinanden. Ak, kære ven, jeg vil ikke prædike; jeg vil ikke genoptage vor strid om ægteskabet; men jeg kan ikke andet end berøre såret og sige: også her var der – og det på en skæbnesvanger måde – denne umættelighed, som ikke vil lade sig nøje med det, som er; som ikke vil arbejde på at gøre det mulige ud af det, der er, men, idet den siger sig løs fra de naturlige betingelser, stræber efter virkeliggørelsen af et fantasibillede. Disse to herlige mennesker, der kunne være så

meget for hinanden, agtede dette meget for intet, fordi det ikke var alt. Han skulle ikke alene være den Guds stridsmand, som hun i begyndelsen var knælet beundrende ned for, han skulle tillige vise sig at være delagtig i enhver dyd, som den åndfulde, feterede unge pige nogensinde havde beundret hos en mand; hun skulle foruden al den ynde, som naturen med ødsel hånd havde udstyret hende med, tillige have båret – jeg ved ikke hvilken mystisk krone, uden hvilken al jordisk skønhed er værdiløs i en sværmerisk apostels øjne. Og i stedet for at stræbe efter så meget som muligt at udjævne den nødvendige forskel i deres naturer ved kærlig imødekommen, ved tålmod og langmodighed, og, med ærbødighed for den almagt, som vi kun er en ringe del af, se bort fra den rest, der altid vil blive tilbage, anspændte hver af dem med skæbnesvanger trods sin egen kraft indtil overmål. Tænk Dem nu denne underlige kamp i den stille præstebolig i en lille landsby på denne ø, der endnu den gang var afsondret fra alt samkvem med den øvrige verden, – hvad under var det da, at disse to ulyksalige blødte af dybe sår og måtte forbløde, hvis de ikke – som verden tænker og siger under slige omstændigheder – i rette tid skiltes ad. Jeg ved det jo nok, men jeg for min part tænkte ikke således. Jeg sagde til mig selv: disse to mennesker ville aldrig mere kunne glemme eller miste hinanden, om de så lagde en verden imellem sig, og næst efter dem selv ville den komme til at bøde hårdest, der var afsindig nok til at række sin hånd til denne skilsmisse. Det sagde jeg også til den unge kone, der ikke kunne eller ikke ville skjule sin sorg for mig; jeg talte til hende således, som jeg anså det for at være min pligt og med indtrængende hjertelighed, og jeg tør vel tilstå, at mens jeg talte, overdøvede jeg ikke min

overbevisning, men mit eget hjertes stemme, for det truede under hele denne ejendommelige scene med at sprænge mit bryst. Først nu erfarede jeg, at jeg, før den rette kom, havde stået den skønne pige langt nærmere, end jeg nogensinde havde vovet at håbe eller ane – jeg erfarede det af løsrevne ord, af antydninger, der fo'r ud af hendes varme, lidenskabelige hjerte som gnister af en luende ild. At jeg blev grebet af denne ild – hvorledes kunne jeg vel nægte det! at det kostede mig en tung kamp at modstå den, det tør jeg jo nu sige. Ja, min ven, jeg har kæmpet som hin patriark i vidundernatten, og som han har jeg fra mit tungtåndende bryst stønnet de ord: Jeg slipper dig ikke, før du velsigner mig!

Og var det da, for ikke at tale om mig selv, ikke en velsignelse, at af den ro, jeg havde tilkæmpet mig, en smule gik over i den unge, fortvivlede kones sjæl? At hun – hvad der i en sådan kvindes stilling er alt – vandt tid til at komme til sig selv, til at mindes, hvad hun engang havde ejet; til at spørge sig selv, om hun ikke igen kunne komme til at eje det, når hun blot ville? Jeg ser endnu det blik, hvormed hun ved afskeden rakte mig hånden, det dybe sjælfulde blik, hvori der dog var som en lysning af et håb; jeg hører endnu hendes søde stemme sige de ord, der for mig var den rigeste løn for alt, hvad jeg havde udrettet og lidt, de ord: Jeg takker Dem, min ven!"

"Og jeg takker Dem," sagde Gotthold, idet han greb den dybtbevægede mands hånd og trykkede den med varme; "jeg takker Dem af mit ganske hjerte, for De har handlet efter Deres overbevisning, og hvad kan et menneske gøre mere? om De end ikke har forhindret, at min stakkels moder døde af hjertesorg."

Wollnow så mørkt ned for sig; Gotthold vedblev med et smerteligt smil:

"Og dog er det bedre at dø således, at dø ung, end at leve videre med et knust hjerte, sig selv til kval og andre til ringe glæde, således som det var min stakkels faders skæbne; og han kan end ikke have forsonet sig med min moders skygge! Ellers ville han ikke, da han en gang med vrede stødte mig fra sig, have mumlet med blege læber: Du er ligesom din moder! – Nej, nej, min ven, jeg ærer Deres visdom; men jeg tror, man må være født viis – det lader sig ikke lære."

"I det mindste ikke på én time," sagde Wollnow med venlig alvor, "og denne har varet længe nok, alt for længe, når jeg betænker min elevs tilstand."

Gotthold protesterede, han følte sig fuldkommen vel og stærk nok til at kunne fortsætte debatten endnu i lang tid, og temaet havde for ham en dæmonisk tillokkelse.

"Og netop derfor vil vi nu bryde af," svarede Wollnow; "hvis De virkelig føler Dem så stærk, så besvar mig hellere et par spørgsmål angående Deres uheld. Jeg må tilstå, at jeg stiller Dem disse spørgsmål til dels ifølge et pålæg fra den høje øvrighed. I det mindste påstår justitsråd Zadenig, at uden Deres udsagn vil det ikke være muligt at gøre et eneste skridt videre i denne sag, og han har bedt mig om på en vis måde at optage en protokol."

Gotthold så forbavset op. – "Hvad er der tale om?"

"Først og fremmest er der tale om de tabte penge, som dog, om det ellers er muligt, må skaffes til veje igen," svarede Wollnow.

"Den stakkels Sellien, det gør mig virkelig ondt for ham," sagde Gotthold; "men jeg indser ikke, hvorledes Deres spørgsmål og mine svar skulle hjælpe til at skaffe det tabte igen."

"Lad os dog se. Ved De, om Sellien havde pengene hos sig, da De forlod Dollan?"

"Jeg ved det med bestemthed; han anede ikke, at pengene kom fra mig, og på en spadseretur efter bordet meddelte han mig, fuld af forundring, at Brandow havde betalt ham, og han tog pakken ud af brystlommen på sin frakke og viste mig den. Jeg så, at han havde den der hele aftenen – og jeg så det ikke uden uro, for jeg frygtede for, at han kunne lade sig forlede til at angribe pengene. Heldigvis sad han i stadigt held."

"Der blev altså spillet? Hvem var den tabende?"

"Brandow."

"Tabte han meget?"

"Jeg tror, at han til Redebas, der vel var den eneste, som havde mod til at holde stand mod en så dumdristig modspiller, tabte fem tusind daler."

"Som han selvfølgelig ikke betalte på stedet?"

"Fuldkommen rigtigt; og straks derpå opstod der en strid, som endte med, at de andre i største forbitrelse forlod huset."

"Blandede De Dem i striden?"

"Nej, jeg ikke; Sellien måske lidt, i det mindste kunne Brandow deraf tage anledning til de uopdragenheder, som derefter også ganske rigtigt drev os ud af huset."

"Drev Dem ud af huset! Meget godt!" sagde Wollnow, som om han virkelig havde ført disse ord til protokols. – "Og Sellien havde pengene endnu, da De kørte bort?"

"Jeg følte pakken, da jeg knappede overfrakken til på ham – han var nemlig halvt beruset."

"Og overfrakken var endnu tilknappet, da Lauterbach ville forbinde ham? Det sagde De selv nylig, og Lauterbach bekræfter det. Havde De da ikke i smedjen gjort noget forsøg på at tage klæderne af ham?"

"Nej. Den gamle Prebrow ville rigtignok gøre det; men Sellien, der for et øjeblik havde fået sin bevidsthed igen, bad så indtrængende om, at vi ville lade ham være, som han var, at vi føjede ham og indskrænkede os til at lægge ham så blødt og bekvemt som muligt i høet og halmen på den vogn, som Prebrows imidlertid havde gjort i stand."

"Og De følte også den gang pakken i hans lomme?"

Gotthold tænkte sig om. "Nej," sagde han, "den gang havde han den ikke mere. Jeg erindrer nu, at først den gamle og derefter jeg befølte hans bryst, fordi han klagede over stærke smerter i den venstre side. Da havde jeg måttet føle pakken. Det er virkelig besynderligt."

"Ja, ganske vist," svarede Wollnow, "eftersom de brave Prebrows, fader og søn, der bar ham fra stedet, hvor ulykken skete, til smedjen, jo ikke kunne have taget den ud af lommen på ham?"

"Umuligt!" råbte Gotthold.

"Og lige så umuligt, om end i en anden forstand, er det jo, at han under faldet kan have tabt den ud af lommen på sin tilknappede frakke, tilmed da han ovenover den havde en anden tilknappet frakke?"

"Ja, men der bliver dog ingen anden antagelse mulig."

"Det synes næsten således. Men lad os igen gå et par skridt tilbage. De havde altså en bestemt følelse af, at Brandow drev Dem ud af huset. Var det Dem ikke påfaldende?"

"Nej og jo."

"Lad os da antage, at Nej'et går på Deres forhold til Brandow og Ja'et på assessoren, hvis bevågenhed han dog havde den største anledning til at bevare. Jeg tilstår, mig er det ubegribeligt. Og tilmed at jage Dem ud i en sådan nat – som kong Lear siger: i storm og regn og mørke – og at give Dem en vogn uden lygter på en med fuld føje så berygtet vej!"

"Det er alt sammen sandt," sagde Gotthold forlegent; "men konstateringen af Brandows uvenlighed – som han jo for øvrigt straks fortrød og endnu den samme aften søgte at gøre god igen – vil dog vel næppe hjælpe os til at få pengene igen."

"De ser, hvilken ubehændig inkvisitor jeg er," svarede Wollnow og strøg sig med hånden over panden. "Vi vil derfor lade den herre fare og uden ærbødighed for ordsprogets visdom holde os til tjeneren. Var det ikke den samme, der kørte for Dem om morgenen?"

"Jo. Brandows berider og, som De ser, lejlighedsvis også kusk, tillige forvalter, med ét ord: faktotum."

"Faktotum, meget godt," sagde Wollnow. "Gør-alt i modsætning til gør-ret; kun at denne signor gør-alt heller ikke synes at gyse tilbage for noget. I det mindste har han gjort det indtryk på mig. Hvad mener De om den fyr?"

"At han er et mærkværdigt menneske, for så vidt man vel vanskeligt glemmer ham igen, når man én gang har set ham. Jeg mindes ham endnu fra tidligere dage med fuldstændig tydelighed; den firkantede, flade hovedskal med den korte,

tilbageskrånende pande, som er ejendommelig for de store rovkatte, som også hans grønne, skelende øjne minder om, mens de brede skuldre, den tykke, undersætsige figur med de plumpe, noget krogede ben snarere henviser ham til hundeslægten – måske en krydsning af grævlingehund og buldog – og med dem har han da også troskab og hengivenhed til fælles. Jeg tror, at han gerne gik både gennem ild og vand for sin herre."

"Og vand!" sagde Wollnow; "fortræffeligt! hvor sådan en kunstner dog ser! hvor det dog alt sammen antager form og skikkelse! Og dette elskværdige uhyre, denne tro Caliban, han kørte for Dem midt om natten. Hvorledes var kørslen?"

"Oprigtig talt har jeg, indtil kort før katastrofen, agtet lidet eller intet på, hvad der foregik omkring mig. Dog husker jeg nu, at vi, uden tvivl fordi stormen trykkede så hårdt imod os, kun med møje kom op på banken, og at Hinrich Scheel, grusom som han er, slog voldsomt løs på de stakkels heste, der lod til at ane deres skæbne, så at Hinrich til sidst sprang ned af vognen."

"Sprang ned af vognen," gentog Wollnow; "meget godt! meget apropos! og straks derpå fulgte faldet? ikke sandt?"

"Det må være fulgt i det samme øjeblik."

"Lad os sige, et par øjeblikke efter, ellers havde jo den tro Caliban måttet gøre turen med. Selve faldet har De nys skildret mig, for så vidt som De var Dem de enkelte momenter bevidst, og det er forbavsende, hvor vidt en kunstners iagttagelser rækker, for de går lige til indgangen til døden, ja over dens tærskel. Og hvor længe kan vel dette skrækkelige øjeblik, hvor De var døden så nær, have varet?"

"Det er vanskeligt for mig at sige; bevidstløsheden kom over mig uden kamp, ja uden overgang, hurtig, umærkelig, som når øjelåget sænker sig over øjet; og således vågnede jeg også igen uden overgang og lå med ansigtet, vendt opad, og øjnene rettede mod månen, idet jeg iagttog, hvorledes de gulbrune skyer under den blev tyndere og tyndere – som om jeg intet mere havde at gøre med denne verden – indtil den pludselig trådte frem af det sidste, gennemsigtige slør i fuld og strålende glans. I samme øjeblik kom jeg, ligesom med ét slag, til fuldkommen bevidsthed om min stilling, og jeg vidste, ret som om nogen havde sagt mig det, at jeg var blevet liggende på et fremspringende stykke omtrent midt på skrænten, mens alt det andet var rullet og tumlet lige ned til randen af mosen, og nu lå det dernede i en forvirret uorden, hvor jeg ikke kunne skelne nogen enkelt genstand. Men derpå må jeg dog igen være faldet hen, om ikke i bevidstløshed, så dog i en hallucinerende tilstand. Jeg syntes nemlig, at jeg så en rytter, der med en hurtighed, som netop kun forekommer i visioner, fløj forbi mig hen over mosen i retning mod Neuenhof. Som ægte spøgelsesrytter havde han i den rasende karriere bøjet sig dybt ned over det vildtspringende dyrs lange, tynde hals; på hovedet havde han en høj hat. Et spøgelse med høj hat, er det ikke latterligt?"

"Meget latterligt, i sandhed!" sagde Wollnow. Han rejste sig og trådte hen til vinduet for at skjule sin bevægelse for Gotthold. Hvad var det, karlen havde sagt om de glimrende egenskaber hos den hest, som Brandow havde redet den nat? og i retning af Neuenhof havde spøgelsesrytteren jaget, Neuenhof, som Brandow netop havde passeret! Brandow, der ved et

underligt træf netop den nat havde haft en høj hat på; og den høje hat havde været oversprøjtet med mosevand!

Wollnow vendte sig igen om imod Gotthold. "Anser De det for umuligt, at nogen, jeg mener nogen med kød og blod, kan passere Dollaner-mosen, selv om han red på den bedste og hurtigste hest?"

"Men hvorledes kommer De dog på det?" spurgte Gotthold forbavset.

"Å, blot fordi Brandow overalt fortæller, at den ene af hestene, som var kommet løs, og som ville frelse sig over mosen, ved denne lejlighed er druknet."

"Så har De jo det bedste bevis for umuligheden."

"De har ret!" svarede Wollnow; "og nu må De for enhver pris have ro; Lauterbach vil allerede være meget misfornøjet med den uro, jeg har voldt Dem. Om to timer er jeg her igen; indtil da må De sove."

Wollnow tilbragte de to timer i en tilstand af uro og utålmodighed, som den ellers så rolige mand ikke havde tiltroet sig selv. Han ventede på referendaren, der havde lovet ham at standse i Prora, når han tog tilbage fra Dollan, og meddele ham resultatet af sine undersøgelser. Hr. von Pahlen var kørt to timer før ham fra B., og i denne tid kunne han have udført sin mission. Endelig kom han da også, men uden gendarmen, som hans chef havde givet ham med for at give sagen det rette sving.

"Det er en underlig historie," sagde hr. von Pahlen. "De ved, at jeg egentlig kun tog afsted for at optage forhør over Hinrich Scheel, der kørte for herrerne, og føre det til protokols; i det mindste var han hovedpersonen, og tænk Dem nu –"

"Manden var forsvundet," sagde Wollnow.

"Hvor ved De det fra?"

"Jeg tænkte mig det kun. Men fortæl videre."

"Han var forsvundet," vedblev hr. von Pahlen, "efter at han endnu en halv time før vor ankomst var blevet set af folkene på gården, også af hr. Brandow, der var kommet hjem kort i forvejen. Han var og blev forsvundet, skønt hr. Brandow havde den venlighed at sende folk ud i alle retninger, der, som hr. Brandow selv sagde, havde måttet finde ham, hvis –"

"Hvis manden ville have ladet sig finde."

"Ganske rigtigt; men tænk Dem dog, hvilken dumhed af den karl, som der dog, når alt kommer til alt, ikke hviler nogen anden skyld på end den, at han, for at skåne kørehestene, på egen hånd har taget de to jammerligste krikker, som det var muligt at opdrive imellem så mange gode! For deraf, siger Brandow, er efter hans skøn hele ulykken kommet. Nå, hvis karlen virkelig har taget rejsepas – jeg har foreløbig ladet Rüterbusch blive tilbage, for at han kan tage ham ved kraven, hvis han måske skulle indfinde sig på ny – så antager sagen rigtignok et ganske andet udseende. Karlen fremkalder jo med nødvendighed den formodning, at han har fundet pengene, Gud må vide på hvilken måde, eller at han måske endog har taget dem ud af assessorens lomme, mens denne lå uden samling, og nu, i bevidstheden om sin skyld, da han så os komme – og man kan jo se et godt stykke ud over heden – har absenteret sig. Brandow, der var meget forbavset, sagde, at han snarere ville tiltro enhver anden en sådan forbrydelse end dette menneske, der allerede hos hans fader havde stået i høj anseelse og altid tjent ham ærligt og tro; men han indrømmede dog, at mandens pludselige forsvinden var temmelig gådefuld, intet

var jo umuligt, og han turde ikke afvise den mulighed, at den stakkels djævel havde bukket under for den fristelse med ét slag at blive en rig mand."

"En djævel føler sig altid fristet til det onde, selv om han ikke just er fattig," sagde Wollnow.

"De mener altså, at han har stjålet pengene?" spurgte referendaren ivrigt.

"Jeg hverken mener eller tror noget i denne sag," svarede Wollnow undvigende, mens der ud af hans øjne skød et lyn, som syntes at godtgøre, at han dog havde en mening i denne sag, og det endog en meget udpræget mening.

24

Så snart Gottholds tilstand tillod ham det, forlagde han sit opholdssted fra Prora til Sundin, skønt Ottilie påstod, at luften i Prora var ulig bedre for en rekonvalescent, og at han lige så godt kunne gøre det billede, han havde lovet hende, færdigt her som der. Ja, hun erklærede sig villig til ganske at give afkald på gaven, hvis vennen kun lod sig holde tilbage på den betingelse; men også her var hendes husbond af en anden mening. "Man må ikke holde den tilbage, som vil bort," sagde han, "ellers må man overtage ansvaret for alt det, der kan følge af, at den pågældende bliver. Og det er noget, som jeg i dette tilfælde ikke har lyst til. Jeg holder i sandhed så meget af den unge mand, som han fortjener det, og jeg under ham af mit ganske hjerte al mulig lykke; kun indser jeg ikke rigtigt, hvorledes han ad denne vej skal kunne opnå nogen. Dermed sigter jeg ikke til min opfattelse af ægteskabet, som du jo kender; jeg ville være beredt til alle mulige indrømmelser, hvis Gotthold var hjulpet med dem. Men således er forholdet ikke. Og det eneste middel til at rydde hindringerne af vejen er af en sådan natur, at han, om jeg ellers kender ham ret, vil gyse tilbage for at anvende det, hvis det overhovedet nogensinde kommer så vidt. Foreløbig er det ikke kommet så vidt."

"Jeg skal nok vogte mig for at bryde mit hoved med den gåde," råbte Ottilie, "kun dette ene spørgsmål, som jeg udbeder mig et åbent, ærligt svar på: kender Gotthold dette middel?"

"Jeg har ikke nævnt det for ham; men det er muligt, at han med sin skarpsindighed selv falder på det."

Hvor lidet Ottilie end fandt sig tilfredsstillet ved disse problematiske oplysninger, så kunne hun dog ikke nære nogen tvivl om, at det var Gottholds bestemte forsæt at tage bort, og at selv hendes mands overtalelser næppe ville kunne holde ham tilbage.

Gotthold tog afsted med en heftighed som en, der tror sig hildet i en fortryllelse, og som nu søger at bryde denne, det koste, hvad det vil. Var det ikke, som om en magisk kreds havde slynget sig om ham lige fra det øjeblik, da han betrådte sin fødeø og kørte hen mellem de hjemlige marker sammen med sin ungdoms legekammerat uden at kende ham? Den gode Jochen Prebrow! Han havde sandelig såre lidet ved sig af et gudernes sendebud, og dog var de sidste dages række af vidundere begyndt med ham, de vidundere, der snart havde vist ham et himmelsk åsyn, snart et djævelsk fjæs, snart havde vederkvæget ham med ambrosia og nektar, snart strøet aske på hans brændende tunge.

"Jeg var den usaligste skabning, hvis du ikke forstod mig!"

De ord klang stadig for hans øren – de ord og den angstfulde tone, hun havde råbt dem i, ligesom fra det usalighedens dyb, hun uden redning ville styrte ned i, hvis han ikke forstod hende. Hun og han! Ikke at forstå, det var jo dog at tvivle; og i dette tilfælde var det ét at tvivle og at fortvivle! Havde han forstået hende?

Det var midt om natten, da Gotthold fo'r op af en urolig søvn, og da havde det stået klart for hans sjæl: ét og kun ét var der, som hun ikke kunne, som hun ikke turde: gå, når hendes barn blev, når det blev tilbage i denne djævels vold; og med dette ene havde Djævlen tvunget hende ind under sin vilje. Og at han

kunne, at han ville tvinge hende til at gå! At han ville andrage på ophævelsen af et ægteskab, som hun havde brudt – eller skulle hun, den stolte, benægte? skulle hun sværge på, at hun ikke havde hvilet i vennens arme? skulle hun for retten, for verden gentage det Ja, som hun for længst overfor ham havde forvandlet til et afgjort Nej? Nu vel, da var ægteskabsbruddet konstateret, ægteskabet ophævet, barnet blev frakendt den skyldige og tilkendt den uskyldige part.

Og derpå havde han med en hånlatter foresagt hende den sandhedsbespottende formular, hun den næste morgen skulle og måtte gøre sig til en kokette overfor sin elsker med, hvis han ikke forstod hende! Gud være takket, at han nu forstod hende! Men hvad måtte hun ikke have lidt! Hvad måtte hun ikke have lidt!

Og det skulle vedblive at være således? Nej og atter nej! Nu, da han endelig havde gennemskuet sin modparts lumpne spil, måtte sejren lykkes ham. Og når han havde ladet sig den skam, at vide, at hans kone i sit hjerte tilhørte en anden, betale med kontante penge, hvad var der da, som ikke var til fals hos ham! Men når alt var til fals hos ham: ære, kone og barn – hvorfor havde han da ikke solgt alt og alle på én gang, da han dog vidste, at enhver pris ville blive betalt, så vidt køberens evne slog til? Ville han bringe mere ud af sine varer ved, at han solgte hvert stykke for sig? Eller gaves der måske også for ham et *noget*, som han ikke kunne sætte sig ud over? Utænkeligt! Eller var hans had til rivalen dog større end hans pengegriskhed? Drev han sit raffinement af grusomhed så vidt, at han lemlæstede sine ofre, for at han kunne glæde sig ved deres kvaler?

Det var troligt nok hos et sådant menneske; men hvor længe blev han, ødelanden, spilleren, i den stilling, at han kunne unde sig en så kostbar forlystelse? Hvor snart ville det ikke blive ham en nødvendighed at måtte realisere varerne? Hvad andet var der vel for køberen at gøre end at have en smule tålmodighed og for øvrigt blot holde pengene i beredskab? Og på én gang fik denne formue, som Gotthold hidtil havde lagt så ringe vægt på, en vidunderlig og uskattérlig værdi for ham, og det faldt ham tungt på sinde, at han havde betroet størstedelen af den til folk, hvis redelighed på ingen måde var hævet over al tvivl. I det mindste havde Wollnow allerede tidligere, mens de endnu kun stod i skriftlig forbindelse med hinanden, gentagne gange ved antydninger og endelig med rene ord rådet til forsigtighed overfor Stettiner-huset; men Gotthold havde, dels af ligegyldighed for pengene, dels af pietet mod testators navn, der var bibeholdt i efterfølgerens firma, ikke agtet på advarslen, indtil Wollnow endelig for ganske nylig var kommet til at tale om denne sag igen og rent ud havde sagt, at han måtte opsige pengene for at komme faren i forkøbet. Bankierhuset i Sundin, som havde diskonteret de Wollnowske veksler, havde stadfæstet forretningsvennens udsagn overfor Gotthold og tilbudt ham sin tjeneste med den tilføjelse, at han hellere skulle opsige pengene i dag end i morgen.

Gotthold havde villet gøre det; men hans næste besøg havde være til hans pensionær, den unge maler Brüggberg; ham fandt ham døende, og over sine venskabspligter glemte han alt andet. Så kom der dage og uger, som bragte ham dyb forstemthed; under dem kunne han ikke mande sig således op, at han kunne tage en beslutning. Nu behøvede han ikke at mande sig op; nu

følte han sig drevet til at indhente det forsømte; men nu var det for sent.

Da han trådte ind hos bankieren, kom denne ham i møde med et meget alvorligt ansigt. Der var lige kommet efterretning fra Stettin om, at huset Lenz & Komp. havde standset sine betalinger – og det på en uhørt skandaløs måde; kreditorerne ville næppe få fem procent ud af boet. "Det gør mig hjerteligt ondt," sagde hr. Nathanson; "selv taber jeg en ubetydelighed, om man ellers kan tabe, hvad man allerede for længst har betragtet som tabt; men De er stærkt engageret, om jeg ellers har forstået Dem ret. Var det ikke halvtreds tusinde daler?"

Endnu kort i forvejen ville Gotthold have trukket på skuldrene ved en sådan efterretning og derefter igen være gået til sit arbejde. Nu traf den ham som et tordenslag. Ved de lån, han nylig havde gjort hos Wollnow, og ved hans sidste tab var hans formue reduceret til omtrent en fjerdedel, og heller ikke denne tilhørte ham strengt taget mere. Ja, han behøvede ikke en gang at tage det strengt; han behøvede kun at blive de forpligtelser tro, som han havde indgået: forpligtelser mod fattige unge kunstnere, der havde bygget deres livsplan på hans venskab, imod hans nylig afdøde kunstfælles enke og børn, der uden ham ville være prisgivet til kummer og elendighed. Hvad blev der vel til overs til ham, når han, således som hans ære, som hans hjerte krævede det, betalte denne gæld? Intet! Intet, uden udbyttet af hans arbejde. Det var nok og mere end nok for ham; men for denne vellystnings umættelighed? Han ville sikkert ikke slå sig til ro ved en veksel på fremtiden, han ville ikke indlade sig på noget afslag i prisen!

Gotthold stod rådvild foran en skranke, der rejste sig uoverstigelig for ham, og som hans vrede, hans fortvivlelse visselig ikke formåede at skaffe af vejen. Hvad andet kunne man vel bebrejde hende, end at hun, ung, højhjertet og tillidsfuld som hun var, havde ladet sig bedrage af en skurk? At hun derpå, efter lange års kval og sorg, havde fået nyt liv ved synet at sin ungdomsven og kastet sig i hans arme for at søge frelse? Og nu stod hun som den skyldige part, og skurken kunne, idet han pukkede på sin ret, ustraffet forhåne, martre, dræbe hende!

Således blev han da, uden hvile, uden ro, af vrede, had og kærlighed drevet om i et skrækkeligt kredsløb, hvorfra der ikke syntes nogen udvej mulig; det skulle da være, at der gaves et middel til overfor hele verden at overbevise den om skylden, der i sandhed havde den.

Men lader en sådan skyld sig bevise?

Gotthold gøs for sig selv, når han greb sig i at gruble over muligheden af at bringe disse beviser til veje. Skulle han besudle sin og Cæcilies ære ved at afsløre de ukyske hemmeligheder, der fra herreværelset på Dollan i nattens mørke førte op ad trappen til kammerpigens tagkammer? Umuligt!

Og at vellystningen, spilleren skulle have vovet sig fra lastens mørke muldvarpegange ud på forbrydelsens forholdsvis åbne landevej – selv denne tanke var faldet ham ind, men der var alt for meget som talte imod den. Først tiltroede han ikke skurken det mod, der dog altid hører til at begå en forbrydelse; senere havde rigtignok Wollnow ytret nogen mistanke, Wollnow, der af interesse for assessoren, måske også ifølge en trang, som

ethvert uklart problem fremkaldte hos ham, havde taget sig så ivrigt af sagen og med så stor omhu forfulgt selv det svageste spor, der kunne føre til opdagelsen af de tabte eller stjålne penge. Og endelig, var det ikke en psykologisk umulighed, at selv en Brandow – hvad enten han nu direkte eller indirekte havde taget del i tyveriet – roligt kunne trykke den bestjålnes hånd, som han for nylig havde gjort, da Gotthold traf ham i den livligste samtale med rekonvalescenten og dennes hustru? Vel sandt, sagen var jo blevet afgjort af St. Jürgens-kuratoriet på en for Sellien ganske overordentlig heldig måde. Man havde – med Almas fader i spidsen – fundet, at der på ingen måde kunne tillægges assessoren nogen brøde, da han, som befuldmægtiget for kuratoriet, både var berettiget og forpligtet til at modtage pengene, og man umuligt kunne gøre ham ansvarlig for, hvad der var hændt på Dollaner-heden under faldet eller umiddelbart efter dette. Kuratoriet måtte altså ganske simpelt sætte de ti tusind daler på tabskontoen, "og," ytrede Selliens svigerfader, "hvad det angår at tage det stikbrev tilbage, som er sendt efter Hinrich Scheel, så ville jeg for min del ikke have det mindste imod det. Den karl er allerede for længst, hvor peberet gror: publikum vil altså ganske uden grund stadig blive mindet om denne historie, og det er dog hverken i vor interesse, mine herrer, eller i min svigersøns."

Brandow lo meget, da Sellien gav denne beretning om det sidste kuratoriumsmøde til bedste; kort efter måtte han desværre tage afsked, da han ville afsted, så snart han havde overværet endnu et møde i væddeløbskomiteen: det syvende møde i løbet af de sidste fjorten dage! Han kunne snart ikke mere forlade byen; men hvad skulle han gøre? For ham var det

af største vigtighed, at bestemmelsen om at tage et stykke moseland ind i banen for herreløbene blev taget tilbage. Hans Brownlock, der for øvrigt var ankommet i går i god behold sammen med de andre heste, var så god en *steeplechaser*, som der nogensinde havde været til; men netop på grund af sin springkraft var den henvist til fast grund; det var både synd og skam, at man gik således til værks imod ham; selv den unge fyrst Prora havde erklæret, at det var "*indigne*". Men *forfeit* betalte han under ingen omstændighed, så ville han hellere blive siddende fast i mosen, ja, om det var nødvendigt, lade sit liv.

"Han er en helt!" råbte Alma Sellien med sværmeriske øjne, endnu forinden Brandow havde lukket døren efter sig.

"Han er en nar!" sagde Gotthold til sig selv, da han gik hjem til sin bolig gennem de stille, af regnen halvt oversvømmede gader; "i det mindste lige så meget nar som skurk, og han er ganske sikkert ikke i stand til en dåd, hvortil der på nogen som helst måde fordres, at man er mand."

Da Gotthold var kommet hjem, fandt han et brev med Wollnows nu så godt kendte faste, ja kække hånd.

Brevet var langt; Gotthold tænkte, det handlede om Stettiner-affæren, som han i den sidste tid havde korresponderet en hel del med sin ven angående. Han tog fejl. Hans øjne funklede, da han på stående fod læste brevet igennem i flyvende hast; derefter kastede han sig på en stol for straks efter at springe op igen – hans beslutning var fattet. Han ilede hen til det hus, hvor væddeløbsklubben holdt sine møder. Hr. Brandow havde forladt huset for en halv time siden efter en heftig ordveksel med nogle af herrerne i komiteen. Han skyndte sig hen til hotellet, hvor

han vidste, at Brandow plejede at tage ind. Hr. Brandow havde ikke denne gang vist hotellet den ære; måske var han steget af i "Forgyldte Løve"; denne vidste ikke noget om hr. Brandow, men mente, at han måske var i "Hvide Hest". Fra "Hvide Hest" var Brandow taget bort for omtrent et kvarter siden; opvarteren formodede, at han var rejst hjem, i det mindste havde han ladet sine sager bringe ned til færgebåden.

Den næste båd gik først om en halv time. Gotthold havde netop tid nok til at ile hjem og pakke en natsæk til nogle dages rejse. "Det er muligt, at jeg først kommer tilbage om et par dage," råbte han til værtinden, og ved sig selv sagde han: "Det er muligt, at jeg slet ikke kommer tilbage!"

25

Overfarten til øen varede denne dag usædvanligt længe. Den heftige vind var sprunget om og blæste stik imod båden, der var overfyldt med mennesker og heste, og man måtte sejle meget forsigtigt. Samtalen mellem passagererne – godsejere og forpagtere fra øen – drejede sig næsten udelukkende om væddeløbene, der skulle tage deres begyndelse om få dage. Det ville blive de mest glimrende løb, der nogensinde havde været afholdt. Der var anmeldt heste fra Schlesien, ja fra Ungarn. Fyrst Prora havde sandelig ikke sat noget til af sin værdighed, hvis han også havde anmeldt heste. Den store statspris var forhøjet med tusinde daler; men gentlemanridtet ville dog blive hovedløbet. I begyndelsen havde man troet, at ikke tre af de anmeldte fireogtyve heste ville starte, da allerede i maj seks havde betalt *forfeit* af frygt for hr. Brandows Brownlock; men nu havde bladet vendt sig, nu ville alle løbe, for at Brownlock ikke kunne komme over mosen, det var notorisk; den ville blive nødt til at gøre en stor omvej udenom mosen, og da kom den ikke foran igen, for mellem mosen og dommerpælen var der kun en eneste ubetydelig forhindring, og på den frie bane var der adskillige heste, som meget godt kunne tage kampen op med den.

Således talte mændene ivrigt med hinanden og stak hovederne sammen, mens regnen og skummet fra søen piskede mod deres brede skuldre; Gotthold følte efter brevet, som lå i hans lomme. "Brownlock kan ikke passere mosen, det har Brandow selv sagt!" Han havde årsag til at sige det, og det ikke

blot for at anspore sine modstanderes væddelyst, således som en af de debatterende havde ment!

Endelig nåede båden over. Gotthold ilede hen til gæstgivergården for at skaffe sig en vogn til Prora. Alle hr. Peters' tre vogne var undervejs, men den ene kunne snart komme tilbage, ja den skulle egentlig allerede have været her igen; men nu kunne man jo slet ikke mere stole på karlene; den eneste pålidelige, han nogensinde havde haft, havde giftet sig for tre uger siden. Han hed Jochen Prebrow og var fra Dollan, det vil sige, ikke fra godset, men fra smedjen, i hvis nærhed den ulykke nylig havde fundet sted, som herren vel også havde hørt tale om.

"Men min Gud!" råbte hr. Peters, "det er jo Dem selv! Jeg havde nær ikke kendt Dem igen! De ser jo endnu blegere og sygere ud end for tre uger siden, da De kom her igennem med assessoren og hr. Wollnow. Endnu for et par timer siden talte jeg med hr. Brandow om den historie. Skade, at De ikke kom med klokken-tolv-båden! Så havde De kunnet køre med hr. Brandow, der altid lader sig hente her med sine egne heste. Og om Hinrich Scheel ved man endnu ikke noget; De kan tro, at den fyr allerede for tre uger siden var på vej til Amerika."

Hr. Peters måtte nu tage sig af sine andre gæster, af hvis bredskuldrede skikkelser den store gæstestue i dag var overfyldt. Gotthold havde allerede set nysgerrige blikke rettet på sig. Formodentlig havde hr. Peters betegnet ham som en af heltene i dramaet på Dollaner-heden; der var allerede blevet fortalt så meget om det, og nu, da Brandows navn var i alles munde, blev der talt mere om det end nogensinde før. Så forlod han da det af tobaksrøg opfyldte rum og drev omkring i den

osende regn, indtil endelig, efter en times utålmodig venten, den lovede vogn kom – en gammel, skrøbelig chaise; heldigvis blev der dog spændt et par friske heste for den. Hr. Peters kom ud for at sige Gotthold, at han på grund af den store efterspørgsel ikke kunne lade ham få køretøjet for den sædvanlige pris. Gotthold gik ind på den uforskammede fordring; han ville have betalt endnu mere for at komme afsted.

"Jeg så straks på ham, hvad der var på færde," sagde hr. Peters til sine gæster. "For to timer siden Brandow, nu han; pas kun på: de er efter Hinrich Scheel."

"Vrøvl!" sagde en tyk forpagter; "han er for længe siden der, hvor peberet gror."

"Jeg tænker, han har taget livet af sig," mente en anden.

"Eller det er taget af ham," brummede en tredje.

Man stak hovederne tættere sammen. At Hinrich Scheel ikke havde været alene om at høste frugterne af sin forbrydelse, ja at han muligvis endog helt var blevet bedraget for dem, det var en anskuelse, som havde sat sig fast hos publikum, uden at sagen dog derfor antog en bestemt skikkelse. Man ville eller kunne heller ikke denne gang nævne noget navn; tværtimod, sagen blev mere og mere gådefuld, jo længere man talte om den, og jo hyppigere de små tykke glas med den grønlige likør blev tømt. Hr. Peters så sig fornøjet om; det var endnu ikke afgjort, hvem af de debatterende, der først ville forlange en bolle af hans berømte punsch; men at bestillingen ville komme inden fem minutter var aldeles vist. Hr. Peters havde allerede gennem det lille vindue, der førte ud til køkkenet, givet sin datter, som stod ved skorstenen, et vink om at lave den til.

Imidlertid kørte Gotthold gennem den øsende regn, der indhyllede landskabet i et gråt slør, som blev tættere for hver time, der gik. Vinden peb gennem revnerne i kalechelæderet, der var trukket for mod vindsiden; den gamle karosse knagede og stønnede, hver gang – og det var kun alt for hyppigt – hjulene til højre eller til venstre plumpede ned i hullerne i den opkørte vej; men hestene var kraftige og kusken villig på grund af udsigten til gode drikkepenge; således gik det da forholdsvis hurtigt fremad, om end langtfra hurtigt nok for Gottholds nagende utålmodighed.

Og dog måtte han sige sig selv og sagde det også, at han slet ingen fornuftig grund havde til dette hastværk, at det ikke kom an på en time mere eller mindre, ja at en time mere, der måske kunne modne en bestemt beslutning i hans sjæl, kun kunne være velkommen. Og mens han sagde dette til sig selv, bøjede han sig ud af vognen for at råbe til kusken, at her var vejen jo ganske jævn, og at han måtte køre hurtigere.

Og derpå lænede han sig igen tilbage i hjørnet af sit lille skumle fængsel; han tog Wollnows brev frem og stirrede i det, som om han ikke kunne tro på, at det virkelig var muligt at skrive det, her stod skrevet, med så fast en hånd og så rene træk. For anden gang læste han:

> "Hvad jeg i dag har at meddele, kære ven, er af en så slem beskaffenhed, at det ikke ville blive bedre selv ved den smukkeste indledning: faldet på heden var ikke noget ulykkeligt tilfælde, men en skændig forbrydelse, hvis moralske ophavsmand Brandow er. For det andet: pengene blev stjålet. Den moralske ophavsmand til dette tyveri, som det turde være berettiget at betegne som rovmord, er

igen Brandow; rimeligvis har han været til stede ved gerningen, eller også er han kommet umiddelbart efter at den er udøvet; i alle tilfælde er rovet kommet i hans hænder. Om begge forbrydelserne kun udgør ét hele, jeg mener, om den første måtte begås, for at den anden kunne finde sted, eller om den anden er udøvet senere, da den første nu dog én gang var begået, ved jeg ikke, og der er vel heller ingen, som nogensinde får det at vide, da det må befrygtes, at en tredje forbrydelse har været den forfærdelige konsekvens af de to første.

Hvem der har forrådt denne rædselsdåd for mig? Den samme, som så ofte røber forbrydelserne: Tilfældet.

Et tilfælde, så tilfældigt, som det kunne være.

Pengene i pakken bestod af hundrede-, halvtreds- og femogtyve-dalersedler. Jeg har, som De ved, selv aftalt og indpakket dem; jeg ville selvfølgelig ikke af den grund kunne godtgøre nogen af sedlernes identitet, hvis de igen kom mig i hænde. Men med én af dem er jeg dog i stand til det; denne seddel er igen i mine hænder, og jeg kan påvise, i hvis hænder den har været i mellemtiden.

For ti år siden måtte jeg give denne seddel ud i en for mig kritisk periode – det var de sidste penge, jeg i det øjeblik havde; i et anfald af humoristisk lune påtegnede jeg den med de ord: 'Lykkelig rejse!' og datoen med fin, næsten mikroskopisk skrift på aversen i det øverste hjørne til højre. For fire år siden kom denne seddel igen i min kasse. Jeg hædrede den gamle ven med det ord 'Velkommen!' som jeg skrev tillige med den pågældende dato, i det øverste hjørne til venstre på reversen, og jeg anviste den, som en

lykkepenge, en plads i min portefølje, hvor den har ligget uforstyrret lige til for tre uger siden. De vil erindre, at jeg var noget blottet for kontanter, og jeg benyttede lejligheden til at straffe mig selv for min overtro ved at lægge sedlen til de andre. Denne seddel, hvis identitet jeg kan godtgøre med min ed, har hr. Redebas modtaget dagen efter katastrofen som en del af den ved middagstid forfaldne spillegæld. Hr. Redebas gemte pengene i sin pult uden at røre videre ved dem før i går, da han udbetalte mig en sum penge, hvorimellem netop sedlen var. Jeg spurgte hr. Redebas – uden for øvrigt at indvie ham i sammenhængen – om han vel i fornødent fald kunne aflægge ed på sit udsagn; han svarede noget forundret, men med stor bestemthed, at det ville han være beredt til, hvad øjeblik det skulle være.

Brandow havde som bekendt fortalt til højre og venstre, det vil sige, han havde med flid udspredt, at han om formiddagen havde modtaget de fem tusind, som han om middagen udbetalte til hr. Redebas, fra den herværende produkthandler Jakob Demminer som afdrag på syv tusind, som han havde solgt sin hvede for til denne. Der var i og for sig ikke noget usandsynligt ved denne oplysning, og da Jakob Demminer står i ry for at gøre enhver forretning, som han blot kan tjene ved, selv om han derved bliver hæler, så ville der jo være en skygge af en mulighed for, at herren om morgenen havde fået de samme penge for sin hvede, som tjeneren om natten havde revet fra vor ven, og som Hinrich Scheel troede foreløbig at have anbragt i sikkerhed hos denne hæderlige Jakob, som

han måske allerede længe har stået i forretningsforbindelse med. Jeg siger: der var en skygge af en mulighed, for tiden var en smule kort tilmålt; imidlertid ved vi foreløbig ikke, hvor og hvorledes Hinrich Scheel havde tilbragt resten af natten, og altså – muligheden var der.

Men den hæderlige Jakob har i det mindste ikke *denne* forretning på sin samvittighed, og den forretning, som Brandow fortæller, at han har gjort med ham, har heller ikke fundet sted. Rigtignok har Brandow hin morgen været her igen og tillige i den skumle hule, som Jakob kalder sit kontor; han har også fået penge, men kun to tusind rigsdaler, og ikke for dette års hvedehøst – den har han allerede for måneder siden solgt til Jakob – men for næste års. Han måtte sælge *à tout prix* for at kunne gøre rede for de penge, han havde imellem hænderne i disse dage, og han kunne nævne hvilket som helst tal uden at frygte for, at den brave Jakob ville sige en kunde imod, som man kunne gøre så gode forretninger med. Også til opdagelsen af dette har tilfældet hjulpet i skikkelse af en stakkels ung jøde, som allerede i flere år har arbejdet hos den brave Jakob og erhvervet sig dennes tillid, indtil nu pludselig samvittigheden eller jeg ved ikke hvad, driver ham til at udøse sit hjerte for mig og bønfalde mig om at udfri ham af denne lastens hule.

Altså: Brandow, der på den dag, da katastrofen fandt sted, bevisligt var blottet for penge, og som den næste dags formiddag tager to tusinde ind, betaler ved middagstid fem tusind daler til hr. Redebas på ét bræt, og mellem

disse penge er der en hundreddalerseddel, som lå i den pakke, der er forsvundet ved katastrofen.

Forsvundet! Hvorfor ikke tabt, fundet og ikke tilbageleveret?

I så tilfælde ville den jo også være stjålet; men den er allerede i forvejen stjålet eller røvet.

Erindrer De, at De følte pakken i assessorens kjolelomme endnu, da De brød op fra Dollan; at De ikke følte den i smedjen, og at den af Dem selv tilknappede frakke endnu var knappet. Det er vel ikke noget strengt bevis; ja den sidste omstændighed synes endog ved første øjekast at tale imod min antagelse. Hvorledes er det muligt, kunne man sige, at en i andre retninger så snu tyv med vilje kunne skaffe sig et indicium til på halsen! Men man kan jo også ville gribe det for snedigt an, og man vidste jo ikke, at De hele aftenen havde holdt øje med pakken og senere, da De knappede assessorens frakke, så at sige haft den i Deres hånd. Den anklagedes defensor vil naturligvis drage nøjagtigheden af denne angivelse i tvivl; han vil – men vi er jo ikke her for retten; for mig står det som bevist: at assessoren havde pengene hos sig i faldet, men han havde dem ikke mere, da de to Prebrow'er løftede staklen op, mens Hinrich Scheel stod ved siden af med lygten i hånden; det vil sige: de er blevet røvede i mellemtiden.

Af hvem?

Uden tvivl netop af denne Hinrich Scheel, men højst – højst sandsynligt ikke af Hinrich Scheel alene.

Kan Brandow have været til stede?

Han har gjort sig en ikke ganske ringe ulejlighed for at bevise sit alibi, endnu før dette bevis blev affordret ham, og han har åbenbart taget snedigt nok fat på sagen. Han er redet ad vejen over Neuenhof, Lonkenitz og Foschwitz; det står fast; folkene i disse landsbyer har hørt ham jage gennem gaderne; han har endda givet sig tid til at tale med en og anden af dem, han mødte. Har han redet hele den vej, da kan han ikke have været til stede ved udåden; – selv den bedste rytter på den hurtigste hest kunne ikke gøre det – men hvis han nu ikke har redet hele vejen, hvis han først er drejet ind på den udenfor Neuenhof, hvis den spøgelsesrytter, som De i Deres feberfantasier mener at have set jage over mosen, var en virkelig rytter med kød og blod, og hvis denne rytter var Brandow?

De siger: det er umuligt. Men hvad er vel umuligt for et menneske, der bliver jaget af furierne og har en hest under sig som den vidtberømte Brownlock?

Brandow red den nat på Brownlock; karlen i 'Fürstenhof' vil aflægge sin ed på det, efter at han i forgårs har set væddeløberen ved dagslys på dens rejse til Sundin. Og når en mand som Brandow i en sådan nat, på en sådan vej og i et sådant rasende løb rider en hest, der i og for sig repræsenterer en lille formue, og som han oven i købet har væddet tusinder på, da må han – have meget travlt.

Han må have haft meget travlt, ellers ville De, kære ven, ikke være kommet fra det med livet. Man har sikkert ikke haft til hensigt at skåne Dem; den, man først styrter ned på hovedet fra en højde af tres fod, den vil man også gøre helt stum, hvis man ikke – har meget travlt.

Dog, som sagt, det vil også blive et problem for en mere kløgtig inkvisitor end justitsråd von Zadenig. Den ene, som var med, vil aldrig røbe det; og den anden – han kan måske ikke mere røbe det.

Jeg mødte Brandow, da jeg kom tilbage fra B. Han kan meget let have erfaret af min kusk, at jeg havde en samtale med justitsråden på en hel time. Han rider hjem i galop; en time senere kommer referendaren med gendarmen. De finder ikke mere Hinrich, som man har set hele formiddagen, og som endog tog imod sin herres hest ved hans tilbagekomst. Herren er meget, meget ivrig for, at den så pludseligt savnede skal blive fundet; han leder selv efterforskningerne; han ...

Jeg vil ikke udspinde denne gruopvækkende formodning yderligere; det er den eneste, som forekommer i min sammenstilling; resten er kendsgerninger – kendsgerninger, der råber til Himlen, der ikke må og ikke skal blive ustraffede. Jeg ved, kære ven, at De tænker om det ligesom jeg, om end hver en fiber i Deres hjerte bæver ved tanken om, at De, netop De – –

I overmorgen kommer jeg med min hustru til Sundin. Vi vil da se, ikke hvad der er at gøre – det kan der jo ikke være nogen tvivl om; men spørgsmålet om, hvorledes, det må vel overvejes."

Gotthold stak igen brevet i lommen og stirrede så optaget og tankefuld ud i det trøstesløse regnvejrslandskab, at han næppe hørte en vogn, der kom fra Prora og jog lige forbi ham. Der var endnu en halv times kørsel til Prora, men for ham syntes det en evighed. Endelig holdt vognen foran Wollnows hus.

26

"Jeg lader Dem kun ugerne gå," sagde Ottilie; "min mand må komme tilbage endnu før aften. Han vil være meget fortrydelig over at jeg har ladet Dem gå. Og dernæst, tilstå dog, kære ven: De går uden nogen bestemt plan, uden nogen fast beslutning, og dog vil De træde op mod en mand som Brandow; det er jo dog at tabe sit spil, før man har begyndt det."

Ottilie greb begge Gottholds hænder, som om hun ville drage ham bort fra døren og tilbage i stuen igen. Gotthold rystede på hovedet.

"De har ret," sagde han; "men der gives tilfælde, hvor den, der ikke har ret, eller som i det mindste ikke kan bevise sin ret, dog må handle efter sin overbevisning. Jeg er i et sådant tilfælde. Jeg kan ikke bringe Brandow i tugthuset eller på skafottet; jeg kan ikke –"

"Selv om han ellers vedbliver at være Cæcilies ægtefælle? Det kan De dog lige så lidt ville."

"Nej, ganske vist, og netop derfor er det nødvendigt at finde en tredje udvej."

"Som aldrig vil kunne findes. Kære, bedste Gotthold, lad mig sige Dem, hvad min mand ville have sagt Dem, hvis han havde været her: Aldrig! Når De kommer således, alene, uden politiet og domstolene i ryggen, vil han aldrig vige for Dem, det skulle da være, at De kunne overbevise ham om, at De havde ham helt og holdent i Deres magt, og således står sagerne ikke. Min mand sagde endnu i går aftes: Kunne man blot stille ham overfor Hinrich Scheel! Uden Scheel er der dog egentlig intet at

gøre; men hvor er denne Scheel? Måske på bunden af en af Dollaner-moserne. – Ak, kære ven, bliv borte fra denne morderhule!"

"Og jeg skulle lade hende i stikken?" råbte Gotthold. "Ve mig, at jeg har gjort det indtil nu, at jeg ikke har sat alt ind på at tage hende med mig, hende og hendes barn! For det er kun barnet, som har holdt hende tilbage, og han ville også have solgt sit barn, hvis jeg havde haft hoved og hjerte til at byde ham den rette købesum. Nu kan jeg ikke byde ham andet end en kamp på liv og død, men jeg er vis på, og han ved det også godt, at denne gang vil jeg ikke komme til at ligge under. Undskyld mig, kære veninde, at jeg således udtømmer mig i ord, hvor det sandelig sømmede sig bedre at handle, og – lev vel!"

Ottilie brast i tårer. "Og De," råbte hun, "kære, bedste ven! Ak, ja, De må afsted, De må vove alt, hvis De elsker Cæcilie, og at De elsker hende – jeg har jo længe vidst det; og min gode Emil har vidst det, og – og – Emil ville i Deres sted ikke have handlet anderledes, tro De mig, lad ham så have sagt og for fremtiden sige, hvad han vil! Han ved, hvad lidenskabelig kærlighed er; ja, han ville ikke have noget imod igen at være otteogtyve år og så være i Deres sted. Men jeg kan dog ikke gøre for, at jeg ikke er så smuk og åndrig som Deres kære afdøde moder var, og at jeg overhovedet for tredive år siden endnu slet ikke var til, og når alt kommer til alt, gives der jo da også ulykkeligere ægtefolk end ham og mig, og, og – gid De og Deres Cæcilie også en gang må blive så lykkelige!"

Hun omfavnede Gotthold og gav ham et hjerteligt kys; nu stod hun ved det åbne vindue, lod regnen afkøle det forgrædte

ansigt og vinkede med sit lommetørklæde, mens hans vogn svinglede hen over den ujævne stenbro.

Så meget Gotthold end var blevet opholdt, var der dog endnu en time til solnedgang, da han forlod Prora; hestene travede rask ud, og han måtte kunne være i Dollan, endnu før det blev ganske mørkt. Dette gentog han flere gange for sig selv i løbet af den næste time, og derpå tænkte han over, hvorfor han egentlig atter og atter anstillede denne beregning, og hvilken vægt der vel lå på, om han nåede Dollan før eller efter mørkets frembrud. Han var ikke i stand til at besvare sig selv dette spørgsmål, og mens han søgte efter svar, sagde han allerede igen: "Gud ske lov, jeg kan være der, endnu før det bliver mørkt!" Begyndte hans tanker at forvirres? Det ville være slemt; hans hoved skulle holde meget ud endnu i dag; og da svævede hans bekymrede blik igen op mod de tunge skyer og hen over de våde stubmarker og den sorte muldjord, og han sagde: "Det bliver dog hurtigere mørkt, end jeg tænkte;" det var, som det hårdnakkede i denne forestilling fremkaldte andre tilsvarende, omend urimelige forestillinger, og han føjede til: "Jeg træffer hende ikke mere!" Og nu kunne han ikke blive den nye forestilling kvit: han ville ikke mere finde hende! som om hun ville skjule sig ved hans ankomst og han måtte søge efter hende, men ikke kunne finde hende, fordi det var for mørkt!

Eller var det alt sammen kun sygelige og forvirrede fantasier, der kunne opstå i hjernen på et menneske, som timer igennem uden selskab er blevet rystet i en af regn gennemblødt chaise på en opkørt landevej, og som har stirret ud i den grå luft, der for hvert minut bliver mere grå og uigennemsigtig? Var det en forfærdelig forestilling om en forfærdelig mulighed? Hinrich

Scheel havde taget imod hans hest, da han kom hjem, og to timer efter var Hinrich Scheel forsvundet. Nu havde han været mindst fire timer hjemme; så havde han haft den dobbelte tid.

Gotthold rev kalechelæderet på chaisen til side; det var ham, som skulle han kvæles. Endelig! Der, tæt foran lå smedjen; han ville se Prebrows og tale med dem; de kunne ganske sikkert sige ham, at de for et øjeblik siden havde set hende og talt med hende.

Smedjen var øde og forladt; det måtte allerede være et par timer siden, at blæsebælgen havde været i bevægelse; et tykt askelag lå over de udbrændte gløder. Det så ud til, at fader og søn, som boede alene i det gamle hus, pludselig var løbet bort fra deres arbejde. På ambolten lå det stykke jern, som de sidst havde smedet på; tænger og hamre lå på gulvet ved siden af, som om de havde kastet dem fra sig for i største skyndsomhed at styrte ud af døren, der stod åben på vid gab. Kusken var gnaven og utilfreds: en af fjedrene under vognen var så godt som knækket; han havde gjort regning på at få skaden flikket sammen her; nu kunne han ikke komme videre. Gotthold befalede karlen at komme langsomt bagefter, han ville gå i forvejen.

Han kunne ikke holde det ud et minut længere; ved synet af den tomme smedje var den dæmoniske angst, der havde pint ham på hele turen, steget over alle grænser. Han ilede ad vejen over heden uden at agte på regnen, som vinden under hans hurtige løb piskede ham i ansigtet med forøget heftighed; han havde stadig sit blik fæstet på den nærmeste bakkerække, der lå lige for ham, og som han syntes, han aldrig kunne nå. Endelig stod han deroppe, snappende efter vejret, men udsigten til

højre var ikke blevet friere. En grå tåge nærmede sig fra mosen, og den var allerede så nær, at den stejle skråning på den nærmeste banke kun lige dæmrede gennem den tætte dunst og han næppe kunne genkende stedet, hvor ulykken havde fundet sted. Da han nåede foden af denne banke, huskede han, at når man holdt sig tæt til randen, kunne man komme frem mellem mosen og banken, denne vej valgte han da og havde nu den langstrakte banke liggende til venstre over sig.

Men stadig kom han dybere ind i tågen, der havde bredt sig over mosen som en grå, bølgende sø og hvirvlede op ad den stejle skrænt lig brændingen, som en kraftig vind sprøjter op ad strandklipperne.

Og mens hans blik til venstre standsedes af banken og han til højre stirrede ind i den grå tåge, der næppe tillod ham at se, hvor han satte sin fod, steg hans bævende angst for hvert skridt; det var ham, som om dette tågetæppe hvert øjeblik måtte blive hævet i vejret for at lade ham se et rædselsfuldt billede, som det nu skjulte; det var ham, som om skrænten, han trykkede sig ind til, kun var der for at han ikke skulle kunne undfly dette skuespil. Og der var det jo!

Gotthold standsede og stirrede skælvende ind i tågen. Det kunne dog kun være et foster af hans til vanvid ophidsede fantasi, for nu så han intet, slet intet, og dog havde han for et minut siden set det ganske tydeligt: fire eller fem skikkelser, der stod i en kreds og med lange stænger søgte i mosen – tågespøgeri!

Nej, nej, ikke spøgeri! eller også måtte spøgelserne kunne tale med menneskelige stemmer, for dem hørte han ganske

tydeligt, om han end ikke kunne forstå ordene – nu hørte han også et par ord: "Her var det muligt!"

Nej, nej, ikke muligt – det var sikkert; nu vidste han, hvorfor han havde ængstet sig.

I næste øjeblik var han med et spring gennem de høje siv, som på dette sted omsluttede sumpen med et bredt bælte; græstørvdækket gyngede under ham – han mærkede det ikke; mere end én gang sprøjtede vandet frem under hans hurtige fødder – han agtede ikke på det; hans blikke borede sig ind i tågen til den side, hvorfra han havde hørt stemmerne, – nu hørte han dem igen ganske tæt ved sig; og der dukkede de skikkelser atter frem, som han før så igennem en rift i tågen, – nu var han hos dem: "Fætter Boslaf!"

"Gå længere bort, og I andre med! Vi er for mange her; det bærer os ikke; og jeg kan besørge det alene."

De trådte tilbage; den gamle lod flere gange den lange, med jernhager forsynede stang glide gennem vandet, som her, mellem siv og græs, havde dannet et lille mudret kær. Derpå trak han den op og gav den til en af mændene. "Der er ikke noget. Det var det sidste sted; nu vil vi tilbage; hold jer nøjagtigt bag efter mig, også du, Gotthold! stadig i mine fodspor."

Den gamle mand skred foran med bøssen på skulderen i et slags langstrakt jægerskridt, som de andre, hvoriblandt også Clas Prebrow, Jochens broder, befandt sig, havde møje nok med at følge. Et par gange blev han stående; det lod til, at han undersøgte grunden, men undersøgelsen varede kun et øjeblik. Så gik han videre frem i tågen. Folkene fulgte ham uden betænkning, de vidste, at de roligt kunne følge efter, når fætter Boslaf gik foran; og nu blev grunden fastere og fastere, de var

nøjagtigt på det samme sted, som de var gået ud fra for en time siden. Fætter Boslaf kaldte Gotthold hen til sig.

"Hvor længe har det varet?" spurgte Gotthold.

"Fra i nat klokken to; på den tid gøede hundene. Jeg fik det først at vide for tre timer siden."

"Og I har håb endnu?"

Den gamle mand stirrede ind i tågen.

"Vi har ikke fundet hende," sagde han, "så har de andre vel heller ikke, og da er der jo håb endnu, skønt det ikke er rimeligt, at hun i den mørke nat skulle være kommet ret langt med barnet."

"Med barnet!" råbte Gotthold, "med Grethe! Så er alt godt; hun ville aldrig tilføje barnet en ulykke."

"En ulykke!" sagde den gamle mand, "en ulykke! der gives større ulykker end døden."

Gotthold gøs. Hun havde ikke villet skille sig fra barnet, for barnet havde hun troet at burde og at kunne bære det. Nu var det blevet alt for knugende tungt, og hun måtte kaste byrden fra sig. Hvad skulle der blive af Grethe? Der gives større ulykker end døden.

27

De gik rask hen imod gården; den gamle Boslaf var foran; snart var hans blik fæstet på jorden, snart søgte det at gennemtrænge tågen, men han sagde ikke et ord, og Gotthold spurgte ikke. Alligevel vidste han, endnu førend de nåede gården – af enkelte bemærkninger, som han havde hørt de andre ytre, – at da det rygte ved middagstid udbredte sig mellem folkene, at fruen og barnet var forsvundet – siden om morgenen, måske allerede siden den foregående aften, – da var det også straks blevet sagt, at hun havde taget livet af sig. Der var ingen, som havde været den første til at sige det, de havde alle sagt det samtidig og tillige, at en af dem måtte løbe til fætter Boslaf. Fætter Boslaf var også straks kommet – den gamle, langskæftede bøsse havde han på skulderen, – og havde inddelt folkene: forvalter Møller med én deling over markerne ind i strandskoven, smeden Prebrow, som også var blevet hentet, med en anden op ad heden til Skansebjergene og fætter Boslaf selv med resten ned ad heden og over mosen; nu skulle de alle støde sammen igen i gården. For to timer siden – den gang var de længere ude i mosen, men tågen faldt endnu ikke så tæt, – havde de set hr. Brandow komme tilbage og straks efter køre bort igen. Det havde han også gjort vel i, for folkene var enige om, at morderen ikke skulle slippe levende ud af gården igen; med Hinrich Scheel kunne det være det samme, han havde været lige så slet som sin herre; men kone og barn – det var for galt, og de havde jo også allesammen stadig sagt, at det en gang ville komme således.

De havde allesammen sagt det, og de havde ladet det komme således; men han! Gotthold følte næsten sit hjerte briste af skam og græmmelse.

De nåede gården omtrent samtidig med de to andre delinger. De havde omhyggeligt afsøgt det terræn, der var blevet dem anvist, men de havde intet fundet, end ikke det svageste spor. Hvad skulle de nu gøre?

Der kunne ikke gøres meget mere. Vel var tågen trukket bort, men det var allerede langt hen på aftenen, og om en halv eller i det højeste om en hel time ville det være nat. Tillige var folkene, der lige siden om middagen havde søgt uafbrudt i skov og i krat, på stubmarker og i mosen, kendeligt udmattede, men alligevel var de beredte til endnu at gennemsøge Dahlitzer-skoven, så snart de blot havde spist vesperkost, som fætter Boslaf havde ladet sætte til rette for dem udenfor huset. Fætter Boslaf spiste ikke og drak ikke; han stod med armene over kors, lænet til stammen på en af de to gamle linde, og ventede tålmodigt på, at folkene igen skulle være parate til at hjælpe ham at søge hans barnebarns barn, den sidste af hans stamme, i mergelgravene, i skovkløfterne, eller hvorhen hun ellers kunne være flygtet for at dø med sit barn.

Gotthold trådte ind i huset for at lede efter Mine, en skikkelig, endnu ganske ung pige, som han mangen gang havde set lege med Grethe, og som lod til at være Cæcilie meget hengiven; måske han hos hende kunne erfare et eller andet, som ydede et holdepunkt. Han fandt pigen i køkkenet, hvor hun med forgrædte øjne havde måttet hjælpe en anden pige med smørrebrødet til folkene. Da hun så Gotthold, lod hun med et

glædesskrig kniven falde og løb hen imod ham; Gotthold bød hende at gå med sig.

I begyndelsen kunne hun næppe sige et ord for gråd. Fruen havde altid været så bedrøvet, og i de sidste uger havde hun været endnu mere bedrøvet end ellers; hun havde næsten slet ikke talt, næppe nok med Grethe, som hun aldrig slap af syne, og med hende kun det allernødvendigste. I går havde hun været ude til sent på aftenen, uden Grethe, og da hun kom tilbage, havde hun set så bleg og udmattet ud og stirret så stift hen for sig; hun ville ikke lægge sig til sengs, men påstod, at pigen skulle gå til Neuenhof for at se til sin moder, der var syg; hun behøvede ikke at komme tilbage før middag – da hun så vendte tilbage, havde fruen allerede været borte længe. Rieke havde sikkert længe vidst, at fruen var borte, men af frygt for de andre folk havde hun intet sagt, men holdt sig skjult, indtil herren kom tilbage. I begyndelsen skældte denne hende slemt ud og slog efter hende med ridepisken; men så begyndte Rieke at hyle og at skrige, at det skulle han komme til at betale, og hun sagde mange slemme ting, og til sidst tog herren hende med sig i vognen; hendes kære, gode frue havde måttet forlade huset til fods midt i den mørke nat, og den søde lille Grethe havde ikke en gang fået sine nye støvler på, da de var lukket inde i skabet, og hun gik jo med nøglen i sin lomme.

Pigen begyndte igen at græde; Gotthold sagde hende et par ord, der skulle være trøstende, men han måtte vende sig bort, da hans egen smerte truede med at overvælde ham. Den grædende pige havde så levende mindet ham om de lyse dage, da han opsøgte Cæcilie i haven og Grethe legede mellem blomsterbedene.

Da han igen trådte udenfor huset, var folkene færdige med deres måltid og parate til at bryde op. Smeden Prebrow skulle afsøge skoven til venstre, forvalteren den til højre for Dahlitzer-vejen; fætter Boslaf selv ville blive på vejen. Man var allerede i færd med at bryde op, da Gottholds vogn kom vaklende og svinglende ind i gården; fjederen var nu helt knækket, og på det ene hjul var ringen sprunget løs. Fætter Boslaf spurgte forvalteren, om hr. Wenhofs gamle vogn endnu var til. Vognen var der, og den kunne snart blive gjort i stand. Clas Prebrow skulle blive tilbage for at besørge dette; derefter skulle han spænde et par friske heste for og køre efter de andre. Gotthold så spørgende på den gamle.

"Jeg vil søge, til jeg finder hende," sagde den gamle og rykkede bøsseremmen højere op på skulderen, "og jeg *vil* finde hende – levende eller død; i begge tilfælde får vi brug for vognen."

De kom til skoven; folkene havde allerede delt sig til højre og til venstre og trængte nu fremad.

"Jeg bliver på vejen," sagde fætter Boslaf til Gotthold, der gik ved siden af ham; "jeg kan stole på mine gamle øjne, og nu tror jeg næsten, at hun har valgt denne vej. Ad denne vej kunne hun hurtigst komme gennem skoven, og lige bag ved den, på brakmarken til højre, er den store mergelgrav. Mens hun endnu var barn, var der en stakkels tjenestepige, som havde dræbt sit barn, der druknede sig i den."

Den gamle forandrede ikke sine lange, regelmæssige skridt, mens han talte således, og hans skarpe øje afsøgte den i dybe furer opkørte vej eller svævede ind mellem buskene og træstammerne, hvor natten allerede – her i skovens tykning –

stirrede frem med sit mørke åsyn. Folkene i skoven råbte til hinanden for at kunne holde sig sammen; mangen gang gav en af de medbragte hunde hals – så blev det igen stille en kort tid; kun vinden susede gennem de mægtige kroner og rystede regndråberne fra blad til blad. Da standsede den gamle og lyttede og gik videre, så snart han havde overbevist sig om, at mændene endnu holdt linjen, og at der ikke var opdaget noget.

Endelig kom de da ud af skoven, hvis mørke rand strakte sig til begge sider langt ud i det dunkle, dæmrende lys. Af folkene, som kun langsomt kunne arbejde sig gennem krattet, var endnu ingen at se; fætter Boslaf pegede til højre, hvor en rund plet et stykke borte fra vejen trådte tydeligt frem på den mørke grund, det var mergelgraven, som de sidste dages regnskyl havde fyldt næsten lige til randen.

De gik ind på marken; den gamle var nu igen foran, men gik langsommere end før og med hovedet dybt sænket, som om han ville tælle hvert enkelt af de korte, våde græsstrå. Pludselig blev han stående: "Her!"

Han pegede på den fugtige jord, hvori der, som Gotthold nu bemærkede, var aftryk af fødder, et par større og ved siden af et par mindre. Sporene førte fra den vej, som de to mænd kom fra, men allerede henne ved skoven forlod de vejen og løb lige, hen imod mergelgraven. Den gamle jæger og den unge mand så på hinanden; ingen af dem talte et ord; de vidste, at nu var afgørelsen kommet.

Langsomt og forsigtigt fulgte de sporet, der løb i lige linje foran dem, stadig hen imod mergelgraven, på hvis vandflade de allerede tydeligt så de små bølger, som den rå vind drev

plaskende mod den stejle bred. Endnu måske kun halvtreds skridt, så var det afgjort.

Gottholds øjne var stift hæftede på vandet, som blinkede uhyggeligt i det sidste, usikre aftenlys; han så hende i sin ophidsede fantasi stå ved randen, med barnet ved hånden.

Den gamle lagde sin ene hånd på hans skulder, med den anden pegede han nedad: "Her har hun taget den lille på armen."

Der var kun ét spor, det større, og sporet var dybere – fem, ti, femten skridt.

"Holdt!"

Det var den gamle, der råbte, samtidig med, at han vinkede tilbage med hånden og lagde sig ned på knæ. Sporet var udtrådt, som om hun havde gjort et par tvivlrådige skridt fremad; derefter løb det tydeligt videre, men parallelt med randen af mergelgraven, og vendte da afgjort hen imod vejen igen til grøften, af hvis skarpe rand hun havde stødt en lille klump jord, idet hun gik over den ind på vejen.

De stod begge på vejen igen; det var for Gotthold, som om jorden gyngede under ham; han kastede sig til den gamle mands bryst, og denne holdt ham fast omfavnet.

"Nu tør vi håbe, kære søn; men vi er endnu ikke ved målet."

"Jeg vil bære alt og vove alt, så længe jeg blot tør håbe," råbte Gotthold og rev sig løs fra oldingens omfavnelse.

Mørke mandsskikkelser kom nu, enkelte eller parvis, ud af skoven og gik hen til det sted, hvor fætter Boslaf og Gotthold stod. De havde intet fundet; forvalter Møller spurgte, om de endnu skulle undersøge mergelgraven; mere ville de vel ikke

overkomme i dag; det var blevet for mørkt, og folkene var dødtrætte.

"Men hvis hr. Wenhof vil, da vil vi også," sagde forvalter Møller; "ikke sandt, folk?"

"Jo, så vil vi også," svarede de.

"Jeg takker jer," svarede fætter Boslaf; "I kan ikke mere hjælpe; jeg søger alene videre med denne herre, så snart Clas Prebrow kommer med vognen, og jeg har nu håb om at finde mit barnebarns barn i live."

Den gamles stemme skælvede, da han udtalte disse ord, og folkene så forbavsede på ham.

"Ja, mit barnebarns barn," begyndte den gamle igen; hans stemme var nu fast, og den havde en ejendommelig dyb, højtidelig klang; "for det er hun – min og Ulrikas, Adolf Wenhofs hustrus, barnebarns barn. I har i dag stået mig så troligt bi, og derfor kan jeg ikke andet end sige jer sandheden. Der lever ingen, som krænkes eller lider skade derved, men for jer kan det være godt at vide, at man altid må sige sandheden, at en gammel, halvfemsårig mand må sige den af ingen anden grund end netop den, at det er sandheden. Og gå nu hjem, børn, og lad jer ikke forlede til at tage hævn over den, som har drevet mit barn fra hus og hjem; og lad heller ikke jeres vrede gå ud over hus og gård. Bedre mænd har boet der før ham, og bedre mænd vil komme til at bo der efter ham; endnu en gang: jeg takker jer, børn!"

Folkene havde hørt på i tavshed; enkelte havde taget huen af; de vidste ikke selv hvorfor; da den gamle mand tillige med Gotthold steg ind i vognen, som imidlertid var kommet til stede, stod de alle rundt om den med blottet hoved, og da

vognen kørte bort og de selv begav sig på hjemvejen, varede det længe, før der blev talt et eneste højt ord.

Men vognen kørte i den mørke aften i retning af fiskerlejet Ralow. Det var en smuk vej på en sommeraften, og Cæcilie havde ofte spadseret her med sit barn. Gotthold mente, at de skulle tage denne vej, og det var den gamle tilfreds med. "Nu kommer turen til dig," sagde han. "Vi søgte en død; det duer en gammel mand bedst til; nu søger vi en, som lever, og det forstår det unge blod bedst."

28

To dage efter stod Jochen Prebrow en morgen efter frokosten udenfor sin dør og så ud over havet gennem en lang kikkert, som han med den venstre hånd støttede mod flagstangen, der hævede sig foran huset, højt op over sandet. Man kunne ofte finde Jochen i denne stilling og ved denne beskæftigelse. Ikke fordi han søgte eller håbede at opdage noget særligt ude på havet; men i ledige øjeblikke var kikkerten, der ellers havde sin plads ved siden af døren på to kroge, hvor den lå beskyttet af det langt fremspringende tag, en fortræffelig underholdning, selv om der ikke, som i dette øjeblik, frembød sig andet for iagttagelsen end de skummende bølger, der dansede lystigt om i den friske morgenvind. Men i dag så den gode Jochen ikke en gang de skumtakkede bølger; han så slet intet; alligevel havde hans brede ansigt, da han efter fem minutters forløb tog kikkerten fra øjet og skød den sammen, et så bekymret udtryk, som om han havde betragtet en skonnert, der for en stærk nordøstenstorm drev ind mod Wiessower-revet, og hans nabo, lodskommandør Bonsak, havde erklæret, at skibet ikke mere stod til at redde.

Og det samme bekymrede udtryk hvilede over hans Stines runde åsyn; hun kom netop nu til syne i døren med begge de ellers så travle hænder under tørklædet, og hun begyndte at stirre ud mod den blå, med hvide, glinsende skyer overstrøede morgenhimmel, uden så meget som at se til Jochen, der ikke stod seks skridt fra hende.

"Nej, nej!" sukkede Stine.

"Ak ja!" sagde Jochen.

"Men Jochen dog, hvor du forskrækker mig!"

"Det er også forskrækkeligt, når man ret betænker det," sagde Jochen.

Jochen trak igen kikkerten ud og ville åbenbart til at fortsætte sine iagttagelser; men Stine tog instrumentet ud af hænderne på ham, lagde det på dets plads og sagde noget opirret: "Du skal også altid kigge gennem den gamle tingest, og jeg ved af sorg og bekymring næppe, om jeg står på hovedet eller på benene."

"Ja, når du ikke ved det, Stine –"

"Hvorfra skulle jeg vide det? Hvorfor er du da manden, når jeg stakkels skabning skal vide alt? Og netop i dette øjeblik har hun spurgt mig, om svenskeren endnu ikke er kommet. Det stakkels barn! Og den lange rejse i sådan en nøddeskal af en jagt! Og hvem ved, om de så ville have hende derovre! De er jo dog kun beslægtede med hinanden i fjerde eller femte led!"

Stine havde talt med stor bevægelse, men med sænket stemme, og hun havde trukket sin Jochen hen til slåentornehækken, der skilte den sandede have fra den sandede landsbygade. Jochen havde en dunkel fornemmelse af, at han som mand og husbond og som eneste gæstgiver i Wiessow måtte sige noget, og så sagde han da: "Stine, du skal se, der er ingen af os, som hitter ud af det."

"Jochen, jeg havde dog aldrig troet, at du var sådan et slet menneske!" råbte Stine og holdt hulkende sine røde hænder for øjnene; derpå vendte hun sin ægteherre ryggen og gik ind i huset igen.

Jochen blev stående ved hækken og løftede begge armene i vejret; men kikkerten lå rolig på sine kroge, og han vovede i

betragtning af sin slethed ikke at hente denne sorgfordriver. Så lod han da armene synke igen og stak hænderne i lommen. Gud ske lov, der var hans pibe! Den havde mange ledige timer nu, Stine kunne slet ikke lide tobaksrøg; og hvis hun så ham ryge nu, da hun var i så ondt lune, ville hun vel aldrig blive god igen.

Jochen lod da piben glide ned i lommen igen og stirrede ud over havet som én, der også uden noget optisk instrument kun alt for tydeligt ser det sted, hvor det prægtige skib nys gik under med mand og mus.

"God morgen, Prebrow!" sagde en stemme i hans umiddelbare nærhed.

Jochen vendte langsomt sine blå øjne bort fra det fjerne og hen imod den herre, der, med kraven på sin paletot slået op, netop gik forbi hækken med hurtige skridt.

"God morgen, hr. in… –"

"Tys!" sagde herren og blev stående, idet han lagde fingeren på munden.

Jochen nikkede til tegn på, at han forstod ham.

"I aften!" vedblev herren; "jeg siger Dem det, fordi, efter at hidtil alt er gået godt, nogen dog endnu i den ellevte time kunne fatte mistanke og søge at skaffe sig underretning hos Dem. De kender mig naturligvis ikke."

"Gud bevare mig!" svarede Jochen.

Herren nikkede og ville fortsætte sin vej, men blev da igen stående og sagde, da det bekymrede udtryk i Jochens ansigt var ham påfaldende: "De behøver ikke at tage Dem det nær, Prebrow; der sker kun Rahnkes deres ret; deres færd er en skændsel for Wiessow og for hele omegnen, og der er dog ikke én, uden at han vil være glad ved at blive de halunker kvit. Og

når jeg kommer næste gang, så logerer jeg naturligvis hos Dem; denne gang må jeg lege skjul."

Herren nikkede, fjernede sig med lette skridt og trådte derpå ind i lodskommandørens hus, efter at han først havde kastet et hurtigt blik rundt til alle sider.

"En fordømt historie," mumlede Jochen uden rigtig at vide, hvilken han mente, enten den, der foregik i hans eget hus, eller den, toldinspektøren havde talt om. Det var dog vist den første; den anden kom jo slet ikke ham ved; men det var dog altid en hemmelighed til, og han havde mere end nok i den ene.

"God morgen, Jochen!"

Denne gang blev Jochen for alvor forskrækket. Der stod jo hans broder Clas nøjagtig på det samme sted, hvor inspektøren lige havde stået.

"Men min Gud, Clas, hvor kommer du fra?" råbte han.

"Ja, det må du nok spørge om," svarede Clas.

De to brødre så hinanden så forskende ind i øjnene over den høje hæk, som om det ikke var dem, der fra barnsben havde været de bedste venner.

"Er fader død?" spurgte Jochen langsomt.

"Nej, Gud være lovet," svarede Clas.

"Er smedjen brændt?"

"Men Jochen dog, hvor kan du komme med sådanne dumme spørgsmål!"

Broen for forståelse syntes at være afbrudt. Jochen blev mere og mere et bytte for en fornemmelse af, at hele verden var en eneste stor hemmelighed, og at han var den ulykkelige, som skulle bevare denne hemmelighed.

"Vil du ikke komme indenfor, Clas?" sagde han.

Det måtte han dog sige; han kunne dog ikke lade sin eneste broder, der tilmed var ældre end han, blive stående der ude på gaden.

Clas Prebrow efterkom straks den broderlige indbydelse, i hvor ubroderlig en tone den end var fremført, rystede Jochens hånd og sagde, idet han lod sit blik glide hen over huset:

"Du bor kønt her, Jochen."

Jochen nikkede.

"Og du har vel mange gæster?"

"Hvad kommer det dig ved!" brølede Jochen med en heftighed, som om det gjaldt om at tilbagevise en blodig fornærmelse.

"Nå, nå, jeg spørger jo kun," sagde Clas.

"Jeg har slet ingen," råbte Jochen, "ikke et menneske!" og han trådte i vejen for sin broder, der havde begyndt at nærme sig huset.

"Det er jo heldigt," sagde Clas, "så kan jeg straks vende tilbage og sige til den gamle hr. Wenhof og hr. Gotthold, at de kan komme under tag hos dig."

Jochen blev både kold og varm. Hvad skulle han vel gøre? Han havde lovet at tie; men hvad kunne tavsheden hjælpe, når hr. Gotthold kom lige ind ad døren, og foruden ham den gamle herre, som han havde så overordentlig respekt for? Når han så på ham med sine gamle, klare øjne, da måtte han jo sige alt. "Stine, Stine!" brølede Jochen med en stemme, som om det eneste gæstgiversted i Wiessow stod i flammer fra grunden til tagrygningen.

"Men Jochen, er du gået fra forstanden? Tænker du da slet ikke på –"

Stine, der kom styrtende ud af huset ved sin husbonds nødråb, brød pludselig af og stirrede på sin svoger med åben mund og vidt opspilede øjne.

"Ser du *det!*" sagde Jochen med stor tilfredshed.

"Hvor er han?" spurgte Stine.

Clas Prebrow følte, at hans diplomatiske tilbageholdenhed var ilde anbragt overfor den kloge Stine, og at han var indtrådt i det stadium af sin mission, hvor han måtte lade masken falde. Han gned sig fornøjet i sine store, hårde hænder, viste sine hvide tænder, blev pludselig alvorlig igen og sagde, idet han lod sit blik løbe hen over vinduerne i øverste etage: "Var det ikke bedre, om vi gik ind?"

De gik da ind i den lille dagligstue, der lå bag ved den store gæstestue, og som Stine kun forlod et øjeblik for i skænken at hente en flaske rom og to glas; brødrene skulle dog klinke, og Clas måtte ikke blive tør i halsen, hvis han havde meget at fortælle.

Egentlig havde Clas også meget at fortælle, men i betragtning af, at herrerne ventede på hans tilbagekomst, fattede han sig i korthed.

De var allerede den første aften kommet på det rette spor, men den følgende dag havde de tabt det igen, fordi fruen havde forladt den vogn i Gulwitz, som hun havde taget i Ralow, og var gået videre til fods for at skjule sit spor. Dette var også lykkedes hende så godt, at de først i går aftes, efter fireogtyve timers søgen, havde genfundet det i Trentow. Nu kunne de ikke længere være i tvivl om, hvilken vej fruen var taget; men allerede ved middagstid lod de heste eg vogn blive tilbage hos hr. von Schoritz til Schoritz, en god bekendt af hr. Gotthold, og

var gået videre til fods for at føre hr. Brandow på vildspor, hvis han var bag efter dem; og derefter havde de måttet hvile et par timer i Trentow; derfra kom de i dag, og han var løbet i forvejen, mindre for at opspørge, om fruen var her, end for at bede sin svigerinde forberede hende, for at hun ikke skulle blive alt for forskrækket.

"Ak, du gode Gud," sagde Stine, "det stakkels, stakkels barn. Vi har jo måttet love hende med hånd og mund, at vi ikke ville forråde hende!"

"Stine, vi hitter ikke ud af det!" sagde Jochen.

Det havde Stine i grunden aldrig tvivlet om; ja, hun havde endog stadig bedt, at Himlen dog ville forbarme sig over hende og sende dem hr. Gotthold, inden det var for silde. Det kunne hun nu ikke tilstå højt, hun kunne jo heller ikke ligefrem blive det løfte utro, som hun havde givet Cæcilie, og i al denne forlegenhed begyndte hun da bitterligt at græde.

Jochen nikkede bifaldende, som om han ville betyde sin Stine, at hun nu havde grebet det rigtige synspunkt; Clas drak sit glas ud og sagde, idet han rejste sig: "Om et kvarter er vi her altså. Du, Stine, er jo sådan en klog person, du vil nok klare sagerne godt; og du, Jochen, kan komme med mig."

Jochen fo'r i vejret og ud af døren med en sådan ilfærdighed, at han lod sit glas blive stående halvt fuldt. Stine ville hælde resten i flasken igen, men i sin adspredthed drak hun selv glasset ud. Hendes øjne fyldtes med tårer: "Vi stakkels fruentimmer!" sagde hun.

29

Cæcilie blev siddende ved sit barns seng, efter at Stine havde forladt hende. Grethe var faldet i søvn; det forekom moderen, at det fine lille ansigt var blevet endnu blegere, og de små hvide hænder skælvede let. Hvis hun nu blev alvorlig syg? Hvis hun døde og alle disse timers gru og hjerteangst havde været udstået for intet?

Hun trykkede sine hænder imod tindingerne. Ingen, ingen var der, som kunne hjælpe og råde hende! Og endnu var hun dog hos venner, hos sin gode, gamle Stine, der i går havde modtaget hende med glædestårer, der slet ikke kunne fatte sig af lykke og af sorg over det uventede besøg; hos den brave Jochen, som hun bevarede i lys og venlig erindring fra sine lykkelige ungdomsdage – hvor måtte hun da ikke føle sig forladt, når hun først var der ovre i det fremmede land! Ville man ikke behandle hende som en eventyrerske? Og kunne hun fortænke dem i det? Talte ikke alt imod hende? kunne hun fortælle alverden, kunne hun blot fortælle et eneste menneske sin sørgelige historie?

Den nagende uro drev hende fra hendes sæde til vinduet i værelset ved siden af. Mellem nabohusenes gavle og de hvide klitter bredte det blå hav sig; ude på det gyngede et blinkende sejl. Det var et frisk, farvekraftigt billede, som den lave vinduesramme indesluttede, og hun så på det således, som han havde lært hende at betragte naturen; og da tænkte hun på, at denne øde vandørken med det enlige skib, der drog sin

ensomme bane hen imod det ukendte fjerne, for hende, for hendes barn var en knugende, en ubarmhjertig virkelighed.

Hendes hoved sank ned på hendes hånd; hun mærkede ikke den sagte støj udenfor døren, hun så først op, da døren blev åbnet, og Stine ængsteligt spejdende, med et halvt glad, halvt forlegent udtryk i det af gråd opsvulmede ansigt, trådte ind og derpå så sig om efter én, der stod bag ved hende. En anelse, der drev alt blodet op til hendes hjerte, gennembævede Cæcilie. Hvem kunne vel den mørke skikkelse der ude i gangen være andre end den ene, som hun havde længtes så usigeligt efter, på hvis komme hun havde ventet og håbet, således som den troende venter og håber på et under. – nu var han der, fordi han elskede hende – og dog, og dog! det kunne, det måtte ikke være; og hun lod de halvt opløftede arme synke ned igen, og hendes skælvende hænder besvarede ikke hans hænders tryk.

"Hvor er Grethe?"

De trådte ind til den lilles seng, hvorhen Stine allerede var ilet i forvejen. De blege små kinder var blevet røde, og pulsen bankede heftigt; Cæcilies blik sagde, hvad der først kom over hendes læber, da de igen stod i naboværelset: "Hvis hun dør, da er det mig, som har dræbt hende."

"Hun dør ikke," svarede Gotthold, "men du må ikke tage nogen voldsom beslutning; du må ikke bestemme dig til at kæmpe videre alene, du må ikke forsmå min hjælp, således som du hidtil har gjort."

"For at jeg kan drage dig, der er uskyldig i al denne elendighed, med i fordærvelsen! Jeg har allerede syndet nok imod dig, – endnu mere, aldrig!"

"Hvad kalder du endnu mere, Cæcilie? Jeg elsker dig, dermed er alt sagt, dermed er der slynget en fast kreds både om din og min tilværelse. Hvilken lidelse skulle vel kunne blive dig til del, som jeg ikke ville dele med dig? Ja, har ikke hele dit tidligere livs lidelse også været min? Har den ikke til enhver tid dæmret om min sjæl som en bange anelse og kastet et slør over de lyseste øjeblikke i mit liv? Ja, Cæcilie, – når jeg betænker det, da må jeg sige: Gud være lovet! Gud være lovet, at sløret er sønderrevet, at livet ligger for mig, således som det er, om end vanskeligheder og hindringer af enhver art truer med at spærre vejen for os. Vi vil besejre dem. Har jeg nogensinde tvivlet om det, så tvivler jeg ikke mere nu, nu, da du er givet mig tilbage."

Han havde sat sig ved siden af hende og nærmet sin mund til hendes øre, hans dybe stemme var sunket ned til en sagte, næsten uhørlig hvisken, men hun forstod hver stavelse, og hver stavelse skar hende i hjertet.

"Mig, Cæcilie, mig! Du havde ikke alene dræbt dig selv og dit barn, du havde også dræbt mig. Nu, da en stemme, som du altid må holde hellig, om hvis sanddruhed du aldrig må nære selv den svageste tvivl, har tilråbt dig: lev, så lever du netop for mig, for, Cæcilie, du kan ikke leve uden mig."

"Og ikke med dig!" råbte Cæcilie og vred sine hænder. "Nej, se ikke så spørgende og så bebrejdende på mig med dine trofaste øjne, du gode, du kære! Jeg burde jo sige dig alt, men jeg kan ikke – måske kunne jeg sige det til en kvinde, og til hende, hvis hun i sandhed var en kvinde, behøvede jeg ikke at sige det, hun ville dog forstå mig."

"Du elsker mig ikke, således som du måtte elske den mand, af hvem du kunne og ville modtage ethvert offer, fordi

kærligheden, den sande kærlighed, den, der tåler alt og lider alt, ikke kender noget offer; din kærlighed er ikke den sande!"

Han sagde det uden bitterhed, men han trak vejret tungt, og hans læber skælvede.

"Og har jeg da ikke ret i, at en mand, selv den bedste og mest fintfølende, ikke kan forstå os?" svarede Cæcilie, idet hun bøjede sig hen over Gotthold og strøg håret bort fra hans brændende pande. Et øjeblik spillede det yndige smil om hendes fine læber og i hendes mørke øjne, som Gotthold så ofte havde set i drømme, og som han derefter havde drømt om hele dagen, ret som han var hildet i et trylleri. Men kun et øjeblik; da svandt det bort, og den tungsindige alvor fra før stirrede igen ud af hvert træk i hendes skønne åsyn og klang igen i hendes stemme.

"Sand kærlighed! Tør en kvinde, der har oplevet det, jeg har oplevet, vel bringe dette ord over sine læber? Sand kærlighed! Ville du have kaldt det således, hvis jeg –"

Hun brød pludselig af, rejste sig, trådte hen til vinduet, kom igen tilbage og blev stående foran Gotthold med armene foldede over brystet: "Hvis jeg yderligere var kommet hans pengegriskhed til hjælp, hvis jeg fremdeles havde tilladt ham at sælge mig og mit barn, hvis du havde måttet ofre hele din formue til hvid og skilling, for at købe os fri –"

"Det kunne du, og du har ikke gjort det!" råbte Gotthold i smertelig bevægelse.

"Jeg kunne gøre det og har dog ikke gjort det," svarede Cæcilie; "men sandelig ikke fordi jeg et eneste øjeblik har tvivlet om, at du uden betænkning ville have givet alt, alt; – en sådan tvivl er utænkelig hos en kvinde, der ved sig elsket; hun ville jo under lignende omstændigheder gå om og tigge for den

elskede; men – det er forgæves, Gotthold! jeg vil aldrig finde ordet, o, hvilken jammer, der endog må gøre afkald på den velgerning at kunne udtale sig – der må fortære sig selv i stum smerte!"

Hun ilede frem og tilbage i værelset og vred sine hænder; Gotthold fulgte hende med øjnene under hendes ustadige gang, og en følelse af bitterhed sneg sig ind i hans hjerte. Der havde været en mulighed, og hun havde ikke grebet den – nu var det for silde!

Han sagde hende det, og hvorfor det var for silde: at den lille rest, han endnu havde tilbage af sin formue, ville være et intet for hin mands begærlighed, selv om han kunne tilfredsstille de krav, som andre havde på den, ved udbyttet af sit arbejde; han ville, hvis man tilbød ham den, sparke tilbuddet fra sig med en hånlatter.

Cæcilie var blevet stående midt i værelset og havde hørt til med skælvende læber. "Stakkels Gotthold!" sagde hun; "men for mig – er det bedre således; nu kan ikke en gang fristelsen nå mig! og det er besluttet! Ja, Gotthold, det er besluttet; måske var det hos ham kun en øjeblikkelig pengebegærlighed, der for længst er blevet opslugt af det dødelige had, han nærer til dig. Han giver mig ikke min frihed tilbage; døden har jeg ikke villet vælge, så længe ikke den sidste mulighed for frelse – flugten – var tilintetgjort. Lad mig da flygte, Gotthold, før også det bliver for sent; hold mig ikke tilbage! Du vil frelse mig, og du driver mig lige i dødens arme."

"Jeg holder dig tilbage, jeg vil frelse dig og rive dig ud af dødens arme," råbte Gotthold, idet han greb Cæcilies hænder, "dig og dit barn, som du ville dræbe, hvis du, sygt og

feberglødende som det er, ville udsætte det for farerne ved en rejse, der desuden ville være en umulighed og en unyttig grusomhed, for han ville vide at finde dig der og overalt, – hvis han *vil* finde dig – der så vel som her, og derfor tør du heller ikke blive her. Du kan intetsteds blive uden i min varetægt; jeg gentager det: jeg vil beskytte dig. Cæcilie, har du da slet ingen tro til mig, til mit mod, min kraft og min indsigt? Og kan jeg end ikke sige dig alt om, hvorledes jeg tænker at kunne, hvorledes jeg vil frelse dig; må jeg end bede dig følge mig uden at spørge: bør da ikke vi mænd have samme ret som I kvinder? Gives der ikke også for os tilfælde, hvor vi handler således, som pligten og æren byder os det, og hvor vi dog kun kunne betro os til en mand? Og, Cæcilie, når jeg siger dig, at jeg har betroet mig til en mand, som du fra barnsben har set op til med den dybeste ærbødighed, og uden at ane, at du var ham denne frivilligt ydede ærbødighed skyldig, – og at denne mand billiger min plan, min beslutning, og selv vil gøre, hvad han kan, for at planen ikke skal vedblive at være en plan – for at beslutningen kan blive til gerning; – og når denne mand vil forsikre dig det med sin egen mund – Cæcilie, jeg kalder ham herind, oldingen, din stamherre, og når du ligger på knæ foran ham, og hans hånd hviler på dit hoved, og fortiden, der synes dig jernhård og uforanderlig som skæbnen, ryster og vakler, så vil du måske tro på, at nutiden ikke er uforanderlig for den, der lever og elsker."

Gotthold ilede bort; Cæcilie stirrede på døren, som han var forsvundet igennem, opfyldt af sælsomme anelser. Døren åbnedes igen; den høje skikkelse, som trådte ind, måtte bøje hovedet, og således, med bøjet hoved og blikket sænket ned på hende, kom han hen imod hende. Hun bævede; således havde

hendes fader set ud, da han en time før sin død kaldte hende hen til sit leje; og da var han billedet af bedstefaderen, der hang i dagligstuen ved siden af det gamle ur, så lig – hendes knæ svigtede hende, da hun strakte hånden ud imod ham.

Gotthold lukkede døren. Hvad der blev talt mellem de to, det måtte være en hemmelighed for tredjemand.

30

De sidste stråler af den nedgående sol kastede et bævende purpurlys hen over den skvulpende sø og det bølgende græs på marken, der strakte sig fra den vestlige strand til klitterne, de flammede op ad de hvide klitter og belyste Gottholds og Jochen Prebrows skikkelser; disse var steget op fra den østlige smalle strandbred og havde netop nået det øverste punkt i klitbakkerne. Gotthold spejdede allerede ud over ildhavet, idet han skyggede med hånden for øjnene, mens Jochen ikke rigtig kunne komme til rette med kikkerten. Endelig fandt han den fine ridse i messinget. "Her," sagde han og rakte sin ledsager instrumentet; derpå tilføjede han, ligesom undskyldende: "Man kan se urimelig langt i den."

"Du gode karl!" svarede Gotthold smilende.

Jochen viste sine hvide tænder, derpå blev de begge pludselig alvorlige igen. Gotthold så så ivrigt gennem kikkerten, som om han virkelig endnu søgte efter den båd, der allerede for fire timer siden var sejlet bort med gunstig vind, og som nu sikkert var på højden af Sundin, om ikke allerede i havnen; og Jochen stirrede så mørkt hen for sig, som om han i eftermiddag for sidste gang i dette liv havde set sin Stine, der absolut ville ledsage fruen.

Men han tænkte ikke på sig selv. Han kunne vel nok undvære sin Stine et par dage, ja et par uger, om det skulle være; og det gik ham jo for øvrigt så godt, at han mere end én gang var blevet grebet af en stærk tvivl, om det egentlig ikke gik ham for godt; men den kære, stakkels hr. Gotthold! Du gode Himmel,

hvordan havde de ikke set på hinanden, da hun skulle til at stige i båden, og de endnu en gang gav hinanden hånden på broen: så underlig vemodigt havde de set og tårerne stod dem i øjnene: og da hun så kom ombord, var hun straks styrtet ned i kahytten, hvorhen Stine allerede havde bragt den lille – og da vinden tog fat i sejlene, og båden begyndte at neje i vandet, kom hun igen op på dækket, og der stod hun da, støttet til den gamle herres arm og vinkede med sit lommetørklæde og blev ved at stirre ind mod land, skønt hun vist slet ikke kunne se noget for tårer!

"Men båden er så god, at den slet ikke kan være bedre," sagde Jochen; "og hvad min svigerfader angår, så var han lykkelig ved, at der endelig en gang igen var noget for ham at gøre, og min broder Clas er en pokkers fiffig karl, og han har så lidt været i Sundin! Han skal nok besørge alting rigtigt for Dem, både vognen på broen og det at finde hvor hr. Wollnow bor, for det har han sagt, at han godt ved, og så skulle bare nogen prøve på at binde an med den gamle herre, og mennesket kan dog ikke gøre mere, end hvad det kan, og når én har gjort alt, hvad der er muligt for et menneske, så har han gjort alt."

Jochen trak vejret, han var selv ganske forundret over, hvorledes han kunne tale i dag – hans Stine havde ikke kunnet gøre det bedre – og hr. Gotthold nikkede og sagde ikke et ord – hvad havde han vel også skullet sige? – Jochen fortsatte i en indtrængende tone: "Og derfor må De heller ikke være så bedrøvet; for endnu er ikke alle dages ende kommet, og det kommer tit, når man mindst venter det og når et øg først har bidslet mellem tønderne, så kan man gerne rive armene i

stykker på sig, den render dog, og hvad sådan et dyr kan gøre, det kan et menneske også."

"Det skal ikke mangle med mig," svarede Gotthold; "og jeg er heller ikke så bedrøvet, for jeg ved, at jeg vil kæmpe kampen ud, om det end vil være noget vanskeligt, så længe vi ikke har denne Scheel. Men jeg tænker, vi får fingre i fyren; i det mindste er han ikke død, og det er dog hovedsagen."

Jochen Prebrow rystede på sit store hoved. "En fordømt historie er og bliver det dog, hr. Gotthold," sagde han. "Den gamle Arent i Goritz påstår rigtignok, at han har set ham for otte dage siden; nå – kende ham kan han jo, for den gamle var på Dahlitz, lige til Hinrich Scheel fik ham væk, han kunne jo aldrig unde et menneske noget godt; men i mørke er alle katte grå, og om også – her på egnen er der alt for megen lejlighed til at komme både i søen og over søen til Sverige eller Mecklenborg og mange andre steder. Derfor er det jo også meget muligt, at han har søgt tilflugt her, men at han skulle være her endnu – nej, det tror jeg ikke."

Purpurgløden i den vestlige horisont var udslukket, og da de vendte sig mod øst for at stige ned fra klitterne, lå havet, der her skyllede ind næsten under deres fødder, for dem i en dyb blå farve, mod hvilken det hvide sand på den smalle strandbred stak sælsomt af. Mod nord løb klitbakkerne, på hvis øverste kam de endnu befandt sig, i underlige fantastiske, forvirrede former langt ud i det svage lys, her overgroede med marehalm og klittag, hist nøgent og øde, afrundede, langstrakte, flade og i skarpe, udhængende rande, ikke ulig et af stormen sønderrevet og forpisket hav, der pludselig er stivnet til sand. Der, hvor vestkysten sprang længst frem – Wiessower-øret kaldes den

korte landtunge – ragede, næppe synligt, et tag op over klitterne, og Jochen Prebrow pegede med kikkerten i denne retning.

"Ser De det hus?"

"Et stykke af det."

"Det er Rahnkes; jeg ville ikke være i deres sted i aften."

"Hvorfor ikke?" spurgte Gotthold.

"Det er også sådan en god lejlighed," vedblev Jochen, idet han uvilkårligt sænkede stemmen, skønt der, med undtagelse af mågerne, der flagrede frem og tilbage i brændingen, ikke var et levende væsen at opdage, så langt øjet rakte. "Egentlig er de fiskere, og på svensketiden havde de også ret til værtshushold; de siger rigtignok, at de har den endnu, fordi den regering, her nu er i landet, skulle have afløst den, og det har den aldrig gjort. Men det er vel kun sådan en talemåde for at have en grund til, at der hvert øjeblik anløber både med folk, der sige, at de er fiskere ligesom Rahnkes, men som lige så lidt er det. Ofte skal der være et halvt dusin på en gang, det siger toldbetjentene, og når de så kommer – hvad enten det er til lands eller til vands – da er alting borte, langt ude på søen, som om det var blæst bort. Tit har de holdt vagt her mellem klitterne og krydset oppe på højderne hele dage igennem, men så er der aldrig en båd, som har ladet sig se med undtagelse af en eller anden ganske uskyldig fiskerbåd, og Rahnkes har stået og grinet, når toldbetjentene måtte tage bort med lange næser. Men i aften skal de bøde for det."

"Hvordan, i aften?"

"Egentlig skulle jeg ikke tale om det, men med Dem er det jo noget andet, og der har vi dem desuden. ser De de tre hvide

sejl, som krydser op der ude mod nord? Det er Useliner fiskerbåde, og det er den rette tid og den rette kurs; men det er rigtignok ikke fiskere, der er i dem, det er toldbetjente med pjækkerter og sydvester på, og når de er nær nok, så lægger de sig om på den anden bov og holder lige ind mod Wiessower-øret; og lige i samme øjeblik kommer de frem fra landsiden – et helt dusin betjente og gendarmer. Jeg har det alt sammen fra inspektøren i Sundin, der nu har været to dage hos os i Wiessow, jeg er en gammel bekendt af ham, fordi jeg tidligere ofte har kørt for ham, og så har han sagt mig det. Ser De, hr. Gotthold, ser De! nu går det løs!"

Jochen pegede med en for ham usædvanlig iver på de tre fartøjer, som hidtil havde holdt kursen mod nord i temmelig stor afstand fra hinanden, men nu pludselig dannede linje og satte lige ind mod land. Men i samme øjeblik dukkede to fartøjer, der måtte have ligget i skjul bag Wiessower-øret frem, og det viste sig snart, at de havde til hensigt at slippe bort mod nord mellem kysten og de tre både, mens den yderste af dem søgte at afskære dem vejen. Men det var allerede tvivlsomt, om det ville lykkes den, da den havde det længste stykke at tilbagelægge til det punkt, hvor de skar hinandens baner, og smuglerbådene sejlede mindst lige så godt som den og tilmed lå hårdt for vinden. Virkelig viste også efter mindre end ti minutters forløb en lille grå sky, der steg op fra den forfølgende båd, og som med korte mellemrum blev efterfulgt af andre og atter andre små grå skyer, at toldofficianterne begyndte at tvivle om, at jagten ville lykkes, og snart beviste ildens ophør, at den var mislykket. Smuglerbådene var nu kun at se som et punkt i den mørke horisont; den forfølgende båd gjorde

omkring og krydsede tilbage mod Wiessower-øret, som de to andre imidlertid for længst var nået hen til, "formodentlig for i forening med de fra landsiden tililende at kunne konstatere, at de igen havde fundet reden tom," mente Gotthold.

"De fordømte karle," sagde Jochen Prebrow.

Oppe fra toppen af en af de højeste klitter havde de ivrigt iagttaget det spændende skuespil, hvoraf hver enkelt scene stod lige så klart for disse to kystens sønner, som om de selv havde været med i handlingen. Under alt dette havde kikkerten ydet fortræffelig tjeneste; den var gået fra hånd til hånd – nu havde Gotthold den netop. Han mente, at hvis Jochens angivelse var rigtig, måtte de, i det mindste på de fjernere liggende klitter, kunne få øje på nogle af toldbetjentene; langsomt lod han kikkerten vandre fra den ene højde til den anden og afsøgte på denne måde terrænet, der lå for ham, og som allerede til dels var indhyllet i den grå aftentåge, da han pludselig udstødte et sagte forundringsudråb. I samme nu lod han kikkerten synke og trak Jochen med sig ned fra toppen af klitten, således at deres hoveder var skjulte bag det høje græs.

"Hvad er der på færde?"

"Hinrich Scheel! Jeg så ham aldeles tydeligt! Han stod omtrent tusind skridt fra os, oppe på klitten der, med ryggen imod os."

"Men hvorledes er det muligt?"

"Det ved jeg ikke; men ham var det; jeg havde kunnet kende ham mellem tusinde; der er han igen."

Nu var han ikke længere på den klitbanke, men noget længere til højre og, som det syntes Gotthold, nærmere end før; manden, i hvem nu også Jochen gennem kikkerten troede at

genkende Hinrich Scheel, stod ikke mere oprejst, han lå i skjul ganske på samme måde som de to andre, og det var øjensynligt, at han spejdede i retning af Rahnkes hus. Hele situationen stod på én gang klar. Hinrich Scheel var, på den ene eller den anden måde, blevet forhindret i at fortsætte sin flugt, og han havde da fundet et tilflugtssted i Rahnkes hus, der jo efter Jochens skildring var en slet og ret tyvehule; fra dette skjul var han blevet fordrevet ved toldbetjentenes overfald. Nu havde han kastet sig ind i klitterne, og der var al udsigt til, at han ville undslippe, selv om han blev forfulgt, da det frembrydende mørke og det stærkt kuperede terræn i høj grad begunstigede hans forehavende.

Jochen delte fuldstændig Gottholds mening; men hvad skulle de nu gøre? Afvente, om Hinrich, der endnu stadig lå ubevægelig, ville fortsætte sin flugt i samme retning som før og altså komme dem nærmere og nærmere, eller selv forsøge på at snige sig hen imod ham, der åbenbart ikke anede nogen fare fra denne side? Begge dele var lige usikre; mørket faldt meget hurtigt på; afstanden mellem dem var endnu betydelig, og snart ville manden hist henne kun vise sig som et mørkt punkt på det hvide sand – om kort tid ville han være helt forsvundet; på den anden side behøvede han kun en eneste gang at se sig omkring i et øjeblik, hvor de ikke var fuldstændig skjult – da ville han i det næste sekund være rutsjet ned ad klitten, han lå på, og om at indhente ham kunne der selvfølgelig ikke være tale.

Gottholds hjerte slog, som om det skulle sprænges, mens han overtænkte dette og talte med Jochen i en hviskende tone. Efter al sandsynlighed var jo dog hans og hendes skæbne afhængig

af, at han fik det menneske i sin magt! Indtil for få minutter siden havde han næppe haft en skygge af håb om, at det nogensinde ville lykkes ham; nu syntes et næsten underfuldt tilfælde at ville hjælpe ham til det. Der var manden, her var han med den trofaste Jochen, det rum, der adskilte dem, var så ringe, at det kunne tilbagelægges på et par minutter, – og et øjekast, et vindpust, et intet kunne rive byttet fra ham, som havde han kun drømt alt dette, som var det kun et gøglespil af hans ophidsede sanser og han kun behøvede at gnide øjnene, for at den mørke plet deroppe, der syntes at være et menneske, skulle forsvinde.

Han *var* forsvundet. Havde han set forfølgerne komme hen imod sig fra den kant og fortsat sin flugt? Havde han ment, at luften nu var ren, og at han kunne tiltræde tilbagetoget? – det sted, hvor han nys havde ligget, var tomt. En fejltagelse var umulig. Til trods for det svage lys aftegnede randen af klitterne sig endnu tydeligt og skarpt nok mod den mørke himmel. Ville han komme til syne igen? ville han i dette tilfælde være nærmere eller fjernere?

Et par sekunder forløb, hvor de to ikke vovede at ånde. Der! Der var han jo igen og nærmere – betydeligt nærmere; det lod til, at han kom lige hen imod dem – nu kunne der ikke længere være nogen tvivl om det. I løbet af få minutter var afstanden forringet med det halve. De vovede næppe at spejde gennem det bølgende strandgræs, så nødvendigt det end var at følge denne mands bevægelser, der jo nu i det sidste øjeblik kunne tage en anden retning. Og nu sneg han sig igennem forsænkningen mellem to høje i den nærmest liggende klitrække og kom igennem den dybe, til alle sider indesluttede gryde op på den

klitbanke, bag hvis rand de lå. Det var den højeste i den nærmeste omegn, og han ville uden tvivl fra denne kaste et spejdende blik til alle sider for at forvisse sig om, at der ikke længere var nogen fare, som truede.

De var gledet et par fod ned og havde trykket sig så dybt som muligt ned i strandgræsset. Om et øjeblik måtte Hinrich Scheels hoved dukke op foran dem; de hørte tydeligt, hvorledes han arbejdede sig op ad den temmelig stejle skråning og udstødte en ed, hver gang sandet rullede bort under hans fødder.

Nu!

De sprang, de styrtede imod ham, de kastede sig over ham. Med en lynsnar bevægelse smuttede Hinrich bort under Gottholds hænder, men idet han vendte sig til venstre, løb han lige i armene på Jochen, og begge to rutsjede, rullede, boltrede sig som et nøgle ned ad klitten, hurtigere end Gotthold kunne springe op. Jochen havde slynget sine kraftige arme fast om ham; men ved den sidste omdrejning kom han til at ligge underst; med en fortvivlet anstrengelse gjorde Hinrich Scheel sig fri og løftede sin lange foldekniv, som han havde fået op af lommen, til et frygteligt slag, da Gotthold kastede sig over den hævede arm og vristede kniven fra ham. Nu kom Jochen på benene igen; Hinrich lå i sandet med ansigtet nedad, Jochen satte knæet mod hans skuldre og lavede sig til at snøre hans albuer sammen med en lang, tynd snor, som han af gammel kuskevane altid bar hos sig.

"Hvis I vil binde mig, da kan I lige så godt straks slå mig ihjel," stønnede Hinrich Scheel, "jeg rejser mig ikke."

"Slip ham!" sagde Gotthold.

"Men denne vil vi dog i det mindste tage til os," sagde Jochen, idet han trak en pistol ud af lommen på sin modstander og gav den til Gotthold. "Så!"

Hinrich Scheel rejste sig. De skelende øjne stirrede med et hævngerrigt udtryk ud af det af raseri fordrejede ansigt på hans to modstandere. Pludselig fo'r han tilbage.

"Er det Dem! Dem!" råbte han. "Hvad vil De mig?"

31

Der lå en vild skræk i Hinrichs miner og gebærder og i hans rå stemmes hæse klang.

"Hvad går der af dig?" råbte Gotthold og ruskede kraftigt i berideren, der endnu stod som stivnet.

Berørelsen fremkaldte en sælsom, uhyggelig virkning hos manden. Han strakte sine lange arme op mod himlen, rystede dem vildt og bevægede dem op og ned, derefter kastede han sig på knæ, stemmede sin venstre hånd mod sandet og slog rasende om sig med den højre, som om han ville gøre det af med en, der holdt ham fast i struben. Derpå stod han igen op og hvinede som svar på Gottholds spørgsmål:

"Hvad der går af mig? Jeg ville ønske, jeg havde ham her!"

"Hvem?"

"Han har løjet; han sagde, at De var død, at man ville have fat i mig, og at livsvarigt tugthusarbejde var det mindste, jeg slap med, og om jeg da ville styrte ham med i ulykken, ham der altid havde været sådan en god herre imod mig, han ville give mig så meget, at jeg havde nok for hele mit liv derovre. Men han gav mig kun fem hundrede daler, da han om natten kom til kæmpehøjen, hvor jeg havde skjult mig; han havde ikke mere, fortalte han, ikke en skilling; alt det andet havde han måttet stille referendaren i kaution for, at han ville møde, hvad øjeblik det blev fordret. Og det var løgn alt sammen, herre, ikke sandt, det var løgn?"

"Alt sammen," sagde Gotthold, "alt, hvert et ord."

"Hvert et ord!" gentog Hinrich, som om han endnu ikke ret kunne fatte det. "Hvorfor behøvede han at lyve, jeg ville jo være gået uden en skilling, om det havde været nødvendigt – for hans skyld; jeg ville jo have gjort det for hans skyld; var det kommet mig an på pengene – dem havde jeg i hånden, og jeg kunne gøre med dem, hvad jeg ville, men jeg udleverede dem til ham. Ikke en daler manglede, hele pakken var der, som jeg tog den ud af assessorens lomme."

"Du havde gjort det for hans skyld," sagde Gotthold; "har du også gjort det på hans befaling?"

"På hans befaling?" svarede Hinrich; "sligt befales ikke; jeg har gjort det, fordi – fordi – jeg ved ikke selv, hvorfor; men han har redet på min ryg, indtil han fik sin pony, og da lærte jeg ham at ride; alt har han fra mig, alt! og når Brownlock sejrer og indbringer ham præmierne – hvem skylder han så det andre end Hinrich Scheel?" – Mens de talte således, gik de gennem klitterne, Gotthold og Hinrich foran, Jochen Prebrow bag efter, dog ikke længere borte, end at han kunne være ved hånden med et par spring, hvis det gjordes nødvendigt. Det var blevet meget mørkt, så mørkt, at de næppe kunne se de vilde kaniner, der løb gennem marehalmen lige for deres fødder, og den store ugle, der svævede hen imod dem, fløj forskrækket til side, da Hinrich Scheel efter en pause fortsatte med en vild ed:

"Jeg har gjort det, fordi jeg vidste, hvilken nød han var i. Om middagen skulle han betale fem tusind til hr. Redebas, og hvis han ikke betalte dem, kunne han vises tilbage fra løbene. Det vidste jeg – jeg har jo tit nok været der, og jeg kender det lige så godt som en af herrerne, – og jeg vidste, at han bagefter ville billige det, selv om han ikke sagde det, og jeg tror, at han fra

begyndelsen slet ikke tænkte på de penge, som assessoren havde i lommen. Men jeg havde tænkt på det hele dagen, og allerede da vi kørte til gården, udså jeg mig et passende sted. Det havde allerede lange hængt ud over skrænten, og regnen havde frembragt lange revner i det, og så sagde jeg til mig selv: når de kører tilbage i aften og man indretter det således, at vognen kommer ud på det, da går det itu, og hele historien rutsjer ned; og det er et uheld, der kan hænde den bedste kusk i en så stormfuld nat som den, vi vil få."

"Kun at De selv let kunne være kommet til at gøre turen med!" sagde Gotthold.

"De mener, hvis jeg ikke i rette tid kom ned af vognen? Å, det er ikke vanskeligere end at komme ned af en hest, der løber løbsk, når man mærker, at den skal til at styrte. Jeg var nede til rette tid, og derpå styrtede det også ned, så det tordnede og bragede: derpå blev det ganske stille; kun et par jordklumper trillede ned, og stormen fo'r hylende og jamrende hen over mosen; men det var ikke noget nyt for mig, og dernede var det ganske stille.

Jeg stod ovenfor og så ned og spurgte mig selv, hvor langt de vel kunne være rullet. Hvis leret havde holdt godt sammen, var det gået lige ned til mosen og dybt ned i den, på grund af tyngden og faldet; men undervejs boltrede det sig så underligt, og jeg ligesom kunne høre, at hele historien måtte være gået fra hinanden, og så kunne alt endnu ligge nede ved kanten. Men jeg måtte vide, hvorledes det stod til, og så lavede jeg mig da til at klatre ned.

Men det gik ikke så let; i mørket kunne jeg ikke finde de rette steder, og nær var jeg selv styrtet ned; endelig nåede jeg dog

mosen."

"Og så?"

"Så famlede jeg mig frem; månen var også kommet lidt op, og jeg fandt snart vognen eller det, som var til overs af vognen; den ene hest lå der også; den havde brækket halsen og var stendød. Tæt ved hesten lå assessoren, men han åndede endnu, og da jeg vendte ham om på ryggen, stønnede og jamrede han sig, men så var det, ligesom han fo'r sammen et par gange; jeg tænkte, det snart ville være forbi med ham uden min hjælp, og pengene havde jeg allerede taget ud af lommen på ham og knappet frakken til igen, for at det skulle se ud, som om han var blevet liggende således, som han var styrtet ned."

"Efter mig søgte du ikke?"

"Jeg søgte nok, men jeg fandt Dem ikke; han sagde mig senere, at De var blevet liggende på halvvejen. Men tiden faldt mig lang, mens jeg således klavrede om i mørke nede ved mosen; det susede og raslede i sivene, og så begyndte den anden krikke, der var kommet løs med den halve vognstang og var løbet ud over mosen, det dumme kræ, – ja, den begyndte at skrige; det lyder sørgeligt, når sådan et dyr, der føler, at dets liv står på spil, skriger i dødsangsten, og da skyndte jeg mig langs med kanten for at komme op på det tørre igen."

"Og da var hr. Brandow der allerede?"

"Hvordan ved De det?" spurgte Hinrich forundret.

"Jeg tænker mig det kun."

"Nej, endnu var han der ikke, men han kom straks efter, og jeg blev ærgerlig over, at han havde taget Brownlock, og hvad ville han vel? Det sagde jeg ham også, og at han straks måtte vende om igen; men han ville ikke: de havde set ham ride bort,

og hvor skulle han sige, han havde været, når det blev bekendt? Jeg havde nemlig villet give ham pakken, men han slog den ud af hånden på mig, og således lå den midt imellem os, og jeg sagde, at der kunne den jo blive liggende. "For mig gerne," sagde han, "mig, har det ikke været pengene om at gøre," og derpå spurgte han, hvad der var blevet af Dem. Jeg gav et kort svar, for jeg var gal i hovedet; så sagde han, at jeg straks skulle gå tilbage og – og – 'Gør det alene, herre,' sagde jeg, 'jeg vil ikke have mere med det at bestille.' Han gav gode ord, men af lutter vrede og harme ville jeg ikke; nu fik han det igen med angst – hvor skulle han sige, han havde været? Da sagde jeg til ham: 'Siden De nu dog én gang har Brownlock under Dem, herre, kan De jo ride over mosen, og så kommer De lige så hurtigt til Neuenhof, som om De var redet bort fra Dollan straks efter herrerne, forstår sig ad den rigtige vej.' Det indså han nu også han måtte; men han havde ikke mod, skønt han ellers har mod nok til den slags ting og jeg selv otte dage i forvejen havde redet over mosen lige for hans øjne, og jeg sagde til ham: 'Gør nu, hvad De vil; jeg må hen og banke Prebrow'erne op, ellers får jeg hele skylden;' – da red han, og et kønt syn var det at se ham ride – jeg kunne godt se det, for månen var kommet helt op, – og det klare vand sprøjtede frem under hovene – ja et kønt syn var det at se ham ride."

Hinrich gik et par skridt uden at tale; pludselig blev han stående:

"Og det er dog både synd og skam, som han har behandlet mig; Gud må straffe mig, hvis jeg ikke gengælder ham det! Han har lovet mig ti procent af alt, hvad Brownlock vinder til ham, og han havde allerede ti tusind i sin bog; men det kan let blive

dobbelt så meget. Og jeg, jeg ville give min højre hånd til, at jeg kunne få Brownlock at se på banen, at jeg kunne se, hvorledes de ville pege på mig og sige: 'Det er Hinrich Scheel, han har trænet den, han forstår det bedre end alle englænderne tilsammen.' Og da skulle jeg tilgive ham, at han lader mig sidde i otte dage her i dette hul hos disse Rahnkes, og da jeg så kom til Goritz natten før jagten, der ville tage mig med, gik til Mecklenborg, og jeg skulle træffe ham mellem Goritzer-klitterne for at modtage de to tusind, han havde lovet mig, ja, da kom han slet ikke, han tænkte vel: i morgen må han afsted, hvad enten det bliver med eller uden penge; men det skal han få betalt, det skal han ved Gud få betalt!"

"Det kunne i det mindste komme dig lige så dyrt at stå som ham," svarede Gotthold, "eller tror du, at retten vil lade dig slippe, fordi du har gjort det hele for din herres skyld?"

"Retten, herre! De vil dog vel ikke bringe mig for retten?" råbte Hinrich.

"Og hvis jeg nu gjorde det, kunne du da fortænke mig i det?"

Hinrich standsede, men der var ingen mulighed for at flygte. Den ene af Jochen Prebrows tunge hænder lå på hans skulder; med den anden havde han spændt pistolen, hvis lange løb nu blinkede i lyset fra fyret, som de allerede var kommet temmelig nær. Et råb måtte kalde fyrvogterne til, hvis han ville lade det komme til det værste.

"Jeg er i Deres magt, herre," sagde han, "og jeg er ikke i Deres magt. Hverken De eller nogen anden skal tvinge mig til at gentage for retten, hvad jeg har fortalt Dem. Jeg kan jo have bundet Dem en historie på ærmet."

"Den udflugt ville ikke hjælpe meget, Hinrich; vi har beviser for, at pengene ikke er tabt, men røvet, og at de er kommet i din herres hænder."

Og han meddelte ham i få ord indholdet af Wollnows brev; han føjede til, hvad han havde erfaret af den gamle Boslaf, at de ved at afsøge mosen – til største forundring for folkene – havde forfulgt sporene af en galopperende hest hundreder af skridt, og påviste, hvor lidt Hinrichs benægtelse ville nytte overfor disse allerede fastslåede kendsgerninger.

Hinrich hørte opmærksomt efter.

"Jeg tror nu alligevel, at De lader retten være i fred, herre," sagde han; "det er en slem historie, og jo mindre der bliver talt om den, des bedre er det for – for alle, som den angår, men, hvis det endelig må være, nu vel da, vi fattige stympere har det jo ikke meget bedre end hundene, og i disse sidste dage har jeg haft det endnu værre – mig kommer det ikke så meget an på et par år i tugthuset, når kun han kommer til at sidde ved siden af mig."

Det var for mørkt til, at Gotthold kunne se det grusomme smil, der spillede om mandens tykke læber.

"Jeg tænker, jeg kan spare dig for tugthuset," svarede han, "hvis du vil love mig, at du ikke vil gøre noget forsøg på at flygte og ubetinget rette dig efter mine befalinger. Jeg skal ikke forlange noget urimeligt af dig."

"Jeg ved det, herre, og der har De min hånd," sagde Hinrich.

Det var en jernhård næve, der lagde sig i Gottholds; men han troede gennem det kraftige tryk at føle, at manden ville holde, hvad han lovede.

"Så kom da," sagde han, "og du, Jochen, før os ad en vej, hvor vi, om muligt uden at blive set af nogen, kan nå dit hus."

32

"Min stakkels, kære ven! at nu også det skulle komme; det er virkelig hårdt. Men vi må ikke tabe modet. Lille Grethe kommer sig nok, og alt bliver godt."

Således talte Ottilie Wollnow i forværelset til sin bolig i Sundin sagte til Gotthold, med hvem hun lige var trådt ud af det værelse, hvor Cæcilie og den gamle Boslaf sad og vågede over Grethe.

"Alt bliver nok godt!" gentog Ottilie, da hun så, at det udtryk af kummer, som hvilede over Gottholds ansigt, ikke ville forsvinde.

"De tror jo selv ikke på det," svarede han og trykkede taknemmeligt Ottilies hænder; "hvis barnet dør, så frygter jeg for, at Cæcilie aldrig forvinder det, hvor stor en del af skylden der end hviler på uslingen; i hvert fald vil det være en til af disse sørgelige erindringer, om hvilke hun har sagt til Dem, at de for stedse ville skille mig fra hende."

Hr. Wollnow trådte ud af et sideværelse, påklædt til at gå ud, Ottilie ledsagede de to venner til gadedøren. "Jeg ville ønske, at jeg kunne gå med jer," sagde hun.

"Og det ville slet ikke være så galt," sagde Wollnow, da han gik med Gotthold gennem de mørke gader, hvor der i aften herskede et ualmindeligt liv; "kvinderne har dog, hvad det i en stilling som vor kommer an på: den suveræne lidenskab, som vi mænd lykkeligt har ræsonneret os bort fra uden som en erstatning at vinde den suveræne ro, som den forunderlige gamle mand i morges optrådte overfor Brandow med. Jeg ville

ikke tale om det før i damernes nærværelse. Brandow har med det skarpsind, som jo selv hans fjender må indrømme ham, fra første øjeblik sluttet, at Cæcilie før eller senere ville vende sig herhen på sin flugt, hvis hun ikke havde gjort det straks. Han vendte derfor straks om og kørte herfra alt, hvad hestene kunne løbe; han må have mødt Dem, endnu inden De kom til Prora. Siden den tid har han ligget på lur både udenfor min og udenfor Deres bolig. Jeg beundrer den stædighed, han holdt fast ved sin én gang fattede formodning med, og den ro, hvormed han har fortalt alle mennesker, at hans kone var tagen bort i besøg for et par dage, og at den komedie, som fætter Boslaf havde spillet med folkene, – afsøgningen af mosen og af skoven – var et skælmsstykke, som han ville kræve den ondskabsfulde gamle, som han allerede længe havde stået på krigsfod med, til regnskab for. I sit indre må han rigtignok have huset et helvede af svig og angst, for hans fjender, og af dem har han ikke få, – Redebas og de to Plüggen'er først og fremmest – lade sig det være magtpåliggende at sætte de værste rygter i livlig bevægelse, og i væddeløbskomiteen stod man allerede på det punkt, at man officielt ville forlange en erklæring af Brandow, da han i går aftes kunne fortælle i klubben, at hans kone var kommet for en halv time siden, og at hun var steget af hos os. Også Selliens havde udbedt sig den ære at måtte modtage hende, men assessoren var dog ikke helt kommet til kræfter igen, og så havde han givet os fortrinnet. For at give sine udsagn den fornødne vægt, eller drevet – jeg ved ikke af hvilken frækhedens djævel – lod han sig melde hos Ottilie, så snart han i går aftes – jeg formoder gennem Alma Sellien, der uheldigvis var hos min kone, – havde erfaret, at

Cæcilie var kommet. Nu havde hun utvivlsomt gerne modtaget ham og endelig en gang givet sit hjerte luft; men den gamle herre trådte ind i værelset og bad min kone med den fornemme høflighed, som vi har glemt for to generationer siden, om at lade ham være et eneste minut alene med Brandow. I virkeligheden varede det ikke en gang et minut, for den gamle herre kom ind til damerne igen, lige så rolig som ellers; den anden styrtede ned ad trappen, og Cæcilie, der ikke havde nogen anelse om, hvad der var foregået, forskrækkedes over den voldsomhed, gadedøren blev smældet i med. Her er *Den gyldne Løve*. Jeg beder Dem, lad mig gå ind. Hvis vi ikke skulle finde ham i aften, må han slet ikke få at vide, at De er kommet tilbage."

Wollnow trådte ind i gæstgivergården, fra hvis port der faldt et stærkt lys ud over de temmelig mørke gader. Der var som en følge af løbene, der var begyndt samme dag og skulle fortsættes den næste, en betydelig færdsel i det store hus; Wollnow måtte spørge længe, inden han fik et bestemt svar; Gotthold måtte altså vente. Da han, mens han gik op og ned ad gaden, en gang havde fjernet sig et stykke fra huset, kom pludselig en kvindelig skikkelse ud fra den mørke sidegade lige hen forbi ham; med et sagte udtalt "Karl!" vendte den sig om imod ham og slog det sorte slør tilbage. Trods den svage belysning genkendte Gotthold straks Alma Sellien.

"De tager fejl, nådige frue," sagde han.

Alma genkendte ham; hun havde været så sikker i sin sag, nu berøvede skrækken hende næsten besindelsen; men kun for et øjeblik: "Det er godt, at det ikke var nogen anden," sagde hun og trak vejret dybt, og da Gotthold ikke svarede, vedblev hun: "Jeg

har allerede ofte bedt ham sige Dem det; om kortere eller længere tid måtte De dog erfare det, og for Dem kan det jo også kun være en behagelig nyhed, men han har aldrig villet."

"Og det af gode grunde."

"Af hvilke grunde? Jeg beder Dem, sig mig alt!"

"En anden gang og på et andet sted; tid og sted turde være mindre heldigt valgt her og i dette øjeblik."

Wollnow trådte ud af huset. "En anden gang altså," hviskede Alma, idet hun trak sløret for ansigtet og sneg sig tilbage i det mørke stræde, hun var kommet fra.

"Hvem var det?" spurgte Wollnow.

"Dette menneske vil drage den halve verden med sig i dyndet," råbte Gotthold.

"Hvor vi allerede for længe siden skulle have søgt ham, hvis vi ville finde ham," svarede Wollnow. "Det var fru Sellien, ikke sandt? De røber ikke nogen hemmelighed; her hvisker alverden om det. Når alt kommer til alt, gør denne mand os det lettere, end vi tænkte; alligevel er det et højst lykkeligt tilfælde, at De fik fat i Hinrich Scheel. Når nu blot ikke den gamle klanfølelse kommer til gennembrud i det sidste øjeblik hos denne fyr."

"Det tror jeg ikke; for netop den omstændighed, at Brandow har krænket denne følelse så groft, at han har gjort brud på den tro, som høvdingen er sin svend skyldig, og det på en så lumpen måde, – netop det har på det dybeste oprørt og krænket dette rå og på sin vis dog ærlige menneske. Nej, tværtimod, hvad jeg frygter for er, at vor fremgangsmåde mod Brandow ikke vil tilfredsstille ham, og at han vil hævne sig på sin egen måde."

"Og har han da så megen uret i det?" svarede Wollnow levende, "bedrager vi ikke galgen for dens offer? Og når vi

undskylder os med, at der gives forbrydelser, som ikke falder ind under nogen af lovens paragraffer, og som dog er værre end mord og stratenrøveri: kan da Hinrich Scheel ikke anføre det samme for sig og fordre, at det troskabsbrud, der er begået imod ham, og som han ganske vist ikke kan få nogen beskikket dommer til at fordømme, ikke bliver usonet? Men kære ven, tilgiv mig min ulogiske halsstarrighed! jeg indser jo, at mere end ét godt menneskes fremtid er afhængig af, hvor hemmelighedsfuldt vi går til værks. Så lad da sådan noget som en lynchjustits eller en gudsdom træde i stedet for den offentlige forhandling. Her er vi ved klubhuset. Jeg lader Dem kun ugerne gå alene; men jeg føler med Dem, at De må udfægte denne kamp uden sekundanter."

Gotthold skred op og ned i den klart oplyste forgård; fra restaurationssalen, hvorind en galoneret tjener havde bragt hans kort, lød støj og latter og klirren af glas; i klubbureauet sad registratoren endnu og havde travlt med sine bøger; i garderoben havde man nok at gøre med at modtage og udlevere de kommende og gående herrers sager. Tjeneren kom tilbage med den besked, at hr. Brandow bad om undskyldning, da han var meget stærkt beskæftiget, og forespurgte, om sagen ikke kunne opsættes til i morgen.

"Hvad er det, der skal opsættes?" spurgte Gustav Plüggen, der var kommet ud af spisesalen umiddelbart efter tjeneren og havde hilst på Gotthold, med sin sædvanlige, af vindunsten noget forøgede, larmende livlighed. "Hvad, Brandow stærkt beskæftiget? Vrøvl! Stærkt beskæftiget! Sidder bag ved en bolle sekt og skriver i den fordømte parérbog. De er jo alle som besatte, skønt både Otto og Redebas og jeg har frarådet dem

det; efter hvad jeg har set i Dollan, anser jeg alt for muligt. Det vil gå ganske akkurat som med Hurry – Hurry ved Derby for fem år siden. Nogensinde været i England? Mageløst land; fruentimmer, heste, får, mageløst! Gammel vits af mig, men den bliver altid ung. Hvad jeg ville sige: Tale med Brandow? Men hvorfor kommer du ikke indenfor? Gør mig en fornøjelse af at indføre dig som gammel skolekammerat. Berømt kunstner – hvad? Hørte det i går hos præsidenten af fyrst Prora, der har gjort bekendtskab med dig i Rom og var ganske henrykt over, at du er i Sundin; hørte ganske vidunderlige ting; skal jo være noget ganske mærkværdigt! Talte endog om at opsøge dig; mærkværdigt! i morgen også på banen? Apropos! allerede billet? tribune ét? beder dig, ingen omstændigheder – ser jo, jeg har et halvt dusin endnu; gør mig en fornøjelse af det! Denne vej – vær så artig!"

Tjeneren havde allerede længe haft dørgrebet i hånden. Spisesalen var opfyldt af et meget stort selskab – medlemmerne af klubben og deres gæster, blandt hvilke især officererne fra garnisonen var talrigt repræsenterede. De sad rundt om ved bordene og drak champagne; det gik livligt, ja larmende til; ingen lagde mærke til de indtrædende, heller ikke Brandow, der, som det lod til, lige havde rejst sig og nu stod midt i en gruppe af mennesker, der talte i munden på hinanden, mens han holdt sin lommebog i vejret og råbte: "En ad gangen, mine herrer! En ad gangen! siden De absolut vil have den velvilje at gøre mig til en Krøsus. Trutwetter, hundredeoghalvtreds! jeg beder Dem, sæt Deres navn under det. Her, om De vil være så god; dén plads har jeg holdt åben for Kummerows to hundrede. De også, baron? nej? o ve! hvem skulle have troet det! Videre!

Plüggen? også du, Brutus? Hvad siger du? En herre – allerede igen? jeg har meget travlt! sig til den herre –"

Brandow brød pludselig af; han havde nu fået øje på Gotthold, der hidtil havde stået bag ved ham.

"Jeg har tid til at vente, til du er færdig."

"Det kunne dog måske komme til at vare dig for længe."

"Jeg har tid."

Gotthold trådte ud af kredsen med et koldt og høfligt buk; Brandow var blevet meget bleg; han stirrede med en mørk mine i sin parérbog, og blyanten rystede i hans hånd. Hvad havde den hårdnakkethed, dette menneske forfulgte ham med, at betyde? Skulle han affærdige ham kort og godt i hele selskabets nærværelse? Men uden en scene var det umuligt, og netop i aften kunne en scene blive farlig.

"Nå, Brandow, *jeg* har ikke tid til at vente!" råbte en stemme.

"Tæller De det allerede sammen?" spurgte en anden.

"Jeg må virkelig først en gang tælle sammen," sagde Brandow og lukkede bogen; "tålmodighed, mine herrer, blot for et par minutter; det lader til, at man har en meddelelse af vigtighed at gøre mig. Jeg er her igen om et øjeblik. Tør jeg bede?"

"Den meddelelse, jeg har at gøre, er virkelig af stor vigtighed og egner sig vistnok bedst til at høres uden vidner. Det er altså kun i din egen interesse, når jeg beder dig drage omsorg for, at vi kan være uforstyrrede."

"Har du også vel overvejet, at jeg nu har mere at fordre af dig end du af mig?"

"Jeg tror at have overvejet alt, og det er vel mere, end du kan sige om dig."

De stod noget borte fra de andre, talte sagte og så hinanden stift i øjnene.

"Så kom da!" sagde Brandow.

"Hvem var det?" spurgte en af de herrer, hvis egenhændige navnetræk prydede Brandows parérbog.

"Fandens karl!" skreg Gustav von Plüggen. "Gammel skolekammerat af mig; berømt maler; blev talt om ham i går hos præsidenten hele aftenen! Protegé af fyrsten af Prora! Fandens karl – vil også lade mig male af ham. I England lader enhver mand af stand sig male med alle sine yndlingsheste og hunde og hele sin øvrige familie. Været i England, Kummerow? Mageløst land! Fruentimmer, heste, får – alt mageløst!"

33

Uden at tale et ord sammen gik de over gangen og ind i et værelse, der var forbeholdt medlemmerne af klubben til privat brug, og som tjeneren på et vink af Brandow åbnede for de to herrer. En stor lampe, der hang over et med grønt fløjl dækket bord, oplyste værelset, et par fløjls lænestole var rullet hen til bordet.

"Jeg håber, at vi her kan være fuldkommen uforstyrrede," sagde Gotthold.

"Og jeg håber, at denne komedie ikke vil vare ret længe; du så, at jeg havde meget travlt."

Med en utålmodig bevægelse rykkede Brandow den ene af stolene bort fra bordet og kastede sig i den; men det var intet tilfælde, at hans ansigt derved kom i skygge, mens lyset faldt klart på Gottholds ansigt.

"Meget travlt," gentog Brandow, og trommede med fingrene på armen af lænestolen, "alt for travlt til, at jeg ikke skulle opsætte det regnskab, jeg har at fordre af dig – af jer er det vel rettere at sige – til i morgen. Og hvis du måske skulle have den frækhed at ville forbløffe mig ved at gøre forsøg på at komme mig i forkøbet, så siger jeg blot: Vogt dig! Vogt jer! I kender mig dog endnu kun halvt; min tålmodighed er ikke uudtømmelig, og hvor gerne jeg end vil undgå en skandale og, oprigtig talt, i disse dage også gerne havde undgået den – hvis I tvinger mig og det ikke kan undgås – da er jeg beredt, hvad øjeblik det skal være!"

Brandow havde talt i en højrøstet, truende tone; men hans hensigt var åbenbart forfejlet. Gottholds øjne hvilede så fast på ham – med et blik fuldt af foragt forekom det ham – han kunne ikke udholde dette blik og brød pludselig af, ikke uden en indre skræk, da Gotthold roligt udfoldede et brev, som han straks ved samtalens begyndelse havde taget frem.

"Vil du, inden du går videre, læse dette brev?"

Brandow havde ikke mod til at sige Nej.

"Formodentlig fra den ædle Wollnow, til mig angående dig?"

"Fra Wollnow, ja, men til mig og om dig."

"Om mig – det var morsomt – og tilmed temmelig langt?"

Han lod, som han gabte, mens han lod bladene løbe gennem fingrene; men næppe havde han kastet et blik på det og læst de første linjer, før han sprang op som en rasende, slyngede brevet hen ad bordet og råbte:

"Det er nederdrægtigt! Det kræver blod! Jeg vil ikke se, jeg vil ikke høre mere! Jeg vil ikke være det tålmodige offer for en gemen intrige. Vi tales ved, min herre, vi tales ved!"

Han løb rådvild frem og tilbage i værelset; Gotthold blev roligt siddende.

"Du har et minuts betænkningstid til at afgøre, om du vil læse brevet, eller om jeg skal bringe det til grev Zarrentin, inden jeg foretager noget yderligere skridt."

Brandow standsede. "Altså virkelig en skandale! Jeg tænkte det jo nok. Nå, det lønner måske umagen at se, hvad I har opspundet!"

Han kastede sig igen i stolen, greb brevet og læste videre med en mine som en mand, der ønsker så hurtigt som muligt at blive en besværlig ansøger kvit. Et hånligt smil spillede om hans

læber. "Jeg tog fejl," mumlede han, som om han talte med sig selv, "det er ligefrem latterligt, komplet latterligt."

Men hans læber var blege; smilet forvandlede sig til et grin, og hans hænder skælvede stærkere og stærkere. I begyndelsen havde han læst meget hurtigt; men jo længere han kom, des længere dvælede han ved hver sætning, ved hvert ord. Mange sætninger syntes han at overveje og prøve to eller tre gange, og han havde åbenbart længe været til ende med læsningen, da han endnu lod, som om han læste. Endelig havde han kæmpet en beslutning ud af sin sjæls frygtelige oprør.

"Du ville give dette – brev til vor præsident," sagde han og foldede bladene omhyggeligt sammen. "Jeg har intet imod det; værsgod! men på én betingelse."

Han trak igen den hånd tilbage, han havde holdt brevet hen imod Gotthold med.

"På den betingelse, at jeg først må tage en afskrift af dette kostbare dokument, for at jeg kan have et bevis under den injuriesag, som jeg agter at anlægge mod den ædle nedskriver og fintfølende opfinder af dette makværk. Overfor en så overordentlig samvittighedsfuld mand som dig, der ikke blues ved, på grundlag af så latterlige indicier at beskylde sine venner for de værste forbrydelser, vil det jo være ganske i sin orden."

"Ja, fuldkommen," svarede Gotthold. "Du kan også gerne beholde originalen. Brevet skulle kun gøre dig bekendt med visse ting, som det var mig imod at referere mundtligt, og nu har det jo opfyldt sin bestemmelse."

"Og denne interessante samtale er til ende," sagde Brandow og rejste sig; "jeg mener for i dag; i morgen tales vi ved igen; så turde bladet måske have vendt sig. Hvad jeg vil anklage dig for,

det er ikke smudsige opfindelser som denne tåbelige seddelhistorie eller nøgterne hjernespind som det frygtelige mord på Hinrich, hvilket I vel med alle gruopvækkende enkeltheder vil bringe på næste julemarked – nej, det er kendsgerninger, positive kendsgerninger – en herlig kommentar til sangen om en brav mand, der ikke ved at benytte det gæstevenskab, som ydes ham, til noget bedre end det – som du har benyttet det til. Til i morgen altså, farvel!"

Med en håndbevægelse, der skulle være foragtelig, gik Brandow hen imod døren; Gotthold trådte i vejen for ham.

"Du vil dog vistnok betænke dig lidt endnu, når jeg siger dig, at det her drejer sig om din fremtidsskæbne."

"Om min skæbne? Er du gal?"

"Døm selv! I går aftes har jeg fundet Hinrich Scheel i Wiessow, hvor han havde skjult sig, og han er i dette øjeblik i min bolig under bevogtning af de to brødre Prebrow."

Brandow tumlede tilbage, som om han var truffet af en kugle, lige til han kunne støtte sig til stoleryggen. Der blev han stående og stirrede på Gotthold med opspilede øjne.

"Hinrich Scheel!" stammede han.

"Som du troede for bestandig var forsvundet fra skuepladsen, skønt du havde været letsindig eller karrig nok til ikke en gang at affinde dig med din hjælper med en passende betaling. Nu må jeg lade ham bevogte, ikke for at hindre ham i at flygte – han *vil* slet ikke flygte; han vil underkaste sig enhver straf, når kun den, han har gjort det for, han har gjort, ikke undgår sin straf – jeg lader ham bevogte for at forhindre ham i med egne, hårde, grusomme hænder at fuldbyrde denne straf."

Brandow sank sammen i stolen; hans frække mod, hans spændstige kraft syntes ganske at have forladt ham; han var kommet til at se ti år ældre ud; men pludselig tog han sig sammen igen.

"Ja så!" råbte han; "og dermed tænker I at jage mig i et musehul! Når den skurk, denne Hinrich har ladet sig fange, så desværre for ham! Hvad kan det skade mig? Mit ord vil dog vist ikke veje mindre end sådan en kæltrings, om hvem det er så åbenbart, at han er blevet bestukket af mine fjender! Den, der ved sig fri for brøde, bryder sig ikke om bestikkelser; eller bilder I jer virkelig ind, at I skulle få noget menneske til at tro, at jeg, om jeg kunne rammes blot af den fjerneste mistanke, ville have ladet den fyr løbe uden på den ene eller anden måde at sikre mig tavshed fra hans side? Det er jo det rene vanvid! Eller vil I måske sige: han har intet givet ham, for at ingen kunne spørge ham, når han blev fangen: af hvem og hvorfor har du modtaget pengene? Nu kan I ordne det mellem jer selv! og I kan ordne det, som I har lyst til – en ærlig mand som jeg ler ad jeres trusler."

Han gik igen hen imod døren, men hans skridt blev langsommere, jo nærmere han kom den; og endnu før han havde nået den, vendte han sig om og kom lige hen imod Gotthold med et smil på læberne.

"Lad os kaste den tragiske maske og tales ved som fornuftige folk: Hvad er dine betingelser?"

"Den første betingelse er, at du ubetinget indrømmer rigtigheden af de beskyldninger imod dig, som indeholdes i Wollnows brev. Du ved, hvad jeg mener."

"Ikke ganske. Tilståelsen gælder kun for dig?"

"Hvis du underkaster dig de øvrige betingelser, ja."

"Godt; jeg har altså gjort, hvad du påstår, jeg har gjort. Hvad så videre?"

"Hvad der følger af sig selv. En datter af en hæderlig familie kan ikke være en forbryders og skal ikke være en tugthusfanges hustru. Det vil sige, du giver uden forbehold dit samtykke til alt, hvad vi – jeg mener hr. Bogislav Wenhof, Wollnow og jeg – vil foreskrive dig med hensyn til skilsmissen."

"Og min datter?"

"Besvar selv dette spørgsmål."

"Jeg elsker mit barn."

"Du lyver, Brandow; og var det end så muligt, som det nu er umuligt, så havde du dog forskertset retten til at beholde hende, ja blot til at stå i nogen som helst forbindelse med hende. Jeg håber, hun vil glemme, at du er hendes fader."

"Hvad jeg dog altid vil være, og, *mon cher*, denne for dig utvivlsomt i høj grad velgørende bevidsthed skal være min bryllupsgave; eller vil I måske ikke føre det så herligt begyndte til en lige så herlig ende?"

"Talen er her om din skæbne, ikke om min."

"Det synes mig dog, at de står i en temmelig nøje forbindelse med hinanden. Eller vil du måske bilde mig ind, at du gør alt dette for Guds skyld? Passiar, min ven! Vort bekendtskab er ikke fra i går, og denne gang er ikke den første, vore veje krydser hinanden. Jeg har stået dig og du har stået mig i vejen, endnu før vi kom til at sidde på skolebænken sammen, på legepladsen, i dansetimerne, overalt; jeg løftede dig af sadlen og gav dig en huskeseddel, for at du skal kunne mindes det, så længe du lever. Nå ja, du har ærligt gengældt det, og dette er dit revancheparti.

Ved et eneste dumt kort – nå, lige meget! jeg har tabt det, jeg er for gammel en spiller til, at jeg ikke straks skulle indse det og vide at finde mig i min skæbne; men spillet er ikke forbi med det; vi træffes en gang endnu, og den, der ler sidst, ler bedst."

Brandows øjne gnistrede af dødeligt had, mens han med hurtige skridt gik frem og tilbage i værelset, forbi Gotthold. Hans skarpe tænder borede sig ind i de blege læber; han trak og sled i enderne på sit lange bløde overskæg, da han igen standsede:

"Kun ét spørgsmål endnu: Skal jeg også sørge for udstyret?"

"Jeg ved ikke, hvad du mener med det; jeg ved kun, at det er vor hensigt at overlade dig til din skæbne, så snart du – i det mindste udadtil – har klaret din gæld og leveret rovet tilbage. I morgen har du en chance for at kunne afgøre det på én gang. Det er spillepenge, men det angår ikke os."

"Og hvis jeg nu ikke vinder?"

"Så må du arbejde. Du har fået Dollan i forpagtning på fem år til; du kan, når du vil – og du er nødt til at ville – på mindre end halvdelen af denne tid afdrage de ti tusind, som jeg – det er omtrent den sidste rest af min formue – vil forstrække dig med. I hvert fald vil pakken blive fundet i morgen aften på Dollanerheden, og i overmorgen er den i klosterkassen."

"Hvor I dog sørger godt for jer selv!"

"Også for dig. Hvis vi drev dig fra hus og hjem, således som du fortjener det – for du er ikke værd, at en ærlig mand hilser på dig – ville du ganske sikkert i løbet af kort tid gå til grunde. Det vil jeg ikke have – for dit barns skyld."

Brandow ville bryde ud i en hånlig latter, men Gottholds sidste ord og den tone, han udtalte dem i, lukkede hans mund.

"Du sagde for, at du elskede dit barn, Brandow; det var løgn; havde du gjort det, om end kun i en ringe grad, ville du for dets skyld i det mindste have holdt dig ren for forbrydelser. Du har aldrig elsket nogen anden end dig selv, og det med en dårlig, forfængelig, egoistisk kærlighed, hvori der ikke var det fjerneste spor af nogen agtelse for det hellige, som ellers selv det mest rå menneske holder i ære. Og dog – skønt dette er min oprigtige mening – jeg er et menneske, og jeg kan tage fejl: måske vil det dog røre dig, når du hører, at dit barn er sygt, meget sygt, og at vi måske kun vil beholde det nogle få dage endnu. Det er forfærdeligt, at jeg må sige det, men jeg kan ikke tage denne byrde fra dig, som du har læsset på din samvittighed: Hvis det dør, da er det dig, som har dræbt det."

"Mig?" stammede Brandow, "mig?"

"Ja, dig! Dig, som havde gjort livet til en umulighed for hendes moder," svarede Gotthold og så stift på! Brandow. "Eller mente du, at det slag, som du førte imod moderen, ikke også ville ramme barnet? at det ikke ville drikke sig døden til i den lumske gift, som du gød i moderens livsbæger? Du kan ikke have tænkt det, for på denne kærlighed hos moderen til barnet og hos barnet til moderen havde du bygget hele din plan; du har anset det bånd, i der knyttede deres sjæle sammen, for at være stærkt nok til, at du til det kunne klynge dit hele skændselsvæv af løgn og bedrageri, af forræderi og voldsomhed: hvis det dør – da har du dræbt det. Gør dig det klart, mand, hvis du kan. Det er så forfærdeligt, at alt, hvad du ellers har gjort, er uskyldigt i sammenligning med det; det er så frygteligt, at du gennem det må komme til eftertanke."

Gotthold gjorde et par skridt hen ad gulvet; derpå blev han igen stående overfor sin modstander, der var sunket sammen og sad med hovedet støttet i hænderne.

"Brandow, de siger, at da jeg var blevet slået til jorden af din klinge og lå for dine fødder, huggede du til endnu en gang. Det har altid været mig umuligt at tro det; selv i dette øjeblik falder det mig vanskeligt; men hvorledes det nu end forholder sig, så kan jeg ikke give den dødsstødet, der ligger hjælpeløs for mig på jorden, hvem han så end er, og hvad han end har gjort; men jeg kan heller ikke række en uværdig min hånd, det skulle da være, at han angrende og bedende strakte sin ud imod mig. Tænk på det, Brandow! Måske kommer det øjeblik hurtigere, end du nu tror det muligt."

Gotthold forlod værelset; Brandow sad endnu i den samme stilling, sunket sammen i sig selv og stirrende hen for sig. Et tomt smil trak hen over hans blege ansigt. "Det var en dejlig prædiken," mumlede han, "så opbyggelig! Det har han efter sin fader, den klerkesøn! Og jeg sidder her og lader mig hundse af den elendige skvadronør, den fordømte hykler, og slynger ham ikke alt tilbage i hans skinhellige fjæs!"

Han sprang op og løb frem og tilbage i værelset.

"Narrestreger, ikke andet end narrestreger! Hendes kærlighed til den farvesmører er hverken fra i dag eller i går, hun har altid elsket ham; hun har aldrig kunnet tilgive sig selv, at hun nedlod sig til mig, den hoffærdige prinsesse! Jeg vidste det jo allerede den første dag! Og det skulle jeg roligt finde mig i? lade, som jeg slet ikke mærkede det? være tilfreds med de smuler, der blev kastet til mig? Hvilken nar havde jeg da ikke været! Ingen ville have gjort det i mit sted! og jeg har kun gjort,

hvad enhver ville have gjort i mit sted! hvad tusinder gør, der ikke en gang har en undskyldning som jeg! Alma var allerede for længe siden løbet bort fra den nøgterne karl, hun har til mand, hvis jeg ville have modtaget hende, hvis jeg ikke bestandig havde snakket hende fra det! Men det ville jo netop være vand på deres mølle; ligger ikke al deres jammer og elendighed i, at jeg ikke har gjort dem det lettere? Og nu har jeg dog gjort dem det let nok! Jeg nar! jeg nar! hvor kunne jeg dog ikke have ladet dem sprælle, hvis det ikke var for de fordømte penges skyld! De har kastet en sten i vejen for mig, for at jeg skulle styrte over den, og jeg har vist dem den føjelighed at gøre det; og nu står de og triumferer over mig!"

Han løb frem og tilbage i værelset som et fanget rovdyr. "Men endnu er ikke alle dages ende. Der manglede ikke meget i, at jeg havde givet mig til at flæbe over den sentimentale prædiken, som om det hele var den rene sandhed, som om hun ikke havde opdraget barnet til at hade mig, som om det havde en eneste lighed med mig og ikke lige så godt kunne være hans barn og uden tvivl også ville have været det, hvis han allerede den gang havde været den ædle husven, som han blev senere. Jeg har ladet mig jage i et musehul som en dum dreng. Det kom mig for pludseligt; jeg var ikke fattet på det; og at Hinrich igen har indfundet sig, det var en slem streg i regningen. Hvem skulle også have tænkt det, efter at den karl nu én gang havde begået den dumhed at tage al mistanken på sig, og jeg oven i købet havde gjort ham helvede så hedt! Han skal komme til at bøde for det, hvis jeg nogensinde træffer ham igen, den skurk! han skal komme til at bøde for det! han og den vrøvlende klerkesøn, og den gamle lurendrejer og den fordømte jøde og hun – hun –"

Han trådte hen foran det store spejl, der dækkede vinduespillen i værelset.

"Jeg var hende ikke god nok; ja så? Andre tænke dog anderledes om dette punkt. Sagen er, at jeg har solgt mig for billigt. En karl som jeg kunne stille ganske anderledes fordringer; endnu i dette øjeblik kan jeg stille helt andre fordringer, om jeg end nu ser ud som Don Juan i går aftes, da Fanden tog ham. Men det er kun det grønne glas og den elendige belysning."

En banken på døren afbrød ham i hans mørke enetale. Det var en tjener, der skulle spørge, om hr. Brandow ikke snart kom ind i spisesalen igen.

"Straks!" sagde Brandow.

Han kastede endnu et blik i spejlet. "Jeg ser dog i grunden jammerlig ud. Men lige meget! eller så meget desto bedre. Så tror de, at jeg er bange for i morgen, og hopper så meget des lettere på limpinden, den spurveyngel! og i morgen middag har jeg mine tredive eller fyrre tusind i lommen – alt andet er kun tant."

34

Den klareste septembermorgen lyste over den gamle hansestad, i hvis krogede gader der i dag var ganske usædvanligt stille, så stille, at tjenestepigerne, der stod i gadedørene, uforstyrret kunne udgyde deres hjerter for hinanden og beklage sig over deres urimelige herskaber. Var det ikke også skammeligt, at de på den anden dag – hoveddagen, hvor alle mennesker, lige ned til skomager Bancks mindste læredreng var derude – skulle blive hjemme for at passe på huset? Og for lidt siden kom vognmand Kopps vogn for sjette gang tom tilbage og holdt nu udenfor apotekerens henne ved hjørnet; men disse frøkener gjorde altid en skrækkelig mængde ophævelser og kunne aldrig blive færdige; det var dog både synd og skam, når man betænkte, at andre hæderlige piger, som ganske sikkert ikke ville have ladet vognen vente, ikke en gang måtte komme derud til fods; men når katten er ude, spiller musene på bordet.

De lystige piger, der havde nærmet sig hinanden mere og mere, greb hinanden i hænderne og begyndte at svinge sig lystigt rundt på den ujævne stenbro, fra solskinnet ind i skyggen af husene og fra skyggen ud i solskinnet; derpå slap de hinanden med et skrig og fløj tilbage hver til sin gadedør, for den fremmede herre trådte netop ud af det store, stille nabohus.

Gotthold havde våget hele natten over Grethe sammen med Cæcilie og den gamle Boslaf; Stine havde også været til stede. Et par gange havde de troet, at det sidste øjeblik var kommet; men hver gang havde det lille rallende bryst, som Cæcilie holdt

trykket tæt op til sig, fået luft igen, og da lod hun den yndige lille skabning glide ud af sine arme igen og ned på puderne, der næppe var hvidere end det fine, blege ansigt. Efter midnat havde feberen sat sig lidt, og lægen, der kom tidligt om morgenen, sagde, at faren desværre ikke var forbi endnu, men at der var udsigt til et par rolige timer, og han bad indtrængende om, at de ville benytte denne pause til at samle nye kræfter, som de jo i så høj grad trængte til.

Ved disse ord så han på den gamle Boslaf; men denne smilede venligt og mente, at lægen ikke skulle bryde sig om ham; han var vant til at våge, og snart ville han sikkert få fuldt op af tid til at sove. Men Cæcilie, der viste den venligste omsorg for den gamle mand, som hun nu stadig kaldte fader, stod på, at han skulle lægge sig; også Gotthold sendte hun bort. Hun ville våge til middag sammen med Ottilie; skulle Grethes tilstand forværres, ville hun straks underrette ham om det.

Og nu gik han da gennem den stille gade hen til sin bolig; han så pigerne, der leende dansede omkring på stenbroen, han så solskinnet, der spillede så venligt om de gamle grå gavle, og en flok hvide duer, som svævede om i lystige kredse under den klare, blå himmel. Hvor var den ikke skøn, denne lyse verden! Hvor ren og balsamisk den milde, bløde luft, som han indåndede i fulde drag! hvor bankede livet ikke kraftigt i hans årer! og dog skulle mørket og døden sejre! Hvis nu barnet døde – Gotthold standsede gysende – han havde så tydeligt set den for sig, den lille, mørke gravhøj. Men det var jo kun et spil af hans fantasi; Grethe levede jo endnu; hun ville komme sig, den lille, fine skabning havde jo kæmpet sig gennem denne rædselsnat, og han turde vel sige til sig selv, at det var ham, der

havde frelst hendes liv. Så måtte hun da også leve for ham, hun måtte med fine, rene hænder føje den sidste sten til hans lykkes bygning. Hvor var ikke alt hidtil lykkedes over al forventning for ham! selv tilfældet havde jo vist ham sit nådigste ansigt! Hvorledes skulle han vel for få dage siden blot have vovet at håbe, at hans modstander så hurtigt og så fuldstændigt ville blive overgivet i hans hånd, og at han ville være i stand til at sige: dette skal ske, og således skal det ske; således, uden larm, uden at en eneste uvedkommende erfarer noget om det! Allerede i aften skulle ulykkesmanden Brandow vende tilbage til Dollan for at finde de penge, han havde røvet; i morgen skulle han gennem Wollnow aflevere dem i klosterkassen; og i aften skulle det skib sejle til England, som tog hans medskyldige med; han havde frivilligt erklæret, at her havde han dog ikke mere noget blivende sted, og at han hellere rejste til Amerika i dag end i morgen, tilmed når herrerne udstyrede ham så rigeligt, som de havde lovet ham, og om dem vidste han, at de holdt deres lofter. Således måtte da inden fireogtyve timer i det seneste alt være ordnet og jævnet til en grund, man roligt kunne bygge videre på.

Tunge, hurtige skridt lod sig høre i nærheden af Gottholds bolig og fik ham til at løfte øjnene fra jorden.

"Hvad er der på færde, Jochen?"

"Han er væk," sagde Jochen åndeløs; "jeg ville netop hen til Dem."

"Hvor længe har han været borte?"

"Det kan vel så omtrent være en time; han sagde, at han var træt, og at han ville sove lidt, mens Clas og jeg gik hen til madam Møller, der havde indbudt os til frokost. Nå, der satte vi

os da til ro, og hun havde en dejlig frisk medisterpølse, og vi tænkte ikke på noget ondt; imidlertid springer den karl fra anden sal ud af vinduet og ned i haven, der jo støder op til stadsmuren, og porten der er jo ikke lukket, – vi kunne virkelig ikke gøre for det. Når et menneske ikke kan se en lige i øjnene, hvorledes skal man da kunne se på sådant et menneske, at han har slige lumskerier i hovedet?"

"En time, sagde du?"

Jochen nikkede.

"Hvor er Clas?"

"Nede ved havnen; det kunne jo dog være muligt, at han allerede var gået ombord for at se sig lidt om."

Gotthold rystede på hovedet. "Det er meget usandsynligt, siden han jo ved, hvorledes alt er ordnet og aftalt."

"Hvad skal vi gøre, hr. Gotthold?"

"Løb hen til hr. Wollnow og sig ham, hvad der er sket, samt at jeg er taget ud til væddeløbene, og kom så efter mig, så hurtigt du kan."

Jochen så forbavset op. "Ja, sandelig, hr. Gotthold, det var jo dog muligt; i går talte han hele aftenen ikke om andet end om løbene."

Gotthold havde allerede gjort et par skridt, da Jochen kom løbende bag efter ham.

"De er dog vel ikke vred på mig, hr. Gotthold? eller på min broder Clas?"

"Å, I gode, dumme karle!"

Jochen så meget rørt ud og havde øjensynlig endnu mere på hjertet, som han ville sige; men Gotthold trykkede hans grove, ærlige hånd og ilede ned ad gaden og hen imod den port, ad

hvilken man kom ud til væddeløbsbanen, der lå i nogen afstand fra byen.

Han kendte kun vejen af beskrivelse, men på denne dag var den ikke let at tage fejl af. Jo nærmere han kom porten, desto større blev antallet af fodgængere, kørende og ridende, og alle bevægede de sig i samme retning; forstadsgaden, som vejen gik igennem, havde iført sig sin festdragt. De meget beskedne små steder, der lå halvt skjulte i havernes grønne flora, var i dag smykket med kranse og tæpper; hist og her skuede en aldrende herre eller en gartner eller en amme med glutten på armen fra træernes svale skygger ud over den støvpudrede ligusterhæk på menneskemassen, der drog forbi i det brændende solskin. Mangen gang jollede også en stor, seksstolet holstenervogn forbi; tom, når den kørte ind, overfyldt med mennesker, når den kørte ud, og det slog sjældent fejl, at der mellem de lykkelige, der kørte, og de af støvet halvkvalte fodgængere udveksledes en krydsild af gode, gamle, velbekendte vittigheder.

Gotthold havde allerede indhentet mange af fodgængerne og ilede stadig videre. Der kunne vel ikke være meget håb om, at han eller Jochen ville finde manden i så stor en menneskemasse, tilmed da de kunne være visse på, at han ikke ville lade sig finde; men at de kun kunne søge ham på væddeløbsbanen, det tvivlede han ikke et øjeblik på; og som Gotthold nu således skyndte sig afsted for at finde flygtningens spor, blev han mere og mere ængstelig, jo klarere han fremstillede sig alle de følger, flugten kunne have. Hvis Hinrich var flygtet for ikke mere at komme tilbage, for igen at blive herre over sin skæbne, og Brandow erfarede dette i rette tid, da

ville han tage alle de indrømmelser tilbage, som han havde gjort; kampen ville begynde på ny, og det med en modstander, som det ikke mere ville lykkes at overrumple; ville Hinrich kun søge en lejlighed til at hævne sig, da var Brandows liv ikke et øjeblik sikkert på grund af mandens brutale energi, og selv under forudsætning af, at Brandow var i stand til at forsvare sig, blev det dog tvivlsomt, hvad der var opnået, og navnlig om det ville være muligt længere at bevare den hemmelighed, der skjulte den elskede kvindes sørgelige skæbne, overfor en fræk og nysgerrig verden.

Og hurtigere og hurtigere ilede Gotthold fremad, stadig håbende, at han nu snart ville have nået sit mål; men han drejede fra den ene gade ind i den anden; forstaden syntes aldrig at ville få ende. Der var endnu en halv mil til væddeløbsbanen, svarede man ham på hans forespørgsel.

En let, åben lille vogn, trukket af to dejlige heste, kom bag ved ham og fløj ham forbi; han troede at have set den elegante unge mand før, der sad på sædet bag ved kusken. Den unge mand vendte sig om efter ham og bankede derpå med stor iver kusken på skulderen med sin stok; vognen holdt; den unge mand sprang ud og nærmede sig Gotthold med hurtige skridt; han vinkede med hånden og råbte, endnu inden han havde nået ham: "Endelig træffer jeg Dem da!"

Et minut efter sad Gotthold ved siden af den unge fyrst Prora; hestene satte sig i løb igen, og tilstøvede fodgængere og ligusterhække, haver, villaer og ladebygninger fløj forbi dem til højre og venstre.

"De kan ikke tro, hvor det glæder mig!" sagde fyrsten og trykkede endnu en gang Gottholds hånd; "eller De må tro det,

når jeg siger Dem, at jeg, så snart grev Ingenheim havde skrevet mig til, at De havde forladt Rom, og at De for tiden opholdt Dem her i vor egn, rejste hertil fra Berlin, hvor jeg sad i vigtige konferencer med Schinkel om mit nye jagtslot, ene og alene for at opsøge Dem, se Dem, tale med Dem, overtale Dem, vinde Dem – *enfin*: De må male mig mit jagtslot *al fresco*. Jeg vil have det; og hvis det, som jeg formoder, ikke er Dem nogen grund til ikke at sige Nej: Schinkel vil selv have det, og så må De vel give tabt. Han vil have Dem, ikke nogen anden end Dem; "jeg kender ingen, som jeg er så overbevist om, at jeg vil blive enig med," sagde han, og han var henrykt, da jeg fortalte ham, at jeg havde tilbragt hele denne herlige vinter i Rom sammen med Dem. Ak, det guddommelige Rom! Men De skal trylle mig det frem på væggene i mit slot; i spisesalen vil jeg kun have romerske, eller i det mindste italienske landskaber; alt sammen muntert, solrigt, således som De så vidunderligt kan male det, De alvorlige mand; og hvad de hjemlige landskaber angår, som vi har bestemt for våbensalen, da vil jeg slet ikke tale med Dem om det. Det skal ganske overlades til Dem; der kan De svælge ind i tungsindighed som den danske prins; men frem for alt skal De sige Ja – vil De?"

Den livlige unge mand rakte sin hånd frem, og der fo'r en skygge hen over hans fine, elskværdige ansigt, da Gotthold tøvede med at slå til. Hvor gerne, hvor glad ville han ikke ellers have fulgt en så skøn, så ærefuld, så betydelig kaldelse, der lovede at opfylde ham alt, hvad hans kunstnersjæl kunne begære, men nu, i dag –

"De vil ikke?" sagde den unge fyrste bedrøvet.

"Jeg vil i sandhed, jeg vil," svarede Gotthold og trykkede den fremrakte hånd i dyb bevægelse; "men om jeg kan, det er et spørgsmål, som jeg stiller mig selv, og som jeg i dette øjeblik ikke ret vil formå at besvare med Ja. Deres Durchlauchtighed må tilgive mig, at jeg taler i gåder; men der gives tider, hvor vi ikke tilhører os selv, hvor vi stå under en skæbnes herredømme, hvis gang vi hverken formår at fremskynde eller forhale, og hvis afgørelse vi i ethvert tilfælde må afvente, inden vi føler os frie nok til at træffe en bestemmelse."

"Jeg forstår Dem vel ikke ganske," svarede fyrsten; "men så meget tror jeg dog at forstå, at der er noget, og det sikkert ingen ubetydelighed, som tynger på Dem; at De enten har haft eller frygter for en stor ulykke; og da ligger jo det spørgsmål – De vil tilgive mig det – så nær: er det muligt, at nogen kan hjælpe Dem, og kan jeg være denne nogen?"

"Jeg takker Deres Durchlauchtighed; men jeg bliver vel nødt til at kæmpe det igennem alene."

"Så vil jeg ikke trænge yderligere ind på Dem; men jeg står til enhver tid til Deres tjeneste, glem blot ikke det."

Imidlertid var de kommet forbi husene; tæt foran dem, på den store engflade, lå væddeløbsbanen med de høje tribuner, den lille by af boder og telte, de lange rækker af vogne, der var kørt op ved siden af hinanden, og den brogede vrimmel af skuelystne mennesker; en ryttersværm sprængte forbi dem i susende galop; en af herrerne holdt ikke uden møje sin skummende ganger an og kom hen til vognen.

"Hvorledes, Plüggen, er De ikke med?" råbte fyrsten.

"Endnu i sidste øjeblik betalt *forfeit*, Durchlauchtighed, i det sidste øjeblik! Alt for sikker på, at det i dag vil gå ligesom på

Derby for fire år siden. Været i – aha, Gotthold, *bon jour, bon jour!* Din ven Brandow gør glimrende forretninger i dag, fordømt glimrende!"

"Hvor langt er de? Jeg kommer dog ikke for silde?"

"Gud bevares, Deres Durchlauchtighed; det vil sige, de må være her om ti minutter. Ville netop til den næstsidste forhindring; frygtelig spænding. Akkurat som på Derby for fire år siden, da Hurry Harry af Drury Lane ved Robin Hood –"

"Så ophold Dem ikke, Plüggen! *au revoir* til i aften; afsted!"

Noget lang i ansigtet tog Gustav von Plüggen sin hat af og jog bag efter sine kammerater.

"De kender altså også denne Brandow?" sagde fyrsten. "Skade med det menneske; jeg tror, han havde haft stof i sig til en brillant ryttergeneral: klart hoved, skarpt øje, aldrig forlegen for hjælpekilder, og dertil en personlig bravour, der grænser til dumdristighed; under disse tomme, borgerlige forhold tror jeg ikke, der er blevet stort andet ud af ham end et *mauvais sujet*. Men skammeligt er det dog, at de for at skade ham har taget det stykke moseland med ind i banen. Jeg hører, at det kun er sket for at give de andre heste i det mindste en chance, da det er den almindelige mening, at en hest med Brownlocks svære bygning ikke kan komme over mosen."

"Den vil komme over, Deres Durchlauchtighed," sagde Gotthold; "det kan De vædde en million på."

"Hvorledes kommer Saul imellem profeterne?" råbte fyrsten leende. "Hvornår er De blevet en sådan kender af *horse-flesh*? De må virkelig holde Dem ved siden af mig for at inspirere mig, når jeg, en notorisk dilettant i denne ædle kunst, løber fare for at komme til at glimre ved det mangelfulde i min indsigt."

"Jeg er overbevist om, at Deres Durchlauchtighed –"

"De vil af med mig, forstår jeg nok. Nu vel da, jeg er allerede tilfreds med at have set Dem og talt med Dem. Jeg bliver endnu tre dage i Sundin, derefter en uge på Prora, hvor De endelig må være min gæst, selv om De – en tanke, som jeg foreløbig ikke vil fordærve mit gode humør med – nægter at male et eneste penselstrøg for mig på mit jagtslot. Her er det nok; De kommer dog vel med op? Man kan bedst se forestillingen fra oven, og De må dog i det mindste tillade mig at skaffe Dem en god plads."

Vognen holdt stille. Fyrsten sprang ned og begyndte, uden at afvente Gottholds svar, at stige op ad trappen til tribunen. Gotthold blev nødt til at følge efter sin elskværdige ven; deroppe mente han desuden, at han let kunne finde lejlighed til at fjerne sig uden at gøre sig skyldig i nogen uhøflighed.

Trappe og tribune var overfyldte; men man bestræbte sig for at gøre plads for den almindeligt afholdte unge fyrste, således at han kunne komme ned til den forreste bænk, hvor et par pladser var blevet holdt åbne for ham og hans ledsagere.

"Jeg tror dog, De gør bedst i at følge efter mig," råbte fyrsten leende og vendte hovedet om mod Gotthold; "De ser, at det går her som overalt i denne Zeus' verden: Alt er optaget!" Gotthold havde intet valg, han var nødt til at gøre brug af indbydelsen. Den smalle sti, der havde åbnet sig for fyrsten i gangen mellem bænkerækkerne, havde for længst lukket sig igen; ja man trængte sig endog frem for at komme fyrsten så nær som muligt, og snart så Gotthold sig omgivet af en glimrende forsamling af landaristokratiets ældre og yngre damer i stiveste stads, af hvidhårede gamle adelsmænd, af bestjernede civile rangspersoner og højtstående militære – alle smilede de

taknemmeligt, og alle nejede og bukkede de for den unge fyrste, der selv bukkede til alle sider og med smilende åsyn modtog denne hyldest.

"Deres Durchlauchtighed kommer netop i det rette øjeblik; vi vil straks se de første komme op bag højene derhenne; må jeg tilbyde Deres Durchlauchtighed min kikkert?" skreg den gamle Grieben med sin galende stemme.

"Tak, tak, jeg tør ikke berøve Dem den; sagen angår mere Dem end mig; målet er dog vel, ligesom de foregående år, her foran tribunen?"

"Ja, Deres Durchlauchtighed, – der kommer de!"

Nu tog fyrsten for et øjeblik mod den gamle herres kikkert; på tribunen opstod der et stærkt røre, og "Der kommer de!" – "Bliv siddende, bliv siddende!" lød det fra alle sider; og alles øjne, væbnede og uvæbnede, søgte hen imod den række af høje, som grev Grieben havde gjort fyrsten opmærksom på, og nu viste der sig virkelig samtidig tre bevægelige punkter, der i den store afstand så ud, som om de med uhyre hurtighed gled ned ad højene; derpå forsvandt de i en sænkning i terrænet, og straks efter viste der sig nøjagtigt på samme punkt fire eller fem andre bevægelige punkter, der ligeledes gled ned ad skråningen og forsvandt i sænkningen. Men publikums interesse fæstede sig næsten udelukkende ved de tre forreste punkter. Af den tid, der forløb mellem disses og de følgende fires opdukken af sænkningen – om efternølerne var der slet ikke tale – kunne man med sikkerhed slutte, at en af de tre måtte blive sejrherre, og skønt det selv gennem den skarpeste kikkert var umuligt at konstatere, at de tre bevægelige punkter var ryttere, der jog afsted i strakt karriere, nævnede man dog

allerede med fuldkommen bestemthed to navne; derimod var man i tvivl om, hvem den tredje rytter var; nogle mente, at det var baron Kummerow på Hengist, mens andre væddede på grev Zarrentins Rebekka, redet af den yngre baron Bresen.

"Men de to andre, Durchlauchtighed, de to andre er min Kurt og Karl Brandow!" skreg den gamle grev Grieben, ildrød af bevægelse og gestikulerede voldsomt med armene; hans stemme kunne høres over hele tribunen.

Grev Grieben! Karl Brandow! Som en løbeild fløj navnene fra mund til mund, hen over tribunen, ned ad trappen og ud blandt den vrimlende mænade neden for, der stod på tæerne og strakte hovederne i vejret; grev Grieben og Karl Brandow på Brownlock!

Karl Brandow! Gotthold blev underlig til mode. Det var det navn, der som en ond troldmands ord havde lagt hans tilværelse øde! Det navn, som der for ham havde knyttet sig så mange tunge og uhyggelige tanker til lige fra hans ungdom, og som tidligt og sildig og nu også i disse dage for ham havde været indbegrebet af alt det, der i menneskehjertets labyrint oprører sig mod lysets guder. Og her klang dette navn ham i møde fra alle læber: Karl Brandow, Karl Brandow! ret som en mand, hvis blotte nærmelse udbreder held og velsignelse; og skønne øjne strålede, og aristokratiske hænder bevægede allerede utålmodigt kniplingslommetørklæderne, de ville tilvifte sejrherren et Velkommen! med. Havde måske denne mand, hvis komme et helt folk imødeså med åndeløs spænding, ret overfor den ensomme drømmer, når han havde sat alt ind på at nå sit strålende mål: penge, ære og kvindegunst? kunne man vel vente af ham, der så dristigt overvandt enhver hindring, at han

skulle vige bort fra sin bane for en god sags skyld? Kunne man vel fortænke ham, der uden betænkning ville sætte sit liv på spil, hvis sejren ikke var til fals for nogen ringere pris, kunne man vel fortænke ham i, at han ikke tog det så nøje med andres ve og vel, ja med deres liv, således som man var vant til at fordre det af gode og stilfærdige borgere?

Slige tanker skød gennem Gottholds hoved, mens hans blik, ligesom de andre tusinders, var rettet på det punkt i terrænet, der af de kyndige i hans nærhed blev betegnet som det sted, hvor rytterne først ville komme til syne igen. Og der var de – nu kunne de tydeligt skelnes med blotte øjne, – og "Grieben og Karl Brandow!" lød det på ny. For kun to ryttere dukkede samtidigt op, mens den tredje allerede havde tabt så meget terræn, at han først kom frem fulde tredive sekunder senere. På ham kunne der ikke mere gøres regning. Under det rasende løb, som hestene satte afsted i, kunne et tabt sekund ikke mere indhentes, endsige da en evighed af tredive! Nu stod kampen kun mellem Brownlock og Bessy, de to heste, som man lige fra det første øjeblik af havde rettet sin særlige opmærksomhed på, og som man lige indtil nu havde væddet uhyre summer på. Ville Brownlock sejre? eller kom Bessy først? Ingen vovede mere at modtage eller at tilbyde et væddemål; man vovede næppe at tale eller at røre sig, i den grad havde spændingen grebet alle. Tungen på vægten stod lige, uden at bevæge sig så meget som en hårsbred til nogen af siderne! Hvis Bessy, således som man almindeligt påstod, var den hurtigste hest, da havde Brandows vidtberømte ridekunst vidst at udjævne forskellen; hoved ved hoved – banen bugtede sig på flere steder, og man kunne følge den så tydeligt fra tribunen som en linje på et landkort – sprang

hestene over den fjerdesidste, den tredjesidste, den næstsidste barriere; fod ved fod tog rytterne den sidste hindring, en seks fod høj mur, og et beundringsråb bruste hen over den bølgende mængde. Nu indtrådte der igen en åndeløs stilhed. Det næste minut måtte det være afgjort. Efter den sidste hindring fulgte et stykke fuldkommen flad bane på omtrent fem hundrede skridt; derefter kom den flere tønder land store mosestrækning, der var markeret rundt omkring med vimpelstænger; hvis Brownlock ikke vandt et betydeligt forspring på den flade bane, da var den fortabt, for Bessy – det vidste man – gik over mosen så let som en rå, og Brownlock blev enten siddende i den, eller også måtte den gøre en omvej, der igen ville koste den dens forspring og sikkert også sejren.

Men Brownlock vandt intet forspring, ikke en tomme; hoved ved hoved jog de over den første halvdel, og nu kom Bessy foran, en halv, en hel hestelængde, to, tre, et halv dusin hestelængder. – De, der havde væddet på Brownlock, skiftede farve, men på Bessy stod de hundreddobbelte summer; de kastede triumferende blikke omkring sig; til at tale havde ingen tid; allerede nærmede Bessy sig randen af mosen; man så, hvorledes dens rytter vendte sig i sadlen for at taksere afstanden mellem sig og rivalen; og nu jog han af til venstre, langs mosen. – "Prægtig dreng," skreg den gamle grev Grieben; "længere, Durchlauchtighed, men fastere grund, og han har jo tid nok! Brownlock kan ikke mere tage den. Hurra!" råbte den entusiastiske gamle herre og svingede sin hat. Og "hurra, hurra!" lød det fra den letbevægelige mængde, der for et øjeblik siden havde tiljublet Brownlock deres bifald; "Bessy sejrer, Brownlock taber! Hurra!"

Pludselig indtrådte der en dyb stilhed, som om et lyn var slået ned i jorden lige for mængdens øjne. Brandow havde nået det sted, hvor grev Grieben, noget overmodig over at have distanceret sin modstander, for et par sekunder siden havde bøjet af; og med et mægtigt spring var Brownlock ude på mosen, uden at vige et eneste hårsbred bort fra den lige linje; den fløj midt over den dybeste, men tillige korteste del med en hurtighed, der syntes at vokse med hvert øjeblik, mens rytteren hverken brugte pisk eller sporer, som red han på den jævneste enggrund; han vinkede med hånden til sin rival, idet han jog forbi ham, så vandet sprøjtede op i klare stråler.

Og nu havde han allerede nået den modsatte del af mosen og kom op på den brede bane, der førte lige til dommerpælen foran tribunen, – ikke mere i den rasende karriere, men i langstrakt galop, som om han ville håne sin modstander, der nu, da også han havde nået den faste grund, var brudt ud af banen, fordi han så, han ikke kunne sejre.

Og "Hurra, Brownlock! Hurra, Brandow!" råbte folkemængden og svingede med hattene, og det brusende råb forplantede sig videre og svulmede op til en tordnende, bedøvende larm, da sejrherren i den samme langstrakte galop red op foran tribunen, forbi dommerpælen. Alle stod på tæerne, herrerne råbte hurra, og damerne viftede med lommetørklæderne, – og nu trængte de sig ned ad den brede trappe ud på pladsen for dog at betragte sejrherren og den herlige hest på nært hold, når han efter skik og brug red tilbage forbi tribunen og hen til sadelpladsen i skridt.

"Her gælder ingen ret, det er kun styrken, der sejrer," sagde den unge fyrste, der tillige med Gotthold blev revet med af

menneskebølgen; "entusiasmens styrke, der er mægtig selv i den svage. Se dog blot, hvor heltemodigt den fine unge dame der kæmper sig gennem trængslen. – Er det fru Brandow? i så tilfælde vil jeg dog byde hende min arm."

Den unge dames blå slør viftede Gotthold lige i ansigtet, og da så han, at det var Alma Sellien. Hun bemærkede ikke ham, skønt de stod umiddelbart ved siden af hinanden. Det fine, blaserede ansigt var sælsomt forskønnet af et stolt smil, de ellers så matte, slappe blå øjne strålede i glædesluer; hun agtede ikke på sine omgivelser, hun så, hun ventede, hun længtes kun sin elsker i møde; hans blottede hoved blev netop synligt over den bølgende mængde. Og nu dukkede et par røde skuldre op og forsvandt igen for atter at komme til syne, nu så man også hovedet af det dejlige dyr og straks efter hele den rødfrakkede rytter. De, der stod i de forreste rækker, gjorde plads, da de genkendte fyrsten, og han, tillige med et par herrer og damer, mellem dem Alma Sellien, blev trængt frem i forgrunden, mens rækkerne igen lukkede sig for Gotthold, der med vilje holdt sig noget tilbage. Og allerede var Brandow, der med hatten i hånden bøjede sig til højre og til venstre og passiarede med et par venner, som gik ved siden af hesten, kommet helt hen til dem, da han pludselig fik øje på fyrsten og ved dennes arm Alma Sellien. Et forundringssmil fo'r hen over hans ansigt; han kastede Brownlock om med en kort vending og bøjede sig dybt ned over væddeløberens slanke hals. Snøftende, tyggende på bidslet, skrabende utålmodigt i jorden med hovene stod det ædle dyr der og betragtede mængden med sine store, fyrige øjne. Pludselig gjorde den, vildt forfærdet, et spring til siden, og da dens rytter ville tvinge den til ro, stejlede den. "Tilbage!"

skreg fyrsten til mængden, der trængte sig frem fra alle sider og bundtede sig sammen som et nøgle. Men alle de, der stod noget tilbage, og som ikke umiddelbart truedes af faren, rørte sig ikke af pletten. "Tilbage, tilbage!" skreg fyrsten endnu en gang. Damerne hvinede. "Spring af, Brandow!" råbte herrerne. Men Brandow syntes at have glemt hele sin højt beundrede ridekunst. Der var nogle, som senere sagde, at han straks i begyndelsen var blevet bedøvet af et slag i panden, som han havde fået af hestens hoved, idet den sprang tilbage. Mens han uden nytte og på en ubegribelig kejtet måde kæmpede med hesten, havde han sine øjne stift hæftede på en mand i mængden, der på en eller anden måde – de trængte sig alle vildt imellem hinanden, – også var kommet frem i den forreste række og nu sprang frem umiddelbart foran, ja ind under den stejlende hest med armene løftet højt i vejret; man troede, at han ville gribe det rasende dyr ved tøjlerne.

"For Guds skyld, lad mig komme frem!" råbte Gotthold.

I manden havde han genkendt Hinrich Scheel, skønt han kun havde set det firkantede, med krusede, gråsorte hår dækkede hoved, som huen i trængslen var blevet revet af – ikke det rå ansigt med de grønne skelende øjne, for hvis dæmoniske magt det ængstede dyr stejlede vildere og vildere, idet det rasende huggede i luften med sine stålskoede hove, som ville det knuse sin plageånd. Og nu traf en af hovene den uhyggelige mands hoved; manden sank til jorden, som om han havde fået en kugle i panden; men i samme øjeblik gik hesten, der stejlede voldsommere end nogensinde, bag over og begravede i faldet rytteren under sin vægt. Hvinende af skræk fo'r mængden fra hinanden.

"En læge, en læge, er her ingen læge?"

Men der var ingen læge, og en sådan havde heller ikke kunnet yde nogen hjælp. Den mand, der havde villet gribe hesten ved tøjlen, og i hvem nu også andre genkendte Brandows tidligere træner, den med stikbreve forfulgte Hinrich Scheel, lå død på jorden med knust pandeskal og med et frygtelig fordrejet ansigt, af hvilket de brustne øjne stirrede fælt og uhyggeligt ud; hans herre levede endnu, men Gotthold, der holdt ham i sine arme, så, at det gik hurtigt mod enden. Dødbleghed dækkede de fine, skarpe træk, og sælsomt skinnede de hvide tænder frem mellem de blå læber. En gysen gik gennem hans legeme, og hovedet sank ned på Gottholds bryst.

"Her er en læge!" råbte et par stemmer.

"Der ikke længere noget at gøre," mumlede Gotthold, "hjælp mig at bære ham bort."

Da han blev løftet i vejret, var der en dame med blåt slør, som med krampagtigt foldede hænder havde stået i nærheden; hun udstødte et hvinende skrig og faldt i afmagt.

Ingen tog sig af det; der var allerede flere damer, som var faldet i afmagt.

35

Et vidunderlig dejligt efterår med milde, solvarme dage og stjerneklare nætter var draget ind i landet. Overalt i haverne blomstrede sommerrosen endnu ved siden af den brogede asters, og skovene farvedes kun langsomt og lidt efter lidt. Der var så stille i luften, at de lange spindelvævstråde næppe bevægedes, og når et blad faldt af, blev det liggende, hvor det berørte jorden. Trækfuglene havde afbrudt deres vandring; overalt i hækkene og på marken kvidrede og fløjtede de små muntre stemmer, så lang dagen var, og om aftenen lød de vilde svaners skrig nede fra stranden; de var ellers på denne tid for længst draget bort.

Det var et vidunderlig dejligt efterår, sommeren så bedragerisk ligt; "men det er også kun et bedrag," sagde Cæcilie til sig selv, "sommeren er forbi; vinteren står for døren; jeg må indrette mig på vinteren."

Hun havde allerede været seks uger på Dollan, som hun ikke havde tænkt, hun nogensinde skulle betræde igen, og som hun ikke havde næret noget håb om at gense. Men lægerne havde indstændigt ønsket, at Grethe, for at genvinde sine kræfter efter den hårde sygdom, hvis et vinterophold i syden var umuligt, i det mindste skulle tilbringe de skønne efterårsdage ved søen, på et sted, der lå i læ for de barske vinde; og hvilket sted kunne vel bedre opfylde disse fordringer end det stille, rolige Dollan? Og var det end et offer for hende at vende tilbage hertil, så bragte hun det dog gerne for sit barns og sin gamle faders skyld.

Han havde så inderligt længtes tilbage til Dollan, efter at han, aldeles imod lægens forventning, endnu en gang var vågnet op til liv efter en dyb afmagt, som han pludselig var faldet i et par dage efter katastrofen på væddeløbsbanen, midt i sine venners kreds. "Opfyld den gamle mands ønske," sagde lægen, "og gør det snart; han har ikke mange ønsker tilbage at gøre. Hans dage er talte, og da er det vel vor pligt at skaffe ham alt det solskin, som han savner så smerteligt her i disse snævre, kvalme gader."

Og med inderlig taknemmelighed hilste den gamle mand solskinnet i sit eget hjem. Ikke at han ytrede sin tak i ord; han talte i det hele kun meget lidt nu, men over hans blege, stille åsyn hvilede der et umiskendeligt udtryk af den dybeste fred, ud af hans milde øjne lyste det ofte som i en klar og smuk erindring, og om hans læber spillede der ofte et lykkeligt smil, mens han ved Cæcilies side, støttet på hendes arm, vandrede langsomt hen over de solbeskinnede marker. Ofte hændte det også, at han – undertiden ganske tidligt om morgenen – gik alene ud; da var Cæcilie urolig for ham, og endelig vovede hun at bede ham, at han ville tage hende med; ingen time ville være hende for tidlig. Men da klappede den gamle mand hende på kinden og sagde: "Lad mig kun; du kender dem dog ikke."

Cæcilie tænkte længe over disse besynderlige ord og forstod dem først, da hun en gang – det var lige i morgendæmringen – fra sit vindue så den gamle blive stående længe i haven foran et af de ældste træer – en lind, som sagnet fortalte om, at allerede Karl den Tolvte af Sverige havde hvilet sig i dens skygge, – og derpå nikkede han med sit snehvide hoved og vinkede med hånden, således som folk plejer at gøre, når de tager afsked med nogen. Ja, den gamle mand tog afsked, når han således

strejfede om i have og skov, i mark og eng, – afsked med sin ungdoms venner og bekendte: med træet her, under hvis grene han havde drømt om den elskede; med klippen hist, mod hvis hårde bryst han en gang havde presset sit sorgfyldte, ungdomsstærke hjerte; med engen, hvor han havde tumlet den vilde fole, som han ville ride sig den skønne Ulrika på Dahlitz til med; med skoven, hvis ekko så ofte havde kastet knaldet af hans gode bøsse tilbage. Nu bar han den aldrig den gode bøsse, der ellers havde ledsaget ham på alle hans veje; den stod roligt i hjørnet; han havde for bestandig taget afsted med denne sin tro ledsager.

Ej heller til Strandhuset styrede han mere sine skridt; og da han en gang ved Cæcilies side vandrede gennem skoven og de uden at lægge mærke til det trådte ud på strandhøjen, da syntes det, som om han næsten blev forskrækket, og han rystede på sit ærværdige hoved og mumlede: "Det har kostet mig mange år, mange, mange år!" Derpå gjorde han en bevægelse med hånden, som om han ville sige, at disse år var udvisket af hans erindrings tavle.

Måske var de det; aldrig omtalte han med et eneste ord den uendelig lange tid, han havde henlevet i Strandhuset; men mangen gang kunne han begynde at fortælle om sine ungdomsår – ældgamle historier, som ingen levende, ham undtagen, kendte, og da kunne han le nok så fornøjet; til andre tider trillede tårerne, mens han fortalte, ned ad hans blege, rynkede kinder.

Ældgamle historier, som han huskede alt af, hvert et navn og fornavn og dagen og timen, og om solen havde skinnet eller regnen skyllet ned; men af det, som var sket i de senere tider,

huskede han intet, eller han blandede det sammen på en underlig forvirret måde. Således kaldte han ofte Cæcilie ved sin ungdoms elskedes navn: Ulrika; og det var Cæcilie usigelig pinefuldt, at han undertiden talte om hendes husbond, om Grethes fader, som om et elsket menneske, han følte stor længsel efter, skønt han jo for nylig havde set ham, – indtil hun endelig begreb, at han mente Gotthold.

I det første øjeblik havde det berørt hende så sælsomt, og da den gamle mand senere kom tilbage til det og så rolig, som om det aldrig havde været og aldrig kunne blive anderledes, bragte hendes navn i en så inderlig forbindelse med hans, da greb hun det som en yndig drøm, en sådan som man drømmer med halvlukkede øjne og halvvågne sanser, indtil hun fo'r op, forfærdet over faren, der lå i denne drøm. Det måtte, det kunne ikke ske! Hvorfor foregøgle sig en virkelighed, der var umulig, en fremtid, der aldrig kunne komme!

Og det sagde hun med en lidenskabelig heftighed og under en strøm af tårer, mere til sig selv end til den gamle, da han igen en gang talte om Gotthold, der blev så længe borte, der lod hende, som længtes så meget efter ham, og barnet, der så gerne ville lege med ham, være alt for længe alene. Hun sagde ham, at hun aldrig turde tænke på det; at der var sket for meget, alt for meget, som adskilte dem for bestandig, at hun dråbe for dråbe ville hengive sit blod for ham, hvis det ikke tilhørte hendes barn og hendes fader, men at hun aldrig kunne blive hans hustru.

Det var i haven på en af de sommerskønne aftener i denne oktober måned, og mens hun talte, så den gamle med et alvorligt ansigt hen mod den safranfarvede himmel, som glimtede frem gennem træernes brogede løv, hvori end ikke det

svageste vindpust kunne spores. "Ja, ja," sagde han, "du har lidt meget, såre meget; men" – føjede han til efter en pause – "det er jo allerede længe, længe siden. Tiden læger mange sår!"

Han syntes at synke ned i sine drømmerier fra de dage, der kun for ham ikke var et intet, der kun for ham dukkede op af Lethe; men derpå, da hans blik strejfede forbi den i stilhed grædende skikkelse ved hans side, da strøg han sig med hånden over panden og øjnene og sagde hastigt, som frygtede han for igen at glemme det:

"Ikke alle! eller dog kun langsomt, meget langsomt; der kan glide tres, halvfjerds, jeg ved ikke hvor mange år hen over dem; og helt godt bliver det dog ikke, før man tager mod til sig og siger det til et andet menneske; jeg har sagt ham det, på hin aften, da jeg havde frelst ham ude på havet, og der er fulgt så meget, så såre meget godt af det; siden den dag er jeg blevet så let om hjertet. Du må også sige det til én; ikke til mig; jeg glemmer så meget og kunne også glemme det. Du må sige det til ham."

Og da de den følgende aften gik op og ned ad den samme gang i haven, og aftenlyset igen skinnede mellem grenene, blev han pludselig stående og spurgte: "Har du sagt ham det?" og således spurgte han også den tredje og fjerde dag og rystede hver gang sørgmodigt på sit hvide hoved, når hun med blussende kinder måtte svare: "Nej, fader, jeg har endnu ikke sagt ham det," og for sig selv tilføjede hun: "og jeg vil heller ikke sige ham det, når han kommer i morgen, – jeg vil *aldrig* sige ham det."

Gotthold kom, men ikke alene. Fyrst Prora, som han havde tilbragt flere dage hos på jagtslottet for at forelægge skitserne

til våbensalens dekoration og træffe endelig aftale om rækkefølgen af de italienske landskaber til spisestuen, havde absolut villet følge ham til Prora, og da han hørte, at Gotthold på vejen ville tage ind på Dollan for at tage afsked før sin rejse til Italien, udbad han sig tilladelse til også at måtte ledsage ham derhen. "For, min nådige frue," sagde den unge mand, "hvad enten jeg er i Prora eller på jagtslottet, så er vi dog egentlig naboer, og det har allerede længe været min skyldighed at gøre Dem min opvartning; men jeg vil oprigtigt tilstå, at jeg i dag føres hertil af en ganske særlig interesse. Vor ven her har allerede tidligere fortalt mig om den store kæmpehøj, som De har i Deres skov, og at det måske er den smukkeste på hele øen. Nu må vi nødvendigvis have et landskab med en kæmpehøj til våbensalen, og da jeg så mindede ham om Dollaner-højen, sagde det halsstarrige menneske, at den ikke passer. Jeg påstår naturligvis, at vi slet ikke kan bruge nogen anden, eftersom Dollan, før det kom i Deres – jeg mener den Wenhofske familie – hvad jo nu ganske vist, når vi, som rimeligt er, regner den svenske gren med, er to hundrede år siden, – har hørt til Prora ligesom hele den øvrige del af denne ø; ja, der har endog her på strandhøjen ligget en med høje jordvolde, palisader og grave omgiven Prora'sk borg, der skrev sig fra hedenskabets tid, – ruinerne af den omtales endnu i de gamle krøniker, – og det er altså let muligt, ja sandsynligt, at hine grave gemmer mine forfædres ben. Og et sådan minde skulle jeg ofre for denne kunstneregensindighed? Aldrig! Vi har en time til vor rådighed; frem og tilbage bruger jeg, som jeg hører, en halv time – jeg beder Dem, kære ven! gør Dem endelig ingen ulejlighed; De var

den sidste, jeg ville tage med; De ville jo fordærve stemningen for mig med Deres indvendinger."

"Jeg vil gerne ledsage Dem," sagde den gamle Boslaf; "jeg har tit nok været deroppe med Deres hr. oldefader. Nu har jeg ikke været der i lang, lang tid; og jeg ville dog nok bestige den endnu en gang."

Fyrsten så forundret på den gamle; Gotthold havde fortalt ham så meget om ham, og han havde straks hilst ham med ærbødighed; men det lød for ham som et eventyr, at nogen kunne have været på jagt sammen med Malte von Prora, der levede på Frederik den Andens tid og endnu før Syvårskrigen af den svenske regering var blevet sendt til Berlin i en diplomatisk mission.

"Det tilbud kan jeg umuligt antage," sagde han, "umuligt!"

Men den gamle agtede ikke på den høflige vægring; han havde allerede grebet sin stok og gik foran med lange skridt, ud af haven, hvor denne samtale havde fundet sted. Fyrsten fulgte smilende efter ham.

"Deres Durchlauchtighed må i det mindste tillade, at vi kommer bag efter," sagde Gotthold.

"Jeg beder endog om det," sagde fyrsten, "for den gamle herres skyld, for mit selskab vil dog vistnok ikke tilfredsstille ham i længden." Han førte Gotthold et par skridt med sig og tilføjede: "Vi har endnu en time for os; lad den ikke gå ubenyttet hen. Efter at jeg har set denne dame, forstår jeg, fatter jeg alt, hvad De ikke har sagt mig, De den mest tavse af alle dødelige. Gid guddommen for de tavse elskende vil tage Dem i sin nådige beskyttelse!"

Gotthold gik langsomt tilbage til det sted, hvor han havde forladt Cæcilie; hun stod endnu i den samme eftertænksomme stilling. Ville hun nu tale, eller ville hun tie som hidtil? – ville hun lade ham drage bort uden at sige ham et eneste ord?

Han trådte hen til hende og greb hendes slapt nedhængende hånd. "Cæcilie!"

Hun åbnede langsomt de mørke øjne og så på ham med et blik, hvori der lå en rørende bøn.

"Jeg skal ikke fordre af dig, at du taler. Jeg skal lade dig tie, og dog må der tales; så lad da mig gøre det for dig. Du kunne kun sige det til en kvinde, og til hende behøvede du ikke at sige det: hun ville forstå dig uden det. Var det ikke således? Skulle kærligheden da være mindre klartseende end en medfølende veninde? Jeg ved det ikke; jeg kan kun sige dig, hvad jeg læser i dit hjerte. Og det er det, jeg vil, Cæcilie. Du elsker mig, Cæcilie, men du vover ikke frit at følge den følelse, ja, du bæver sky tilbage for tanken om at blive min hustru som for en forsyndelse – mod hvad? Det lyder hårdt, Cæcilie, og dog må jeg sige det: mod din stolthed. Det er det, du frygter, dig selv, ikke mig. Du ved – så sikkert som solen synker ned hist henne for i morgen igen at stå op, – at den dag, den time aldrig vil komme, da jeg med et eneste ord, med et blik vil gøre dig en bebrejdelse, fordi du – har været så ulykkelig, så grænseløst ulykkelig; du ved, at jeg – således som jeg tænker, – ikke har noget at tilgive dig. Men du, Cæcilie, du mener, at du aldrig selv vil kunne tilgive dig det. Du mener, at fordi du som en ung, sekstenårig pige har taget fejl, vil skam og ruelse forfølge dig i hele dit tilkommende liv, at skam og ruelse ville skræmme dig ud af mit

favntag, om du fulgte dit hjertes stemme og kastede dig i mine arme."

"Og ville jeg da ikke have ret i at tænke og føle således?" råbte Cæcilie, mens tårerne strømmede ned ad hendes glødende kinder; "kunne jeg vel nogensinde tilgive mig selv, at jeg blev denne mands hustru – som sekstenårig, uerfaren pige, siger du? Jeg var ikke så uerfaren; jeg var verdenserfaren nok til at forstå, at livet i det skønne slot, i den skyggefulde park ved Dahlitz ville blive mere glimrende end i en fattig landsbypræsts bolig. Og jeg trådte den fattige students hjerte under fødder, skønt en stemme, der aldrig senere kom til tavshed, allerede den gang tilhviskede mig: han er den bedste af de to. Det skulle jeg tilgive mig selv? Og at jeg lod ham drage langt bort uden at have et medlidenhedens eller trøstens ord til ham, at jeg var glad over, at hans trofaste øjne ikke mere hvilede på mig, ikke mere læste i min forfængelige sjæl? Og nu, da der er blevet det ud af min hovmodige drøm, som der *måtte* blive; nu, da jeg er så grænseløs elendig, som jeg har fortjent at blive det, og han kommer tilbage og står for mig som en ædel, en ren mand, der med berettiget stolthed kan se tilbage på sin ulastelige, arbejdsomme fortid og med frejdig ro møde fremtiden, der må udfolde sig med bestandig stigende hæder og glans, – nu skal han standse sin stolte gang for at hjælpe den så dybt faldne op, skal binde hende til sig for fremtiden, for at lænke sig selv, for at binde de stærke, virksomme hænder, for at tvinge sin stolte sjæl, der altid vil stræbe op mod det høje, til den evindelige betragten, til en uafbrudt deltagelse i en elendig, selvforskyldt skæbne? Stolthed, siger du, skulle være det, der forhindrede mig i at gøre et sådant skridt? Lad så være, at det er stolthed,

men dog kun stolthed over dig! Ak, Gotthold, denne stolthed er ikke opstået hos mig i dag! Jeg var allerede stolt af dig den gang, når du med strålende øjne fortalte så skønt om guderne og om heltene og om, at den heltemodige mand dristigt turde sammenligne sig med guderne; og da jeg år efter hørte om dine lidelser, at du havde kæmpet dig gennem hindringer, som andre tusind gange ville være gået til grunde under, at du med en hurtighed, der syntes vidunderlig for dem, som ikke kendte dig, din kraft og din flid, havde svunget dig op til den højeste højde i din kunst, og at den unge kunstners navn bestandig kun blev nævnt sammen med de største og bedste – ja, Gotthold, da var jeg stolt, så stolt og så taknemmelig! – jeg syntes, at da måtte jeg lettere kunne bære alt, da min dårskab ikke havde hjemsøgt dig, da jeg alene måtte bære, hvad jeg alene havde forbrudt!"

De var kommet hen over markerne og ind i den stille, dunkle skov. Ikke en lyd uden de brune blades raslen under deres fødder og nu, da Cæcilie tav, en ensom lille fugls klagende sang.

Men Gotthold hørte den ikke som en afbrydelse; for ham var det, som om den klagende fuglestemme kun sang videre i menneskestemmens klagesang.

"Alene, alene," sagde han, "og bestandig alene, og således vil du helbredes, du stakkels kvinde! Kan mennesket da være alene? og er du det? Har du da ikke dit barn, for hvem du skal oplade den skønne, sollyse verden, du, der med tilhyllet hoved vender dig bort fra livet i stum fortvivlelse? Hvilke dyder vil du lære det, du, der selv så ganske mangler den glæde, dyderne alene trives i, ja, du, der ikke længere tror på dyden, på den højeste, den bedste, den, der er alle dyders dyd, den, der gør os

til det, vi er, den, der gør os til mennesker: på kærligheden? Hvem klager med den lille fugl der, som, skjult i efterårsløvet, måske såret og lemlæstet, er blevet tilbage for ynkeligt at omkomme? Ingen af dens brødre eller søstre, ikke dens mage og ikke dens unger – alle har de ladet den blive tilbage, uden at agte på den, – alene, alene! Nå, de følger den strenge lov, der behersker deres kommen og gåen, deres liv og deres stræben, og derfor synder de ikke, derfor kan de ikke synde; men vi kan det, og vi synder, når vi ikke følger den lov, der styrer os, når vi ikke følger kærligheden. Den er det almægtige bånd, der har sammenholdt og vil sammenholde alle de menneskelige slægter fra begyndelsen og til enden; den er den almægtige sol, for hvis hulde stråler det igen må blive forår selv i de mørkeste og tungeste hjerter; og således holder jeg dig fast med min kærlighed, du elskede, hvor meget du end strider imod; således gennemgløder jeg dit hjerte, hvor meget du end søger at lukke det for mig; for jeg er mægtigere end du, jeg kan låne dig af min kraft og endda beholde nok for mig og dig og dit barn – vort barn, Cæcilie!"

Hun var blevet stående, skælvende på alle lemmer, bleg, med tårefyldte øjne løftede hun sine hænder op imod ham.

"Barmhjertighed, Gotthold, barmhjertighed! Jeg kan ikke mere, jeg kan ikke mere!"

Hurtige skridt hørtes på den smalle sti, som førte hen til kæmpehøjen.

"Gud være lovet! Jeg ville netop møde Dem, nådige frue, – jeg tror – jeg ved, De er ikke som vore andre damer –"

"Han er død!" råbte Cæcilie.

"Jeg frygter for, vi ikke finder ham i live, skønt han havde kraft nok til at sende mig afsted. Jeg gik kun ugerne, men han længtes så inderligt, så hjerteligt efter Dem, efter Dem begge."

De løb hen ad stien gennem krattet, op ad hedebakken og hen til kæmpehøjen, hvis vældige masse aftegnede sig skarpt mod den klare aftenhimmel.

Han sad på en mosgroet sten, med ryggen lænet til en af de store blokke og hænderne foldet i skødet; med et vidunderligt udtryk af stille, dyb fred i det blege, ærværdige åsyn så han ud over egnen. Cæcilie sank ned ved hans fødder og trykkede sine læber mod hans kolde hænder.

Ved denne berørelse gik der en let bæven gennem den døende. Hans blik vendte sig bort fra det fjerne og hvilede nu på det skønne, blege, tårevædede ansigt foran ham. Et saligt smil lyste fra hans åsyn; "Ulrika!" hviskede han sagte, næppe hørligt. Da lukkedes læberne og øjnene.

Cæcilies hoved hvilede ved Gottholds bryst; fyrsten, der under hele denne scene beskedent havde holdt sig i nogen afstand, vendte sig bort; han stirrede med store, stive øjne op mod himlen.

Og aftenrødens guld sluktes over mark og skov og over kirkegården ved Rammin, hvor de lige havde stedet stamherren til hvile hos hans børn og børnebørn. Det var kun en lille, en meget lille menighed, der havde stået om graven, og den havde ikke behøvet nogen præst til at indvi stedet, der for fremtiden ville være den helligt. – Derefter omfavnede fru Wollnow Cæcilie og hviskede hende i øret: "Lad dig ikke bringe ud af fatning, hvis en filistersjæl møder jer;" og Cæcilie svarede: "Vær

ubekymret, jeg ved, hvad jeg gør." Og derpå kyssede Ottilie lille Grethe, og fyrsten og Wollnow tog afsked med Cæcilie med nogle få hjertelige ord; og fyrstens lette vogn rullede afsted til jagtslottet og Wollnows solide ekvipage til Prora.

I den anden ende af landsbyen, der, hvor vejen går til Neuensahr og videre til Sundin, holdt en rejsevogn; og nu gik de gennem landsbyen, arm i arm og ganske stille; barnet løb foran dem og greb efter svalerne, når de svævede det alt for nær.

Ellers havde svalerne fri tumleplads. Op og ned drog de afsted i pilsnar flugt, snart nede ved jorden, snart hævende sig i vejret i yndige buer, lige ud, i zigzag, pibende og kvidrende og utrætteligt bevægende de lange vinger.

Også for dem var det den sidste aften; i morgen var de draget bort mod syden og kom først tilbage med foråret.

Det tænkte Gotthold på; og han tænkte på hin aften, da han gik gennem den tomme landsbygade, og svalernes sang bragte ham vemodens tårer i øjnene, og hvor tomt hjemmet og hele den skønne verden havde været ham; og han så den elskede kvinde ind i de mørke øjne og trykkede barnets, sit barns hånd, nu vidste han, "hvad svalen sang".

Om "Hvad svalen sang"

Forfatter: Friedrich Spielhagen (1829-1911).
Org.udgave: *Was de Schwalbe sang.* Føljeton i *Die Gartenlaube* hefte 31-52 1872, bogudgave Verlag von L. Staackman, Leipzig 1873.
Denne udgave baseret på: Friedrich Spielhagen: *Hvad svalen sang*. Føljeton i *Nær og Fjern* 13. oktober 1872 (nr. 15/1872) – 16. marts 1873 (nr. 37/1873).
Oversætter: Ikke oplyst i forlæg, samtidig bogudgave fra Jacob Erslevs forlag oplyser N. Juel-Hansen (1841-1905).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter maleri af Friedrich Preller der Ältere (1804-1878): *Hünengrab auf Rügen* (1843).

ISBN 978-87-7628-130-4
1. ebogsudgave

© 2025 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk